Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0001-4

M. d. 4

[illegible]

M. d. 4

UNIV. U. LANDESBIBLIOTHEK HALLE (SAALE)

Ink F 70

Phil. 4to

~~2 H.~~ 14 VI

Ink F 70

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0002-0

Compendium totius lo-gice breuiſſimis figura-lis expoſitū in ſchola Erphordiana ꝑ Bar-tholomeū de vſingen liberaliū ſtudioꝝ in-terp̄tem cōcinnatū. Nouellis ſcolaſticis pro fundamēto dialectice captando editū. atqꝫ formis calcographicis ſtudioſe effigiatum denuoqꝫ reuiſum et emendatum.

Erford 1507

Ad Lectorem.

Plura ſub exiguo logices documenta libello
Tempore quiſquis aues edidiciſſe breui.
Hoc lege quod mira breuitatis laude refulgens
Commenta exiguum plurima vincit opus.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0004-1

Irca iniciũ Compendij totius logice

tria exordialiter ſunt tractanda ſcilicet noīs interpretatio diffinitio et diuiſio

Interpretatio logice

Circa nominis interpretationē Notandũ eſt logicã capi dupliciter

Logica capitur
Primo gn̄aliter et ſic interpretat̃ ſermocinalis vel rōlis ſcia
Quia dicit̃ a logos grece qđ valet latine ſermo vel ratio
Et ſic diuiditur in. Grāmaticam / Dialecticam / Rhetoricam
Secundo ſpecialiter et ſic interpretat̃ argumētandi ſcientia
Et vocat̃ alio noīe dialectica quod interpretat̃ diſputãdi ſcientia qꝛ dicit̃
a greco verbo dialegome quod latine valet diſputo

Diffinitio logice

Logica ſic deſcribit̃ Eſt ſcientia docēs diffinire diuidere arguere et verũ a falſo ꝑ ratiōs diſcernere Ex qua diffinitiōe patʒ logicã quattuor docere vt claret examinãdo ꝑticulas in diffinitione poſitas

Diffinire ideſt bonas diffinitiōes facere Unde diffinire eſt explicare quid res ſit ſignificata ꝑ terminũ qui diffinit̃ qꝛ diffinitio eſt oratio indicans quid eſt eſſe rei vt homo eſt aīl rōle Oportet enī diffinientē cōſiderare ꝑ quid terminꝰ diffinit̃ Qꝛ ꝑ genꝰ et differētiã vel aliquid poſitũ loco talis Sola autem logica docet quid ſit genus quid differentia et alia vniuerſalia

Diuidere ideſt bonas diuiſiōes facere Unde diuidere eſt terminũ magis cōmu-nē in termiōs minꝰ cōes cōtrahere vt aīaliũ aliud rōnale aliud irrōnale Oportz enī diuidētē cōſiderare in que terminꝰ diuidit̃ qꝛ vel in ſpecies vl' in differētias vl' in ꝓpria vel in accidētia que docet vniuerſaliũ notitia

Arguere ideſt bona argumēta facere Uñ arguere ē vnũ ex alio inferre vt homo currit igit̃ hō mouet̃ Oportet enī arguētē cognoſcere que cōſequētia ſit bona q̄ mala que materiał' q̄ formał' Quod argumētũ ſyllogiſticũ ſit qđ vero inducti-uũ exemplare vel enthimematicũ que ſola docet logica:

Dicit̃ Uerũ a falſo .⁊c. vbi tangit̃ finis et vltimatũ cōſideratũ logice qui eſt cognoſce-re verũ a falſo ꝑ rōnes Quia ipa docet reddere rationē et cauſã veritatis et fal-ſitatis in qualibet ſcientia.

Ut
hō eſt aīal eſt vera qꝛ eſt vna affirmatiua cuiꝰ extrema ſupponũt ꝓ eodē
homo eſt aſinus eſt falſa quia vna eſt affirmatiua cuius extrema adin-uicem ſunt diſperata. ⁊c͡ijs.

Itē ipa docet facere rōes ideſt argumētationes in qualibet ſciētia quibꝰ vtitur quelibet ſciētia ꝓ ſui finis cōſecutōe Quaꝓpter recte vocat̃ modꝰ ſciēdi qꝛ ē in-ſtrumētũ quo ſcit̃ omne qđ ſcit̃ Qm̄ omne qđ ſcit̃ aut ſcit̃ diffinitiue aut diuiſiue aut arguitiue Ipa autem logica docet diuidere diffinire et arguere Ideo dicit Iſidorus Tolle logicã et ſublata eſt oīs ſciētia et ſi quid remanet eſt tanq̄ʒ fa-bula Unde quelibet ſciētia diffinit ſuos terminos ⁊ diuidit eos et arguit ex ꝓ-prijs terminis ſola autē logica docet quomō talia debēt formari.

Diuiſio logice

Logica diuiditur in duas ſpecies ſcilicet in veterē et nouam

Logica
Uetus eſt que tractat de partibꝰ integralibus argumētatōis ideſt de ꝓpoſi-tiōibus ⁊ terminis Et dicit̃ vetꝰ rōne obiectorũ ideſt rerũ cōſideratarum quia tractat de ꝑtibus argumētatiōis mō ꝑtes dicũt̃ priores ⁊ veteriores toto
Noua eſt que tractat de tota argumētatiōe et de ꝑtibus eiꝰ ſubiectiuis ideſt ſpetiebus que ſunt ſyllogiſmus inductio exemplũ et enthimema Et dicit̃ no-ua etiã rōne obiecti qꝛ eſt de toto qđ eſt nouius et poſterius ſuis partibꝰ.

Ex quo patet totã logicã eſſe quoddã aggregatũ ex multis notitijs partialibꝰ quia ex omnibus diffinitiōibꝰ et diuiſionibꝰ terminorũ logicaliũ ⁊ ex regulis ⁊ p̄ceptis logica-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0005-7
DFG

libus Quod aggregatū ſumit ſuā vnitatē a ſubiecto attributōis totius logice quia ad illud omnia in ea cōſiderata habent attributionem.

De ſubiecto logice

Circa ſubiectū attributiōis logice Notandū eſt hoc vocabulū ſubiectuȝ capi duobus modis ſcilicet in Prima impoſitione et in Secūda impoſitione.

Subiectum

- In prima impōe vt eſt ſignū rei ſic habet quattuoꝛ ſignificata
  - Primo valet tantū ſicut obiectū ideſt res circa quā verſatꝛ ſciētia vel potētia vt coloꝛ eſt ſubiectuȝ viſus ideſt obiectum ut dicitꝛ ſcdo de anima
  - Scdo valet tantū ſicut verna . i . mancipiū ſeu famulus vel famula vt ſeruus dicitꝛ ſubiectū dn̄i ſui et famula dicitꝛ ſubiectū domine ſue
  - Tertio valet tantū ſicut quod ſupponitꝛ et ſubicitꝛ a lteri vt ſcabellū eſt ſubiectū pedum
  - Quarto valet tantū ſicut cui aliquid inheret vt ſubſtantia eſt ſubiectū accidentis . vꝰ Obiectuȝ verna poſitū ſub cui quid inheret
- In ſcda impoſitiōe vt ē ſignū ſigni ſic habet iterū quattuoꝛ ſignificata
  - Primo ſignificat primā ꝑtē materialē ꝓpōis cathegoꝛice vt homo eſt animal ibi homo dicitꝛ ſubiectū.
  - Scdo ſcat terminū q̄ habet ꝓpriū vt ille terminus homo dicitꝛ ſubiectū reſpectu illius termini riſibile.
  - Tertio ſignificat tminū eſſentialiter inferioꝛē ad alium ut ille tminꝰ hō reſpectu illiꝰ tmini aīal dꝛ ſubiectū ſic capitꝛ circa anteꝑdicamenta vt patebit Et nullo iſtoꝝ modoꝝ debet capi in preſenti
  - Quarto ſcat tminū in quo heret vnitas artis ideſt a quo ſciētia totalis ſumit ſuā vnitatē et ita capitur in p̄ſenti vꝰ. Qd prius eſt copula ꝓpriȝ logicaliter infra Quo ſimul ars heret his ſunt ſubiecta q̄terna

Subiectū attributiōis ſic deſcribitꝛ Eſt terminꝰ cōmuniſſimꝰ in aliq̄ ſciētia ꝯſideratus prio notꝰ nō excedēs limites ad quē oīa in ſcia ꝯſiderata habēt attributionem.

Dicitꝛ

- Cōmuniſſimus in aliq̄ ſciētia cōſideratꝰ qꝛ ſubiectū debet eſſe tminꝰ cōmuniſſimus nō ſimpliciꝛ ſed inter termiōs ſue ſciētie quare ly ens nō eſt ſubiectū in logica quia nō eſt terminus logicalis ſed metaphiſicalis
- Primo notos ꝓpter excludere ꝓpriā paſſionē q̄ quāuis ſignificet idē cōuertibiliter cū ſubiecto tñ nō debet poni ꝓ ſubiecto qꝛ eſt a poſterioꝛi nota qꝛ habet rationē effectus qui eſt poſterioꝛ ſua cauſa
- Nō excedēs limites ideſt nō exiēs ꝯſiderata ſue ſciētie vbi excluditꝛ tminꝰ ſupioꝛ qui nō extēdit ſe ſolū ad cōſiderata vniꝰ ſciētie quare ſermo nō eſt ſubiectū logice qꝛ etiā extendit ſe ad cōſiderata grāmatice et rethoꝛice.
- Ad quē oia ꝛc. ideſt qui extēdit ſe adeq̄te ad oīa ꝯſiderata vniꝰ ſcie ⁊ ſolū ad talia vbi excluditꝛ tminꝰ inferioꝛ q̄re ille tminus ſyllogiſmꝰ non eſt ſubiectū logice qꝛ nō extēdit ſe ad inductionē exm̄ ⁊ enthimēa Quia nec in recto nec in obliquo verificatur de illis.

Subiectū ergo attributiōis in logica eſt ille terminꝰ argumētatō qꝛ tali ꝯuenit diffinitio qꝛ extēdit ſe ad oīa ꝯſiderata logice in rctō vel in obliq̄ et ad ſola talia vt ſyllogiſmꝰ eſt argumētatō inductio exm̄ enthimēa et argumētatō. vl'e. ꝑntū. ꝓpō eſt ps argumētatiōis Et ꝓpria paſſio eius eſt illud cōplexū Illatiuū ꝯñtis ex añte qꝛ ꝯuertitꝛ cū illo tmio argumētatō Recte ſicut ille tminꝰ riſibile ē ꝓpria paſſio illius tmini hō ꝛc.

Diuiditꝛ autē preſens cōpendiū in ſeptē tractatus quoꝝ primi quiq̄ȝ reſpiciūt veterem logicā vltimi vero duo reſpiciūt nouam logicam

Tractatus primus qui dicitur tractatus ꝓpoſitionum

Inquo agit̄ de ꝓpoſitionibus et ſuis accidentibus ſic incipit

Propoſitio eſt oratio vere vel falſe ſignificans indicando

Pro intellectu textus Notādū eſt prio ꝓpōem eſſe triplicē ſcʒ mētalē vocalē ⁊ ſcriptam
Mentalis eſt que in mēte cōcipit̄ .i. in aīa format̄ vt cogitādo hō eſt animal.
Vocalis eſt que voce exprimit̄ vt dicendo homo eſt animal.
Propō Scripta eſt que ſcribit̄ vel pingit̄ vt ſcribēdo illā hō eſt animal Et de oībus
tribus intelligit̄ diffinitio qꝛ quelibet earū vere ſignificat vel falſe
Scdo Notādū eſt ꝙ oratio ſic deſcribit̄ Eſt pluriū dictionū aggregatio vt albus hō ⁊
eſt duplex.
Incōgrua eſt que nō eſt cōformis regul̄ grāmatice vt alb⁹ mulier hō currūt ⁊c̄
et talis nō eſt ꝓpō qꝛ verū et fl̄m̄ p̄ſupponūt ꝯgruū hoc eſt logica p̄ſuppōit grā
Cōgrua eſt que cōformis eſt regulis grāmatice vt hō currit albus hō (maticā
Orō Et illa vlterius duplex eſt ſcʒ imꝑfecta ⁊ ꝑfecta Imꝑfecta eſt q̄ nō habet cōple-
tū atqꝫ ꝑfectū ſenſū vt ē oratio ſine verbo vt alb⁹ hō equus regis et talis nō eſt
ꝓpoſitio qꝛ nō habet copulā ⁊c̄. Sed ꝑfecta eſt que habet cōpletū et ꝑfectū ſen
ſum vt ē orō cōſtās ex ſuppoſito et appoſito vt hō currit ille currit legēs ꝓficit
Oratio ꝑfecta vlterius duplex eſt ſcilicet nō indicatiua et indicatiua
Nō indicatiua eſt que nō eſt de verbo indicatiui modi ſed imꝑatiui optatiui
cōiūctiui vel infinitiui mōi. vt petre lege. vtinā eſſem felix Si ioannes veniret
ad me. ioannē legere ⁊ talis nō eſt ꝓpō qꝛ nec vere nec fl̄ē ſ̄cat vt patet ex ſen-
tentia orationis.
Indicatīa eſt q̄ eſt de verbo indicatiui mōi vt hō currit et illa vlterius duplex
eſt ſcʒ interrogatiua et nō interrogatīa Interrogatīa eſt illa in q̄ ponit̄ ſignū
q̄ſitiuū vt quis currit Cui⁹ eſt liber et talis nō eſt ꝓpō qꝛ nec vere nec fl̄ē ſ̄cat
Oratio ꝑfecta Nō interrogatīa eſt in q̄ nō ponit̄ ſignū q̄ſitiuū vt hō currit Et illa vlteri⁹ du-
plex eſt ſcilicʒ eq̄uoca et vniuoca Equiuoca eſt in q̄ ponit̄ termin⁹ equiuocus
equiuoce tent⁹ vt canis eſt ſubſtātia et illa etiā nō eſt ꝓpō ſed multe ꝓpōnes
ſcd̄m mētalem correſpōdētiā qꝛ tot quot ſ̄cata correſpōdēt termio equiuoco
q̄re p̄dicta oratio eſt tres ꝓpōnes qꝛ valet aīal latrabile eſt ſubſtātia: ſid⁹ ce-
leſte ē ſubā Belua maria ē ſubā Sʒ illa canis ē latrabilis ē vna ꝓpō qꝛ in illa
t̄min⁹ eq̄uoc⁹ nō tenet̄ eq̄uoce qꝛ reſtrīgit̄ ꝑ p̄tū ad vnū ſuoꝝ ſ̄catoꝝ Idē indi-
tiū eſt de illa canis currit qꝛ p̄dicatū ꝯuenit ſubiecto ſolū ꝓ vno ſuoꝝ ſ̄catoꝝ
Uniuoca autē eſt in q̄ nō ponit̄ termin⁹ eq̄uoc⁹ eq̄uoce tēt⁹ vt hō ē aīal ⁊ illa
eſt vna ꝓpō qꝛ habet ſolū vnū ſenſum ꝓpoſitioualem.
Tertio notādū eſt quid ſit ſ̄care vere quid falſe tā in affirmatiuis ꝗꝫ negatiuis.
In affirmatiuis eſt ſ̄care ita eſſe ſicut eſt vt hō ē aīal vel ita fuiſſe ſicʒ
fuit vt hō fuit aīal vl̄ ita fieri ſicut erit vt hō erit aīal ⁊c̄ijs copulis.
Vere In negatiuis eſt ſignificare ita nō eſſe ſicut nō eſt vt hō nō ē aſin⁹ vl̄
ita nō fuiſſe ſicut nō fuit vt hō nō fuit aſinus ⁊c̄ijs copulis.
Signi ficare In affirmatiuis eſt ſ̄care ita eſſe ſicut nō eſt vt hō eſt aſin⁹ vel ita fu-
iſſe ſicut nō fuit ⁊c̄ijs copulis vt hō fuit aſinus
False In negatiuis eſt ſ̄care ita nō eſſe ſicut eſt vt hō nō eſt aīal vel ita non
fuiſſe ſicut fuit vt hō nō fuit aīal ⁊c̄ijs copulis.
Ex quibus format̄ ille intellectus diffinitiōis Propoſitio eſt oratio cōgrua ꝑfecta indi-
catiua nō interrogatiua nec eq̄uoca vere ſ̄cans vel falſe.

Propoſitionū alia cathegorica alia hypothetica

Hic diuidit̄ ꝓpoſitio in duas ſpecies ſcilicet in cathegoricā et hypotheticam hoc eſt in
ſimplicē et geminatam vt patet ex interpretatiōe vocabulorum.

Tractatus

Categorica dicit a categoria quod eſt p̄dicatū ſiue p̄dicamentū quare ꝓpō ca-
tegorica dicit ꝓpō p̄dicatiua ideſt ꝓpō ſimplex in qua p̄dicatum affirmat vel ne-
gat de ſuo ſubiecto vt homo currit
Quia Hypothetica dicit ab hypo quod eſt ſub et theſis poſitio q̄ſi ſuppoſitiua ꝓpō
quia in ea vna categorica ſupponit ideſt poſtponit alteri et ergo eſt quedā ꝓpō
geminata cōſtans ex duabꝰ cathegoricis ad inuicē cōiunctis ꝑ cōiunctionē vel
aduerbiū vt hō currit et deus eſt

Requiruntur autē ad diuiſionē tria ex quibus cōſtat diuiſio ipſa.
Primo diuiſum et ē t'minꝰ q̄ diuidit vt ille terminꝰ ꝓpōm in ꝓpoſito dr̄ diuiſuꝫ
Secūdo mēbra diuidētia et ſunt termini inferiores in quos fit diuiſio vt ſunt hic
Nam illi termini categorica ꝛ hypothetica.
Tertio ſigna diuiſiua vt ſunt alius alia vel aliud ſecūdū exigentiā cōgruitatis.

Eſt autē diuiſio duplex quantū hic ſufficit ſcilicet mediata et immediata
Immediata eſt que ſolū habet duo mēbra vt aīaliū aliud rōnale aliud irrō-
Diuiſio nale. ꝓpōm alia categorica alia hypothetica Et dicit alio noīe bimēbris
alia Mediata eſt q̄ habet plura mēbra q̄ꝫ duo vt ꝓpōm categoricaruꝫ alia vl'is
alia ꝑticularis alia indiffinita alia ſingularis Et dicit alio noīe multimēbris.

Categorica eſt illa que habet ſubiectū et p̄dicatū tāq̄ꝫ ꝑtes principales et materiales ſui vt homo currit vbi homo ē ſubiectum currit vero predicatum

Hic diffinit primū mēbrū p̄dicte diuiſionis Et ratio ordinis eſt q2 ſimplex p̄cedit cōpo-
ſitū et ꝑs totū mō categorica habꝫ ſe vt ſimplex et ꝑs reſpectu hypothetice.
Debet autē diffinitio ſic intelligi atq̄ꝫ exponi Illa ꝓpō eſt categorica que habꝫ expreſſe
vel implicite ſubiectū et predicatū et copulā verbalē
Expreſſe ideſt aꝑte vt homo eſt aīal vbi ſubiectū expreſſe ponitur
Uel implicite ideſt incluſiue vt nemo currit q̄ valet nullꝰ vel nulla hō currit Itē
nihil mouet q̄ vꝫ nullū ens mouet Itē amo deū q̄ vꝫ ego amo deū q2 in v̄bo pri-
me vel ſcd̄e ꝑſone certꝰ intelligit ntūs q̄ꝫ nō ē opꝰ ſꝑ exprimi vt docēt grāmatici
Dicit Subiectū et p̄dicatū vbi tangūt ꝑtes materiales ꝓpōis categorice vt etiam in
diffinitione dicit
Et copulā v̄balē vbi tāgit ꝑs formal' ꝛ illa ꝑticula neceſſario addit ꝓ ꝯplemēto
diffinitiōis q2 ad conſtitutiōem ꝓpōis categorice nō ſufficit ſubiectū et p̄dicatū
ſed etiā requirit copula ꝑ quā ſubiectū et p̄dicatū cōiungūt ad inuicem.

Circa diffinitionē notādū eſt ꝑtes ꝓpōm categoricaꝝ eſſe duplices ſcꝫ minus principa-
les et principales.
Minꝰ pricipales ſunt ſine q̄bꝰ ꝓpō categorica bn̄ cōſtitui poteſt vt ſunt ſig-
na vl'ia ꝑticularia excluſiua ꝛc̄ÿs. vt omnis hō eſt aīal tātū hō eſt aīal vbi li
omnis et tantū ſunt ꝑtes minꝰ principales.
Partes Principales ſunt ſine q̄bus categorica non p̄t ꝯſtitui ꝛ ſt ꝑtes ſcꝫ ſubiectū p̄tū ꝛ copl'a v̄bal' ꝛ ille ſt duplices
Materiales ſunt ſubiectū ꝛ p̄dicatū q2 talia ſunt indif-
ferētia ad quācūq̄ꝫ copulā ſicut materia realis indif-
ferens eſt ad quālibet formā
Formales ſunt copule verbales vt eſt fuit erit ꝛc̄ÿs.
q2 tales coniungunt ſubiectum ꝛ predicatū ad inuicē
modo forme eſt agere materie vero pati vt docēt na-
turales philoſophi.

Secundo notandū eſt ꝓpõem categoricā duplicē eſſe ſcʒ modalē et de ineſſe

Modalis eſt illa que modificat̄ aliquo mō ideſt in qua ponit̄ modꝰ vt ſortem poſſibile eſt currere et de illa patebit in ſpēali circa ſequentia

Propō ca thegorica

De ineſſe eſt illa q̄ nō modificat̄ aliq̄ mō ideſt in qua p̄dicatū ineſt ſubiecto p̄dicatiue ſine aliqua modificatiōe vt hō eſt aīal Et vocat̄ alio noīe ꝓpō cathegorica de ſimplici inherētia quia in ea eſt ſimplex inherētia p̄dicati ad ſubiectū abſq3 aliquo modo concurrēte.

Et illa vlterius duplex eſt ſcʒ deeſt ſcd̄o adiacēte et deeſt tertio adiacēte.

Deeſt ſcd̄o adiacēte ē illa ī q̄ v̄bū ſubſtātiuū ē vel eiꝰ cōdeclineū ē p̄dicatū vt deꝰ ē ego ſum hō fuit ⁊c̄. Et denoīat̄ ideo ſic q: in ea hoc v̄bū eſt vel eiꝰ cōdeclineū ē ſcd̄m extremū cōſtituēs cū ſubiecto numerū binarium.

Unde

Deeſt tertio adiacēte ē illa q̄ hʒ aliud p̄tū p̄t v̄bū ſubſtātiuū ē vl̄ eiꝰ cōdeclineuʒ vt hō ē aīal Et d̄noīatur ſic q: in ea li ē vl̄ eiꝰ ꝯdeclineū cū ſubiecto et p̄dicato cōſtituit nuēꝝ t̄nariū Et illa vlterius eſt duplex ſcʒ

De mō loquēdi cōſueto eſt illa in qua extrema ponunt̄ in ſuis veris et cōſuetis locis puta ſubiectuʒ ante copulā p̄dicatū v̄o poſt copulā vt hō eſt aīal

De mō loquēdi incōſueto eſt iſta in qua extrēa vl̄ alterum eoꝝ nō ponūt̄ in ſuis veris et cōſuetis locis vt caput habet omnis hō vbi li hō ē ſubiectū Item homo animal non eſt vbi li animal eſt predicatum.

Et quod cōiungit vnum cum altero dicitur eſſe copula

Hic agit̄ de partibus ꝓpōis categorice Et primo de ꝑte formali que dicitur copula vbi notandū eſt copulā eſſe duplicē ſcʒ realē et logicalem

Copula

Realis ē vinculū vel glutinū quo plures res colligāt̄ adinuicē vt eſt clauꝰ vel bitumen et ad ſimilitudīnē illius dicit̄ copula logicalis

Logicalis eſt ſignū quo plures termini vel oratiōes cōnectūt̄ adinuicē vt ſunt cōiūctiōes ⁊ aduerbia in ꝓpōnibꝰ hypotheticis ſed verba in categoricis exm̄ primi de hypotheticis vt hō eſt aīal et deus eſt Exemplū ſcd̄i de cathegoricis vt homo eſt animal.

Debet ergo diffinitio ſic intelligi Copula logicalis eſt ſignū qd̄ cōiūgit vnū cum altero ideſt vnā ꝑtē materialē cū alia . in hypotheticis eni cōiūgit vnā categoricā cū alia . In categoricis autē coniungit vnū terminū cum alio vt ſubiectum cum predicato

Et copula in categoricis vlterius duplex eſt ſcʒ principalis et minus principalis

Copula

Principalis eſt que nō reſtringit̄ ꝑ li q̄ que vel qd̄ et dicit̄ principalis q: cōiungit ſubiectū cū p̄dicato et penes illā attendit̄ qualitas vt patebit infra

Minus principalis eſt que reſtringit̄ ꝑ relatiuū qui que vel quod vt aīal qd̄ ē aſinꝰ eſt rudibile vbi ſcd̄m eſt dicit̄ copula principalis ſed primū eſt dicit̄ copula minꝰ principalis q: talis nō cōiungit ſubiectū cū p̄dicato ſed ꝑtes ſubiecti et illa tenet ſe ad alterū extremoꝝ.

Ut patet in reſoluendo homo currit ideſt homo eſt currens vbi eſt eſt copula

Hic oſtendit quid ſit copula ꝓpōis in qua p̄dicat̄ verbū vt in illa vel cōſimili hō currit Ioannes legit ⁊c̄ꝫ. De quo ſunt duo modi loquendi apud logicos

Primus eſt ꝙ v̓bū ſubſtantiuū incluſum in tali verbo ſit copula qꝛ omne ver
bū adiectiuū includit in ſe ſubſtātiuū in quod etiā reſolui habet cū verbū ſub
ſtātiuū ſit radix oīm aliorū verboꝝ quare reſolutio ſcd̄m hoc eſt expreſſio v̓bi
ſubſtantiui incluſi

Modus Secundꝰ eſt ꝙ tale verbū ſit copula et p̄dicatū rōe duplicis ſignificationis
ſcꝫ materialis et formalis Quare reſolutio ſcd̄m hoc nihil aliud eſt q̄ꝫ explica
tio illius duplicis ſignificatiōis ꝑ dictiōes equiualentes vt videat̄ penes quā
ſignificationē ſit copula et penes quā p̄dicatū

Materialis eſt q̄ ſ̄cat̄ res verbi et talis exprimit̄ ꝑ participiū preſentis tp̄is ſi
habet vel alio quouis modo et penes illā eſt p̄dicatū qꝛ ſic ei correſpōdet ali
qua res affirmabilis vel negabilis de ſubiecto
Formalis eſt actus cōiūgendi vnā rem cū alia et ille exprimit̄ ꝑ verbū ſubſtā

Significatio tiuū in ꝓpōe deeſt tertio adiacēte poſitū et rōne illiꝰ eſt copula qꝛ talis ē actꝰ
cōiungēdi p̄dicatū cū ſubiecto et vnā rē cū alia Dicit̄ notanter in ꝓpōe de ē
tertio adiacēte poſitū qꝛ in tali verbo ſubſtātiuo correſpōdet ſolus actus con
iungendi et ſignificatō formalis qꝛ ibi eſt ſincathegorema . Sed in ꝓpōe de
eſt ſcd̄o adiacēte correſpōdet ei etiā duplex ſignificatio recte ſicut verbo ad
iectiuo vt deus eſt que ſic reſoluit̄ deus eſt eſt ens

Sunt autē hic notande due regule de reſolutione.

Prima verbū actiuū neutrale deponētale et conmune actiue ſ̄cans reſoluit̄ in
ſuū ꝑticipiū preſentis tp̄is ſi habet et in verbū ſubſtātiuū ſum vel eiꝰ cōdecli
neū vt ego amo ideſt ego ſum amās tu ſedes ideſt tu es ſedens ille loquit̄ . i .
ille eſt loquēs ioannes criminat̄ petrū ideſt ioannes eſt crimināſ petrum .

Regula Scd̄a v̓bū paſſiuū et cōe paſſiue ſ̄cās reſoluit̄ in v̓bū ſubſtātiuū mediāte re
latio qui que vel quod . vt ego amor . i . ego ſum q̄ amor iohānes criminat̄ a pe
tro . i . ioānes ē qui crimīat̄ a petro Quia tale caret ꝑticipio p̄ntis tp̄is Quare
illa accidēs adeſt ſ̄r reſoluit̄ ſic accn̄s eſt qđ adeſt . Item diuitie ꝓſunt ⁊ ob
ſunt . diuitie ſunt q̄ ꝓſunt et obſunt qꝛ talia v̓ba carēt ꝑticipio p̄ntis tp̄is ⁊c̄.

Quādo arguit̄ ibi non eſſe reſolutionē qꝛ v̓bū manet inuariatū reſpōdet̄ ꝙ ibi ſit reſolu
tio quoad correſpōdentiā qꝛ in iſta ego amor verbo correſpōdet ſ̄catio materialis ⁊ for
malis ſed in illa ego ſum q̄ amor correſpōdet ei ſolū ſ̄catio materialis qꝛ formalis eſt ex
preſſa per verbū ſubſtātiuū Iuxta regulam equiualēs geminis harum ſi iungitur vni
Dictio pro reliqua debet tantūmodo haberi.

Subiectum eſt de quo aliquid dicitur

Hic diffinit̄ prima ꝑs materialis ꝓpōis cathegorice que dicit̄ ſubiectū Et debet diffini
tio ſic intelligi Subiectum eſt terminus de quo alius terminus affirmatur vel negat̄ .
vt homo eſt anīal homo currit vbi homo eſt ſubiectū quia de eo dicitur ꝙ ſit animal et
ꝙ currat Item aſinus non eſt homo vbi aſinus eſt ſubiectū.

Pro cognitiōe ſubiecti cuiuſlibꝫ ꝓpōis cathegorice notande ſunt due regule

Prima Quicq̄d eſt ſuppoſitū in grāmatica eſt ſubiectū in logica non curādo
an ponat̄ ante copulā vel poſt copulā quare ſubiectū illius . caput habet oīs
homo eſt ly homo Item ſubiectū illius In fornace eſt panis eſt ly panis . et
ſic de alijs quia ſunt ꝓpōes de modo loquēdi incōſueto.

Regula Scd̄a Sicathegorema nō ꝓnoīale a ꝑte ſubiecti poſitū ſ̄m cōem vſum logi
corū nō eſt ꝑs ſubiecti niſi claudat̄ ſ̄m verā cōſtructionē inter ꝑtes ſubiecti vt
om̄is hō eſt anīal vbi om̄is non eſt pars ſubiecti Item tantū homo eſt anīal
vbi ly tantū non eſt pars ſubiecti.

Non ꝓnoīale q҄ ſyncathegorema ꝓnoīale eſt pars ſubiecti vt dicēdo ille hō
currit ſubiectū eſt hoc totū ille homo ꝛc.
Secūdū cōem vſum logicorū q҄ ex beneplacito poſſit capi ꝑ pte ſubiecti ſed
tunc variaret ſentētia ꝓpōis vt patet in illa oīs hō eſt anīal que eſt vera ꝓut
ſincathegorema nō eſt ps ſubiecti q҄ valet tm̄ ille hō eſt anīal et ille hō eſt aīal
ꝛc̄ꝭ. Sed ſi caperet ſincathegoreuma ꝑ pte ſubiecti fieret falſa quia valeret
Dr̄ nonſtāter — aliquid exiſtens oīs hō eſt anīal mō nihil exiſtit oīs hō ꝛc̄.
Niſi claudat. ꝛc. quare ſubiectū illi⁹ vidēs oēm hoīem eſt aſin⁹ ē hoc totū vi-
dens oēm hoīem ꝛ ſic ſignū dr̄ teneri reſtrictiue q̄re tenet ſe ad alterū extremoꝝ
Secundū verā conſtructionē quare in illa hoīs quilibet aſin⁹ currit ly quilibꝫ
non eſt ps ſubiecti Sed in illa non hō currit capiēdo negationē infinitāter ly
nō eſt ps ſubiecti q҄ claudit virtualiter inter partes extremi vt patet ex reſolu-
tione quia valet tm̄ ens qd non eſt homo currit.

Predicatum eſt quod de altero dicitur

Hic diffinit ſcda ps materialis ꝓpōis cathegorice que dr̄ predicatū Et debet diffinitio
ſic intelligi Predicatū eſt termin⁹ qui de alio termīo affirmat vel negatur vt homo eſt
anīal. hō nō eſt aſinus vbi animal eſt predicatū ſimiliter aſinus Item homo currit vbi
currit eſt predicatū q҄ dr̄ de alio termīo ꝛc̄.
Pro cognitiōe p̄dicati cuiuſlibet ꝓpōis cathegorice notande ſunt etiā alique regule.
Prima eſt Quādo verbū adiectiuū regit poſt ſe caſum tūc totū aggregatū ex
dictiōe regēte et recta eſt predicatū vt Johānes legit librū Petrus ſedet cur-
rus Dicit v̄bū adiectiuū ꝓpter v̄bū ſubſtātiuū qd dū regit poſt ſe ntm̄ nō eſt
ps p̄dicati vt hō ē anīal Sed qn̄ regit poſt ſe obliquū videt eſſe ps p̄dicati vt
liber ē Joānis ꝛ hoc ideo q҄ ſic includit ſuū pticipiū ens ꝛc̄. Idē iuditiū appa-
ret eſſe qn̄ hꝫ poſt ſe p̄pōem cū ſuo caſuali vt hō ē ī domo. panis ē in fornace.
Secunda Quādo a pte predicati ponitur nomē adiectiuū tunc ſi teneat ad-
Regula — iectiue ſe ſolo non p̄dicatū ſed cum repetitiōe ſui ſubſtantiui vt homo eſt al-
bus Si vero tenet cōcretiue ſe ſolo eſt p̄dicatū. Quare illa tm̄ franco eſt no-
bilis p̄mo mō eſt v̄a q҄ valꝫ tm̄ frāco ē nobilis frāco Sꝫ ſcdo mō ē falſa q҄ va-
let tm̄ franco eſt nobile ens Idē iuditiū ē de illa tm̄ Italus eſt doctus. ꝛc̄.
Tercia Quādo a pte p̄dicati ponit ſincathegoreuma nō ꝓnoīale illud ad li-
bitū vtentis pōt capi vt eſt ps p̄dicati vel vt non eſt pars eius et ſm̄ hoc va-
riat ſentētia orōis vt ſortes eſt oīs hō in qua ſi ly oīs eſt ps p̄dicati valet ſor-
tes eſt aliquid exiſtens om̄is hō et ſic predicatū eſt termin⁹ fict⁹ Si v̄o nō eſt
ps p̄dicati valet ſortes eſt ille hō et ſortes eſt ille homo ꝛc̄ꝭ.

Propoſitionum cathegoricarum alia vniuerſalis alia parti-
cularis alia indiffinita alia ſingularis.

Hic tractat de accidentib⁹ ꝓpoſitionū cathegoricarū que ſunt quinqꝫ ſcꝫ. quātitas q̄-
litas. oppoſitio. conuerſio et equipollētia Et diuiditur ꝓpoſitio cathegorica penes pri-
mum accidens quod eſt quātitas in quattuor ſpecies ſcꝫ in vniuerſalē pticularem ꝛc̄ꝭ
Notandū ꝙ quātitas in pn̄ti ſic deſcribit Eſt ꝓprietas ꝓpōis cathegorice ei attributa
penes ſubiectū diſtributū vl̄ nō diſtributū cōiter vel ſingulariter captum.
Propōis cathegorice q҄ hypothetice nulli⁹ ſunt quātitatis vt patebit inferius
Dicitur — Penes ſubiectū p̄ qd differt a qualitate que attendit penes copulam.
Diſtributū vbi tangit prima ſpeties ſcꝫ vniuerſalis in qua ſubiectū diſtribuit
Uel nō diſtributū vbi tāgūt alie tres ſpecies ſ. pticularꝭ indiffinita ꝛ ſingl̄aris
Dicat cōiter vl̄ ſingl̄ariter acceptū vbi iterū tangunt ille quattuor ſpecies qm̄ in primis
tribus ſubiectū tenet cōiter in quarta aūt tenet ſingl̄ariter vt patebit p̄ ordinem.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0011-0
DFG

Tractatus.

Eſt autem quantitas ꝓpoſitionis categorice duplex ſcʒ mixta et ſimplex.

Quantitas
- Mixta eſt illa que habet diuerſa ſubiecta eqꝫ ꝑncipalia diuerſimo͂e accepta vt ſortes vł' ois aſin⁹ ē rudibilis q̄ ro͂e primi ſubiecti ē ſingła̕ris ⁊ ro͂e ſcd̄i ē vł'is
- Simplex eſt que no͂ habet diuerſa ſubiecta eqꝫ pri͂cipalia diuerſimo͂e accepta vt ois ho͂ eſt anial Quare illa cuiuſlibet hois aſinus currit ē ſimplicis quantitatis et indiffinita q꞉ principalior ps ſubiecti ſcʒ rectus ſumit̄ ſine ſigno ꝛc. Et illa qua͂titas ſimplex ꝑm auctore͂ in textu diuidit̄ in quattuor ſpeties Quarum ſufficientia et reductio ad dualitatem ſic ſumitur

In oi͂ categorica ſimplicis quantitatis aut ſubicitur terminus
- Co͂is
  - Cum ſigno
    - Uniuerſali ſic eſt vniuerſalis vt om̄is homo eſt animal
    - Particulari ſic eſt particularis vt quida͂ homo eſt anial
  - Sine ſigno ſic eſt indiffinita vt ho͂ eſt aial.
- Singularis ſic eſt ſingularis vt Joannes ē anial ille homo eſt animal.

Ualet aute͂ illa reductio ad generale͂ notícia͂ quattuor ſpecieru͂ quantitatis quaru͂ ſpecialis noticia patebit iam circa ſequentia.

Uniuerſalis eſt illa in qua ſubijcit̄ termin⁹ co͂is ſigno vniuerſali determinatus vt ois ho͂ eſt anial nullus ho͂ eſt aſinus.

Hic diffinitur prima ſpeties quantitatis ſimplicis Pro cuius diffinitionis declaratio͂e examinande ſunt particule in ea poſite.

Dicitur
- Subijcitur ideſt ſubiectu͂ eſt expreſſe vt om̄is homo eſt animal Uel implicite vt nemo currit nihil mouetur.
- Termin⁹ co͂is ꝓpter illa͂ vł' co͂ſimile͂ Om̄e ens qđ eſt ſortes currit q̄ ē ſingularis quia ſubiectu͂ eius non tenetur co͂iter ſed ſingulariter et li om̄e ibi vacat quod nullius eſt efficatie.
- Signo vniuerſali ꝓpter illas et co͂ſimiles ois ho͂ eſt oro͂ co͂grua ois ho͂ eſt totum in qua͂titate que ſunt indiffinite q꞉ ſignu͂ ibi capit̄ materialiter et ſic non qua͂tificat nec eſt vniuerſale nec tenet̄ ſincategorematice q꞉ ſincategorematice nihil correſpo͂det in re ſed ſignu͂ materialit̄ captu͂ ſignificat ſeipm̄ vł' ſibi ſimile
- Item ille ſunt diſtinguende
  - Omnes apoſtoli dei ſunt duodecim
  - Om̄es partes orationis ſunt octo
  - Om̄ia vniuerſalia ſunt quinqꝫ

  Qm̄ ſi ſignu͂ tenet̄ diſtributiue hoc eſt vniuerſalit̄ tunc ſunt vł'es falſe q꞉ ex eis ſequit̄ falſum vt bene ſequit̄ om̄ia vł'ia ſunt quinqꝫ genus ⁊ ſpe͂s ſunt vł'ia igit̄ gen⁹ ⁊ ſpe͂s ſunt quinqꝫ tenet ꝯña in darij. Si au͂t ſignu͂ tenet̄ collectiue ſu͂t indiffinite ꝟe q꞉ vltia valet maximus numerus vniuerſaliu͂ eſt quinqꝫ ꝛc̄ijs.
- Determinat⁹ .i. diſtributus Ille aute͂ termin⁹ diſtribuit̄ qui accipit̄ ꝓ oibus ſuis ſignificatis copulatiue vt ois ho͂ eſt anial vʒ tm̄ ille ho͂ eſt anial et ille ho͂ eſt anial ꝛc̄ijs. hoc eſt de quocu͂qꝫ veru͂ eſt dicere ꝙ ſit ho͂ de illo veru͂ ē dicere ꝙ ſit anial Et ꝙ̇ dr̄ vł'is ideſt generalis q꞉ ſubiectu͂ capit̄ vł'r ⁊ gn̄alit̄ ꝓ oib⁹ ſuis ſignificatis copulatiue Quare illa Ois Chimera eſt anial eſt vł'is q꞉ eius ſubiectum diſtribuit̄ ꝗuis non ſupponat co͂fuſe diſtributiue.

Unde
- Diſtribui eſt terminu͂ accipi ꝓ oibus ſuis ſ̄catis copł'atiue no͂ cura͂do an ſupponat nec ne .i. an habeat correſpo͂de͂tia͂ in ordine ad copula͂ ſiue non.
- Supponere diſtributiue eſt terminu͂ accipi ꝓ oibus ſuis ſ̄catis copulatiue cu͂ correſpo͂dentia rei in ordine ad copula͂ quare eſt inferius ad diſtribui ⁊ per

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0012-5

ꝯſis nec valet ꝯña ab inferioꝛi ad ſuperius ſubiectū ꝑdicte ꝓpoīs non ſuppo⸗
nit diſtributiue igitur non diſtribuitur quia arguit cum diſtributiōe ſupioris
vt hic aſinꝰ nō eſt hō igitur aſinus non eſt anial.

Ex qua exemplari expoſitiōe diois Colligit ſummarie illā ꝓpoēm eſſe vlem cuiꝰ ſub⸗
iectū totale vel principalioꝛ eius ps diſtribuitur ꝑ ſignū vle.

Quare illa

Oḿe riſibile vel rudibile eſt aſinus ſi totū diſiunctū diſtribuitur eſt vlis ſi pri⸗
ma pars tantū eſt mixte quantitatis.
Videns omnem hominem eſt aſinus eſt indiffinita.
Cuiuſlibet hōis aſinus currit. Cuiuſlibet contradictiōis altera pars eſt vera
eſt indiffinita ꝛc̄ꝭ.
Ois hō et aſinꝰ currūt ē mixte quātitatis qꝛ li ois ſolū ꝑmā ꝑtē copulati diſtri
buit et nō totū vt patebit latius circa tractatum ſecundum.

**Terminus cōmunis eſt qui aptus natus eſt predicari de plu⸗
ribus vt homo de ſoꝛte et platone.**

Pro declaratiōe diois vlis ꝓpoīs diffinit terminꝰ cōis ne ex ignotis fiat ꝓceſſus ⁊ diffi⸗
nitur penes ꝑdicatiōez. Notandū eſt ꝙ terminꝰ cōis cognoſcitur ſeu diffinit duobꝰ
modis ſcȝ penes ſcatiōnē et penes predicationem.

Terminꝰ cōis

Scdm ſcatiōez eſt cui nō repgnat ſcare plura .i. qui ſcat plura vl aptꝰ natꝰ
ē ſcare plura eēntialr diſtincta diuiſim et vniuoce vt hō anial. equus.
Scdm ꝑdicationē ē cui nō repugnat ꝑdicari de pluribꝰ ideſt qui aptus natus
eſt ꝑdicari de pluribus ꝛc̄. vel ſocrates eſt hō petrus eſt hō ꝛc̄. Et dꝛ cōis ideſt
vlis et generalis rōne ſcatiōis et ꝑdicationis.

Dicitur

Cui non repugnat ꝛc̄. ꝓpter illos termios ſol mundus fenix qui ſunt cōes et
tñ quilibet eoꝝ ſcat vnā ſolā rem Verū tñ eis nō repugnat ſcare plura ſȝ eꝝ
apti nati ſcare plura quātū eſt ex impōe ipoꝝ qꝛ ſcant cōicabiliter quare de⸗
fectus nō eſt in eis ſed in rebus que ſi fierent aliqua potentia plures ſcarent ꝑ
illos termios abſqȝ noua impoſitione.
Eſſentialiter diſtincta ꝓpter illum terminū hec eſſentia diuina qui non ē cōis
qꝛuis ſcet plures res ſcȝ patrē filiū et ſpiritūſanctū quia ille non diſtinguūtur
eſſentialiter ſed perſonaliter.
Diuiſim qꝛ terminꝰ ſinglaris ꝯiūctim bene ſcat plura ſeu ꝑdicat de pluribꝰ vt
ille terminꝰ ioānes ſcat materiā et formā ioānis ꝯiūctim et ꝑdicat vere de eis
vt materia ⁊ foꝛa iohis ſȝ iohes. ſ nō diuiſiȝ qꝛ hec ē flā materia iohis ē iohes
Vniuoce qꝛ terminꝰ ſinglaris bene ſcat plura equoce .i. diuerſis impōnibꝰ vt
ille terminꝰ ioānes equoce ſcat plures hōies hoc nōie vocatos ſ non vniuoce
qꝛ nō licet vnioce ꝓpriū tibi plra notare Sȝ appellatis varias res vniocabis

Signa vlia ſunt hec Ois nullus nemo neuter et his ſimilia.

Notādū ꝓ intellectu textꝰ ⁊ ſequētiū ꝑ ſignū in logica intelligi terim vl oꝛōez qꝛ tales ſȝ
ſigna rerū Eſt aūt ſignū logicū duplex ſcȝ categoꝛematicū ⁊ ſincategoꝛematicū.

Signū

Categoꝛematicū ē qđ ſcat aliq̄d vt illi termini hō aſinꝰ lapis Et dꝛ categoꝛe⸗
maticꝰ terminꝰ q̄ſi ſcatiuus alicuius qm̄ categoꝛema grece vȝ ſcatm̄ latine.
Sincategoꝛematicū ē qđ nō ſcat aliq̄d ſed ſolū ꝯſcat vt ois nullus vl hȝ offi
tiū ꝯiungēdi vel determinādi vel demōſtrandi ⁊ ſic de aliꝭ vt ſunt cōiunctōes
aduerbia Item dictiōes relatie demōſtratie ꝛc̄ꝭ. Et illud vlterius diuiditur
in quantificatiuū et non quantificatiuum.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0013-1

Unde
- Non quãtificatiuũ eſt q̃d nõ quãtificat ꝓpõez in q̃ ponit̃ vt ſʒ ſigna excluſiua exceptiua ⁊cẽtera. vt tm̃ hõ eſt aĩal eſt indiffinita recte ſicut illa hõ eſt anĩal.
- Quãtificatiuũ ẽ q̃d quãtificat ꝓpõez in q̃ ponit̃ Dr̃ eni͂ a q̃ntificãdo q̃re deno miat̃ a ſuo offitio et illd̃ triplex ẽ ſcʒ vl'e ꝑticulare ⁊ ſingulare de quibus pate bit per proceſſum textus.

Signũ vl'e ſic deſcribit̃ Eſt q̃d additũ termĩo cõi facit ipm̃ ſtare ꝓ oĩbus ſuis ſcatis copulatiue vt oĩs hõ eſt aĩal vʒ tm̃ ille hõ ẽ aĩal et ille hõ eſt aĩal ⁊cẽtera. Quare ad veritatez vl'is requirit̃ veritas oĩm ſuaꝝ ſingulariũ ſicut ad ueritatẽ copulatiue requiritur veritas omnium ſuarum partium.

Et ẽ duplex
- Purũ ẽ q̃d nullũ aliũ terminũ includit Et eſt duplex ſcʒ affirmatiuum vt oĩs quilibet Et negatiuum vt nullus non.
- Impurũ ẽ q̃d aliũ terĩm vel alios terĩos includit ⁊ ẽ duplex ſcilicet
  - Affirmatiuũ vt ſp.i. oĩ tp̃e vbiqʒ.i. in omni loco quotidie.i. quolibet die et ſic de aliis.
  - Negatiuum vt nemo.i. nullus vel nulla homo. Nihil.i. nullũ ens nunquã ideſt nullo tp̃e ⁊cẽtera.

Particularis ẽ illa In qua ſubiicitur termin⁹ cõmunis ſigno particulari determinatus vt quidam homo currit

Hic diffinitur ſc̃da ſpeties quantitatis ſimplicis Pro cuius diffinitiõis intellectu exami nande ſunt particule in ea poſite.

Dicitur
- In qua ſubiicitur terminus cõis quare illa non eſt ꝑticularis ſed ſingularis quidam homo qui eſt ſortes currit.
- Signo ꝑticulari q̃re illa nõ ẽ ꝑticularis ſ; indiffinita aliq̃s hõ ẽ ꝯſtructio ad iectiualis q: ſignũ ibi tenet̃ material'r in q̃ acceptiõe nõ eſt ꝑticulare.
- Determinatus ideſt ſpeciuocat⁹ Ille aũt termin⁹ ſpeciuocat̃ qui accipitur ꝓ ſuis ſcatis diſiunctiue per ſignũ ꝑticulare vt quidã hõ ẽ aĩal vʒ tm̃ ille homo eſt aĩal vel ille hõ eſt anĩal ⁊cẽtera. Quare illa eſt ꝑticularis quedã chimera eſt anĩal q: ſubiectũ ſpeciuocat̃ ꝑ ſignũ ꝑticulare nõ obſtãte ꝙ nõ ſupponit deter miate. Quia qualis eſt differentia inter diſtribui et ſupponere diſtributiue ta lis etiã eſt inter determinari et ſupponere determinate.

Ex qua exẽplari expoſitiõe diõis Colligit̃ ſummarie illã ꝓpõem eſſe ꝑticularem Cuius ſubiectũ totale vel principalioꝛ eius pars determinatur ⁊c.

Signa particularia ſunt hec quidam aliquis reliquis

Signũ ꝑticulare ſic deſcribit̃ Eſt q̃d additũ terĩo cõi facit ipm̃ ſtare ꝓ oĩb⁹ ſuis ſcatis diſiũctiue vt q̃dã hõ eſt aĩal vʒ tm̃ ille hõ ẽ aĩal vl' ille hõ eſt anĩal ⁊cẽtera Quare ad ṽitatẽ ꝑticularis ſufficit ṽitas vni⁹ ſingl'aris ſicut ad ṽitatẽ diſiũctiue ṽitas vnius ꝑtis.

Signũ ꝑticl'are ẽ duplex
- Purum eſt ꝙ nullũ alium terminum includit vt quidam aliquis reliquis. Et non diuiditur per affirmatiuũ et negatiuum quia omne ſignum particulare eſt affirmatiuum cum implicet ſignum eſſe negatiuum et eſſe particulare cuʒ ſignum negatiuum ſit vniuerſale faciens terminum cui additur ſtare confuſe diſtributiue ⁊c.
- Impurum eſt q̃d alium terminũ includit vt alicubi ideſt in aliquo loco. ali quando ideſt aliquo tempoꝛe ⁊cẽtera. Quare illa aliquando ſortes currit valet aliquo tempoꝛe ſortes currit que eſt ſingularis quia principalioꝛ ꝑs ſubiecti eſt terminus ſingularis ⁊c.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0014-7
DFG

Primus

Indiffinita eſt illa in qua ſubijcitur terminus cõmunis ſine ſigno vt homo eſt animal.

Hic diffinitur tercia ſpeties quãtitatis ſimplicis que dr indiffinita Pro cuiꝰ diffinitiõis intellectu examinande ſunt particule in ea poſite.

Dicitur
- In qua ſubijcit terminꝰ cõis quare illa eſt ſingularis et non indiffinita caput habet ſortes ſed illa eſt indiffinita aliqđ caput habet homo. Item illa eſt ſingularis et non indiffinita ens qđ eſt ſortes currit.
- Sine ſigno ꝙ debet intelligi quãtificatiuo quare illa eſt indiffinita tantũ hõ eſt animal qꝛ li tm̄ non eſt ſignum quantificatiuũ vt dicũt logici.

Dicit aũt indiffinita quaſi incerta et differẽs qꝛ eſt indifferẽs ad quãlibet aliã ſpetiẽ q̄ntitatis ꝑ additionẽ ſignorũ vt hõ eſt aĩal cui põt ꝓponi li oĩs vel quidã vel ille. ꝛc. Etiã eiꝰ ſubiectũ nõ ſtat ꝓ aliq̄ certa et determiata re Nõ obſtãte ꝙ dr ſupponere determiate qꝛ hoc nõ ẽ rõe alicuiꝰ ſigni hoc denotãtis ſed ſolũ ex vſu loquẽdi logicorũ.

Singularis eſt illa in qua ſubijcitur terminus ſingularis ſiue diſcretus vt ſortes currit.

Hic diffinitur quarta ſpeties quantitatis ſimplicis q̄ dr ſingularis. Pro cuius diffinitionis intellectu examinande ſunt ꝑticule in ea poſite.

Dicitur
- Subijcit. i. ẽ ſubiectũ expſſe vt ſortes currit. hõiez videt ſortes. vl' implicite vt amo deũ. bis bibi vinũ ꝛcijs. qꝛ in v̈bis ꝑme ꝛ ſcđe ꝑſone intelligit ntũs ꝛc.
- Terminꝰ ſingularis q̄re illa ſortes eſt nomẽ ꝓpriũ nõ eſt ſingl'aris qꝛ ſubiectũ capit materialit ꝓ ſe vel ſibi ſimili q̄re ſignificat plura qꝛ vꝫ ille terminꝰ ſortes vel ſibi ſimilis eſt nomen ꝓpriũ itẽ illa non eſt ſingularis ſortes eſt pictus qꝛ terminus ſingularis quando ſtat pro ſuo ſignificato minus principali eſt cõis qꝛ ſcat plures res vt ĩ pñti ille terminꝰ ſortes ſcat oẽs picturas ſortis ꝛc.

Terminus ſingularis eſt qui aptus natus eſt p̄dicari de vno ſolo vt ſortes de ſeipſo.

Pro declaratiõe diõis ſingl'arꝫ ꝓpoĩs diffinit hic terminꝰ ſingl'aris penes p̄dicationez vbi notandũ eſt terminũ ſingularẽ cognoſci et diffiniri duobus modis ſcꝫ penes ſignificationem et penes predicationem.

Singl'aris
- Scđm ſcationẽ eſt cui repugnat ſcare plura. i. q̄ nec ſcat plura nec aptꝰ natus ẽ ſcare plura eſſencial'r diſticta diuiſiꝫ ꝛ vniuoce vt ſortes petrꝰ paulꝰ ꝛc.
- Scđm p̄dicationẽ eſt cui repugnat p̄dicari de pluribꝰ ẽentialit diſtictis. ꝛc. qui nõ eſt aptus natus p̄dicari niſi de vno ſolo vt ſortes eſt ſortes.

Et talis eſt duplex ſcꝫ nomen proprium et terminꝰ cõmunis ſumptus cum pronomĩe demõſtratiuo primitiue ſpetiei exemplum primi vt ſortes plato Secũdi vt ille homo.

Hic diuidit terminꝰ ſingl'aris qꝛ talis duplex ẽ ſcꝫ ex impoſitiõe et ex actuali reſtrictiõe

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0015-2

Tractatus

Terminꝰ ſingła꞉ (bracketed:)
Ex impoſitiõe eſt q̃ impoſitꝰ eſt ad ſtandũ vnã ſolam rem ſingłarit̃ ⁊ incõica bilit̃ vt ſunt nõia ꝓpria vt ſortes ioannes Item octo ꝓnoia primitiua.
Ex actuali reſtrictiõe eſt qui impoſitus eſt ad ſtandũ cõiter ſed reſtringitur per aliũ terminũ ad ſtandũ ꝓ vno ſolo vt eſt li homo in illa orõne ille homo currit Fit autem hmõi reſtrictio duobus modis.

Primo per nomẽ ꝓpriũ recti caſus vt homo ſortes currit ens qð eſt ſortes currit Dicitur recti caſus ꝓpter illam filius iohannis currit que eſt indiffinita.
Scðo ꝑ ꝓnomẽ ꝓmitiuũ ꝓut facit demõſtratiõez ꝑſonalẽ vt ille hõ currit Dr̃ ꝓmitiuũ q̃re illa ẽ indiffinita meꝰ aſinꝰ currit q꞉ ſubiectũ p̃t pluribꝰ ꝯuenire.
Nam Dicit̃ demonſtrationẽ ꝑſonalẽ ꝓpter illam hec herba creſcit in orto meo que in demõſtratiõe ꝑſonali eſt ſingularis quia ſic ꝓnomẽ tenet̃ ꝓprie et ꝓnoialit̃ Sed in demõſtratiõe impſonali eſt indiffinita q꞉ ſic pronomẽ tenet̃ im ꝓprie ⁊ noialiter quia valet tantũ talis herba creſcit in orto meo.

Ex quibus facile colligit̃ quantitas ſingularis Unde illa ſortes vel plato diſputat eſt indiffinita quia diſiunctũ ex terminis ſingularibꝰ eſt terminꝰ cõmunis in p̃dicãdo q꞉ p̃dicatur de pluribꝰ diuiſim vt ſortes eſt ſortes vel plato. et plato ẽ ſortes vel plato. Idẽ iuditium eſt de illa ille homo vel ille aſinus currit. Sed copulatum ex terminis ſingłaribus nõ ẽ cõis terminꝰ in p̃dicãdo q̃re illa ſortes ⁊ plato currunt eſt ſingularis.
Sed illa ꝓpõ ille hõ vł aſinꝰ currit ẽ diſtinguẽda q̃m ſi li ille ſingłariſat totũ deſiũctum tanq̃ȝ vnũ ſuppoſitũ ẽ ſingłaris ſi vo ſolum primã ꝑtem eſt mixte quantitatis.

Propoſitionu m categoricarũ alia affirmatiua alia negatiua

Hic agitur de ſecũdo accedente qð dicit̃ q̃litas Et diuidit̃ ꝓpõ categorica penes qualitatem in duas ſpẽs ſcȝ in affirmatiuã et negatiuam.
Notandũ ꝙ qualitas in ꝓpoſito ſic deſcribit̃ Eſt ꝓprietas ꝓpõis ei attributa penes copulam principalẽ vel principaliorẽ eius ꝑtẽ affirmatam vel negatam.

Propoſitiõis q꞉ q̃litas cõuenit tã categoricis q̃ȝ hypoteticis
Et attributa penes copulã ꝑ qð differt a quãtitate q̃ attendit̃ penes ſubiectũ
Principalẽ q꞉ penes copulã minꝰ principalẽ nõ attendit̃ q̃litas quia talis non cõiungit ſubiectũ et p̃dicatũ ſed bene cõiungit ꝑtes vnius extremi.
Dicitur Uel principaliorẽ eius ꝑtem ꝓpter modales diuiſas in q̃bus copula totalis ẽ verbũ finiti modi cũ infinitiuo Sed tñ infinitiuus eſt principalior ꝑs copule quare illa ſortem poſſibile eſt nõ currere eſt negatiua ⁊c̃.
Affirmatã vbi tangit̃ p̃ma ſpẽs q̃litatis ſcȝ affirmatia vt hõ eſt anĩal.
Negatã vbi tangit̃ ſcða ſpẽs q̃litatis ſcȝ negatia vt hõ nõ eſt aſinus.

Eſt autem duplex qualitas ꝓpõis cathegorice ſcȝ mixta et ſimplex.

Mixta eſt que habet diuerſas copulas eq̃ȝ principales diuerſimode acceptas penes affirmationem et negationẽ vt quodlibet eſt vel non eſt. homo eſt vel nõ eſt aſinus. quia rõne prime copule eſt affirmatiua. ſed rõe ſecũde eſt negatiua et ſic ſurgit mixtio in vna ꝓpoſitione.
Qualitas Simplex eſt que nõ habet diuerſas copulas eq̃ȝ principales diuerſimode acceptas penes affirmationẽ et negationẽ vt homo eſt anĩal Item nullus hõ eſt animal Et illa ſm textũ diuidit̃ in duas ſpẽs ſcȝ in affirmatiuã ⁊ negatiuã.

Affirmatiua eſt illa in qua copula principalis manet affirmata vt homo currit.

Hic diffinit̃ p̃ma ſpẽs q̃litatꝫ ſimplicꝭ ꝓ cuꝰ diõis itellectu examinãde ſũt ꝑticłe eiuſdẽ

Dicitur
- Copula principalis quare illa homo qui non eſt aſin⁹ eſt riſibilis eſt affirmatiua illa vero negatiua homo qui eſt riſibilis nõ eſt aſinus Et debet addi vel principalioꝛ eius pars ꝓpter modalẽ diuiſam vt patuit.
- Manet affirmata .i. ſuper quã vel principalioꝛẽ eius partem nulla fertur negatio vt hõ eſt anĩal vel plures negatiões de numero pari vt null⁹ homo non eſt anĩal qꝛ due negatiões faciũt vnã affirmationem.

Negatiua eſt illa in qua copula principalis manet negata. vt hõ non currit.

Hic diffinitur ſecunda ſpecies qualitatis ſimplicis ꝛc.

Dicitur
- Copula principalis quare illa homo qui eſt riſibilis non eſt rudibilis eſt negatiua et debet addi vel principalioꝛ eius ꝑs ꝓpter modales diuiſas in q̃bus qualitas attendit̃ penes infinitiuum ꝛc.
- Manet negata .i. ſuper quã vel principaliorem eius ꝑtem fertur vna negatio. vt homo non currit. vel plures de numero impari vt nullius hominis nullus aſinus non currit.

Ex quibus patet illam hõ eſt nullus aſinus eſſe affirmatiuã quia cõiuis ꝑdicatũ neget tamen copula non negat̃ Illam vero hõ anĩal non eſt eſſe negatiuã qꝛ copula negatur

Sunt autem he negationes non nullus nemo neuter et his ſimilia.

Hic ne ex ignotis procedatur numerantur negationes ꝛc.

Negatio ſic deſcribitur eſt ſignũ ſincategorematicũ aptum negare ſignificatũ termini cui additur vel copulã ꝓpõis et eſt triplex

Negatio
- Priuans eſt que negat ſ̄catũ termini actuale cui addit̃ et ponit potẽtionale vt iniuſtus dicit̃ ille qui actualiter non eſt iuſtus ſed põt eſſe iuſtus q̃re lapis nec iuſtus nec iniuſtus dꝛ Et hoc eſt verũ dũ addit̃ termĩo ſ̄cãte actuał̃r Sꝫ dum addit̃ termĩo ſ̄cãti potẽtionaliter negat et ſ̄cãtũ potentiõale vt ĩmobile dꝛ qđ nec mouetur nec aptũ eſt moueri et illa non negat copulam.
- Infinitãs eſt q̃ negat ſignificatũ termini cui additur et ponit quodlibet aliđ ab eo vt non hõ vꝫ ens qđ nõ eſt homo. Quare terminus finitus et infinitus ſignificant om̃e ens mundi vt homo non hõ et illa etiã nõ negat copulã q̃re de illis duabus non eſt ad ꝓpoſitum.
- Negans eſt que negat copulã ꝓpõis Et illa eſt malignãtis nature qꝛ quicq̃d poſt ſe inuenit hoc totũ deſtruit et eius oppoſitũ inducit et eſt duplex ſcilicet nominalis et aduerbialis.

Negatõ negans
- Nomĩalis eſt que negat totũ qđ ſequit̃ in eadem categoꝛica vt nullus homo currit et hoc ſi non impedit̃ nec reſtrictiue tenet̃ Quare illa eſt affirmatiua nullus hõ nõ eſt anĩal qꝛ ibi eſt impeditio Silr̃ illa videns nullũ aſinũ currit eſt affirmatiua quia negatio tenet̃ reſtrictiue ex quo ſm veraꝫ cõſtructionẽ clauditur inter ꝑtes ſubiecti quare vt ſic ſolũ agit in ꝓrimũ terminum ſed non in copulam
- Aduerbialis eſt q̃ negat totũ qđ ſequitur in eadẽ categoꝛica et hipotetica vt non hõ eſt anĩal ꝛ deus eſt Et hoc ſi nõ impedit̃ nec reſtrictiue tenetur Quare illa hõ non eſt aſinus et deus eſt eſt affirmatiua quia dictio negatiua tenet̃ reſtrictiue qꝛ claudit̃ inter ꝑtes extremi .i. prime categoꝛice q̃ eſt primũ extremũ

Nōta ſcd̄m triplicē diuiſionē triplex eſt queſitiuū ꝓpōis. Verſus

Que ca. vel hyp. Qualis Ne vel aff. v quāta par in ſin.

Hic tribus diuiſionibus p̄dictis coaptant̄ tria ſigna q̄ſitiua ꝑ q̄ querim⁹ de mēbris p̄dictarū diuiſionū vt ſunt que quāta et q̄lis Quorū hec eſt differentia.

Que eſt ſignū queſitiuū eſſentiale q: querit eſſentiā ꝓpōis ideſt ꝑtes eſſentiales dum em̄ querim⁹ que eſt hec ꝓpō hō eſt aīal valet q̄ſtio que ſunt ꝑtes ei⁹ eſſenciales et reſpōdet̄ eſt categorica que reſponſio valet tm̄ ꝑtes eſſenciales ſunt ſubiectū predicatū et copula verbalis. Item dum queritur de illa homo currit et deus ē reſpondet̄ hipotetica .i. ē ꝓpō cuius ꝑtes eſſentiales ſunt integre categorice cum copula aduerbiali vel coniunctionali.

Quia Quāta vero et qualis querūt duo accn̄a ꝓpoſitionū categoricarū vt dū q̄rit̄ quanta eſt hec ꝓpō categorica valet q̄ſtio quō habet ſe ſubiectū illius ꝓpōis quo ad extenſionē ſuorū ſ̄catorū et reſpōdet̄ eſt vl'is ideſt ſubiectū eius accipit̄ pro oībus ſuis ſ̄catis copulatie ꝛc̄. ſed dum querit̄ de ꝓpōe q̄lis ſit q̄rit̄ quō ſe hēat copl'a ei⁹ q̄ad affirmationē ꝛ negatiōez ꝛ rn̄det̄ affirmatia vl' negatia.

Propoſitionum categoricarū alie contrarie alie ſubcōtrarie alie contradictore alie ſubalterne.

Hic agitur de tercio accidente qd̄ dr̄ oppoſitio Et diuiduntur ꝓpōes categorice penes oppoſitionem in quattuor ſpeties vt patet in textu.

Oppoſitio ſic deſcribit̄ in ꝓpoſito Eſt repugnātia duaꝝ ꝓpōm categoricarū vtroqꝫ termio ꝑticipātiū ſm eundē ordinē in q̄litate tm̄ in quātitate tm̄ vel in his ſimul.

Duarū ꝓpoſitionū q: idē nō opponit̄ ſibiip̄i q̄re ad oppoſitionē req̄rūt̄ due ꝓpoſitiones quaꝝ vna diſcordat atqꝫ diſconuenit cum altera

Vtroqꝫ termio ꝑticipātiū Unde ille ꝓpōes ſic ꝑticipāt q̄rū extrema ſunt ſinonima vt hō currit hō nō currit Sed ille due hō eſt aīal. hō nō eſt aſin⁹ ꝑticipant .i. cōueniunt ſolum in altero termino quia in ſubiecto.

Dr̄ notanter Scd̄m eundē ordinē vbi tangit̄ differētia a cōuerſiōe in q̄ extrema trāſponūt̄ q: ſubiectū vnius eſt p̄dicatū alterius. ꝛc̄. vt patebit infra.

In qualitate tm̄ vbi tangitur oppoſitio cōtraria et ſubcōtraria in quibus eſt repugnantia qualitatis tantum.

In quātitate tm̄ vbi tāgit̄ oppō ſubalterna in q̄ eſt repugnātia q̄ntitatis tm̄ Uel in his ſimul vbi tangit̄ oppō cōtradictoria in qua eſt repugnātia in q̄litate et quātitate ſimul vt patebit per proceſſum textus.

Debent aūt circa oppoſitionē ꝓprietates logicales ſ̄uari eedem quare ille nō opponūt̄ hō ē ſpēs null⁹ hō ē ſpēs q: nō ꝑticipāt vtroqꝫ terīo cū li hō in p̄ma ſupponit materialit̄ ꝓ ſeipo termīo vl' ſibi ſimili in ſcd̄a aūt ſupponit ꝑſonalit̄ ꝓpt reſtrictionē grāmaticalē q̄ eſt fortior logicali ne variet̄ ꝯgruitas Dictio em̄ material'r capta ſtat ī neutro gn̄e ꝛc̄.

Contrarie ſunt vniuerſalis affirmatiua ꝛ vl'is negatiua vt oīs homo currit nullus homo currit.

Oppoſitio cōtraria ſic deſcribit̄ Eſt repugnātia duaꝝ ꝓpōm ābaꝝ vl'im in q̄litate tm̄. Ubi notandū quantitatē duplicē eſſe ſcꝫ ꝓpoſitionalem et terminalem.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0018-9

Quantitas
- Propōalis ē q̄ attendit ſolū penes ſubiectū ⁊ de illa exemplificat̃ ī textu et dʒ li nullus abſolui a gſie al's variaret̃ reſtrictio vt valet nullus vel nulla.
- Termialis ē q̄ attēdit ſolū penes quēcūq; terminū in ꝓpōe poſitū ⁊ ſic illa eſt vl'is in qua ponit̃ vl'itas ꝑticularis ꝟo in qua ponit̃ particularitas.

Unde
- Uniuerſalitas eſt terminus diſtributus vel modus vl'is. vel ſignū exponibile affirmatū rōe cuius ꝓpō exponit̃ copulatiue. quare ille ſunt cōtrarie ſortes ē oīs hō. ſortes nō eſt hō. ſortes neceſſario currit ſortes impoſſibiliter currit ſortes ſemper currit. ſortes nunq̄ currit.
- Particularitas ē termin⁹ cōis nō diſtribut⁹ vl' modus ꝑticularis vl' ſignū exponibile negatū rōe cuius ꝓpō exponit̃ diſiūctiue exempla patebūt infra.

Sunt autem due conditiones notande circa oppoſitionem cōtrariā.

Cōditio
- Prima ꝙ cōtrarie debēt habere plus de vl'itate q̄ʒ de ꝑticularitate q̄re ille nō ſunt contrarie cuiuſlibet hōis aſin⁹ currit. cuiuſlibet hōis aſinus non currit quia habēt eque. quare cōtraria prime eſt iſta cuiuſlibet hōis nullus aſin⁹ currit vel nullius hōis aſinus currit. Al's due cōtrarie eſſent ſimul ꝟe in caſu quo quilibet hō haberet duos aſinos vnū currentē et alterū quieſcentem.
- Scda ꝙ quelibet ꝑticularitas in vna dʒ fieri vl'itas in alia quare ille nō ſunt cōtrarie nullus hō ꝓter ſortem currit null⁹ hō ꝓter ſortē non currit q: li ꝓter ſignū exponibile vtrobiq; eſt ꝑticularitas q: in vtraq; negat̃ q̄re oportet ipm in vna affirmari vt ſic nullus hō non preter ſortem currit.

Subcōtrarie ſunt particularis affirmatiua ⁊ ꝑticularis negatiua vt quidam homo currit quidā hō non currit.

Oppoſitio ſubcōtraria ſic deſcribit̃ Eſt repugnātia duarum ꝓpoſitionum ambarum particularū in qualitate tantum.

Exēplū
- De quantitate ꝓpoſitionali ponitur in textu vt claret
- De quantitate terminali. vt ſortes aliquando currit. ſortes aliquādo non currit.

Sunt autem in ſubcontrarijs ſimiliter notande due conditiones.

Cōditio
- Prima ſubcōtrarie debēt habere plus de ꝑticularitate q̄ʒ de vl'itate quare ille nō ſunt ſubcōtrarie quidā hō eſt oīe anial. quidā homo non eſt anial q: hn̄t eq; quare ſubcōtraria prime ē illa quidam homo non eſt oīe animal. alias due ſubcontrarie eſſent ſimul falſe.
- Scda quelibet vl'itas in vna debet fieri particularitas in alia quare ille non ſunt ſubcōtrarie tm̄ homo currit tm̄ homo non currit quia li tm̄ vtrobiq; eſt vl'itas q: ſignū exponibile affirmatū quare debet in altera ſubcontrariarum negari vt ſic non tantū oīs homo currit.

Contradictorie ſunt vl'is affirmatiua et ꝑticularis negatiua. Uel vl'is negatiua et particularis affirmatiua.

Oppoſitio contradictoria ſic deſcribitur Eſt repugnantia duarū ꝓpoſitionum in qualitate et in quantitate ſimul.

Ut
- Omnis homo eſt animal — quidam homo nō eſt animal
- Nullus hō eſt aſinus — quidam homo eſt aſinus

Sunt autem in contradictorijs etiam due conditiones notande.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0019-8

Prima Contradictorie debent habere eq̄ȝ de vniuerſalitate et particularitate quare ille non ſunt contradictorie cuiuſlibet hōis aſinus currit alicuius hōis aſinus nō currit ſed contradictoria prime eſt illa alicuius hōis nullus aſinus currit et ſic de alijs

Cōditio Secunda nō eſt verius dare contradictoriā q̄ȝ toti ꝓpoſitioni p̄ponere negationē quia negatio eſt malignātis nature ⁊c. quare ſi inuenerit poſt ſe vniuerſalem facit ꝑticularē ſi ꝑticularem facit vl'em ſi affirmatiuā facit negatiuam et ediuerſo et illa eſt conditio pauperum.

Subalterne ſunt vl'is affirmatiua et particularis affirmatiua vel vl'is negatiua et particularis negatiua.

Oppoſitio ſubalterna ſic deſcribit̄ Eſt repugnātia duaꝝ ꝓpōm in quātitate tantum:

Exm̄ de ꝗntitate — Propoſitionali vt om̄is hō currit quidā hō currit nullus hō currit quidā hō non currit — Terminali vt ſortes eſt om̄is homo. ſortes eſt hō. ⁊c.

Ad oppoſitionē ſubalternā requirit̄ vna cōditio vȝ illa Q̄d vna debet habere plus de vniuerſalitate q̄ȝ alia rōe cuius aliā infert in bona ꝯn̄a quare ille nō ſunt ſubalterne om̄i tp̄e riſibile eſt om̄is hō ergo aliquo tp̄e riſibile eſt oīs hō qꝛ eſt mala ꝯn̄a cū arguatur a termīo ſtante cōfuſe tm̄ ad eundē ſtantem determīate ſcȝ riſibile reſpectu eiuſdē multitudinis .i. reſpectu eiuſdē termini diſtributi ſcȝ hō Quare ſubalterna prime eſt illa aliquo tp̄e riſibile eſt homo.

Notandū hic eſt oppoſitionē ſubalternā eſſe conſequentiā que conſequentia denōīatur a ſubalternante ad ſubalternatā.

Unde — Subalternans dꝛ vl'is q̄ ſubalternat et infert ꝑticularē ſ̄cat em̄ actiue. Subalternata dꝛ ꝑticularis q̄ ſubalternat̄ ⁊ infertur ex vl'i ſ̄cat em̄ paſſiue. Subalterna dꝛ vtraq̄ȝ illaꝝ Quia ſubalternū ē mediū vocabulū actiue ſignificans vel paſſiue.

Nota ꝙ quicquid dicit̄ de particulari intelligendū eſt etiam de indiffinita.

Hic ponit̄ vnū notabile circa p̄dicta q̄d vult de ꝑticulari et īdiffinita idē eſſe iuditiū quo ad oppoſitionē Et p̄t illud notabile duobus modis intelligi.

Nam — Uno mō ſic ꝙ recte ſicut ꝑticularis affirmatiua et ꝑticularis negatiā ſunt ſubꝯtrarie ſic etiā īdiffinita affirmatiā ⁊ īdiffinita negatiā vt hō currit hō nō currit Alio mō ſic. Cuicūq̄ȝ opponit̄ ꝑticularis eidē etiā opponit̄ ſua indiffinita Eſt autē ꝑticularis et ſua indiffinita q̄ cōſtant ex eiſdē terminis eodē mō ſumptis quare ille nō ſunt ꝑticularis et ſua indiffinita quidā hō currit hō currit qꝛ hō in p̄ria ē gn̄is maſculini ⁊ ſ̄cat ſolū viros ī ſcd̄a vō gn̄is cōis ⁊c. ſ̄ illa hō maſcul⁹ currit ē īdiffinita illi⁹ q̄dā hō currit Ut pȝ lati⁹ circa ꝓpetates logicales.

Sed ſingularis affirmatiua contradicit ſingulari negatiue vt ſortes currit ſortes non currit.

Hic ponitur oppoſitio ꝓpoſitionū ſingularium de quibus hucuſq̄ȝ nihil dixit Et tales opponunt̄ in ſola qualitate quā oppoſitionem vocamus cōtradictoriam ⁊c.

Primus

Ubi notandū ꝓpoſitiones ſingulares eſſe in duplici differentia ſcz pure ſingulares et impure ſingulares

Singulares

Pure ſunt ꝗ ſunt ſingulares tam quātitate terminali ꝙ̄ ꝓpōali. i. in quib⁹ nulla ponit̄ vl̄itas nec ꝑticularitas et ille ſolū opponūtur cōtradictorie vt ſortes eſt ſortes. ſortes non eſt ſortes.

Impure ſunt ꝗ ſunt ſingulares quātitate ꝓpōali tm̄ et nō terminali. i. in qb⁹ ponit̄ vl̄itas vel ꝑticularitas ⁊ ille ex ꝑte q̄ntitatis terminalis poſſunt opponi omnibus quattuor ſpeciebus oppoſitionis.

Exm̄ de:
- Contrarijs vt ſortes eſt om̄is hō ſortes non eſt homo.
- Subcontrarijs ſortes aliquādo currit ſortes aliq̄n nō currit
- Cōtradictorijs vt ſortes currit ſortes nō currit que ſic ſunt indiffinita affirmatiua ⁊ vl̄is negatiua ex parte predicati
- Subalternis vt ſortes eſt oīs hō igitur ſortes eſt homo ⁊c̄.

Propoſitionū categoricarū triplex eſt materia ſcilicet naturalis contingens et remota.

Quia leges ꝓpōm oppoſitaꝝ variāt̄ penes materias ideo aliquā tractet̄ de legib⁹ ꝓpoſitionū oppoſitaꝝ ꝑius determiat̄ de materijs valētib⁹ ꝓ ꝯgnitōe legū ꝓpōm oppoſitaꝝ. Materia in ꝓpoſito ſic deſcribit̄ Eſt habitudo extremoꝝ adinuicē penes ꝑdicationem Et in re nihil aliud eſt ꝙ̄ ſubiectū et ꝑdicatū q2 illa vocāt̄ ꝑtes materiales ꝓpōis categorice et eſt triplex ſcz naturalis contingens et remota.

Predicatio ſic deſcribit̄ Eſt ꝑdicati d̄ ſubiecto enūciatio et ē duplex ſcz diſꝑata ⁊ nō diſꝑata.

Predicatio

Diſparata eſt illa vbi ꝑdicatū eſt termin⁹ diſꝑatus ad ſubiectū vt hō ē aſinus Sūt aūt termini diſꝑati ꝗ nec ſimul nec ſucceſſiue pn̄t v̄ificari de eodē vt hō aſinus. lapis lignū. ⁊c̄ꝭ. et facit materiā remotam.

Non diſꝑata eſt illa in qua ꝑdicatū eſt termin⁹ nō diſꝑatus ad ſubiectū Sūt aūt termini nō diſꝑati ꝗ ſimul vel ſucceſſiue poſſunt uerificari de eodem vt hō animal eſt ratiōale riſibile albū et nigrum. ⁊c̄. et illa vlterius duplex eſt ſcilicet eſſentialis et accidentalis.

Predicatio nō diſꝑata

Eſſentialis eſt vbi neutrū extremoꝝ cōnotat extrinſice vltra reliquum vt hō eſt anīal hō eſt rōalis Niſi cōnotatio vnius fuerit eſſencialit̄ ſuꝑior ad cōnotationē alteri⁹ vt albū eſt coloꝛatū ⁊ illa vlteri⁹ duplex ſcz eſt Et facit materiam naturalem

- Quiditatiua eſt vbi neutrū extremoꝛū eſt cōnotatiuū vt hō eſt anīal vel vbi cōnotatio vni⁹ eſt eſſentialit̄ ſuꝑioꝛ ad cōnotationē alteri⁹ vt albū eſt coloꝛatū.
- Qualificatiua eſt vbi vnū extremoꝝ cōnotat intrinſice vltra reliquum vt hō eſt ratiōalis Et cōnotatio vni⁹ nō ē eſſentialit̄ ſuꝑioꝛ ad ꝯnotationē alteri⁹ ꝓpt̄ illā rōale ē ſenſitiuū ꝗ ē quiditatiua.

Accn̄talis eſt vbi vnū extremoꝛū cōnotat extrinſice vltra reliquū vt hō eſt albus Et cōnotatio vni⁹ nō eſt eſſentialit̄ ſuꝑioꝛ ⁊c̄. et eſt duplex ſcz cōuertibilis ⁊ nō ꝯuertibilis

- Cōuertibilis eſt vbi extrema ſunt termini cōuertibiles vt hō eſt riſibil̄. Sūt aūt termini cōuertibiles ꝗ ſ̄cant idem adequate. ſ̄ nō eodē mō ſ̄ ſimpl̄r ſignificāt idē adeq̄te et eodē mō et facit materiam naturalem.
- Nō ꝯuertibilis ē vbi extrēa ſunt termini nō ꝯuertibiles vt hō ē alb⁹ ⁊c̄ꝭ. et facit materiam contingentem.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0021-5
DFG

Tractatus.

Pro quoꝝ clarioꝛi intellectu Notandū venit Terminos eſſe duplices ſcʒ abſolutos et cōnotatiuos vt latius habet videri circa predicamenta.

Termiꝰ
- Abſolutus eſt qui nihil ꝯnotat vt ſunt termini de p̄dicamento ſubſtātie ſicut ſunt hō aſinus animal ſubſtātia lapis lignū ⁊c̄ijs. tales eni vltra ſignificatū ſuppoſitale nihil compoꝛtant.
- Connotatiuus eſt qui aliquid cōnotat Vn̄ Cōnotare eſt aliquid vltra ſignificatū ſuppoſitale impoꝛtare vt albū nigrū ⁊c̄. albū em̄ ſ̄cat aliquā ſubſtātiā cōnotā̄do albedinē tali inherere Et ꝯnotare duplex ē ſcʒ intrinſice ⁊ extrinſice

Cōnotare
- Intrinſice eſt cōnotare eſſentialit̄. i. aliquid tanq̄ȝ alterā ꝑtem eſſentialem rei vt ratiōale ſ̄cat hominē et cōnotat animā rationalē et ſic connotant ſole differentie eſſentiales.
- Extrinſice eſt connotare accn̄tal̄r. i. aliquid non tanq̄ȝ alteram ꝑtem eſſentialē rei ſed accidentalit̄ vt albū cōnotat albedinem et ſic connotant omnes termini accidētales ⁊c̄.

Ultimo notandū eſt predicationē adhuc duplicē eſſe. ſ. directā et indirectam.

Predicatio
- Directa eſt vbi ſuperius predicatur de ſuo inferioꝛi. vt homo eſt animal album eſt coloꝛatum.
- Indirecta ē vbi inferiꝰ p̄dicat̄ de ſuo ſupioꝛi vt aīal ē hō. coloꝛatū ē albū

Naturalis eſt illa in qua pꝛedicatum eſt de eſſe ſubiecti vt hō eſt aīal vel ꝓpꝛiū eius vt hō eſt riſibilis.

Hic diffinitur pꝛima ſpeties materie que vocatur naturalis.

Et fit dupl̄r
- Pꝛimo quādo pꝛedicatū eſt de eſſe ſubiecti. i. pꝛedicatur de eo eſſentialiter. vt homo eſt aīal. hō eſt ratiōalis albū eſt coloꝛatū ⁊c̄ijs.
- Scd̄o qn̄ p̄dicatū ē ꝓpꝛiū q̄rto mō ſubiecti. i. p̄dicat̄ de eo accn̄tal̄r ꝯuertibiliter vt hō eſt riſibil' aſinꝰ eſt rudibilis equꝰ ē hinnibilis Quare illa ſoꝛtes ē riſibilis. aīal eſt riſibile non eſt in materia naturali ſed cōtingenti.

Ex quo patet ꝙ materia naturalis eſt vbi eſt p̄dicatio eſſentialis vel accidentalis conuertibilis nihil curando de copula nec de veritate nec falſitate ꝓpōis.

Contingēs eſt illa in qua p̄dicatū pōt adeſſe et abeſſe ſubiecto pꝛeter ſubiecti coꝛruptionē vt homo eſt albus.

Hic diffinitur ſcd̄a ſpeties materie Pꝛo cuius diffititionis intellectu examinande ſunt particule in ea poſite.

Dicitur
- In qua pꝛedicatū poteſt adeſſe. i. affirmari de ſubiecto ꝓ vno tp̄e
- Et abeſſe. i. negari de eodē ſed pꝛo alio tempoꝛe
- Pꝛeter ſubiecti coꝛruptionē abſq̄ȝ hoc ꝙ ſubiectū nō ſupponat vt hō ē albꝰ. Quia idem homo ſucceſſiue et diuerſis tp̄ibus poteſt eſſe albus vt dum incolumis eſt et non albus ſed foꝛſan pallidus ⁊c̄. vt dum egrotat Item hō eſt doctus. homo iraſcitur. homo gaudet et ſic de alijs.

Sed qꝛ hec diffinitio patit̄ inſtantiā in multis ꝓpōibꝰ et ſignāter in illis ignis ē calidus ſoꝛtes ē riſibil̄ albū ē nigrū q̄ ſunt ī materia ꝯtingēti ⁊ tn̄ diō nō ꝯuenit eis id̄o pt̄ faciliꝰ et cōpletius ſic diffiniri Cōtingēs ē illa vbi eſt p̄dicatio accidētalis nō cōuertibilis

Remota eſt illa in qua p̄dicatū nō poteſt cōuenire cū ſuo ſub-

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0022-1

ſecto vt homo eſt aſinus.

Hic diffinit tercia ſpẽs materie Que diffinitio vult illã ꝓpoſitionẽ eſſe in materia remota in qua ꝑdicatũ nõ pt ꝯuenire ꝛc̃.i. in qua ꝑdicatũ eſt diſpatũ ad ſubiectũ. Quare materia remota ſm ꝑdicationẽ ſic deſcribit Eſt vbi ẽ ꝑdicatio diſpata vt homo eſt aſinus lapis eſt lignũ equus eſt vacca ꝛc̃. Et dr remota a remouendo vbi notãdũ eſt duplicem eſſe remotionem.

Scilicet
- Per negationẽ vt hõ nõ eſt aĩal de qua remotione non fit hic mentio
- Per diſpatam ſignificationẽ vt homo eſt aſinus et de illa intelligitur preſens interpretatio.

Lex et natura cõtrariarũ talis eſt ꝙ ſi vna eſt vera reliqua erit falſa et non econuerſo.

Hic textus ꝓſequit principale inſtitutũ tractãdo de legib⁹ ꝛ naturis ꝓpõm oppoſitaꝝ Et primo cõtrariaꝝ volẽs tales repugnare in veritate tm̃ ſed nõ in falſitate.

Quia ꝯrie
- In nulla materia pñt ſimul eſſe vere Cuius ratio ẽ qr alias etiã due ſubcontrarie eſſent ſimul vere qr ſequũt ad cõtrarias ꝑ ſubalternationem et per ꝯñs due cõtradictorie eſſent ſimul vere.
- In duplici materia poſſunt ſimul eſſe falſe Primo in materia naturali de ꝑdicatione indirecta vt omne aĩal eſt homo nullũ aĩal eſt hõ Scdo in materia cõtingenti vt omĩs hõ eſt albus nullus hõ eſt albus.

Lex et natura ſubcontrariarũ talis eſt ꝙ ſi vna eſt falſa reliqua erit vera et non econuerſo.

Hic vult ſubcõtrarias repugnare in falſitate tantũ ſed non in veritate.

Qr ſubcõtrarie
- In nulla materia poſſunt ſimul eſſe falſe Cui⁹ ratio eſt qr alias earũ cõtrarie eſſent falſe cũ ex vero nõ ſequat falſum et ꝑ ꝯſequẽs due contradictorie eſſent ſimul falſe quod eſt impoſſibile
- In duplici materia poſſunt ſimul eſſe vere Primo in materia naturali de ꝑdicatione indirecta vt aĩal eſt hõ animal non eſt homo Secundo in materia contingenti vt quidã hõ eſt albus q̃dam hõ nõ eſt albus

Lex et natura contradictoriarũ talis eſt ꝙ ſi vna eſt vera reliqua erit falſa et econuerſo.

Hic vult contradictorias repugnare in veritate et falſitate ſimul.

Qr ꝯtradictorie
- In nulla materia poſſunt ſimul eſſe vere.i. pro eodẽ tempore preciſe.
- In nulla materia poſſunt ſimul eſſe falſe et ratio vtriuſq eſt qr impoſſibile ẽ ſimul idẽ alicui ineſſe et nõ ineſſe vt vult Ariſto.iiij.meta. Dicit notãter ſimul qr ꝓ diuerſis tpib⁹ bñ pñt eſſe vel vere vel falſe vt patet de illis duab⁹ ioãnes ſedet ioãnes nõ ſedet Itẽ man⁹ mea ẽ clauſa nulla man⁹ mea eſt clauſa

Lex et natura ſubalternarũ talis eſt ꝙ ſi vl'is eſt vera ſua particularis erit vera ſed non econuerſo.

Subalterne habent duplicem legem

Lex
- Prima est illa Si vlis est vera etiã sua ꝑticularis est vera. quia impoſſibile ẽ antecedens eſſe verum ſine cõſequente.
- Scđa ẽ illa Si ꝑticularis est vã nõ oportet vlem eſſe verã q: ex falſo bene ſeſquit verũ vt omis hõ est albus igitur quidã hõ est albus.

Propõm categoricarũ duplex ẽ cõuerſio ſ. ſimplex ⁊ ꝑ accidẽs

Hic agitur de quarto accidẽte qđ dr cõuerſio. i. extremorũ tranſpoſitio vt homo est aial igitur animal est homo. hõ currit igitur currens est homo.
Conuerſio ſic deſcribit in ꝓpoſito est duarũ ꝓpoſitionũ categoricarũ vtroq termio ꝑticipantiũ ordine tranſpoſito eiuſdẽ qualitatis vnius ad aliã formalis ꝯña.

Dicitur
- Duarũ ꝓpoſitionũ quia in cõuerſione requirunt due ꝓpões q̃rum vna cõuertit aliã et que cõuertit dr conuertens que vo cõuertitur dr conuerſa.
- Utroq termio ꝑticipantiũ q: extrema vni⁹ dñt eſſe ſinonima extremis alteri⁹ ſicut in oppõe q̃re in cõuerſiõe nõ debet variari ꝓprietates logicales.
- Ordine tranſpoſito. i. ſubiectũ vnius debet fieri ꝑdicatum alterius et predicatum vnius debet fieri ſubiectum alterius.
- Eiuſdẽ q̃litatis q: q̃litas nõ debet variari in conuertendo ꝓpoſitionem.
- Formalis ꝯña vbi excludit cõuerſio ꝑ cõtrapoſitionẽ q̃ est materialis ꝯña. q: patitur inſtantiã vt patebit infra Et est duplex ſcꝫ ſimplex et ꝑ accñs.

Conuerſio ſimplex est vbi de ſubiecto fit ꝑdicatũ et ecõuerſo manẽte eadẽ qualitate et quãtitate Et hoc mõ cõuertit vlis negatiua in ſe et ꝑticularis affirmatia in ſe exemplũ primi vt nullus homo est lapis igit nullus lapis est hõ Exemplũ ſecundi vt quidam hõ est anial igit quoddã anial est homo.

Hic diffinit pma ſpẽs cõuerſiõis q̃ dr ſimplex Qua ꝯuertunt duo genera ꝓpoſitionum

Nam
- Primo vlis negatiua ⁊ hoc cuius ꝑdicatũ est termin⁹ cõmunis diſtributus Quare illa nõ cõuertit ſimplr
  - Nullus homo est ſortes ꝯ ꝑ accñs ſic igit ſortes non est homo.
  - Nullus hõ ẽ omne aial igit nullũ aial ẽ ois hõ q: arguit a nõ diſtributo ad diſtributũ ſed ꝑ accñs ſic igit anial nõ est ois homo.
- Secundo ꝑticularis vel indiffinita affirmatiua et hoc cuius predicatum est terminus cõis non diſtributus quare illa vel conſimilis
  - Homo est ſortes cõuertitur per accidens ſic igitur ſortes est homo.
  - Tm̃ aial ẽ hõ ꝯuertit ꝑ accñs ſic igit ois hõ ẽ aial ⁊ nõ ſic igit tm̃ hõ ẽ aial q: arguitur a non diſtributo ad diſtributum.

Et dr ſimplex q: in ea ſimplr de ſubiecto fit predicatũ et econuerſo ſine mutatione alicuius accñtis quia nec qualitas nec quantitas in ea variatur..

Conuerſio per accidens est vbi de ſubiecto fit ꝑdicatũ et econuerſo manẽte eadẽ qualitate ſed mutata quãtitate Et hoc mõ

conuertitur v̄lis affirmatiua in particlarē affirmatiā vt oīs homo eſt anīal igitur quoddā anīal eſt homo.

Hic diffinit ſcda ſpēs cōuerſiōis q̄ dr̄ ꝑ accn̄s q̄ cōuertit vnū gen9 ꝓpōis ſcʒ v̄lis affirmatiua ⁊ hoc de p̄dicato cōi in ꝑticularē affirmatiuā vt patet in exēplo textus.
Dicitur de p̄dicato cōi quia de p̄dicato ſingulari cōuertit ꝑ accn̄s ſed non in ꝑticularē verū in ſingularem vt omnis hō eſt ſortes igitur ſortes eſt homo ⁊c̄ ij̄s. Et dr̄ per accn̄s quia in ea fit mutatio vnius accn̄tis ſcʒ quantitatis vt claret.
Qn̄ arguit v̄lis affirmatia ꝯuertit ſimplr̄ vt patet de illa cōuerſiōe oīs hō ē riſibilis igit oē riſibile ē hō q̄ ē bona igit R̄ndet ꝙ illa nō ſit formal̄ cōuerſio ſed material̄ qꝛ i ſi̇ki dat inſtātia ſcʒ oīs hō ē aīal igit oē aīal eſt hō Etiā arguit a nō diſtributo ad diſtributū ⁊c̄.

De particulari negatiua.

Particularis negatia nō ꝯuertit formal̄r ī vnā de mō loquēdi ꝯſueto Cui9 duplex ē rō.

Rō
- Prima qꝛ argueret a nō diſtributo ad diſtributū vt hō non eſt anīal igitur anīal non eſt homo.
- Scda qꝛ ſtaret añs eē verū ſine ꝯſequēte vt aīal nō eſt hō igit hō nō eſt anīal.

Dr̄
- Formal̄r qꝛ materialit qn̄qꝫ ꝯuertit ſimplr̄ vt albū nō ē nigrū igit nigrū nō ē albū
- In vnā de mō loquēdi cōſueto qꝛ in vnā de mō loquēdi incōſueto bene conuertit vt anīal nō eſt hō igit hō anīal non eſt qꝛ ibi vtraqꝫ rationum ceſſat.

De conuerſione per contrapoſitionem.

Cōuerſio ꝑ ꝯpoſitionē ē in q̄ fit trāſpoſitio extremoꝝ penes finitū ⁊ infinitū differentium Et hoc mō ꝯuertūt duo gn̄a ꝓpōm ſcʒ v̄lis affirmatia ⁊ ꝑticularē negatiua.

Exemplū de
- V̄li affirmatia vt oīs hō eſt anīal igit oē nō aīal ē nō hō Sʒ iſta ꝯn̄a ē materialis qꝛ patit inſtantiā ſic arguēdo Oīs hō eſt ens igit oē nō ens ē nō hō vbi añs ē verū ⁊ ꝯn̄s fl̄m qꝛ ē vna affirmatia cui9 ſubiectū ꝓ nullo ſupponit quia non ens eſt terminus fictus.
- Particulari negatia vt q̄dā hō nō eſt aſin9 igit q̄dā nō aſin9 nō ē nō hō ꝫ illa ē material̄ qꝛ ſic patit inſtātiā Chimera nō ē hō igit nō hō nō ē nō chimera vbi añs ē verū ⁊ ꝯn̄s falſuʒ qꝛ vʒ ens qd̄ nō ē hō nō eſt ens qꝛ non chimera vʒ ens Terminus eīm fictus per negationē infinitantem fit tranſcendens et terminus tranſcendens fit fictus ⁊c̄. Et de illa tractat petrus hiſpanus.

Equipollentie ꝓpoſitionū categoricarū patent per hūc v̄ſum.

Pre contradic poſt contra pre poſtqꝫ ſubalter

Hic agit de quīto accn̄te qd̄ dr̄ eq̄pollētia Et deſcribit ſic Eſt idē valor duaꝝ ꝓpōm categoricaꝝ p9 oppoſitaꝝ rōe negatōis p̄poſite tm̄ l' poſtpoſite tm̄ l' p̄poſite ⁊ p9poſite ſit Ex hac dñoe pʒ eq̄pollētiā p̄ſupponere oppōeʒ ⁊ ꝓpōes oppoſitas eq̄pollere trib9 mōis Juxta tres regulas hoc verſiculo comprehenſas p̄contradic. ⁊c̄.

Regl̄a
- Prima cōtradictorie equipollēt ꝑ p̄pōem negatiōis Cui9 ratio ē qꝛ repugnāt in q̄litate et quātitate ſimul mō negatio p̄poſita variat q̄litatē ⁊ quātitatem.
- Scda cōtrarie eq̄pollent ꝑ poſtpoſitionē negatiōis. i. poſtponēdo negatōem ſubiecto Cui9 rō eſt qꝛ cōtrarie repugnāt in q̄litate tm̄ mō negatio poſtpoſita ſubiecto ſolū variat qualitatē Et idem iuditiū eſt de ſubcōtrarij̄s.
- Tercia ſubalt̄ne eq̄pollēt p̄ponēdo ⁊ p9ponēdo negatiōem Cui9 rō ē qꝛ ſubalterne repugnāt in q̄ntitate tm̄ mō negatio p̄poſita variat nō ſolū q̄ntitatē ſ; etiā q̄litatē ideo ponit alia negatio poſt ſubiectū q̄ reportat eandē q̄litatem.

Exempla ponãt ſm q̃ttuoꝛ genera ꝓpõm in q̃ttuoꝛ angulos oppoſitionũ vt ſic

Omnis homo currit **Nullus homo currit**

Quidam homo currit **Quidam homo non currit**

Mõi vſitati ſunt ſex ſcꝫ. poſſibile impoſſibile ꝯtingẽs neceſſarium verum et falſum.

Hic agit de ꝓpõe categoꝛica modali ante cuius diffinitionẽ enumerat modos vſitatos a quib⁹ ꝓpõ denõiatur modalis qui ſunt ſex vt patet in textu. Notandũ ꝙ modus in pꝛeſenti eſt terminus a quo ꝓpõ denomiat modalis et tales ſunt duplices.

Scilicꝫ
- Inuſitati ſunt quib⁹ raro vtimur in faciẽdo ꝓpões modales vt ſunt illa vba ſcio dubito credo opinoꝛ ⁊cijs. cum ſuis ꝑticipijs vt ſcio hominẽ eſſe animal hominẽ eſſe animal eſt ſcitum a me.
- Uſitati ſunt quib⁹ frequẽter vtimur in faciẽdo ꝓpões modales vt ſunt illa ſex noia poſſibile ipoſſibile ⁊c. cũ ſuis aduerbijs vt poſſibilr ipoſſibilr neceſſario ⁊c. vt hominẽ neceſſe eſt eſſe anial. hõ neceſſario eſt animal.

Unde
- In pꝛima impoſitiõe dicũt paſſiões rex et ſic neceſſariũ valet tm̃ ſicut res neceſſaria. poſſibile valet res poſſibilis. ⁊c. et ita faciũt modales diuiſas ⁊ debẽt poni in medio circa copulã quã determinant gratia rei. vt hominẽ neceſſe eſt eſſe animal. ſoꝛtẽ impoſſibile eſt eſſe aſinũ.
- In ſcda impõe dicũt paſſiões ꝓpoſitionũ et ſic neceſſariũ valet tm̃ ſicut ꝓpõ neceſſaria et poſſibile valet ꝓpõ poſſibilis et ita faciunt modales cõpoſitas ⁊ debẽt poni in pꝛicipio vl in fine vt hoiem eſſe anial eſt neceſſariũ. poſſibile eſt hoiem currere que valet tm̃. hec ꝓpõ eſt poſſibilis homo currit.

Eſt autẽ ꝓpoſitio modalis que modificatur aliquo iſtoꝛũ ſex modoꝛũ vt ſoꝛtẽ currere eſt poſſibile.

Premiſſis modis vſitatis diffinit ꝓpõ modalis vſitata. Ubi notandũ eſt ꝓpoſitionem modalem eſſe duplicem recte ſicut modum.

Modal
- Inuſitata ẽ q̃ modificat mõ inuſitato vt opinoꝛ ioannem eſſe doctum
- Uſitata eſt que modificat mõ vſitato. i. in qua modus eſt ſubiectũ vel pꝛedicatũ vel determinatio copule vt poſſibile eſt hominẽ currere. hominẽ currere eſt poſſibile. hominẽ poſſibile eſt currere.

Pꝛopõnũ modaliũ alia de ſenſu cõpoſito alia de ſenſu diuiſo.

Hic diuiditur ꝓpõ modalis in duas ſpecies quia quedã dicitur cõpoſita quedam vero diuiſa que differunt inter ſe duobus modis.

Scilicꝫ
- Pꝛio qꝛ in modali cõpoſita dcm̃. i. oꝛõ infinitia tenet materialr ꝓ ſua oꝛõe indicatiua ſed in diuiſa capit ꝑſonalr vt patet latius circa ſequentia.
- Scdo. qꝛ in modali cõpoſita modus tenet in ſcda impõne ſed in diuiſa tenet in pͥma impõe. quare ſepe cõpoſita eſt va q̃n ſua diuiſa eſt falſa vt hominem eſſe aial eſt neceſſe. hominẽ neceſſe eſt eſſe anial. Et econuerſo vt ſedentẽ poſſibile eſt ſtare. ſedentem ſtare eſt poſſibile.

De ſenſu cōpoſito eſt in q̄ modus ponit̄ ī principio vl' in fine. Sȝ de ſenſu diuiſo ē in q̄ modꝰ ponit̄ in medio circa copulam.

Hic diffiniuntur membra predicte diuiſionis.

Modal'
- Compoſita eſt vbi modus p̄ponit̄ vt poſſibile eſt hominē eſſe anīal. vel poſtponit̄. vt hominē eſſe anīal eſt poſſibile. Uel ſic. eſt in qua modꝰ tenet̄ in ſc̄da impoſitione determinans cōplexū qḋ ſupponit ꝓ ꝓpōne vt ſortem currere eſt poſſibile. vȝ tm̄. hec ꝓpoſitio ſortes currit eſt poſſibilis.
- Diuiſa eſt in qua modus eſt determiatio copule. Uel ſic. eſt in q̄ modus tenetur in prima impoſitione determinās copulā gratia rei vt ſortē neceſſe eſt eſſe anīal. vȝ tm̄. ſortes neceſſario eſt animal.

In modalibus cōpoſitis ſumunt̄ accn̄tia eodē mō ſicut ī illis de ineſſe et ideo relinquuntur.

Hic agit̄ de accn̄tibꝰ modalis cōpoſite vt ſunt q̄ntitas q̄litas oppoſitio cōuerſio ⁊ eq̄polletia. q̄ qꝛ eodē mō ſumūt̄ ſicut in ſimplicibꝰ categoricis de ineē ideo relinquunt̄ ⁊c̄. Pro cognitiōe tn̄ taliū accn̄tiū Notanda ſunt extrema ⁊ copula modalis cōpoſite. Uñ in modali cōpoſita modus ſemꝑ eſt aut ſubiectū aut p̄dicatū. Sil'r orō infinitia ſm q̄ p̄ponit̄ vel poſtponit̄ Sȝ ſimplex verbū eſt vel eius condeclineū. eſt copula. mō quantitas attenditur penes ſubiectū. qualitas vero penes copulam.

Quantitas.

Circa quātitatē et q̄litatē hoc notandū eſt ꝙ ſignū materialit̄ captū nec quātificat nec q̄lificat. qn̄ aūt capiat̄ materialit̄ vel ꝑſonalit̄ ⁊ ſ̄catiue cognoſcit̄ ex cōgruitate orōnis. qꝛ dictio materialit̄ capta eſt generis neutri. hoc notato ſumit̄ q̄ntitas in modali cōpoſita ſic In omni modali compoſita aut ſubij̄citur.

Terminꝰ
- Cōis
  - Cum ſigno
    - Uniuerſali ſic eſt vl'is vt om̄e hominē currere eſt poſſibile. ſ̄ illa omnē hoīeȝ currere ē poſſibile nō eſt vl'is. qꝛ ſignū tenetur materialiter.
    - Particulari ſic eſt ꝑticularis vt quoddā hominē currere eſt poſſibile. Sed illa quendā hominēȝ currere eſt poſſibile nō eſt ꝑticularis.
  - Sine ſigno ſic eſt indiffinita vt hominē currere eſt poſſibile. ſortem currere eſt poſſibile vbi ſubiectū eſt terminus cōmunis quia capitur materialiter pro ſe vel ſibi ſimili.
- Singularis ſic eſt ſingularis vt hoc hominē currere eſt poſſibile. hoc ſortem eſſe anīal eſt verum. Sed illa non eſt ſingularis hunc hominē currere eſt poſſibile. ſed indiffinita.

Qualitas.

Qualitas in mōali cōpoſita ſic ſumit̄ Si copl'a affirmat̄ ē affirmatiā. ſi negat̄ ē negatiā

Exm̄ de
- Affirmatiua. ſortē currere eſt poſſibile. ſortem nō currere eſt poſſibile. Impoſſibile eſt ſortē currere. qꝛ li impoſſibile in ſc̄da impoſitione captuȝ prout facit modalem compoſitam non negat copulam.
- Negatiua vt ſortem currere nō eſt neceſſe Nullū anīal eſſe hominē eſt falſum capiēdo ſignū ꝑſonalit̄ ⁊ ſ̄catiue et ſic valet. nulla ꝓpoſitio talis vel cōſimilis anīal eſt hō eſt falſa. Sed capiendo materialiter eſt affirmatiua et vȝ tm̄. hec propoſitio nullum anīal eſt homo eſt falſa.

Oppoſitio.

Oppoſitio ſumit ſcd̄m repugnantiã in quãtitate vel in qualitate vel in his ſimul. iuxta quattuor genera ꝓpoſitionũ in quattuor angulis ponibiliũ. vt ſic.

Omne ſortem currere eſt poſſibile	Nullum ſortem currere eſt poſſibile
Quoddã ſortem currere eſt poſſibile	Quoddã ſortem currere non eſt poſſibile

Conuerſio.

Conuerſio ſumitur per tranſpoſitionẽ extremorũ iuxta quattuor gñа ꝓpoſitionum.

Exm̄ de
- Uniuerſali negatiua vt nullũ anĩal eſſe hominem eſt falſum igitur nullũ falſum eſt animal eſſe hominem.
- Particulari affirmatiua vt quoddã hominẽ eſſe anĩal eſt neceſſe igitur quoddam neceſſe eſt hominẽ eſſe animal.
- Uniuerſali affirmatiua vt om̄e hominẽ eſſe anĩal eſt poſſibile igitur quoddaꝫ poſſibile eſt hominẽ eſſe animal.
- Particulari negatiua vt quoddam hominẽ eſſe animal non eſt poſſibile que non conuertitur conſuete.

Equipollentia

Equipollẽtia ſumit iuxta regulas illius ỽſiculi. Pre cõtra dic poſt cõtra ꝑpoſtq̄ ſubalter. locãdo ꝓpões in q̈ttuor angulos oppoſitionũ Exm̄ pꝫ circa oppoſitionem.

In modalibus diuiſis pro cognitione accidentiuꝫ nota hos verſus. Omne neceſſe valꝫ. valet impoſſibile nullus Poſſibile quidam. quidam non poſſibile non.

Hic agit de accidẽtibꝰ modaliũ diuiſaꝝ. Pro quoꝝ cognitiõe notãda ſunt extrema modalis diuiſe et copula. Unde actũs ꝑcedẽs eſt ſubiectũ et ſequẽs eſt ꝑdicatũ ſi ſequitur. Si ỽo nõ ſequit tũc infinitiuus eſt ꝑdicatũ ſcd̄m ſuã ꝟcationẽ materialẽ que exprimitur ꝑ ꝑticipiũ reſolutorie. Copula ỽo eſt aggregatũ ex ỽbo finiti mõi cũ infinitiuo. Modus ỽo eſt determĩatio copule Et infinitiuꝰ eſt principalior pars copule quia ſcd̄m illius exigentiam ordinantur extrema.

Exm̄ vt
- Hominẽ poſſibile eſt eſſe aĩal vbi hominẽ ẽ ſubctm̄. aĩal ꝑdicatũ. ẽ eſſe copl'a
- Hominẽ neceſſe eſt currere. vbi currere eſt ꝑdicatũ ꝫm ſuã ꝟcationẽ materialẽ ſed formalẽ eſt ꝑs copl'e vt patet in reſolutiõe hoiem neceſſe eſt eſſe currentem

Quantitas

Notandum eſt in modalibus diuiſis duplicẽ eſſe quantitatẽ ſcꝫ ſuppoſitoꝝ et tp̄m.

Quantitas
- Suppoſitorũ. i. ꝟcatorũ attenditur penes ſubiectũ et ſic illa eſt vl'is. omnem hominẽ poſſibile eſt currere. illa vero ꝑticularis. quendã hominem neceſſe eſt currere illa indiffinita. hominem poſſibile eſt currere illa ſingularis. ſortem neceſſe eſt currere.
- Temporũ attenditur penes modũ determĩantem copulã que importat tẽpꝰ et illa cognoſcitur per compatiõnẽ modoꝝ ad ſigna. iuxta verſiculos. Omne neceſſe valet ꝛc. Et ſic illa eſt vl'is. ſortem neceſſe eſt currere. illa ꝑticularis ſortem poſſibile eſt currere ꝛc. Et idem inditiũ eſt de poſſibili et contingenti. Sꝫ quia verũ et falſum freq̃ter faciũt modales cõpoſitas ideo de illis nõ ẽ cura

Qualitas

Qualitas attenditur penes infinitiuũ qui ſi affirmatur ꝓpoſitio eſt affirmatiua. ſi vero negatur eſt negatiua.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0028-5

Exēplū

- Hominem non neceſſe eſt non eſſe anial. eſt affirmatiua. quia ſuper infinitiuū fit impeditio ſignorum.
- Hominē neceſſe eſt nō eſſe anial. eſt negatiua. quia infinitiuus negatur.
- Hominē impoſſibile eſt eſſe aſinū. eſt negatiua. quia impoſſibile in pᷓma impoſitione vt facit modalem diuiſam quātificat et qualificat.

Oppoſitio.

Oppoſitio ſumit̄ ſm repugnantiā in quātitate vel q̄litate vel in his ſimul iuxta quattuor gña ꝓpoſitionū in quattuor angulis ponibilium.

Ut ſic

Omnē hominē neceſſe eſt eſſe animal	Omnē hominē impoſſibile eſt eē anial.
Aliquē hominē poſſibile eſt eſſe anial	Aliquē hominē poſſibile ē nō eē anial.

Item

Sortem neceſſe eſt currere	Sortem impoſſibile eſt currere.
Sortē poſſibile eſt currere	Sortem poſſibile eſt nō currere.

Conuerſio.

Conuerſio ſumitur per tranſpoſitionē extremorū et ſm compationē modoꝝ ad ſigna.

Exēplū

- De vniuerſali negatiua vt omnem hominē impoſſibile eſt eſſe aſinum. igitur omnem aſinum impoſſibile eſt eſſe hominem.
- De particulari affirmatiua. vt quendam hominē poſſibile eſt eſſe anial igitur quoddā animal poſſibile eſt eſſe hominem.
- De vniuerſali affirmatiua. vt omnē hominē neceſſe eſt eſſe animal. igitur aliquod animal poſſibile eſt eſſe hominem.
- De particulari negatiua. vt quendā hominē poſſibile eſt non eſſe animal que non conuertitur formaliter.

Sed de contingenti cōuertitur in vnā de poſſibili. vt deū cōtingens eſt eſſe creantē igit̄ creantē poſſibile eſt eſſe deū. alias ſtaret añs eſſe verū ſine conſequēte.

Equipollentia.

Equipollentia ſumitur iuxta regulas illius verſiculi Pre contra dic ꝛc. locando ꝓpoſitiones in quattuor angulos oppoſitionū. et in poſtponendo negationē debet negatio poni poſt modum Ut

Omnē hominē neceſſe eſt currere	Omnē hominē impoſſibile eſt currere.
Aliquē hominē poſſibile eſt currere	Aliquē hominē poſſibile eſt nō currere.

Preter illam equipollentiā ponit petrus hiſpanus quandā aliam equipollentiā ex pte modorū tantum de qua ponit quattuor regulas quibus ſubſeruiūt quattuor dictiones ſcʒ Amabimus Edentuli Iliace et Purpurea In quarum qualibet ponunt̄ quattuor ꝓpoſitiones equipollentes.

Regl'a

- Prima. Cuicunqʒ dicto affirmato attribuit̄ poſſibile eidem attribuitur contingens et ab eodem remouet̄ impoſſibile et ab eius oppoſito contradictorio remouetur neceſſe. et huic regule ſeruit hec dictio amabimus.
- Scd'a Cuicūqʒ dicto negato attribuit̄ poſſibile eidem attribuitur. cōtingēs et ab eodē remouet̄ impoſſibile et ab eius oppoſito cōtradictorio remouetur neceſſe et huic ſeruit edentuli.
- Tertia. A quocūqʒ dicto affirmato remouetur poſſibile ab eodē remouet̄ contingens et eidem attribuitur impoſſibile et eius oppoſito contradictorio attribuit̄ neceſſe. et huic ſeruit iliace.
- Quarta. A quocunqʒ dicto negato remouet̄ poſſibile ab eodem remouet̄ contingens et eidem attribuitur impoſſibile et eius oppoſito contradictorio attribuitur neceſſe. et huic ſeruit purpurea.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0029-4

Pro quarum regularũ et dictionũ intellectu Notandũ eſt quãlibet dictionẽ talium habere quattuor ſillabas ſub quibus ponunt quattuor ꝓpões. quarũ ordo tangitur hoc verſiculo Poſt contin impoſſ neceſ talis datur ordo. Quid autẽ vocales in ſillabis poſite ſignificent patet hoc verſiculo. E dictũ negat. J qꝫ modum. A nihil. ſed U totum. Nunc aũt modus negatur quãdo ſuper ipm fertur vna negatio immediate nõ curãdo an ꝓpoſitio ſit affirmatiua vel negatiua. Idem iuditiũ eſt de dicto per quod hic intelligitur infinitiuus ſolus ut patet in exemplo.

Pur	Sortem non poſſibile eſt non currere	J	Sortẽ nõ poſſibile eſt currere.
pu	Sortẽ non cõtingens eſt nõ currere	li	Sortẽ non cõtingens eſt currere.
re	Sortẽ impoſſibile eſt nõ currere	a	Sortẽ impoſſibile eſt currere
a	Sortem neceſſe eſt currere	ce	Sortem neceſſe eſt nõ currere.
A	Sortem poſſibile eſt currere	E	Sortem poſſibile eſt non currere
ma	Sortem contingens eſt currere	den	Sortẽ contingens eſt nõ currere.
bi	Sortem nõ impoſſibile eſt currere	tu	Sortẽ nõ ĩpoſſibile eſt nõ currere
mus	Sortem non neceſſe eſt nõ currere	li	Sortem nõ neceſſe eſt currere.

Tranſponunt aũt dictiões regularũ ꝓpter habere oppoẽm in q̃ttuor angulis ut claret.

Propoſitio hypothetica eſt illa que habet duas categoricas tanq̃ꝫ partes principales et materiales ſui. vt ſortes currit et plato diſputat.

Expedita ꝓpoſitiõe categorica agitur ꝯſiter de hypotetica Et debet diffinitio ſic exponi atqꝫ intelligi. Hypotetica eſt illa que habet expreſſe vel implicite duas categoricas per copulam aduerbialem vel cõiunctionalẽ adinuicem coniunctas.

Dicitur
- Expreſſe vt homo currit et deus eſt. Dum ſol oritur dies fit.
- Uel implicite vt magiſtro legente pueri ꝓficiunt In qua vel conſimili ablatiui abſolute poſiti tripliciter habent reſolui.
  - Nam
    - Primo cõdicionaliter vt ſic. ſi magiſter legit pueri proficiũt
    - Scdo cauſaliter vt ſic. quia magiſter legit pueri proficiunt
    - Tercio tẽporaliter vt dum magiſter legit pueri proficiunt.
- Item ſortes currit qui mouet eſt hypotetica quia valet illam ſortes currit et ille mouet. iuxta cõem regulã. Quando relatiuũ qui que vel quod ponit inter duo verba et refert ſubiectũ tunc reſoluitur in li et ille
- Duas categoricas vbi tanguntur ptes materiales ꝓpõis hypotetice que ſunt due categorice.
- Coniunctas adinuicem per copulã ꝛc. vbi tangunt partes formales que vocantur copule et ſunt coniunctiões vel aduerbia.

Propoſitionũ hypoteticarũ alia conditiõalis alia copulatia alia diſiunctiua.

Hic diuiditur ꝓpoſitio hypotetica in tres ſpeties irreducibiles cõiter vſitatas Dicitur irreducibiles quia p̃ter illas ſunt multe alie ſpeties que tñ reducunt ad illas. ſicut ſunt cauſalis et rõalis que reducunt ad conditionalẽ quia ſunt conſequentiales ſicut conditionalis Item localis et tp̃alis que reducuntur ad copulatiuã qr aduerbia loci ꝛ tp̃is habent reſolui in coniunctionem copulatiuam.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0030-5

Exemplū de
- Cauſali vt quia ſortes currit ſortes mouet᷑ que eſt conſequentialis
- Rationali vt ſortes currit ergo ſortes mouet᷑ hō currit igit᷑ al᷑ currit
- Locali vt ſortes eſt in agro vbi petrus laborat.i.et in eodē petrus laborat
- Tꝑali vt ſortes bibit quādo plato diſputat.i.et in eodem tꝑe ꝛc.

Conditionalis eſt illa in qua cōiungūtur due categorice ꝑ hāc coniūctionē ſi vel ſibi ſimilē vt ſi ſortes currit ſortes mouetur

Hic diffinit prima ſpecies ꝓ cuius diois intellectu examināde ſunt ꝑticule in ea poſite.

Dicitur
- In qua cōiungunt᷑ ꝛc. quod eſt intelligendū expreſſe. vt ſi ſortes currit ſortes mouetur. vel implicite vt magiſtro legente pueri ꝓficiunt. ſole oriente dies fit. prout ablatiui reſoluuntur conditionaliter.
- Uel ſibi ſimilē vbi poſſunt includi cauſalis et rōalis q: cōiunctiōes cauſales ꝛ rōales ſunt ſimiles huic cōiunctioni ſi q: denotāt ſequelā vnius ex alio.

Ad cuius veritatem requirit᷑ ꝙ antecedēs non poſſit eſſe verū ſine conſequēte. Ad falſitatē aūt eius ſufficit ꝙ antecedēs poſſit eſſe verū ſine conſequente.

Hic docet᷑ quid requirat᷑ ad veritatē cōditiōalis ſimilit᷑ ad falſitatē. Ubi notādū ꝙ veritas et falſitas in cōditiōalib⁹ nō attendit᷑ penes ꝑtes. q: ſtat ambas ꝑtes

Eſſe
- Ueras et conditionalē eſſe falſam vt patet in illa ſi ſortes currit baculus ſtat in angulo.
- Falſas et conditionalē eſſe verā vt ſi hō eſt aſinus homo eſt rudibilis.

Quare attendit᷑ penes denotationē copule que denotat ꝯñam eſſe bonā. que ſi bona fuerit ꝓpoſitio erit vera. ſi vero mala ꝓpoſitio dicitur falſa.

Quare
- Ad veritatē cōditionalis requirit᷑ ꝙ ſit bona ꝯña ad quā vlteri⁹ reqrit᷑ ꝙ impoſſibile ſit in ea añs eſſe verū ſine cōſequēte vt ſi ſortes currit ſortes mouetur.
- Ad falſitatē requirit᷑ ꝙ ſit mala cōſequētia ad quā vlteri⁹ requirit᷑ ꝙ poſſibile ſit in ea añs eſſe verū ſine cōſequēte vt ſi ſortes currit baculus ſtat ī angulo.

Copulatiua eſt illa in qua cōiungūt᷑ due categorice ꝑ hāc coniunctionē et vel ſibi ſimilē vt ſortes currit et plato diſputat.

Hic diffinit ſcđa ſpēs. Pro cui⁹ diois intellectu examināde ſunt ꝑticule eiuſdem

Dicitur
- In qua cōiungunt᷑ quod eſt intelligēdū expreſſe vt ſortes currit et plato diſputat. vel implicite vt ſortes currit qui mouet᷑. Et hic includuntur reductiue localis et tꝑalis de quibus patuit ſupra.
- Uel ſibi ſimilē vbi tangunt᷑ alie cōiunctiones copulatiue vt ſunt atqꝫ ac et ſic de alijs. vt ſortes currit atqꝫ plato diſputat.

Ad cuius veritatē requirit᷑ vtramqꝫ ꝑtem eſſe veram.

Hic docetur quid requiratur ad veritatē copulatiue affirmatiue. Ubi notandum ꝙ in copulatiuis et diſiunctiuis veritas attenditur ex veritate partium ſimilit᷑ falſitas ex falſitate partium ſm denotationem copule.

Ad veritatē copulatiue
- Affirmatiue requirit vtrāq; ptē eſſe verā Cuius rō eſt q: hȝ ſe ſicut vl'is affirmatia ad cui⁹ vitatē requirit vitas omniū ſuarū ſingulariū.
- Negatiue ſufficit vnā ptem eſſe verā Cuius ratio eſt q: equiualet diſiunctiue affirmatiue quo ad requiſitionem veritatis.

Ideo a tota copulatiua ad quālibet eius partem valet ꝯña vt homo eſt anial et deus eſt igitur homo eſt animal.

Hic infert vnus modus arguēdi in copulatiuis affirmatiuis q̄ eſt a tota copl'atiua .i. a totali copulatia ad alterā eius ptē eſt bona ꝯña Cuius ratio eſt q: nō ſtat añs eſſe verū ſine ꝯñte q: ſi tota eſt vera oportet quālibet ptem eſſe veram.

Sed ad falſitatem eius ſufficit alterā eius partem eſſe falſam

Hic docetur quid ſufficiat ad falſitatem copulatiue affirmatiue.

Ad falſitatē copl'atiue
- Affirmatiue ſufficit alterā ptem eſſe falſam. Cui⁹ ratio eſt quia habet ſe ſicut vniuerſalis affirmatiua ad cuius falſitatem ſufficit vnam eius ſingularium eſſe falſam.
- Negatiue requirit vtrāq; ptē eius eē falſaȝ Cui⁹ rō eſt q: equiualet diſiunctiue affirmatiue quo ad requiſitionem falſitatis.

Ideo a parte copulatiue ad totā nō valet cōſequētia formalit vt hō eſt anial igitur hō eſt anial et lapis eſt lignum.

Ratio textus eſt quia ſic ſtat añs eſſe verū ſine ꝯñte vt patet in exemplo.

Dicitur notāter formaliter q: materialiter tribus modis bene valet.

Nam
- Primo qñ añs eſt impoſſibile vt homo eſt aſinus igit homo eſt aſinus ⁊ deus eſt. quia ad impoſſibile ſequitur quodlibet.
- Scđo qñ ꝯñs eſt neceſſariū vt hō eſt anial igitur homo eſt anial et deus eſt. quia neceſſarium ſequitur ad quodlibet.
- Tertio qñ vna ps ſeqͣ ad aliā vt ſortes currit igit ſortes currit ⁊ ſortes mouet
- Item ego ſum erphordie igit ego ſum erphordie et ego ſum in thuringia ⁊c.

Diſiunctiua eſt illa in qua cōiungūtur due categorice per hāc cōiunctionē vl' aut ſibi ſimilē vt ſortes currit vl' plato diſputat

Hic diffinitur tercia ſpeties que dicit diſiunctiua et eſt in qua cōiungunt due categorice per coniunctionē diſiunctiuam.

Ad cuius veritatē ſufficit alteram partem eſſe veram.

Ad vit. diſiūctiue
- Affirmatiue ſufficit alterā ptem eſſe verā. q: hȝ ſe ſicut pticularis ad cui⁹ veritatem ſufficit vitas vnius ſingularis vt quidā hō currit.
- Negatiue requirit veritas ambarū ptiuȝ quia equiualet copulatiue affirmatiue quo ad requiſitionem veritatis ergo ⁊c.

Ideo a parte diſiūctiue ad totā bene valet cōſequētia vt homo

currit igitur hō currit vel lapis eſt lignum.

Hic infertur vnus modus arguendi in diſiunctiuis affirmatiuis. Cuius ratio eſt. quia in tali argumētatiōe nō ſtat añs eſſe verum ſine conſequente.

Sed ad falſitatē eius requiritur vtramqꝫ partem eſſe falſam.

Ad fl̄itatē diſiūctiē
- Affirmatiue requiritur vtrāqꝫ eius ꝑtem eſſe falſam Cuius ratio eſt quia habet ſe ſicut particularis affirmatiua ad cuius falſitatem requiritur falſitas omnium ſingularium ſuarum.
- Negatiue ſufficit falſitas vnius ꝑtis. quia equiualet copulatiue affirmatiue quo ad requiſitionem falſitatis

Ideo a tota diſiūctiua ad alterā eius ꝑtē nō valet ꝯña formalr.

Ratio textus eſt illa. quia ſtaret añs eſſe verū ſine ꝯñte. vt hō eſt aſinus vel deus eſt igit̄ hō eſt aſinus. Dicit̄ notanter formalit̄ qꝛ materialiter valet tribus modis.

Scilicet
- Pr̄io qñ añs ē īpoſſibile vt hō eſt aſinus vel lapis ē lignū igit̄ hō eſt aſinus.
- Scd̄o qñ ꝯñs eſt neceſſarium. vt hō eſt aſinꝰ vel deus eſt igitur deus eſt.
- Tertio qñ vna ꝯſeq̄t̄ ad aliā vt ſortes currit l' ſortes mouet̄ igit̄ ſortes mouet̄

Valet tamē cū oppoſito cōtradictorio vnius ꝑtis ad aliā non deſtructā vt hō currit vel hō mouet̄. ſed nullus hō currit igit̄ homo mouetur.

Hic textus ponit vnū modū ꝑ quē argui͞t a tota diſiūctiua ad alterā eius ꝑtē formalit̄ vt arguēdo a tota diſiūctiua cū cōtradictorio vnius ꝑtis ad aliā ꝑtē. vt hō ē anīal vl' lapis eſt lignū ſed nullus hō eſt anīal igit̄ lapis ē lignū qꝛ ſic nō ſtat añs eſſe verū ſine ꝯñte Dicit̄ cū cōtradictorio ⁊c̃. qꝛ cū oppoſito ſubcōtrario nō valꝫ vt nō ſequit̄ mulier genuit te vel aſinus genuit te ſed mulier nō genuit te igitur aſinus genuit ⁊c̃.

Nota ꝙ iſtē cōiunctiōes et ſi vel qñqꝫ cōiūgunt termios qñqꝫ vero ꝓpōes. qñ cōiūgūt termios faciūt ꝓpōes categoricas de condicionatis copulatis vel diſiunctis extremis Sed qñ cōiungunt ꝓpōes faciunt hipotheticas vt ſupra dictū eſt.

Hic textꝰ ponit duplicē modū ꝯiūgendi illaꝝ triū cōiunctionū et ſi vel. Cōiungunt enī.

Quādoqꝫ
- Termios et ſic faciūt ꝓpoſitiōes categoricas et hoc dupliciter
  - Uno mō a ꝑte ſubiecti ⁊ ſic faciūt ꝓpōes de cōdiciōatis copulatꝭ ⁊ diſiūctis ſubiectis vt hō ſi eſt rōalis eſt riſibilis. petrus et paulus currūt. petrus vel paulus diſputat.
  - Alio mō a ꝑte p̄dicati et ſic faciunt ꝓpōes de cōdiciōatis copulatis ⁊ diſiūctis p̄dicatis vt homo eſt aſinus ſi eſt rudibilis quinqꝫ ſunt duo et tria ⁊c̃.
- Propōes: et ſic faciūt ꝓpōes hypotheticas et ita dn̄t capi in preſenti.

Nota propoſitiones hipotetice nullius ſunt quātitatis

Hic textus tractat de accn̄tib⁹ ꝓpoſitionibus hypotheticarū et vult ſolū duo accidētia cōuenire hypotheticis ſcʒ q̄litatē et oppoēm cōtradictoriā. q̄re primo abijcit quantitatē dicens talē non cōuenire hyppotheticis. Ubi notandū eſt duplicē eſſe quantitatem ſcilicʒ ꝓprie dictam et metaphoricam.

Quantitas
- Proprie dicta eſt que attendit̄ penes ſubiectū tanq̄ʒ penes ptē materialē ꝓpinquā et illa nō cōuenit hippotheticis. qꝛ hippothetica nō habet ſubiectū tanq̄ʒ ptem materialē ꝓpinquā ſed bn̄ remotā. qꝛ cōſtituitur ꝓpinque ex duab⁹ categoricis ꝑ copulā cōiunctionalē vel aduerbialem cōiunctis.
- Metaphorica .i. ſimilitudinaria eſt q̄ attendit̄ penes requiſitionē veritatis et illa cōuenit hippotheticis copulatiuis et diſiūctiuis ſed non cōditionalibus.
  - Copulatiua affirmatiua dꝛ vl'is affirmatiua quia ad eius veritatē requiritur veritas omnium partium
  - Diſiunctiua negatiua dꝛ vl'is negatiua quia ad eius veritatem requiritur veritas omnium partium.

Et ſic
- Diſiunctiua affirmatia dꝛ pticularis affirmatia. quia ad eius veritatē requiritur veritas vnius partis.
- Copulatiua negatiua eſt pticularis negatiua quia ad eius veritatem ſufficit veritas vnius partis.

Sed qn̄ negatio cadit ſuꝑ copulā ē negatia qn̄ nō ē affirmatia

Hic docet cognoſcere q̄litatē et tradit vnū modū p̄ter quē eſt alter et ſic erunt duo.

Mod⁹
- Primus eſt qn̄ ab initio totius ꝓpoīs ponit̄ negatio aduerbial' nō impedita tunc eſt negatiua vt nō ſi ſortes currit plato diſputat Non homo currit ⁊ de⁹ eſt. Quare illa nō ē negatia null⁹ hō currit ⁊ de⁹ ē qꝛ ibi ponit̄ negatio noīalis
- Scd̄us eſt qn̄ īmediate ſuꝑ dorſum copule ponit̄ negatio nō impedita eſt negatiua vt hō eſt aīal non et deus eſt. ſed illa nō hō eſt aīal non et deus eſt. eſt affirmatiua qꝛ hic negatiōes ſe īpediūt Sʒ cū dꝛ null⁹ hō ē aīal nō ⁊ deus ē ibi negatiōes nō impediūt ſe. qꝛ negatio noīalis nō ptingit vſq̄ʒ ad copulam.

Copulatiua et diſiūctiua cōpoſite ex ptibus cōtradicētib⁹ contradicunt vt hō currit et hō mouet̄ cōtradicit huic nullus hō currit vel nullus homo mouetur.

Hic tractat̄ de oppoē materiali ꝫ nō formali. Ubi notādū ē oppoēm eſſe duplicem

Oppō
- Materialis eſt que attendit̄ penes leges et ſic copulatia et diſiūctiua cōpoſite ex ptibus cōtradicentibus cōtradicūt vt patet in exēplo textus. qꝛ repugnāt in veritate et falſitate, ſimul et tamē ſunt eiuſdem qualitatis.
- Formalis eſt q̄ attendit̄ penes qualitatē vel quātitatē vel penes hec ſimul. Et ſic cōditionalis ſolū hʒ cōtradictoriā q̄ dat̄ ꝑ p̄poēm negatiōis. Copulatiua aūt et diſiūctiua opponūt̄ oībus quattuor ſpeciebus oppoīs ſm q̄ntitatem metaphoricam Debet aūt in tali oppoē negatio p̄poni toti ꝓpoī exm̄i grā.

Homo eſt animal et deus eſt	Non homo eſt animal vel deus eſt
Homo eſt animal vel deus eſt	Non homo eſt animal et deus eſt

Reliqua videantur in opere maiori hec paruis ſcolaſticis ſufficiant.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0034-8

Secundus.

Tractatus ſecundus qui dicit᷑ tracta-

tus ꝓprietatũ logicaliũ. In quo agit᷑ de ꝓprietatib⁹ logicalib⁹ ad cogni-tione veritatis et falſitatis maxie cõferentib⁹ ac ſumme neceſſarijs. Cir-ca cuius initiũ Notandũ eſt quid ſit ꝓprietas logicalis. Proprietas logi-calis eſt ꝓprietas termini ꝑ quã accñr cognoſcit᷑ v̄itas vł falſitas ꝓpõm Et ſunt ſex ſcʒ. ſuppoſitio ampliatio appellatio reſtrictio ſtatus et alienatio. de q̃b⁹ patebit ſ᷑m ordinẽ.

Uppoſitio eſt termin⁹ ſtans pro ſe vel pro alio ꝓut eſt pars propoſitionis.

Pro intellectu diffinitionis examinãde atq3 exponẽde ſunt ꝑticule in ea poſite.

Terminus ꝛ hoc incõplexus vt hõ ē aĩal vł cõplexus vt alb⁹ homo currit. Stans. i. verificabilis de aliq̃ mediante copula ſue ꝓpõis quare ſubiectũ illi⁹. Chimera eſt aĩal nõ ſupponit. q2 nõ põt verificari. i. vere p̄dicari de aliquo mediãte li eſt q2 quacũq3 re demõſtrata falſuʒ eſt dicere. hoc ē chimera. Unde Uerificari eſt vere et affirmatiue p̄dicari de ꝓnomie demõſtratio. vt ſubiectũ illius homo eſt aĩal. ſic verificatur. hoc eſt homo.

Dicitur Pro ſe. ibi tangit᷑ prima ſpẽs ſuppõis ſcʒ materialis in qua termin⁹ ſuppo-nit ꝓ ſeipõ vel ſibi ſimili termĩo vt hõ eſt ſpẽs. Uel ꝓ alio ibi tangunt᷑ alie due ſpecies ſuppoſitiõis ſcʒ ſimplex ꝛ ꝑſonalis in quib⁹ termin⁹ nõ ſupponit pro ſeipõ vel ſibi ſimili ſed ꝓ alio. q2 in ſuppõe ſimplici termin⁹ ſupponit pro con-ceptu rei vt lapis eſt in aĩa mea. ſed in ꝑſonali ſupponit pro re quã terminus vltimate ſignificat vt homo eſt animal.

Prout eſt pars ꝓpõis. quia terminus extra ꝓpõem non ſupponit ſecundum cõmunẽ vſum logicorum. quia veritas ad quã deſeruit eſt in ſola ꝓpoſitione.

Ex qua diõe patet ſuppõem eſſe term̃ in ꝓpõe poſitũ ꝓ ſeipſo vel aliq̃ alia re v̄ificabilẽ. Et diuiditur in materialem ſimplicem et perſonalem.

Suppõ materiał ē qñ termin⁹ ſtat ꝓ ſe vel ſibi ſimili. vel obliqu⁹ ꝓ ſuo recto. vł orõ in-finitia ꝓ ſua orõe indicatiã. Ex hac diõe trahunt᷑ quattuor mõi ſuppõis materiał. ꝛc.

Primus eſt qñ ſtat termin⁹ ꝓ ſeipſo tm̃ vt dicẽdo hoc ſortes ē nomẽ ꝓpriũ.

Scõus eſt qñ termin⁹ ſtat pro ſe vel ſibi ſimili vt hõ eſt nomẽ. que vʒ tm̃. ille termin⁹ hõ vel ſibi ſimilis eſt nomẽ Item ſortes eſt nomen ꝓpriũ.

Quorũ Terci⁹ eſt qñ obliqu⁹ ſupponit ꝓ ſuo recto vt riſibile ē ꝓpriũ hoĩs q̃ vʒ tm̃ ille termin⁹ riſibile vel ſibi ſimilis eſt ꝓpriũ illius termini homo. ꝛc.

Quartus eſt qñ oratio infinitiua ſupponit ꝓ ſua orõe indicatiua vt in moda-libus cõpoſitis fit. exemplũ vt hominẽ currere eſt poſſibile que valet tãtũ. illa ꝓpoſitio homo currit vel ſibi ſimilis eſt poſſibilis ꝛc.

Pro laciori cognitiõe ſuppoſitionis materialis notande ſunt alique regule.

Pria. p̄dicatũ ſcõe impõis facit ſubiectũ ꝑme impõis ſtare materiałr vt hõ ē ſpẽs. hõ ē nomẽ Niſi reſtrigat᷑ ad maſculinũ vł feim gen⁹ vt null⁹ hõ ē ſpẽs ꝛc.

Scõa. p̄dicatũ ſcõe impõis facit ſubctm̃ ſcõe impõis ſtare materialit᷑ qñ ac-cipit᷑ ꝓ ſuo p̄cato nõ vltiato. vt ꝓpõ eſt nomẽ. ſillogiſm⁹ ē dcõ. Sʒ dicendo ꝓpõ eſt orõ. ſillogiſm⁹ ē argumẽtatio. ibi ſubiectũ ſupponit ꝑſonaliter.

Regła Tertia v̄bũ ſubſtãtiuũ ē qñ capit᷑ actu ſignato. i. ꝓut facit ſubctm̃ ſuppone-re materiałr vt vacuũ eſt loc⁹ nõ repletus corꝑe. i. ille termin⁹ vacuũ p̄cat ꝛc.

Quarta v̄ba v̄tia ntm̃ a ꝑtepoſt rectũ faciũt ſtare materiałr vt vocor ioãnes

Quinta Illud ſignũ li terminũ ſequentẽ facit ſtare materiałr vt ſpẽs eſt li hõ.

D

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0035-4
DFG

Suppoſitio ſimplex eſt qn̄ terminꝰ ſupponit ꝑ conceptu rei quē nō ſcat directe vt la⸗ pis eſt in aīa mea. valet tm̄. cōceptus lapidis eſt in aīa mea. Dr̄ aūt cōceptus a cōci⸗ piēdo. i. apphēdēdo. qr ē q̄litas et ſilr̄itudo rei qua mediāte res apphendit. Dicit quem nō ſcat directe ꝓpt illū terminū cōceptus in illa vł cōſili ꝓpoē. cōceptus eſt qualitas. qui non ſupponit ſimplr qr ſcat directe quēlibet conceptum.

Suppoſitio ꝑſonalis eſt qn̄ terminꝰ ſupponit ꝓ ſuo ſcato vltimato qđ directe ſcat. vt hō eſt aīal. Et quelibet illaꝝ ſpetierū vlterius diuidit in tres ſpeties ſcʒ in diſcretā de⸗ terminatā et cōfuſam. de quibus dantur regule ſequentes.

Quare
- Suppō materiał ſimplex et ꝑſonalis dicūt ſuppōes in gn̄e qr hn̄t ſub ſe ſpēs.
- Suppō diſcreta determiata et cōfuſa dicūt ſuppōes in ſpetie. qr ſunt ſpeties aliarū. Qua ꝓpter duobus modis querit de termis q̄uō ſupponāt. vno mō in gn̄e. alio mō in ſpetie vt dicendo ſortes currit. ſubiectū in gn̄e ſupponit ꝑſo⸗ naliter. in ſpetie vero ſupponit diſcrete et ſic de aliȷ̄s.

Eſt autē prima regula Terminus diſcretus ſemper ſupponit diſcrete vt ſortes currit.

Hec eſt prima regula que eſt de ſuppōe diſcreta cuius intellectus patet per expoſitiōem particularum in ea poſitarum.

Dicitur
- Terminꝰ diſcretꝰ. i. ſinglaris ex impoē vel actuali reſtrictione vt ſortes currit ille hō currit. quare ſubiectū illius ſortes eſt nomē ꝓpriū nō ſupponit diſcrete qr tenet cōiter cū ſupponit materialit ꝓ ſe ipo vł ſibi ſimili. ſ dicēdo illud ſor⸗ tes eſt nomē ꝓprium. ibi ſupponit diſcrete materialiter ⁊c̄.
- Supponit diſcrete. i. ꝓ vno ſolo ſinglariter et incōicabiliter. Et hic debēt res colligi ea q̄ dicta ſunt in primo tractatu circa diōem termi ſingularis. Ex qbꝰ facile claret q̄s terminꝰ ſupponat diſcrete. i. ſinglarit et quis non.

Sub quo non cōtingit deſcēdere qr non habet inferius ſe.

Hic ponit vnū notabile circa ſuppōem diſcretā. Et eſt ꝙ ſub termīo ſic ſupponēte non dn̄dit. Cuius ratio eſt illa. qr ſicut dn̄dere realit ē ad inferiora ſcādere ſic deſcendere lo⸗ gicaliter eſt ad inferiora arguere mō terminꝰ ſinglarꝫ nō hʒ inferiꝰ ad qđ arguat igitur.

Scđa regła Terminꝰ cōis ſuper quē non cadit ſincagorema cōfuſiuū ſupponit determinate vt quidā hō currit.

Hic ponitur ſcđa regula que eſt de ſuppōe determiata Cuius intellectus patet per ex⸗ planationem ꝑticularū eiuſdem.

Dicitur
- Terminꝰ cōis q̄re ſubiectū illiꝰ ens qđ ē ſortes currit. nō ſupponit cōit ⁊ deter⸗ miate. ſ diſcrete. qr nō tenet cōit ſ reſtrictiue ē terminꝰ ſinglaris ⁊cȷ̄s.
- Supponit determiate. i. pro ſuis ſcatis diſiūctiue vt q̄dā hō currit. vʒ tm̄ ille homo currit vel ille hō currit ⁊cȷ̄s. vt patet per deſcendentes que exprimunt modum ſupponendi ⁊c̄.

Sub quo cōtingit deſcēdere diſiūctiue cū cōſtantia in affirma⸗ tiuis. ſed diſiūctiē tm̄ in negatiuis. Exm̄ primi q̄dā hō currit ⁊

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0036-9

ſlle hō ē ⁊ ille hō ē ⁊c̄ij̄s. igiť ille hō currit vľ ille hō currit ⁊c̄ij̄s

Exm̄ ſcdi hō nō currit igiť ille hō nō currit vel ille homo non currit ⁊c̄ij̄s.

Hic notandū eſt quid ſit deſcendere logicaliter quomō debeat deſcendi et quot modis contingit deſcendere.

Deſcendere ſic deſcribitur. Eſt ſenſum virtualem incluſum gratia alicuꝰ termini ſup⸗ponentis per ſingularia inferre vt oīs homo eſt animal. vbi ſub ſubiecto ſic deſcendiť igitur ille homo eſt anīal et ille homo eſt anīal ⁊c̄ij̄s Et aptius deſcendiť per ſingularia ex reſtrictione q̄z impoſitione quia pauci termini cōmunes habent ſub ſe ſingulares ex impoſitione. Eſt tamen notandū ꝙ deſcenſus per ſingularia ex impōe et per ſingularia ex reſtrictione ſic differunt.

Quia

Ex impōe eſt materialis ꝯſequētia vt oīs homo eſt riſibilis igitur ſortes eſt riſibilis et plato eſt riſibilis ⁊c̄ij̄s. Qui ſic patitur inſtantiā oīs homo eſt riſibilis igiť brunellus eſt riſibilis et fauellus eſt riſibilis ⁊c̄ij̄s.

Ex reſtrictiōe eſt formalis ꝯſequētia vt oīs homo eſt riſibilis. igiť ille homo eſt riſibilis et ille homo eſt riſibilis ⁊c̄ij̄s. quia ſic in ſimili forma non datur inſtantia. Eſt tamen vterq̄z deſcenſus ſatis bonus quia exprimit ſenſum virtualem incluſum.

Unde illa non eſt inſtantia. oīs homo eſt riſibilis igitur ille aſinus eſt riſibilis. et ille aſinus eſt riſibilis ⁊c̄ij̄s. quia ibi variatur idem numerus terminorū Sequitur corrolarie terminū cōmunē et ſuum ſingularem ex reſtrictiōe cōputari pro vno termino in conſequentia vt homo. ille homo. ſed non ex impoſitione. vt homo ſortes. iuxta cōmunem vſum loquendi logicorum.

Et eſt quadruplex ſcz copulatiue diſiūctiue diſiunctim et copulatim.

Deſcēdere

Copulatiue eſt inferre vnam hypotheticā copulatiuam compoſitā ex oībꝰ ſingularibus termini ſub quo deſcendiť et ſic deſcenditur ſub termino ſtante cōfuſe diſtributiue vt patet in exemplo iam dato.

Diſiunctiue eſt inferre vnam hypotheticā diſiunctiuā compoſitā ex omnibus ſingularibus termini ſub quo deſcenditur et ſic deſcenditur ſub termino ſtāte determinate vt patet in exemplo textus.

Diſiunctim eſt inferre vnam categoricā de diſiuncto extremo compoſitam ex oībus ſingularibus termini ſub quo deſcenditur. et ſic deſcenditur ſub termino ſtante cōfuſe tantū non collectiue vt oīs homo eſt animal vbi ſub p̄dicato ſic deſcenditur. igitur oīs hō eſt hoc anīal et hoc anīal ⁊c̄ij̄s.

Copulatim eſt inferre vnam categoricā de copulato extremo compoſitā ex omnibus ſingularibus termini ſub quo deſcenditur. et ſic deſcenditur ſub termino ſtante confuſe tm̄ collectiue quod fit duobus modis.

Nā

Primo per ſignum vniuerſale collectiue tentū vt omnes parteſorōis ſunt octo igitur omnes ille parteſorōis et ille parteſorōis ⁊c̄ij̄s. ſunt octo. Uel ſic illa pſorōis et illa parſorōis alij̄s omnibus connūeratis ſunt octo.

Secundo per ſignum excluſiuum gratia pluralitatis captū vt tantū quinq̄z ſunt vniuerſalia igitur tantū quinq̄z ſunt illa vniuerſalia et illa vniuerſalia et ſic de alij̄s. Uel ſic igiť tantum quinq̄z ſunt illud vniuerſale ⁊ illud vniuerſale alij̄s cōnumeratis.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0037-5

Sed quia quãdoq; neceſſariũ eſt ponere cõſtantiã in deſcendẽdo Ideo vlterius videndum eſt quid ſit cõſtantia. et vbi poni debeat et vbi non.

Conſtantia ſic deſcribit̃ in p̃ſenti. Eſt ꝓpoſitio copulatiua affirmatiua cõpoſita ex ꝓpoſitionibus ſingularibus de eſt ſecundo adiacẽte ponẽtes rem ſ̃catã ꝑ terminum ſub quo deſcenditur eſſe fuiſſe vel fieri ſecundũ exigentiã copule.

Et ponitur tribus modis ſecundũ cõmunẽ vſum logicorum.

Nam
Prĩo qñ deſcẽdit̃ ſub termĩo ſtãte determiate i ꝓpõe affirmatiua vt q̃dã hõ currit ⁊ ille hõ ẽ ⁊ ille hõ ẽ ⁊ ſic d alijs. igit̃ ille hõ currit vl̃ ille hõ currit ⁊ ſic d alijs
Scðo qñ deſcẽdit̃ ſub terĩo ſtante cõfuſe diſtributiue in ꝓpõe affirmatiua: vt oĩs hõ ẽ aĩal ⁊ ille hõ ẽ ⁊ ille hõ ẽ ⁊cͣ. igit̃ ille hõ ẽ aĩal et ille hõ eſt aĩal ⁊cͣ.
Tercio qñ deſcendit̃ ſub termĩo ſtãte cõfuſe tm̃ vt oĩs hõ eſt aĩal et illud aĩal eſt et illud aĩal eſt ⁊cͣ. igit̃ oĩs hõ eſt hoc aĩal vel hoc animal ⁊cͣ.

Et poſt enumeratiõẽ duaꝝ ꝓpõm ſingulariũ debet addi et ſic de alijs. que particula ſupplet vicem aliarũ ne fiat faſtidiũ ⁊c̃. Sz qñ ſubiectũ hz ſolũ vnũ ſ̃catũ tũc ponit̃ conſtãtia ꝑ vnã ꝓpõem ſingularẽ ⁊ oñdit̃ ꝑ vnã ſingularẽ cũ additiõe illꝰ ꝑticule et nõ ſunt plr̃es tales. vt ſol lucz ⁊ iſte ſol ẽ ⁊ nõ ſt̃ plr̃es tales igit̃ iſte ſol lucz ⁊ nõ ſt̃ plures tales

Tercia regula Signũ vniuerſale affirmatiuũ confundit terminum cõmunẽ immediate ſequentẽ confuſe diſtributiue vt oĩs hõ eſt aĩal. Sed mediate ſequentẽ cõfuſe tantum.

Hic ponitur tercia regula que eſt de ſuppõe cõfuſa que duplex eſt ſcz cõfuſa diſtributiua de qua loquit̃ p̃ma ꝑs regule. Et cõfuſa tm̃ de qua loquit̃ ſcða ꝑs regule.

Dicitur
Immediate ſequentẽ qð debet intelligi expreſſe vt oĩs hõ eſt aĩal. vel impliſcite vt ſempꝑ hõ fuit. vbi li tpe incluſuz immediate ſequit̃ et diſtribuit̃ vt patet ex reſolutione. i. omni tempore homo fuit.
Confuſe diſtributiue. i. ꝓ om̃ibus ſuis ſ̃catis copulatiue vt oĩs hõ currit. vz tantũ ille hõ currit et ille hõ currit ⁊cͣ vt patet per deſcendentes ⁊c̃.
Sed mediate ſequentẽ cõfuſe tm̃. i. ꝓ om̃ibus ſuis ſ̃catis diſiunctim vt om̃is hõ eſt aĩal. vbi aĩal ſupponit cõfuſe tm̃ et vz tm̃ oĩs hõ eſt hoc aĩal vl̃ hoc aĩal ⁊cͣ. Item cuiuſlibet hominis aſinus currit ibi li aſinus ⁊ currit ſupponunt confuſe tm̃ Et habet illa particula aliquas exceptiones.

Exceptõ
Prima eſt qñ terminꝰ mediate ſeq̃ns eſt determiatio termini p̃cedẽtis vt q̃libet aſinꝰ hoĩs currit vbi li hoĩs nõ ſupponit ꝯfuſe tm̃ ſ̃ ꝯfuſe diſtributiue nõ ꝑ ſe ſ̃ ꝑ accidẽs q: diſtribuit̃ ad diſtributionẽ alterĩꝰ termĩ cuiꝰ eſt determiatio
Scða eſt qñ terminꝰ mediate ſequens eſt ꝑs diſiuncti vel copulati cũ quo cõformat ſe ſignũ in nũero et agit in totũ tanq̃ in vnũ ſuppoſitũ vt oẽ riſibile vl̃ rudibile eſt aſinꝰ. om̃ia duo et tria ſunt quinq;. vbi totũ diſtribuit̃ Si ṽo agit ſolũ in ꝑtẽ vt p̃t ex bñplacito vtẽtis. tũc terminꝰ mediate ſeq̃ns ſiat ꝯfuſe tm̃ iuxta regulã. Sz dicẽdo oĩs hõ ⁊ aſinꝰ currũt. ibi ſignũ nõ põt totũ copulatũ diſtribuere. q: virtualiter eſt plr̃is nũeri. ſed primã ꝑtem diſtribuit.
Tertia eſt qñ terminꝰ mediate ſequens eſt relatiuũ reciprocũ vt oĩs hõ diligit ſe. vbi li ſe diſtribuit̃ ſ̃m ſolitum vſum loquendi logicorum.

Sub termĩo ſtante cõfuſe diſtributiue deſcendit̃ copulatiue et cũ cõſtantia in affirmatiuis. ſed copulatiue tm̃ in negatiuis.

Exemplū primi vt oīs hō currit et ille hō eſt ⁊ ille hō eſt et ſic de alijs igiť ille hō currit et ille hō currit ⁊ ſic de alijs. Exēplū ſecundi vt omīs hō nō currit igitur ille hō nō currit et ille homo non currit et ſic de alijs.

Hic poniť modꝰ deſcēdēdi ſub terio ſtāte ꝯfuſe diſtributiue tā in affirmatis q̄ȝ i negatis

In
- Affirmatiuis debet poni cōſtātia quia ſic arguitur a ſupiori ad inferius affirmatiue vbi debet poni cōſtantia vt patet ꝑ vnā regulā ꝯñalem.
- Negatiuis non debet poni cōſtantia. quia ſic arguitur a ſuperiori ad inferius negatiue in quo argumēto non eſt opus ponere conſtantiā vt ſimiliter patet per regulam conſequentialem.

Preterq̄ȝ in exceptiuis vbi difformiter deſcendiť vt omīs hō preter ſortē currit igiť ſortes nō currit et ille hō qui nō eſt ſortes currit et ille hō qui nō eſt ſortes currit et ſic de alijs.

Hic fit vna exceptio ꝓ q̄ intelligēda Notādū ē deſcēſuȝ eē duplicē ſ. vniformē ⁊ difformē

Deſcenſus
- Uniformis eſt qñ omēs deſcendētes ſunt eiuſdē qualitatis cum deſcenſa et de illo patuit hucuſq̄ȝ circa textum precedentem.
- Difformis eſt quādo nō omēs deſcendētes ſunt eiuſdem qualitatis cū deſcenſa et ſic deſcendiť ſub ſubiecto principali ꝓpōnis exceptiue vt patet in exemplo textus. Et pro tali modo deſcendendi ſunt due regule notande.

Regła
- Prima eſt qñ deſcenſa eſt affirmatiua tunc prima deſcendentiū erit negatiua relique vero omēs affirmatiue mutando li preter in qui non eſt. que nō eſt vel quod non eſt ſecundū exigentiam congruitatis.
- Scđa eſt qñ deſcenſa eſt negatiua tunc prima deſcendentiū erit affirmatiua. relique vero omēs negatiue vt facile eſt videre in exemplis et in prima deſcendente p̄dicatum debet p̄dicari de parte extra capta.

Ut
- Omē anīal p̄ter hominē eſt brutū igiť nullus hō eſt brutū et illud anīal quod nō eſt hō eſt brutū et illud anīal qđ nō eſt hō eſt brutū ⁊cͣ. Et p̄ma deſcēdēs vl'is negatīa poniť loco multaꝝ ſingulariū cauſa breuitatis debet etiam hic ſupponi conſtantia. ⁊cͣ.
- Nullum animal preter hominē eſt rationale igitur omīs hō eſt rōalis et illud animal qđ nō eſt hō nō eſt rōale et illud anīal qđ nō eſt hō nō eſt rōale ⁊cͣ.

Sed ſub termīo ſtante confuſe tm̄ deſcendiť diſiunctim cū conſtantia vt oīs hō eſt anīal et illud anīal eſt et illud anīal eſt ⁊cͣ igitur omnis hō eſt hoc anīal vel hoc animal ⁊cͣ.

Hic ponitur modus deſcendendi ſuper termino ſtante cōfuſe tantum non collectiue qꝛ ſup̱ termīo ſtante cōfuſe tm̄ collectiue deſcendiť copulatim vt patuit ſupra.

Quarta regula Quicquid negatio negat confuſe diſtributiue negat vt nullus hō eſt lapis vbi tam ſubiectum ꝙ̄ predicatum ſupponit confuſe diſtributiue.

Hic ponit quarta regula que eſt de ſuppōe cōfuſa diſtributiua rōe ſigni negatiui ⁊ debꝫ ſic intelligi. Negatio negās nō reſtrictiue tenta negat cōfuſe diſtributiue terim tam meſdiate ſequentē ꝙ̄ immediate. Niſi talis ſteterit ꝑ ſpetiale ſignū ſuppōis ⁊ reſtrictiōis.

Dicitur
- Negatio negans. quia illa eſt malignātis nature ⁊c̄. Negatio vero infinitans ſolū diſtribuit terminū immediate ſequentē vt nō hō currit. quia talis tenetur virtualiter reſtrictiue. ⁊c̄.
- Non reſtrictiue tenta q: ſic tenta ſolū agit in terminū ꝓxime ſequētē vt videſ nullū aſinū eſt hō. vbi li aſinū ſolum diſtribuitur.
- Niſi ſteterit ⁊c̄. ꝓpter li vinū in illa Non bis bibi vinū. qd̄ ſupponit cōfuſe tm̄ quia ſupponit rōe ſigni reſtrictiui cuius v̓tus non impedit ꝑ ſignū ꝑcedens ſꝫ bene ſequens vt habet cōis regula logicorum.

Quinta regula Qn̄ duo ſigna mutuo ſe impediūt tūc vnū tollit virtutē alterius. ſic ꝙ terminꝰ ſuper quo ſe impediunt non confunditur vt nullus homo currit.

Pro intellectu illius regule Notandū ꝙ illa ſigna dicunt ſe impedire q̄ habēt eādē vim ſuꝑ eundē terminū vt nō nullus hō eſt anial. vbi fit impeditio tam ſuper ſubiecto ꝙ̄ predicato. Quare in

Illa
- Non oīs homo eſt animal non fit impeditio ſuper predicato. ſed ſuper ſubiecto vt patet ex dictis.
- Non tm̄ hō eſt anial nō fit impeditio ſuꝑ ſubiecto ſed ſuper ꝑdicato.

Quō aūt ſupponat terminꝰ ſuꝑ quo ſe duo ſigna impediūt docēt logici ꝑ duas regl'as

Regl'a
- Prima eſt. qn̄ impediūt ſe in ꝓpōe vl'i tunc terminꝰ ſuꝑ quo fit impeditio ſtat confuſe tm̄ vt nullus hō nō eſt anial. nullus hō nō eſt oīe animal.
- Secunda eſt. qn̄ impediūt ſe in ꝓpōe ꝑticulari indiffinita vel ſingulari tūc terminꝰ ſuꝑ quo fit impeditio ſtat determiate vt q̄dā hō nō eſt oīe anial. nō nullus hō eſt riſibilis ideſt aliq̄s hō eſt riſibilis. Sortes nō eſt oīs hō .i. aliquis hō non eſt ſortes. uel ſortes aliquis homo non eſt ⁊c̄.

Sexta regl'a. Illa aduerbia ſicut magis ꝙ̄ valde cōfundūt caſus ſequētes ꝯfuſe diſtributiue vt ſortes eſt ita fortis ſicut hō.

Hec regl'a loquit de q̄ttuor ſignis ꝯfuſiōis. quoꝝ primū eſt hoc aduerbiū ſicut. quod ſumptū cū poſitiuo et cōiuctiōe ita cōfundit caſuꝫ ſequentē ꝯfuſe diſtributiue q̄ ꝑcat alterū extremū ſimilitudinis. Sed hoc aduerbiū magis ſimilit minꝰ ſumptū cū poſitiuo cōfundit cōfuſe diſtributiue ablatiuū ſequentē ꝑcantē rem exceſſam vt ſortes eſt magis fortis homie. aſinus eſt minꝰ fortis equo. Et ratio eſt q: ſic equiualet compatiuo. qm̄ magis fortis valet fortior. Sed hoc aduerbiū cōꝑandi quā ſumptū cū compatiuo vel aduerbio magis cōfundit confuſe diſtributiue terim ſequentē q̄ ꝑcat alterū extremū comꝑationis vt hō eſt fortior ꝙ̄ aſinus. Ceruus eſt velocior ꝙ̄ equus.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0040-1

Equus eſt magis fortis ꝙ̃ aſinus. Italus eſt magis doctus ꝙ̃ almanus. Sed hoc aduerbiū valde ſumptū cū poſitiuo cōfundit cōfuſe diſtributiue genitiuū ſequentē importantem alterū extremū compationis. i. rem exceſſaꝫ. Cui⁹ ratio eſt quia li valde ſumptū cum poſititiuo equiualet ſuperlatiuo.

Ut
- Sortes eſt valde fortis hominū. i. fortiſſimus
- Uirgilius fuit valde doctus plebis. i. doctiſſimus

Septima regl'a Compatiu⁹ et ſuplatiuus cōfundūt obliquos caſus ſeq̄uētes ⁊ a ſe rectos ratiōe cōpatiōis ↄfuſe diſtributiuē vt ſortes eſt fortior hoīe ſortes eſt fortiſſimus hominū.

Hec regula loquit̄ de duplici termīo diſtributiuo. quorū primus eſt cōpatiuus qui tentus compatiue diſtribuit ablatiuū ſequentē qui ſ̄cat rem exceſſam.

Ut
- Sortes eſt fortior homine Grecus eſt doctior latino.
- Ceruus eſt velotior equo Equus eſt grandior aſino.

Dr̄ q̄ ſ̄cat rē exceſſaꝫ q̄re in illa ioānes eſt dignior laude petro. li laude nō diſtribuit̄ ⁊c̄.

Ex quo ptꝫ illā
- Sortes eſt fortior hōīe eſſe falſam rōne diſtributionis quia alias idem eſſet fortius ſeipſo.
- Sortes eſt fortior oīm hoīe eſſe veram: ſuppoſito ꝙ ſortes ſit aliquo homine vtputa platone fortior.

Nec valet ↄ̄ña ſortes ē fortior platone igit̄ ſortes ē fortior hoīe. q2 arguit̄ cū diſtributiōe ſupioris. Sed bene ſequit̄ ſortes eſt fortior platone igitur ſortes eſt fortior oīm homine quia ibi eſt impeditio ſignorum. Sed ſuplatiuus ſuplatiue tentus confundit confuſe diſtributiue genitiuū ſequentē qui ſignificat rem exceſſam.

Ut
- Sortes eſt fortiſſim⁹ hoīm. vbi li hoīm ſupponit ↄfuſe diſtributiue.
- Leo eſt fortiſſim⁹ aīaliū. vbi li aīaliū ſupponit confuſe diſtributiue.

Dicit̄ qui ſ̄cat rem exceſſaꝫ q̄re in illa ſortes eſt ditiſſim⁹ regū nemorū li regū diſtribuit̄ et li nemorū nō diſtribuit̄. q2 ſ̄cat illud in quo fit exceſſus et nō rem exceſſam ⁊c̄. Notandum eſt tñ hic ſuplatiuū diſtribuere incōplete. q2 ſolū ꝓ his de quorū nūero eſt res excedens qđ debet exprimi in deſcēdendo et impōe cōſtantie vt ſortes eſt fortiſſim⁹ hominū et illi homīes ſunt de quoꝝ nūero eſt ſortes et illi homīes de quorū nūero eſt ſortes ⁊c̄ıȷs igit̄ ſortes eſt fortiſſim⁹ illoꝝ hominū de quorū nūero ipē eſt et ſortes eſt fortiſſim⁹ illoꝝ hominū de quorum numero ipſe eſt ⁊c̄ıȷs.

Octaua regula Ille dictiōes differt alıud nonidē cōfundūt obliquos caſus ſeq̄uētes qui ſignificāt alterū extremū diuerſitatis ↄfuſe diſtributiue vt ſortes differt ab homine.

Dicitur notanter qui ſignificant alterū extremū diuerſitatis Quare in

Illa
- Sortes differt ſpetie ab aſino li ſpetie non diſtribuitur
- Homo differt aīa rōnale ab equo li anima rōali nō diſtribuitur.

Et idem iuditiū eſt de alijs dictionib⁹ que importāt diuerſitatē vt ſunt diuido diſtiguo extra ſine ⁊c̄ıȷs. vt homo diſtinguitur ab aſino.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0041-6
DFG

Terminus ſupponit extra propoſitionem. Ego video ſine oculo.

Ergo nõ ſequitur
- Termin⁹ ſupponit extra illã ꝓpõem: ergo termin⁹ ſupponit extra ꝓpõem
- Ego video ſine illo oculo igitur ego video ſine oculo. quia arguitur cũ diſtributione ſuperioris.
- Sortes differt ab illo homine igitur ſortes differt ab homine.

Nona regula Uerba appetendi ⁊ intelligendi cõfundũt terminos ſequẽtes ⁊ a ſe rectos cõfuſe tm̃ vt appeto intelligo. Quedã aduerbia nũeralia vt ſunt bis ter quater vt appeto vinum bis comedi panẽ. qꝛ ſignificata eorũ nõ trãſeũt in rem certam

Hec regula duas habet ꝑtes. Prima ꝑs ſic intelligit̃. Uerba appetendi et intelligendi non includentia negationẽ cõfundunt confuſe tm̃ caſus ſequẽtes qui ſignificãt rez circa quã verſatur actus talium verborum.

Ut
- Appeto vinum. cupio panem. deſidero amicum
- Intelligo roſaꝫ. ĩtelligo hominẽ appꝛhẽdo equũ. cuius ratio ponitur in textu

Dicitur nõ includentia negationẽ quia talem includentia confundunt confuſe diſtributiue vt nolo denarium. refuto amicũ. deus ignorat peccatorem.

Dicitur qui ſignificat rem ⁊c̃. quare dicendo auarus appetit magno deſiderio pecuniã ibi li magno deſiderio non confunditur ⁊c̃.

Scḋa ꝑs regule ſic intelligit̃ Aduerbia numeralia multitudinẽ importãtia nõ includentia negationẽ cõfundũt cõfuſe tm̃ terim ſequentẽ vt bis bibi vinũ. ter comedi panem.

Dicitur multitudinẽ ⁊c̃. quare li ſemel non confundit vt ſemel comedi panem. qꝛ multitudo eſt cauſa confuſionis.

Dicitur non includentia ⁊c̃. quare dicendo nullotiens comedi panem ibi li panem ſupponit confuſe diſtributiue.

Decima regl'a. Illa duo verba incipit et deſinit diſtribuunt li inſtans in eis incluſum cõfuſe diſtributiue. Terminũ vero expreſſe poſitũ cõfuſe tm̃. vt ſortes incipit eſſe albus. ſortes deſinit eſſe niger.

Ratio pñtis regule eſt illa. Qꝛ talia ṽba includunt in ſe hoc aduerbiũ imediate qḋ eſt ſignũ vl'e affirmatiuũ impurũ. qꝛ includit in ſe illũ terminũ inſtans cũ li omne.

Ut
- Jam incipit eſſe motus. valet tm̃. Immediate poſt hoc erit motus. Que vlterius vꝫ. Ante om̃e inſtans poſt hoc erit motus. vbi expꝛ̃ſſe videt̃ cõfuſio.
- Jam deſinit eſſe motus. vꝫ tm̃. Immediate ante hoc fuit motus. Que vlteri⁹ valet. poſt om̃e inſtans ante hoc fuit mot⁹. vbi expꝛeſſe videtur cõfuſio.

Quãdo
- Poſt ponit̃ expꝛ̃ſſe tũc imediate valꝫ añ oẽ inſtãs aliĳs termis nõ mutatis.
- Ante ponitur expꝛeſſe tunc immediate valet poſt omne inſtans aliĳs terminis inuariatis.

Idem iudiciũ eſt de aliĳs ſignis vl'ibus affirmatiuis impuris que cõfundũt terminũ in-

cluſum cōfuſe diſtributiue. ſed terminū expreſſe poſitūconfuſe tantum :

Ut
- Semꝑ hō fuit. vȝ tm̄. om̄i tꝑe hō fuit. vbi li hō ſtat confuſe tantū ꝛc.
- Infinitū pondus ſortes pōt portare. i. de qualibet ſpetie quantitatis cōtinue pondus ſortes poteſt portare.
- Ab eterno fuit homo. ideſt ante omne inſtans fuit homo.
- Perpetu⁹ eſt motus. i. poſt om̄e inſtans eſt mot⁹. ꝑpetuus erit homo ꝛc.

Latior de ſuppōe determinatio videaꝛ in oꝑe maiori illa incipientib⁹ ſufficiant.

Ampliatio eſt acceptio termini pro ſuo ſignificato vł ſuis ſignificatis reſpectu diuerſorū tempoꝛū indifferenter.

Secunda proprietas logicalis dicitur ampliatio.

Dicitur
- Pro ſuo ſcato vt ſortes erit alb⁹. vbi ſubiectū ampliatur pro ſuo ſignificato ad duas differentias temporum.
- Uel ſuis ſcatis vt hō erit alb⁹ vbi ſubcm̄ ampliaꝛ ꝑ ſuis ſcatis quia eſt terminus cōmunis ꝛc.
- Reſpectu diuerſorū tꝑm. i. diuerſaꝝ drn̄arū tꝑis. que apud logicos ſunt quinqȝ ſcȝ preſens p̄teritū futurū poſſibile et imaginabile ſeu intelligibile. que exprimunt illis quinqȝ copulis eſt fuit erit pōt eſſe intelligiꝛ eſſe.
- Indifferenter vbi innuitur ꝙ ampliatio debet exprimi diſiunctim. vt hō fuit animal. valet tm̄ quod eſt vel fuit hō fuit anīal qꝛ diſiūctio dicit indifferentiā.

Ubi nota ꝙ predicatū ſemꝑ ſupponit ſecūdū exigentiā copule ſubiectū vero ampliatur vt patebit per regulas.

Hic ponitur vnū notabile ꝑ introductiōe regulaꝝ qđ debet intelligi de p̄dicato totali. qꝛ ꝑtiale qn̄qȝ āpliaꝛ vt pȝ in illa ego intelligo roſaȝ vbi li roſaȝ ampliaꝛ vt patebit īfra.

Eſt aūt prima regła Termin⁹ ſupponēs reſpectu v̉bi vł ꝑticipij̄ p̄teriti tꝑis ampliaꝛ ꝑ illo qđ ēſt vł fuit vt adā fuit homo.

Dicitur
- Terminus ſupponens quare ſubiectū illius chimera fuit anīal non ampliaꝛ quia non ſupponit in ordine ad illā copulā fuit ꝛc.
- Reſpectu verbi p̄teriti tꝑis vt virgo fuit meretrix· puer fuit ſenex ꝛc. que ſunt vere vt cognoſcaꝛ ex ampliatiōe vnde prima vȝ quod eſt vel fuit virgo aliquo tꝑe vt ante annū fuit meretrix heri.
- Uel ꝑticipij̄ preteriti tꝑis vt homo eſt mortuus dom⁹ eſt cōbuſta ꝛc̄ij̄s:
- Ampliatur pro illo ꝛc. niſi reſtringaꝛ ad vnā drn̄aȝ tꝑis quare li homo in illa homo qui eſt fuit anīal nō ampliaꝛ vt claret.

Scđa regła Termin⁹ futuri tꝑis ſiue ſit v̉balis ſiue ꝑticipialis ampliat terim̄ p̄cedētē ꝑ illo qđ ē vł erit vt antichriſt⁹ gn̄abiꝛ.

Dr
- Uerbalis vt meretrix erit virgo. ſenex erit puer ꝛc̄ij̄s q̄ ſunt v̉e vȝ em̄ p̄ma qđ eſt vł erit meretrix aliq̄ tꝑe vt poſt viginti annos erit virgo cras qn̄ naſcetur ꝛc.
- Siue ꝑticipialis. vt antichriſtus eſt generādus. liber eſt legendus
- Ampliat terim̄ p̄cedentē et hoc ſupponentē. q̄re ſubcm̄ illius chimera erit animal non ampliatur.

Pro illo qđ eſt vel erit qđ debet intelligi niſi reſtringaꝛ ad vnum tpus quare dicendo homo qui eſt erit animal li homo nō ampliatur.

Tercia regľa Noīa verbalia in bilis ꝛ in tiuus termiata ꝛ hoc verbū pt ampliāt terim pcedentē p illo qđ eſt vel pōt eſſe.

Dicitur
Nomia verbalia in bilis vt hō eſt riſibilis. roſa eſt delectabilis antixps ē naſcibilis Cuius rō eſt qꝛ dicūt aptitudinē ad agere vel pati.
Et in tiuus termiata vt vinū eſt acutiuū ingenij. panis eſt ſanatiuus famis. Idem iuditiū eſt de illis que terminantur in ſiuus vt nix eſt offenſiua oculorū quia dicūt aptitudinem ad agere.
Et hoc verbū pt vt antixps pt eſſe. albū pt eſſe nigrū. ex vero pt ſequi falſum. Ampliat terminū pcedentē et hoc ſu pponentē quare in illa chimera pōt eſſe ſubiectum non ampliatur.
Pro illo qđ eſt ꝛc. Niſi reſtringaꝛ vt hō qui eſt pt eē ibi li hō nō ampliatur.

Quarta regľa Illa vba intelligo imaginoꝛ ſignifico ꝛ ſimilia in actiua ſignificatiōe ampliāt obliquū apte poſt rectū. Sed in paſſiua ſcatione ntm̄ apteante rectū ſm ſignificationē eorundem vt intelligo roſam. roſa intelligitur a me.

Dicitur
In actiua ſignificatiōe vt imaginoꝛ aureū montem. intelligo chimerā vacuū ſcat locū non repletū corpe que ſunt vere.
In paſſiua ſcatiōe vt chimera intelligiꝛ a me vacuū imaginaꝛ a me capiendo imaginoꝛ paſſiue et tales ſunt vere qꝛ bene poſſum⁹ intelligere ea q̄ nō ſunt.
Scđm ſcationē eoꝛundē. i. ad quinqꝫ dīffas tpm qꝛ ita late ſe extendit ſcatio illorū verborū qꝛ poſſum⁹ intelligere ea q̄ ſunt fuerūt erūt pñt eē ꝛ ꝯcipiunꝛ ꝫ.

Quinta regľa Iſti q̄ttuoꝛ mōi poſſibile ipoſſibile ꝯtigēs ꝛ neceſſariū ampliāt termios ante ſe p illo qđ eſt vel poteſt eſſe.

Et debet regula intelligi put illi modi faciunt modales diuiſas qꝛ ſic capiunꝛ in prima impōe et determinant copulas que dicunt tpm differentias.

Ut
Hominē poſſibile eſt eſſe album — Hominē impoſſibile eſt eſſe aſinū.
Albū contingit eſſe nigrum — Uirtuoſum contingit eſſe vitioſum
Creantem neceſſe eſt eſſe deum.

Sed quādo faciunt modales cōpoſitas non ampliant qꝛ ſic tenent ſe ad alterum extremorū et nullam differentiā tpis important Quare

Illa
Albū poſſibile eſt eſſe nigrū eſt vera ratione ampliationis.
Poſſibile eſt albū eſſe nigrum. Nigrū eſſe albū eſt poſſibile eſt falſa.

Ille ſunt regule cōmuniter vſitate pꝛeter quas ſunt aduc quedam alie dictiōes ampliatiue.

Ut
- Prius ampliat ante ſe pro illo quod eſt vel fuit et poſt ſe pro illo qđ eſt vel erit vt adam eſt prior antichriſto.
- Poſterius ampliat ante ſe pro illo quod eſt vel erit et poſt ſe pro illo qđ eſt vł fuit vt antichriſtus eſt poſterior adam.
- Incipit ampliat ante ſe ꝓ illo qđ eſt vel erit vt motus incipit eſſe.
- Deſinit ampliat ante ſe ꝓ illo qđ eſt vel fuit. vt motus deſinit eſſe.

Appellatio duplex eſt ſcilicet forme et rationalis.

Tercia ꝓprietas logicalis dicitur appellatio Cuius due ſunt ſpeties quia quedã vocaᷓ forme quedam vero rationis.

Appellatio forme eſt terminus ẜcans ſuum ẜcatū formale adiacere alteri pro tēpore verbi vt homo eſt albus.

Dicitur
- Significans ſuū ẜcatū formale vbi datur intelligi appellationē forme conueᷓnire ſolis cōcretis qꝛ illa habēt duplex ẜcatū ſcꝫ materiale ẜm qđ dicūᷓ ſupponere et formale ſcđm quod dicuntur appellare.
- Pro tꝑe verbi. i. copule ꝓpoſitiōis. quare extra ꝓpōem nō eſt p̄ſens appellatio vt hō eſt albus vbi li albus appellat ſuū formale adiacere ſubiecto ꝓ tꝑe copłe. qꝛ valet tm̄. hō iam p̄ſencialiter eſt ens habens in ſe albedinem.

Et illa vlterius duplex eſt ſcilicet ſimplex et varia.

Appellatio
- Simplex eſt qñ cōcretū appellat ſuū formale adiacere ſuppoſitali alterius vt hō eſt albus Et per ſignificatū ſuppoſitale intelligiᷓ materiale ꝛc̄.
- Varia eſt qñ terminꝰ cōnotatiuus appellat ſuū formale adiacere formali alteriꝰ Et hoc cōiter fit qñ a ꝑte p̄dicati ponūᷓ duo tērini ꝯcreti ſeu duo ꝯncreta cōnotatiua vt ſortes eſt bonus ſartor. que vꝫ. ſortes bene ſcit artem ſarciendi. Item Joannes eſt albus monachus. que valet Joannes eſt monachus cū alba veſte indutus et ſic de alijs.

Et qñ in aliqua cōſequētia variaᷓ appellatio talis ſic ꝙ arguiᷓ ab appellatiōe forē ſimplicis ad variā nō oportet valere cōſequētiā talē vt nō ſequiᷓ Joānes eſt bonꝰ ꝛ ioānes eſt ſartor igiᷓ ioānes eſt bonus ſartor quia li bonus in añte dicit bonitatē moris. ſed in conſequēte dicit bonitatē ideſt ꝑfectionem artis ꝛc̄.

Appellatio rationis eſt acceptio termini ꝓ ſuo ẜcato vel ſuis ſignificatis ẜm illam rationem ẜm quā talis eſt impoſitus ad ſignificandum vt intelligo hominem.

Et iſta appellatio fit duobus modis magis vſitatis.

Nam
- Primo ꝑ verba cognoſcendi que ſic appellāt terminū ſequentē vt intelligo hominē que vꝫ tm̄ intelligo illam rem que eſt hō ſub ratiōe qua ẜcat ille terminꝰ hō que eſt abſoluta. quia ille terminꝰ hō ẜcat ſub conceptu abſoluto. Item canis cognoſcit dn̄m ſuū ſic eſt falſa. quia ille terminꝰ dominꝰ ẜcat ſub rōne cōmuni et vniuerſali. canis autem ſolum ſingulariter cognoſcit quare illa conceditur. canis dominū ſuum cognoſcit.
- Secundo per ſigna ſpecificatiua que ſunt inquantū. vt ſic. prout vt quantitas inquantum quantitas non dicitur ſubſtantia. Relatio vt ſic non eſt qualitas nec ſubſtantia vt ſic.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0045-9

Reſtrictio eſt acceptio termini ad pauciora ſ̄cata vl̄ tempora.

Tercia ꝓprietate logicali expedita ſequit̄ quarta que dr̄ reſtrictio Ex cuius dīoe colligitur duplicem eſſe reſtrictionē ſcʒ formalem et materialem.

Formalis eſt reſtrictio ad pauciora tp̄a vt homo eſt anial. hō qui eſt fuit aial. vbi li homo reſtringitur in vtraqʒ ad vnum tempus
Reſtriſ ctio — Materialis eſt reſtrictio ad pauciora ſ̄cata vt anial homo currit. alb⁹ homo currit. nullus hō eſt mulier. iſte hō currit. In quibus oīb⁹ ille terminus hō reſtringitur ad pauciora ſ̄cata q̄ʒ ſeorſum ſignificat.

Alienatio eſt remotio termini ab omni ſuo ſ̄cato vel a principaliori ſignificato.

Quinta ꝓprietas logicalis dr̄ alienatio et fit duobus modis vt patet ex dīone.

Primo qn̄ termin⁹ remouet̄ ab oīb⁹ ſuis ſ̄catis vt hō qui eſt aſin⁹ currit. vbi ſubiectū ꝓ nullo ſupponit. Item non homo currit capiendo li non infinitanter. Item homo eſt ſpeties.
Nam — Scd̄o qn̄ termin⁹ remouet̄ a ſuo ſ̄cato pꝛīcipali ſ̄ nō min⁹ pꝛincipali vt hō ē pictus vbi ſubcm̄ ſtat ꝓ ſuo ſ̄cato min⁹ pꝛincipali qꝛ ꝓ homīe depicto.

Status eſt ſuppoſitio termini ꝓ quolibet ſuo ſ̄cato reſpectu vnius differentie temporis preciſe.

Hec eſt ſexta et vltīa ꝓprietas logicalis ad quā requirūt̄ due cōditiōes vt ptʒ ex dīoe.

Prima eſt ꝙ termin⁹ ſupponat ꝓ quolibet ſuo ſ̄cato ſuppoſitali correſpōdēte ſibi reſpectu copule. q̄re termin⁹ reſtrict⁹ reſtrictiōe materiali nō ſupponit ſ̄m ſtatū vt hō albus eſt anial. vbi li hō nō ſupponit ſ̄m ſtatum.
Cōditō — Scd̄a eſt ꝙ termin⁹ talis ſupponat reſpectu vnius dr̄ie tēporis p̄ciſe .i. non debet ſupponere ample vt homo fuit anial. vbi ſubiectū non ſupponit ſcd̄m ſtatum. ſed bene ſubiectū illius Noe fuit animal.

Dr̄ ergo ſtatus quaſi in medio ſtans inter amplā ſuppōem et materialē reſtrictionem. Reſtrictio em̄ fo͞ralis nō impedit ſtatū vt hō ē aial vbi vtrūqʒ extremū ſuppōit ſ̄m ſtatū Reliqua de ꝓprietatibus logicalibus videant̄ in ope maiori. Debet aūt he ꝓprietates logicales ſeruari eedem et nō variari circa oppōes et conuerſiōes et ꝯn̄as ꝛc̄. quare earꝫ notitia eſt valde vtilis et ſcitu neceſſaria.

Tractatus tertius qui dicitur tractatus ꝓbationum In quo agitur de ꝓbatione terminali ꝓpoſitionum an ſint vere vel falſe rōe alicuius termini in eis poſiti ſic incipit.

Terminorū alius mediatus alius immediatus.

In principio p̄ſentis tractatus diuidit̄ termin⁹ ꝛc̄. vt immediatus abijciat̄ et mediatus reſeruet̄ quia ſolū rōe illius ꝓpoſitio habet̄ ꝓbari terminaliter.

Probare capit̄ dupl̄r — Uno mō ꝓpꝛie et ſic eſt verū min⁹ notū per ꝟm magis notū oſtendere Et illo modo opponitur ei impꝛobare quod conuenit falſo et ita non debet capi in preſenti.
Alio mō cōiter et ſic eſt min⁹ notū ꝑ magis notū oſtendere non curando an fuerit verū vel falſuʒ et ita debet capi in preſenti.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0046-5
DFG

Terminus imediatus eſt rōe cuius ꝓpoſitio nō habet ꝓbari vt ſunt termini ſingulares et verbū ſubſtantiuum.

Hic diffinit terminꝰ immediatus vt abijciatur a pn̄ti determiatiōe Et eſt duplex.

Scilicꝫ
- Terminꝰ ſingularis cuiuſcūqꝫ ꝓtiſoꝛōis vt ſoꝛtes ego hic iſtud legēs ⁊c. Cuiꝰ rō eſt qꝛ ille nō hꝫ inferiꝰ ꝑ qđ ꝓpō poſſit ꝓbari tanq̄ꝫ ꝑ notiꝰ via reſolutiōis.
- Uerbū ſubſtātiuū vt ſum fio exiſto Cuiꝰ rō ē qꝛ ꝓbatio terialis fit mediante v̾bo ſubſtātiuo ergo nō fit rōe ipſius Etiā v̾bū ſubſtātiuū nō hꝫ reſolui ī aliquē aliū terminū v̾balē. ſed alia v̾ba reſoluunt̾ in ipm̄. qꝛ eſt radix alioꝝ v̾boꝝ

Terminus mediatus eſt rōe cuius ꝓpoſitio habet ꝓbari. Et talis eſt triplex ſcꝫ reſolubilis exponibilis et offitialis.

Hic diffinit terminꝰ mediatus qui eſt pn̄tis cōſideratiōis Et eſt rōe cuiꝰ ꝓpō hꝫ ꝓbari reſolubiliter exponibilit̾ vel officialiter vt ſunt oīa noīa appellatia. oīa v̾ba adiectiua. et quedā aduerbia. cōiunctiōes et ꝑ̄poſitiones vt patebit infra.

Terminꝰ reſolubilis eſt qui habet inferius rōe cuius ꝓpō hꝫ ꝓbari tanq̄ꝫ per notius vt hō anīal currit legit.

Hic deſcribit terminꝰ reſolubilis vbi notandū ē ꝙ quāuis oīs terminꝰ cōīs hn̄s inferiꝰ ſit reſolubilis. tn̄ ꝓpō nō ꝓbatur reſolubilit̾ rōe illiꝰ niſi accipiat̾ determiate.

Illa
- Om̄is hō eſt anīal tam ſubiectū q̄ꝫ ꝑ̄dicatū eſt terminꝰ reſolubilis. et tn̄ talis ꝓpoſitio non habet pꝛobari reſolubiliter.
- Quidam homo currit tam ſubiectū q̄ꝫ ꝑ̄dicatum eſt terminus reſolubilis et ratione vtriuſqꝫ ꝓpoſitio habet pꝛobari reſolubiliter.

Ratione cuius ꝓpoſitio ꝓbat̾ ꝑ duas reſoluētes in quarū pri‑ma loco illius termini ponit̾ terminꝰ diſcretꝰ. ſed in ſcđa talis terminꝰ ꝑ̄dicat̾ de termīo diſcreto vt hō currit q̄ ſic ꝓbat̾ rōne ſubiecti hoc currit ⁊ hoc eſt hō igit̾ hō currit.

Et illa pꝛobatio tenet per om̄es caſus pꝛeter vtm̄ qui non habet locum in ꝓpoſitōe non enim regitur a verbo apte poſt nec apteante niſi a verbo imperatiui modi. de quo tamē diſceptant grammatici.

Ut in exemplo
- Hominis intereſt legere ſic ꝓbat̾ huius intereſt legere et hic eſt homo.
- Homini placet bibere ſic ꝓbat̾. huic placet bibere et hic eſt homo.
- Hominē decet honeſte viuere ſic ꝓbat̾. hunc decet ⁊c. et hic eſt homo.
- A magiſtro legit̾ libꝛū ſic ꝓbatur. ab hoc legit̾ libꝛū et hic eſt magiſter.

Et vocatur hec ꝓbatio argumentum a reſoluentibus ad reſolutam et eſt argumentum expoſitoꝛiū in tercia figura quare in eo non debent variari ꝓpꝛietates logicales vt hō ē ſpeties ſic pꝛobat. hoc eſt ſpeties et hoc eſt li homo Et non ſic. et hoc eſt hō quia ibi hō ſupponit perſonaliter ⁊c.

Terminus exponibilis eſt qui vltra ꝯcatū principale includit negationem Ratiōe cuius ꝓpoſitio habet duas exponētes vł plures cum quib⁹ cōuertiꝭ vt ſunt ſigna vłia affirmatia cōpatiuus et ſuplatiuus. ſigna excluſiua et exceptiua. Et illa vba incipit deſinit differt et infinitum.

Hic diffinitur ſecundus terminus mediatus qui dicitur exponibilis.

Dicitur
- Qui vltra ꝯcatū principale includit negationē vbi excludunꝭ ſigna vłia negatiua que nō ſunt termini exponibiles. q2 in ꝯcato principali dicūt negationē.
- Cum quibus cōuertiꝭ. quia ab exponētib⁹ ad expoſitā eſt bona cōſequentia et hoc probatiua et ecōuerſo ab expoſita ad exponētes ſed illatiua tantū. quia expoſita non ꝓbat exponētes cum non ſit notior.

Et ponunꝭ octuplices termini exponibiles in textu tanꝗ̄ magis vſitati de q̄b⁹ patebit expoſitio ſm ordinē. Sunt aūt hic notande due regule pro expoſitiōe ꝓpōm.

Regula
- Prima eſt q̄ñ ſignū exponibile affirmaꝭ debet ꝓpō exponi copulatiue. quare vt ſic equiualet copulatiue affirmatiue ad cuius veritatē requiriꝭ veritas oīm ſuarum partium.
- Secunda eſt q̄ñ ſignum exponibile negatur debet ꝓpoſitio exponi diſiunctiue quare vt ſic equiualet diſiunctiue affirmatiue ad cui⁹ veritatē ſufficit veritas vnius partis.

Propoſitio rōne ſigni vłis affirmatiui exponiꝭ per duas ꝓpoſitiones in quarū prima ſolum deponiꝭ ſignū. In ſcđa aūt primo poniꝭ negatio. ſcđo verbū ſubſtātiuū. tertio terminus diſtribut⁹ a tali ſigno. quarto li quin. quīto reltīm in eodē caſu ſexto totū qđ nō diſtribuebaꝭ a tali ſigno. vt oīs hō eſt aīal q̄ ſic ꝓbaꝭ hō eſt aīal et nihil eſt hō quin ipm ſit aīal.

Et hec ꝓbatio tenet per oēs caſus preter vtm̄. quia talis nō habet locum in ꝓpoſitiōe Etiam ſigna vłia carent vtō cum ſint dictiones diſtributiue.

Ut
- Cuiuſlibet hoīs aſinus currit ſic probaꝭ. hominis aſinus currit et nihil eſt hō quin ipſius aſinus currat igitur.
- Cuilibet homini placet ſcribere ſic ꝓbatur. homini placet ſcribere et nihil eſt homo quin ipi placet ſcribere.
- Quēlibet hominē iuuat canere ſic ꝓbatur. hominē iuuat canere et nullus ē homo quin ipm iuuet canere.
- A quolibet homine gratum eſt benefitium ſumere ſic exponitur ab homine gratum eſt ꝛc. et nihil eſt homo ꝛc.

Et hec expoſitio nihil aliud eſt ꝗ̄ expreſſio ſentētie incluſe. quia exponere aliquid eſt ſenſum eius explicare Et in exponendo ꝓprietates logicales non debent variari quare illa

omne hō eſt nomen ſic exponitur. hō eſt nomen et nihil eſt li hō quin ipſum ſit nomē.

Propoſitio ratione compatiui gradus exponitur per tres expoñentes. In quarū primis duabus poſitiuus illius compatiui predicatur de rebus compatis. Sed in tercia gradus equalitatis vniuerſaliter abnegatur de re excessa. vt ſortes ē fortior platone ſic exponitur. ſortes eſt fortis et plato eſt fortis et nihil quod eſt plato eſt ita forte ſicut ſortes igitur.

Hec probatio tenet in affirmatiuis quare vt habeatur ꝓbatio tam in affirmatiuis ꝙ negatiuis notande ſunt due regule.

Regula

Prima. prime due exponentes ſemꝑ debent eſſe eiuſdem qualitatis cum expoſita. tertia vero debet eſſe oppoſite qualitatis cum expoſita per quod cognoſcitur qualitas exponentium.

Secunda termini in exponentibus a pᵗe ſubiecti debēt eodē modo ſtare ſicut in expoſita. per qꝺ cognoſcitᵣ quātitas exponentium.

Ut

Omnis homo eſt fortior aſino ſic exponitᵣ. oīs homo eſt fortis et omnis aſinus eſt fortis et nullus aſinus eſt ita fortis ſicut homo igitur oīs homo eſt fortior aſino.

Nullus homo eſt fortior aſino ſic exponitᵣ. nullꝰ homo eſt fortis vel aſinus nō eſt fortis vel aſinus eſt ita fortis ſicut homo.

Propoſitio ratione ſuꝑlatiui exponitur per trēs propoſitōes In quarum primis duabus poſitiuus illius ſuꝑlatiui predicatur de rebus compatis: Sed in tercia gradus ſuperior vniuerſaliter abnegetur de re excessa: et hoc negatiue exponendo ſuperlatiuū. vt ſortes eſt fortiſſimus hominum ſic exponitur. ſortes eſt fortis et omnes homīes ſunt fortes ꝛ nihil quod eſt homo aliud a ſorte eſt fortius ſorte: Sed affirmatiue exponendo ſuperlatiuum tunc in tercia gradus ſuperior debet vniuerſaliter affirmari de re excedente vt ſortes quolibet homīe alio a ſe eſt fortior.

Pro intellectu pñtis textus Notandum eſt ſuperlatiuū capi dupliciter ſcꝫ negatiue et affirmatiue.

Tractatus

Duplatiuꝰ capitur

Negatiue qñ ꝑmittit ſecum ſtare aliquid in gradu equalitatis vt ſortes ē fortiſſimus hominū vꝫ tm̄ ſortes a nullo homīe excedit in fortitudine nō obſtāte ꝙ multi ſint equalis fortitudinis cū eo. Et ſic dr̄ capi negatiue nō ꝙ negeṫ ſed qꝛ tertia exponens debet eſſe negatiua relique vero oēs affirmatiue.
Affirmatiue qñ nihil ꝑmittit ſecū ſtare in gradu equalitatis vt ſortes ē fortiſſimus hoīm. vꝫ tm̄. ſortes quolibet hoīe alio a ſe eſt fortior. et ſic quicq̄d per ſuꝑabundantiā dr̄ vni ſoli rei cōuenit Et hoc mō oēs exponētes debent eſſe eiuſdē q̄litatis cū expoſita. Quātitas vero cognoſciṫ penes ſuppōem terminorū. qꝛ termi dn̄t eodē mō ſupponere ī exponētibꝰ a ꝑte ſubiecti ſicut ī expoſitꝫ

Signa excluſiua ſunt hec tm̄ ſolū dūtaxat Rōe q̊ꝝ ꝓpō expōiṫ ꝑ duas exponētes Quarū ꝑ̄ia dꝫ eē ꝑ̄iacēs excluſiue. ē aūt ꝑ̄iacēs excluſiue qd̄ remanet dēpta nota excluſiōis. Sꝫ ī ſcd̄a negatio dꝫ remouere alietatē ab illo terīno cui addiṫ ſignū vt tm̄ hō currit ſic exponitur. hō currit ⁊ nihil aliud ab hoīe currit igiṫ.

Signū excluſiuū ſic deſcribiṫ Eſt qd̄ additū termīo attribuit ei aliq̄d ⁊ remouet ipm ab oībus aliꝭs ab eo. vt tm̄ hō currit. vꝫ tm̄ homo currit et nihil aliud ab hoīe currit.

Et capitur dupliciter

Uno mō excluſiue qñ poniṫ a ꝑte p̄dicati vt hō tm̄ currit. q̄ vꝫ hō currit ⁊ nihil aliud facit q̄ꝫ currit. et ſic ſenſus eius exprimitur categorice.

Alio mō excluſiue qñ ponitur a ꝑte ſubiecti et ſic ſenſus rōe eius exprimiṫ hypothetice et capiṫ adhuc dupliciter

Uno mō gr̄a ꝑl'itatis qñ poniṫ circa terīm nūeralē vt tm̄ quinq̄ꝫ ſunt vl'ia tm̄ octo ſꝫ ꝑteſorōis ⁊ ſic ꝓpō rōe eiꝰ exponiṫ ꝑ duas exponētes. q̄rū ꝑ̄ma dꝫ eē ꝑ̄iacēs excluſiue ſcd̄a v̄o formaṫ ꝑ abnegationē ꝑl'itatis vt tm̄ quinq̄ꝫ ſunt vl'ia ſic exponiṫ quinq̄ꝫ ſꝫ vl'ia ⁊ nō ꝑl'ra q̄ꝫ quinq̄ꝫ ſꝫ vl'ia igiṫ

Alio mō gr̄a alietatis qñ poniṫ circa terīm non nūeralē vt tm̄ hō ē aīal. tm̄ hō currit Et talis exponiṫ iuxta doctrinā textꝰ Et talis expō tꝫ vbiq̄ꝫ p̄terq̄ꝫ ī teris diuinis. qꝛ illa tm̄ pater ē eēntia diuia. ē flā q̄ nō p̄t ſic exponi. pater ē eēntia diuia ⁊ nihil aliud a patre ē eēntia diuia qꝛ ille exponentes ſꝫ v̄e q̄re ibi loco li alid̄ dꝫ poni ille terminꝰ trāſcēdēs res. vt ſic ⁊ nulla res q̄ nō ē pr̄ ē eēntia diuia q̄ ē flā vt pꝫ d̄ filio q̄ nō ē pater ⁊ tm̄ ē eēntia diuia Et rō ē qꝛ ī creaturis q̄cūq̄ꝫ diſtiguūṫ realiṫ etiā diſtiguūṫ eēntialiṫ Sꝫ in diuis ꝑſone diſtinguūṫ realiter ſed nō eſſencialiter.

Signū excluſiuū poſitū ante ſubiectū cōfundit ipm cōfuſe tm̄ et p̄dicatū ꝯfuſe diſtributiue Ideo ab excluſiua ad eiꝰ vl'ez ī teris traſpoſitiſ ē bōa ꝯn̄a ⁊ ecōuerſo vt tm̄ aīal ē hō igiṫ oīs hō ē aīal

Hic ponit͛ cõfuſio ſigni excluſiui ꝓut tenet͛ gratia alietatis. Ex qua infert͛ vna regl'a cõſequẽtialis Cui⁹ rõ eſt q: ſic termini eodẽ mõ ſupponũt et vocat͛ ꝯña ꝯuerſiua q: in ea ē cõuerſio ꝑ accidẽs. Sꝫ capiẽdo ſignũ excluſiuũ gratia pl'itatis tũc terim imediate ſequẽtem ꝑmittit ſtare determiate ſed mediate ſequentẽ facit ſtare ꝯfuſe tm̃ collectiue. Ideo a tali excluſiua ad eius vl'em collectiuã eſt bona conſequentia.

Ut
- Tantũ quinqꝫ ſunt vl'ia igit͛ oĩa vl'ia ſunt quīqꝫ capiendo ſignũ collectiue.
- Tm̃ octo ſunt ꝑteſorõis ꝙ om̃es ꝑteſorõis ſꝫ octo capiẽdo ſignũ collectiue.

Cui⁹ rõ ē q: ſic etiã teri eodẽ mõ ſupponũt qm̃ li oẽs captũ collectie facit terim imediate ſequẽtẽ ſtare ꝯfuſe tm̃ collectie. ſed mediate ſequentẽ ꝑmittit ſtare determinate.

Dictiones exceptiue ſunt pꝛeter p̄terq̄ꝫ ⁊ niſi. Ratiõe quarũ ꝓpoſitio exponit͛ per duas ꝓpoſitiões in quarũ pꝛima p̄dicatũ neget͛ de ꝑte extra capta. Sed in ſcd'a ſignũ ſimpl'r mutet͛ in li qui nõ eſt ⁊c̄. vt oĩs hõ pꝛeter ſoꝛtem currit ſic exponit͛. ſoꝛtes non currit ⁊ oĩs hõ qui nõ eſt ſoꝛtes currit.

Signũ exceptiuũ ſic deſcribit͛ Eſt qđ excipit a ſubiecto pꝛincipali aliq̃d ſic ꝙ illđ ãplius nõ denotat͛ v̉ificari ꝓ illo vt oĩs hõ p̄ter ſoꝛtẽ currit q̄ vꝫ ſol⁹ ſoꝛtes inter hõies nõ currit Propoſitio exceptiua eſt in q̄ ponit͛ ſignũ exceptiuũ Et hꝫ q̄ttuoꝛ ꝑtes ex q̄b⁹ materialit͛ ꝯſtituit͛ ſicut ſꝫ ſubiectũ pꝛĩcipale. ſignũ exceptiuũ. ꝑs extra capta ⁊ p̄dicatũ Et ē duplex

Scilicꝫ
- Pꝛopꝛie dicta ē in q̄ fit exceptio a toto in q̄ntitate. i. a terio diſtributo: et ꝑs extra capta ē inferioꝛ ad ſubctm̃ ſ. pꝛĩcipale vt oẽ anĩal p̄ter hõem eſt irrõnale.
- Impꝛopꝛie dicta eſt vbi alterũ illoꝝ deeſt vt hõ p̄ter ſoꝛtẽ currit. om̃is homo pꝛeter lapidem eſt riſibilis et de illa nõ eſt ad ꝓpoſitũ. quia nemo vtit͛ his locutiõibus. ſed de ꝓpꝛie dicta hic agitur ſolum.

Et illa expoſitio textus tenet in affirmatiuis. in negatiuis aũt pꝛima exponens debet ſic foꝛmari ꝙ p̄dicatũ affirmet͛ de ꝑte extra capta vt nullus hõ pꝛeter ſoꝛtẽ currit ſic exponitur. ſoꝛtes currit vl' nullus hõ qui nõ eſt ſoꝛtes currit igitur ⁊c̄.
Et quantitas cognoſcitur penes ſuppõem terminoꝝ. q: termini debẽt eodẽ mõ ſupponere in exponẽtibus ſicut in expoſita. Signũ autẽ exceptiuũ confundit confuſe diſtributiue ꝑtem extra captã ſi fuerit terminus cõmunis.

Ut
- Omne anĩal p̄ter hominẽ eſt irrõale ſic exponitur nullus hõ eſt irrõalis ⁊ om̃e anĩal qđ non eſt hõ eſt irrationale ergo.
- Nullũ anĩal pꝛeter hominẽ eſt rõnale ſic exponit͛. om̃is hõ eſt rõnalis vel nullum anĩal qđ non eſt hõ eſt rationale igitur.

Et q: li p̄ter ponit͛ inter ꝑtes ſubiecti ideo eius cõfuſio nõ impedit͛ ꝑ ſignũ p̄cedens ⁊c̄.

Propõ rõe li incipit de ſubiecto ꝑmanẽte exponit͛ ꝑ poſitiõez de p̄ſenti ⁊ remotionẽ de p̄terito. vt hõ incipit eſſe ſic exponit͛. hõ nunc eſt ⁊ imediate ante hoc nõ fuit. Sed de ſubiecto ſucceſ

ſiuo exponitur per remotionē de preſenti ⁊ poſitionem de futuro vt motus incipit eſſe ſic exponitur motus nunc non eſt et ſimmediate poſt hoc erit.

Quia hoc verbū incipit includit in ſe li ∅ et ꝓpoſitiones de incipit et deſinit facile exponūtur per inſtantia ideo hic videndū eſt quid ſit ∅ et quot ſint inſtantia.

Inſtans ſic deſcribit᷑ Eſt tꝑus diuiſibile indiuiſibiliter cōſideratū Et ſcribitur breuitatis cauſa ꝑ circulū cum virgula ꝑ mediū eius tracta. qꝛ circulus ſ꜀cat indiuiſibilitatē. virgula vero diuiſibilitatē Et ſunt quattuor quorū duo reſpiciunt hoc verbum incipit vt ſunt primum inſtans eſſe. vltimum inſtans non eſſe.

Primū ∅ eſſe eſt tempus ꝓ quo verū eſt dicere res nunc eſt et īmediate ante hoc nō fuit et ꝓ illo res ꝑmanens incipit eſſe. quare ꝓpō inceptiua per illud exponit᷑ cuius ſubctū ſ꜀cat rem ꝑmanentē. Eſt autem res ꝑmanens cui non repugnat habere oēs ſuas ꝑtes ſimul vt homo aſinus equus ꝛc.

Ultimū ∅ nō eſſe eſt tꝑus ꝓ quo verū eſt dicere res nunc nō eſt ⁊ īmediate poſt hoc erit Et ꝓ illo res ſucceſſiua incipit eē. ꝙre ꝓpō inceptiua cuꝰ ſubiectū ſ꜀cat rem ſucceſſiuā exponitur per illud.

Eſt autē res ſucceſſiua cui repugnat habere oēs ſuas ꝑtes ſimul vt eſt motus tēpus dies ꝛc. Quidam tamē logici exponūt quālibet ꝓpōem de incipit per illa duo inſtantia diſiunctiue adinuicem collata.

Propō rōe li deſinit de ſubiecto ꝑmanēte exponit᷑ ꝑ ꝓpōez de pn̄ti ⁊ remotionē de futuro vt hō deſinit eē ſic exponit᷑. hō nūc ē ⁊ īmediate poſt hoc nō erit. Sꝫ de ſubiecto ſucceſſiuo expōit᷑ ꝑ remotionē de pn̄ti ⁊ poſitionē de p̄terito vt motꝰ deſinit eē ſic exponit᷑. motus nūc nō eſt ⁊ īmediate ante hoc fuit igitur.

Quia ꝓpoſitio de deſinit exponitur per vltima duo inſtantia que ſunt vltimū ∅ eſſe et primū ∅ non eſſe. Ideo videndum eſt de illis.

Ultimū ∅ eſſe eſt tꝑus ꝓ quo verū eſt dicere res nūc eſt et īmediate poſt hoc nō erit Et ꝓ illo res ꝑmanēs deſinit eſſe ꝙre ꝓpō deſitiua de ſubiecto ꝑmanēte ꝑ illud exponitur.

Primū ∅ nō eſſe eſt tꝑus ꝓ quo verū eſt dicere res nūc nō eſt et īmediate añ hoc fuit. Et ꝓ illo res ſucceſſiua deſinit eſſe. quare ꝓpō deſitiua de ſubiecto ſucceſſiuo ꝑ illud exponit᷑ vt ꝑꝫ in textu. Quidā tn̄ logici quālibet talem exponūt ꝑ illa duo inſtātia diſiūctiue adinuicem collata ſed illa expoſitio quāuis ſit bona non tn̄ eſt neceſſaria quia per vnū ∅ ſufficienter exprimitur ſnīa ꝓpōis ꝛc.

Propoſitio rōe li differt exponit᷑ per tres ꝓpōes quarū prime due ponūt exiſtentiā extremorū. ſed in tercia vnū differens negetur ab alio vt ſortes differt a platone ſic exponit᷑. ſortes eſt ⁊

ſimul tp̄e plato eſt et ſortes non eſt plato igitur.
Ratio textus eſt illa. qꝛ diñā et alietas cadunt inter res ſimul exiſtentes quare p̄ſe due exponentes dicunt exiſtentiā extremoꝝ differentiū. tertia vero exprimit diñam quare illa eſt falſa. ſortes differt a chimera ⁊c.
Pro cognitione aūt q̄litatis ⁊ quantitatis notande ſunt due regule.

Regl'a
- Prima prime due exponētes debent eſſe eiuſdē qualitatis cū expoſita ſed tercia debet eſſe oppoſite qualitatis.
- Scda termini in exponentib⁹ a p̄te ſubiecti dn̄t eodē modo ſupponere et accipi ſicut in expoſita p̄ qd cognoſcitur quantitas exponentium.

Ut
- Omīs hō differt ab aſino ſic exponiẗ. oīs hō eſt ⁊ ſil' tp̄e oīs aſinus eſt ⁊ null⁹ homo eſt aſinus igitur.
- Nullus homo differt ab aſino ſic exponiẗ nullus hō eſt vel ſil' tp̄e aſinus non eſt vel omīs hō eſt aſinus igitur.

Idē iuditiū eſt de li alius alia aliud vt pater eſt alius a filio ſic exponiẗ pater eſt et ſimul tp̄e oīs fili⁹ eſt ⁊ pater nō eſt fili⁹ Sz exponēdo rōe li aliud debet addi li eſſentialiter qꝛ illud cū ſit gn̄is neutri dicit diuerſitatē eſſentialē vt pater eſt aliud a filio ſic exponiẗ pater eſt et ſil' oīs fili⁹ eſt et pater eſſencialiter nō eſt filius quia alias ſtaret expoſitā eē falſam et exponentes veras ⁊c.
Sed ꝓpō rōe li nō idē ſufficiēter exponiẗ p̄ duas ꝓpōes qꝛ illud denotat ſolū exiſtētiam primi extremi vt ſortes eſt nō idē chimere ſic exponiẗ ſortes eſt et ſortes nō eſt chimera.

Propō rōe li Infinitū ſincategorematice capti dupliciter exponiẗ ꝑm duplicē quātitatē ſcz continuā et diſcretam.
Circa p̄ſentem textū Notandū eſt illuz terminū infinitū capi duobus modis ſcz categorematice et ſincategorematice.

Infinitum
- Categorematice vz tm̄ ſicut ens nō terminatū magnitudine nec multitudine et ita nō eſt termin⁹ exponibilis et ſic capit ph̄us tertio phiſicorum vbi dicit nulla eſt magnitudo actu infinita ⁊c.
- Sincategorematice ⁊ ſic vz tm̄ de q̄libet ſpetie q̄ntitatꝫ hoc mō eſt termin⁹ exponibilis et ſignū vl'e ipuꝝ Et capiẗ ſic duob⁹ modis
  - Uno mō vt attribuiẗ quātitati cōtinue. i. magnitudin et ſic capiẗ qn̄ poniẗ in ſingulari ſeu circa terminū ſingl'aris nūeri vt infinitū pondus ſortes p̄t portare q̄ vz tm̄ de qualibet ſpetie quantitatis cōtinue pondus ſortes pōt portare.
  - Alio mō vt attribuiẗ q̄ntitati diſcrete ideſt multitudini ⁊ ſic capiẗ qn̄ poniẗ in pl'i ſeu circa terminū pl'is nūeri vt infinite partes ſunt in continuo que valet tantū de qualibet ſpetie quantitatis diſcrete p̄tes ſunt in continuo.

Ratione quātitatis cōtinue exponiẗ per duplū triplū ⁊ ſic ſine ſtatu vt infinitū tp̄us eſt elapſuz ſic exponiẗ duplū tempus eſt elapſum et triplū tēpus eſt elapſum ⁊ ſic ſine ſtatu.
Ubi notandum q̄ preter illum modum exponendi huiuſmōi ꝓpoſitio habet exponi adhuc tribus aliȷ̄s modis

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0053-3

Nam [Primo per duplū et plus ꝙ̄ duplū ꝑ triplū ꝛ plus ꝙ̄ triplū ꝛ ſic ſine ſtatu. Scḋo per aliquantū et non tantum quin maius. Tertio per aliquantum et quantūlibet maius.]

Sed ratione quātitatis diſcrete exponiť ꝑ duo tria q̄ttuoꝛ et ſic ſine ſtatu vt infinita ſunt finita ſic exponiť duo ſunt finita et tria ſunt finita ꝛ ſic ſine ſtatu igitur.

Ubi notādū ꝙ ꝓter illū modū exponēdi hmōi ꝓpō hꝫ exponi adhuc trib⁹ alijs modis.

Nam [Primo per duo ꝛ plura ꝙ̄ duo ꝑ tria et plura ꝙ̄ tria et ſic ſine ſtatu. Secundo per aliquot et non tot quin plura. Tertio per aliquot et quotlibet plura.]

Termin⁹ offitialꝭ ē q̄ iportat offitiū ci. ca totā ꝓpōē vt ſūt mōi faciētes modalē cōpoſitā nō curādo an ſint vſitati an iuſitati.

Hic diffiniť terti⁹ termin⁹ mediat⁹ q̄ dr̄ offitialis Pro cuius dr̄oe Notandū ꝙ

Termi⁹ offitialꝭ capitur [Uno mō cōiter pro quolibet termio qui habet offitium aliquod in ꝓpōe et ſic ſubiectū ꝑdicatū copula ſignū vlꝭe ꝑticulare excluſiuū exceptiuū ꝛcͣ. dicitur termin⁹ offitialis et ita non debet capi in preſenti. Alio mō ꝓprie ꝓ termio qui importat offitiū circa totā ꝓpōem .i. q̄ determiat cōplexū ſuppones ꝓ tota ꝓpōe vt ſunt mōi faciētes modales cōpoſitas vt ſcitum dubitatū creditū opinatū: poſſibile impoſſibile cōtingens neceſſariū vex et falſum et ita capitur in preſenti.]

Rōe cui⁹ ꝓpō ꝓbaꝛ ꝑ duas offitiantes Quarū pria ſic foꝛmaꝛ hec ē poſſibilis vel ſcita ſ̄m exigentiā termi offitialꝭ Sꝫ ſcḋa ſic foꝛmaꝛ q̄ ꝑciſe ſ̄cat hoc eſſe ſic vꝭ aliter ſ̄m exigentiā termini poſiti circa terminū offitialē vt poſſibile ē ſoꝛtē currere q̄ ſic ꝓbaꝛ hec ē poſſibilꝭ ſoꝛtes currit q̄ ꝑciſe ſ̄cat ſoꝛtē currere.

Hic doceꝛ modus ꝓbandi rōe termini offitialis qui eſt ꝑ duas officiantes.

Quaꝝ [Prima ſic foꝛmaꝛ ꝙ termin⁹ offitialis ꝑdicetur de ꝓnomie demōſtratiuo demōſtrante ꝓpōem ꝓ qua ſupponit dictū ꝓpōis probande. Scḋa ſic foꝛmaꝛ ꝙ li ſ̄cat cū dicto ꝑdiceꝛ de relatiuo referēte ꝓpōnem ꝓ qua ſupponit dictū mediāte li ꝑciſe vt hominē eē anial eſt ſcitū ſic ꝓbaꝛ hec ē ſcita hō eſt anial q̄ ꝑciſe ſ̄cat hominem eſſe animal ꝛc.]

Itē ipoſſibile ē te videre ſolē ſic ꝓbaꝛ hoc ē ipoſſibile tu vides ſolē q̄ ꝑciſe ſ̄cat te videre ſolē Et q̄dā addūt ꝛ nulla ꝓpō poſſibilꝭ ſ̄cat te videre ſolē ſ̄ illa additio nō eſt neceſſaria

Tractatus quartus qui diciꝛ tractatus vniuerſaliū In quo agitur de vlꝭibus ꝛ ꝑdicabilibus ſic incipit

Quartus.

Vniuerſale eſt quod aptū natum eſt eſſe in pluribus.

Pro intellectu diffinitiōis Notandū eſt illum terminū vl'e capi duobus modis.

Vl'e capitur
- Vno mō in prima impoſitiōe vt eſt ſignū rei et ſic vꝫ tm̄ ſicut res vl'is .i. cōis vt deus eſt cauſa vl'is .i. gn̄alis q2 cōcurrit ad oīm effectuū ꝓductionē Item aliquod eſt vl'e bonū qd poſſidet a pluribus vt eſt cōis fons in ciuitate ⁊c̄. et ita non debet capi in preſenti.
- Alio mō in ſcd'a impoē vt eſt ſignū ſigni et ſic vꝫ tm̄ ſicut terminꝰ vl'is .i. cōis rōe ſue ſ̄catiōis q2 eſt ſignū multoꝝ vt ille terminꝰ hō. anīal lapis lignū ⁊c̄ijs. et ita diffinit in ꝓpoſito que dio valet tm̄ Vniuerſale eſt ſignū vel terminꝰ qui habet modum ſ̄candi plurium.

Vn̄ eē in pluribꝰ logice eſt h'r'e modū ſ̄candi pluriū .i. ſ̄care ꝑ modū pluriū ſeu cōicabilit Dicit notāter aptū natū ꝓpter illos termīos ſol fenix ⁊c̄. qui ſunt vl'ia et quāuis nō ſ̄cēt plura tn̄ apti nati ſunt ſ̄care plura quia eis non repugnat ſ̄care plura ⁊c̄.

Predicabile vero eſt quod aptū natum eſt dici de pluribus.

Que diffinitio ſic intelligit p̄dicabile eſt terminꝰ qui habet modū p̄dicādi de pluribꝰ vt eſt ille terminꝰ hō aīal equus ⁊c̄. Quia dici de pluribꝰ logice eſt p̄dicari de pluribus. Ex quibus patet vl'e et p̄dicabile non differre realiter q2 idē terminꝰ vt hō vel cōſimilis habet ambo noīa .i. dr̄ vl'e et p̄dicabile ſed differunt rōe ad illū ſenſum ꝙ illi duo termi vl'e et p̄dicabile ſ̄cant idem non ſinonime .i. diuerſis rationibus.

Quia
- Vl'e dr̄ aliquid a modo ſ̄candi quare terminus inquantū cōſiderat. vt habet modū ſ̄candi plurium vocatur vl'e.
- Predicabile dr̄ aliquid a modo p̄dicandi quare terminꝰ dr̄ p̄dicabile inquantum conſiderat vt habet modū p̄dicandi de pluribus.

Ex quo claret illos duos terīos vl'e et p̄dicabile eē ꝯuertibiles ſ̄ nō ſinonimos et ſ̄care terīos cōes categoreūaticos icōplexos q̄ h'n̄t modū ſ̄cādi pl'riū ⁊ modū p̄dicādi d̄ pl'ribꝰ

Et diuidit in quinqꝫ ſcꝫ in genꝰ ſpetiē drn̄am ꝓpriū ⁊ accidēs.

Cōcluſio textus ē illa Tn̄ quīqꝫ ſunt vl'ia ſeu p̄dicabilia in ſignis ſ̄m diuiſiōꝫ mediatā.

Dicitur
- In ſignis vt ſunt illa quinqꝫ ſigna. genus ſpeties drn̄a ꝓpriū et accidens que vlterius ſ̄cant om̄es termīos vl'es vt genus ſ̄cat illos termīos ſubſtātia q̄nti tas qualitas ⁊c̄ꝫs. Speties vo ſ̄cat illos termīos hō aſinus equus Sꝫ drn̄a ſ̄cat illos termīos rōale ſenſitiuū ⁊c̄. Propriū vo illos riſibile flebile. accidēs illos albū nigrū ⁊c̄. Ex quo patet ꝙ in ſignatis ſunt pene infinita vl'ia q2 tot quot ſunt termini habentes modū ſ̄candi plurium ⁊c̄.
- Scd'm diuiſionē mediatā Quia ſ̄m diuiſionē imediatā tm̄ duo ſt̄ vl'ia vt pꝫ in ſufficiētia atqꝫ reductiōe illius quintuplicitatꝫ ad dualitatē et bimembrem diuiſionem que ſic ſumitur.

Dē vl'e ⁊ p̄le aptū natū ē p̄di d̄ pl'ribꝰ
- Aut in q̄d .i. q̄ditatiē ⁊ hoc dupl'r aut de
  - Spetie drn̄tibus ſic eſt genus vt
    - homo / aſinus — eſt animal
  - Solū nūro drn̄tibꝰ ſic eſt ſpecies vt
    - iohānes / petrus — eſt homo
- Aut in quale et hoc duplicit aut in quale
  - Eſſentiale ſic ē drn̄a vt
    - ſocrates / plato — eſt ratiōalis
  - Accn̄tale
    - Cōuertibil'r ſic ē ꝓpriū vt homo eſt riſibilis
    - Non ꝯuertibil'r ſic eſt accn̄s vt hō eſt albus

Et valet hec reductio ad generalem noticiã quinq; vl'ium et predicabilium.

Genus

Genus eſt qđ predicatur de pluribus ſpetie differẽtib⁹ in eo ꝙ quid vt anĩal de homĩe et aſino qui differunt ſpetie.

Notandũ ẜm purphiriũ Genus habere tres acceptiões duas dĩoes ⁊ vnã diuiſionem.

Acceptio:
Prima Genus eſt collectio multoꝝ hñtiũ vnã cõem denõiationem inter ſe ab vno principio vel ab vna ꝓprietate cõi vt romani dñr vnũ gen⁹ hoim ab vno principio ꝓductiuo vt a romulo vł cõſeruatiuo vt a roma Itẽ oẽs magnetes dñr vnũ gen⁹ lapidũ ab vna cõi ꝓpetate q̃ ꝯuenit oĩb⁹ q̃ ẽ attrahere ferꝝ ⁊c.
Scđa Genus eſt vniuſcuiuſq; gñatiõis principiũ.i.principiũ ꝓductiuũ vł cõſeruatiuũ multitudinis q̃ dr gen⁹ p̃mo mõ vt eſt parens.pater vel mater ciuitas ⁊c.et ille due acceptiões ſunt vulgares et conueniunt generi in prima impoſitione quando capitur realiter.
Tercia Genus eſt cui ſupponit̃ ſpecies.i.genus eſt termin⁹ vł'is qui habꝫ ſub ſe terminũ ſpecificũ vt ille termin⁹ anĩal dicit̃ genus ad illũ terminũ hõ et illa acceptio conuenit generi logico ꝓut ille terminus genus capitur in ſcđa impoſitione et illa acceptio eſt prima diffinitio.

Dio:
Prima Genus eſt cui ſupponitur ſpetics que ſic intelligitur Genus eſt terminus cõmunis cui ſuppponitur.i.inferior eſt ſpeties.
In:
Significato vt ille termin⁹ aĩal ſic eſt gen⁹ ad illũ terim hõ q2 pl⁹ ẜt
Uel in mõ ẜcandi vt ille termin⁹ quãtitas ſic eſt genus ad illũ terminum multitudo quia ẜcat generalius.
Et in recta linea p̃dicamentali quare li ſenſitiuũ non eſt gen⁹ ad illũ terminũ hõ Nec ille termin⁹ anĩal ad illum terminũ rõnale cuius rõ eſt quia ibi non eſſet predicatio quiditatiua.
Scđa Genus eſt qđ p̃dicatur de pluribus ſpetie differentib⁹ in eo ꝙ q̃d.hec dĩo ponit̃ hic in textu ⁊ vult idẽ cum prima vt pꝫ in eius expõe q2 ſic intelligit̃ Genus eſt vł'e qđ p̃dicat̃.i.aptũ eſt p̃dicari de plurib⁹.i.de multis ſpetie differentib⁹.i.quoꝝ ẜcata dr̃nt ſpetie in eo ꝙ quid.i.quiditatiue vt anĩal de hõĩe et aſino.herba de ruta et vrtica Arbor de pomo et piro ⁊c̃ ꝭ.

Et diuidit̃ i gen⁹ gñaliſſimũ ⁊ ſubalternũ Gñaliſſimũ ẽ qđ cũ ſit gen⁹ nõ p̃t eſſe ſpẽs ⁊ ſunt decẽ ſcꝫ ſubſtãtia q̃ntitas relatio q̃litas actio paſſio ſit⁹ habit⁹ vbi ⁊ qñ Subalternũ ẽ qđ cũ ſit gen⁹ p̃t eẽ ſpẽs vt anĩal ẽ genus hõis ⁊ ſpẽs corꝑis animati.

Hic diuidit̃ gen⁹ in duas ſpẽs Et pñt mẽbra illi⁹ diuiſiõis etiã aliter notificari vt ſic

Genus:
Generaliſſimũ eſt ſupra qđ non eſt ſuꝑueniens genus Et debet hic ille ſuꝑlatiuus gñaliſſimũ capi negatiue quia ſic valet quo nihil eſt generalius Et non affirmatiue quia ſic valet qđ omibus alijs a ſe eſt generalius quia ſic ſuꝑlatiuus vni ſoli conuenit ⁊c̃.
Subalternũ eſt ſupra qđ eſt aliud ſuꝑueniens genus vt ſunt intermedia in arbore purphiriana inter illum terminũ ſubſtantia et illum terminuꝫ homo ⁊c̃. vt ſunt corpus,corpus animatum et animal.

Species

Spẽs eſt qđ ponit̃ ſub aſſignato gñe,Uel ſic.Spẽs eſt de q̃ ge

nus in eo ꝙ quid p̄dicat̄ Uel ſic Spēs ē qđ p̄dicat̄ ſolū de plu-ribus nūero dr̄ntib⁹ in eo ꝙ q̄d vt hō de ſorte et platone.

Notandū ſm purphiriū ſpēm habere duas acceptiōes tres dñoes ⁊ vnā diuiſionem.

Acceptio:
- Pria ſpeties eſt vniuſcuiuſqꝫ rei forma .i. exterior diſpoſitio rei vt ſpeties pria-mi digna fuit impio .i. pulcritudo et elegantia ſtature et illa acceptio eſt vul-garis et realis et cōuenit huic terio ſpēs in prima impōe ꝑut eſt ſignū rei.
- Scđa ſpeties eſt qđ ponit̄ ſub aſſignato gñe .i. ſpēs eſt termin⁹ vl'is inferior ad genus ſupra diffinitū vt ille termin⁹ hō ſic eſt ſpēs ad illū terminū anīal et hec acceptio cōuenit ſpetiei logice ꝑut ille termin⁹ ſpeties capit̄ in ſcđa impōe et hec acceptio eſt prima diffinitio ſpetie.

Dio:
- Prima ſpeties eſt qđ ponit̄ ſub aſſignato genere .i. eſt terminus cōis eſſencia-liter inferior ad gen⁹ in p̄cato vel in modo p̄candi et in recta linea vt hō eſt ſpe-ties ad animal et animal ad corpus animatū ⁊c.
- Scđa ſpeties eſt de quo genus in eo ꝙ quid p̄dicat̄ .i. eſt termin⁹ cōis de quo p̄dicat̄ quiditatiue ſuū genus vt dicendo hō eſt anīal Et ille due diffinitiōes cōueniunt om̄i ſpetiei tam ſpetialiſſime qꝫ ſubalterne.
- Tertia cōuenit ſoli ſpetialiſſime et eſt Speties eſt qđ p̄dicat̄ directe .i. aptum eſt predicari de plurib⁹ .i. multis ſolū nūero dr̄ntibus .i. ꝑ p̄cata dr̄nt numero ⁊ non aliter qꝫ numero in eo qđ quid .i. q̄ditatiue vt ſortes eſt hō plato ē hō ⁊c.

Dr̄ ſolū nūero dr̄ntibus vbi excludit̄ gen⁹ gñaliſſimū et ſpeties ſubalterna q̄r qꝫuis talis p̄dicet̄ de plurib⁹ nūero dr̄ntib⁹ vt ſortes eſt ſubſtātia plato eſt ſubſtātia Itē iohannes eſt anīal petrus eſt anīal ⁊c. tn̄ non ſolū ſic predicatur de pluribus numero differentib⁹ ſed etiam de pluribus ſpetie differentib⁹ vt patet igitur quia de homine et aſino.

Illa dr̄nt:
- Spetie que ſunt diuerſaꝝ naturaꝝ vt hō et aſinus equus et lupus ⁊c.
- Numero quoꝝ vnū nō eſt aliud vt iohannes et petrus Quecumqꝫ ergo dr̄nt ſpetie etiam differunt numero ſed non econuerſo.

Et diuidit̄ in ſpēz ſpetialiſſimā ⁊ ſubalternā Spēaliſſima eſt q̄ cū ſit ſpēs nō p̄t eē gen⁹ vt hō Subalterna ē q̄ cū ſit ſpēs p̄t eſſe gen⁹ vt anīal eſt ſpēs corporis animati et genus hōis.

Hic diuidit̄ ſpeties cuius diuiſiōis mēbra pn̄t etiam aliter notificari vt ſic.

Spēs:
- Spēaliſſima ē ſub q̄ nō ē iferior ſpēs Et dꝫ hic ille ſuplatiu⁹ ēt capi negatiue ⁊c
- Subalterna eſt ſub qua eſt inferior ſpeties vt ille termin⁹ anīal ponitur ſub corpore animato et ſuper homine.

Differentia eſt qđ p̄dicatur de plurib⁹ in eo ꝙ quale vt rōnale p̄dicat̄ de ſorte et platone Senſitiuū de homīe et aſino: Differentia

Notandū ſm purphiriū tres eſſe acceptiōes dr̄ie . capit̄ em̄ cōmuniter ꝑprie et magis ꝑprie . quinqꝫ diffinitiones et quattuor diuiſiones.

Dr̄ia:
- Cōiter dicta ē q̄ alterū differt ab altero vl' a ſeipſo alteritate q̄dā .i. accn̄te ſepa-bili vt ſedere ſtare q̄r ſortes ſedēs dr̄t a ſeipſo ſtāte diuerſis tꝑibus Itē ſortes ſenex differt a ſeipſo puero Item albū reſpectu hominis.
- Prope dctā ē q̄ alterū differt ab altero accn̄te iſeꝑabili vt calidū r̄ſpectu ignis
- Magis ꝑprie dicta eſt qua alterū differt ab altero ſpecifice et eſſentialr̄ vt ra-tionale reſpectu hōis et illa eſt vera dr̄ia q̄r diſtinguitur ab accidente.

Dio

Prima eſt Dr̃ña eſt qua abūdat ſpēs a ſuo gñe.i.qua ſpeties eſt abundātior et ditior in ṗtis eſſentialib⁹ vl'r de ipa dicibilib⁹ q̄ȝ ſuū gen⁹ vt rōale reſpectu hois q2 q̄cūq3 dr̃ñe ṗnt vl'r de hoc gñe aial ſicut ſtȝ corporeū aiatū 2 ſenſitiuū etiā ṗdicant de ſpetie hō vl'r et vltra hoc illa dr̃ña rōnale ṗdicat vl'r de hōie et non de animali.
Scḋa ē Dr̃a eſt qḋ ṗdicat de plurib⁹ in eo q quale et hoc eēntiale 2 illa ponit hic in textu ƀ porphiri⁹ addit ad illā dioem ſpetie drñtib⁹ q̄re ſua dio cōuenit ſolū dr̃ñe ſpetiei ſubalterne 2 nō ſpecialiſſime q̄re ꝯueniēt illa ṗticula omittit.
Tertia eſt Dr̃ña eſt qḋ aptū natū eſt diuidere ea que ſub eodē genere ſunt poſita.i.dr̃ña eſt que cū dr̃ña ſibi oppoſita nata eſt diuidere genus.ea ideſt in ea que ſub eodē gñe ſunt ideſt in ſpeties vt rōale et irrōanle diuidunt hoc genus anial in illas ſpeties homo et brutum.
Quarta eſt Dr̃ña eſt qua differūt a ſe ſingl'a.i.q2 drñt illa q̄b⁹ ꝯuenit ab oib⁹ aliȷ̃s q̄b⁹ nō ꝯuenit vt rōale facit hōies differre ab aſinis equis 2cȷ̃s.
Quinta eſt Dr̃ña eſt que ad eſſe rei ꝯducit et eius qḋ eſt eſſe rei ṗs eſt ideſt que ingredit dioem eēntialē illius cui⁹ eſt differētia et ꝯnotat alterā eius ṗtē eſſentialē vt rōale q2 hō eſt anial rōale et rōale cōnotat aiam hōis Et hec dio non cōuenit huic dr̃ñe incorporeū q2 talis nō ƀcat rem compoſitā ergo nō cōnotat alterā ṗtem eſſentialē 2c. Et ordo illarū diffinitionū tangitur in hoc verſiculo.
Abundat ṗdicat diuidit differtq3 conducit.

Differentiarū quedā ē diuiſa generis quedā ꝯſtitutiua ſpetie.
Diuiſiua gñis eſt que cū differētia ſibi oppoſita diuidit gen⁹ vt anialiū aliud rōnale aliud irrōale Cōſtitutiua ſpetiei ē que cū genere cōſtituit ſpēm vt hō eſt anial rōnale.

Diuiſio

Prima Differentiaꝝ quedā facit alteratū.q̄dā vero aliud.i.dr̃ñaꝝ.quedaȝ eſt accn̄talis et quedā eſſentialis q2 facere alteratū eſt facere diuerſitatē accidentalē vt albū q2 alteritas eſt accidētalis diuerſitas Sed facere aliud eſt facere diuerſitatē eſſentialē vt rōale q2 alietas eſt eſſentialis diuerſitas.
Scḋa Differentiaꝝ quedā eſt ſeṗabilis vt albū reſpectu hōis et quedā inſeṗabilis vt calidū reſpectu ignis rōale reſpectu hōis riſibile reſpectu ſortis.
Tertia eſt ſubdiuiſio vt dr̃ñaꝝ inſeṗabiliū quedā eſt ṗ accn̄s.i.accn̄talis vt calidū reſpectu ignis.et q̄dā ṗ ſe.i.eſſentialis vt rōnale reſpectu hōis.
Quarta eſt ſubdiuiſio dr̃ñe ṗ ſe vt differentiaꝝ inſeṗabiliū ṗ ſe q̄dā ē diuiſiua gñis et q̄dā ꝯſtitutiua ſpetiei.i. diois ſpetiei et illa ponit hic in textu Et declaratio latior patet in arbore purphiriana de qua vlterius ſuṗeſt videre.

Arbor purphiriana.

Eſt quedam exemplaris declaratio trium vniuerſaliū ṗbabitorum ſcilicet generis ſpetiei et differentie Et dicitur arbor ſimilitudinarie ad arborem realem quia habet ſimilitudinarie radices truncum et ramos ſicut arbor vera et realis Et dicitur porphiriana ab inuentore purphirio qui inuenit atq3 dedit illam arborem.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0058-2

Quartus

Subſtantia

Corporea — Incorporea vt anĩa angelus deus

Corpus

Animatum — Inaniatũ vt aer ignis lapis

Corpus animatum

Senſitiuũ — Inſenſitiuum vt pomus pirus

Animal

Rationale — Irrõale vt aſinus equus vacca

Homo

Socrates Plato

Radices ſunt indiuidua .i. termini ſingulares q2 ſicut arbor realis nõ pt pmanere ſine radicibus ita p̄ſens arbor nõ ſubſiſtit ſine indiuiduis quia deſtructis primis ſubſtãtijs impoſſibile eſt aliqđ alioꝝ remanere vt dicit ariſto. in p̄dicamẽtis .i. qñ termini ſingulares nõ hñt correſpondentiã in re tunc etiã cões nõ habent correſpondentiã q2 nulle ſunt res preter ſingulares.

Truncus eſt recta linea que cõſtat ex tribus ſcz ex gñaliſſimo ſpecialiſſimo et intermedijs que intermedia vocant̄ ſubalterna q2 gña ſubalterna et ſpẽs ſubalterne. dicunt̄ em̄ gña ꝑ compatiõe ad inferiora ſed dicunt̄ ſpecies ꝑ cõpatiõe ad ſupiora Et dicit̄ ideo trunc⁹ q2 ſicut in vera arbore truncus creſcit ex

Unde radicib⁹ ſic in p̄ſenti recta linea creſcit ex indiuiduis

Rami ſunt dr̃ie in duob⁹ lateribus poſite Quia ſicut rami in vera arbore pullulant ex trunco ſic in p̄ſenti dr̃ie emanãt ex recta linea Et dr̃ie in dextro latere hñt ſe adinuicẽ ſicut genera et ſpecies et ſunt cõſtitutiue certaꝝ ſpecieꝝ q̄ ponunt̄ in recta linea Sz dr̃ie in ſiniſtro latere hñt ſe adinuicẽ diſpate q2 reſpuũt verã p̄dicationẽ de ſeinuicem Et tales ſunt etiã cõſtitutiue ſpecierũ ſed incertarum quibus non ſunt nomina impoſita ⁊c.

Purphirius tñ in ſua arbore inter anĩal et hominẽ poſuit anĩal rõale qđ diuidit ꝑ mortale et immortale et dicit anĩal mortale cõſtituere hominẽ imortale vo deos Q2 ipe fuit ethnicus phũs ſequẽs dogmata platonis qui poſuit triplices deos vt teſtat̄ Apuleius ſcz ſummũ deũ quẽ dicit eſſe incorporeũ et mentẽ eternã Celicolas .i. ſtellas celi quas dt cõpoſitas et demones quos dicit corpa habere aerea Quare dt porphirius Sum⁹ em̄ rõales nos quẽadmodũ ⁊ dij ꝫ mortale ſupadditũ nobis ſepat nos ab iſtis Sz ille error gẽtiliũ ꝑ v̄itatẽ catholicã exploſus eſt Et ideo anĩal rõnale conuertit̄ cum homine ⁊ per conſequẽs non bene poneretur in arbore.

Propriũ dicit̄ quadrupl'r Prĩo qđ ineſt ſoli ſed nõ omĩ vt eſſe medicũ Scđo qđ ineſt oĩ ꝫ nõ ſoli vt eſſe bipedẽ Tertio qđ ieſt omĩ ſoli ꝫ nõ ſp vt caneſcere Quarto qđ ineſt omĩ ſoli ⁊ ſemꝑ Et cõuerſim p̄dicat̄ de re et nõ indicat quid eſt eſſe rei.

Propꝛiū

Pꝛimo mō cōuenit ſoli alicui ſpeciei ſed nō om̄i indiuiduo illi⁹ ſpeciei vt eē medicū cōuenit ſoli hōi ſed nō om̄i hōi qꝛ ſolus hō eſt medicus ſed non om̄is hō Item eſſe grammaticum eſſe logicum ꝛc̄.
Scđo mō cōuenit om̄i indiuiduo alicuius ſpeciei ſed nō ſoli illi ſpeciei vt eſſe bipedem cōuenit om̄i hōi ꝑfecto nō mutilato ſed nō cōuenit ſoli hōi qꝛ ꝛ alijs cōuenit quia paſſer eſt bipes Item anſer coꝛuus ꝛc̄ijs.
Tertio mō ꝯuenit om̄i indiuiduo alicu⁹ ſpēi ꝛ ſoli illi ſpēi ſ nō ſp vt caneſcere ꝯuenit om̄i hōi ꝛ ſoli hōi ſ nō ſemꝑ qꝛ nō tꝑe iuuentutis ſed in ſenectute.
Quarto mō cōuenit oī indiuiduo alicu⁹ ſpēi et ſoli illi ſpēi et ſemꝑ.i.ꝓ qualibet dñ̄a tꝑis vt riſibile ꝯuenit om̄i hōi ſoli hōi ꝛ ſemꝑ qꝛ ꝓ q̄libꝫ dr̄a tꝑis hō apt⁹ ē ridere Et illđ ꝯuerſim p̄dicat̄ đ re.i.p̄t̄ ꝯuertibilr̄ đ illo cui⁹ ē ꝓpꝛiū ſed nō indicat q̄d eſt eſſe rei.i.nō ingredit̄ diōem eſſentialē illius cui⁹ eſt ꝓpꝛiū.

Et illud ꝓpꝛiū quarto mō eſt verū ꝓpꝛiū qꝛ p̄dicat̄ accn̄talr̄ et cōuertibiliter de illo cuius eſt ꝓpꝛiū Et diſtinguit̄ ab accn̄te et alijs vl̄ibus Sed ꝓpꝛiū alijs trib⁹ mōis non ē verū ꝓpꝛiū qꝛ nullū tale p̄dicat̄ cōuertibilr̄ de illo cuius eſt ꝓpꝛiū. Nec diſtinguitur ab accidente Uocatur tamē ꝓpꝛium quia participat aliquā conditionem veri ꝓpꝛij nō tn̄ habet om̄es conditiones veri pꝛopꝛij.

Accidens

Accidens eſt qđ adeſt et abeſt ſuo ſubiecto pꝛeter ſubiecti coꝛruptionem vt album reſpectu hominis.

Circa vltimū vl̄e Notandū eſt accidēs duplex eſſe ſcꝫ reale et logicale.i.realis inheſionis et logicalis pꝛedicationis.

Accñs

Reale eſt q̄litas realis que inheret alicui ſubiecto vt albedo nigredo caliditas ꝛc̄ijs Om̄e em̄ ens mūdi eſt ſubſtātia vel accidēs et omne accñs ē qualitas.
Logicale eſt termin⁹ accidētalis de alio p̄dicabilis et nō cōuertibilit̄ vt ille terminus albus dꝛ accñs reſpectu illius termini hō et ita debet capi in p̄ſenti Et tale habet tres diōes per purphirium ꝛc̄.

Dio

Pꝛima ponit̄ hic in textu et dꝫ ſic intelligi Accñs ē vl̄e qđ adeſt.i.p̄t affirmari de ſuo ſubiecto ꝓ vno tꝑale et abeſt.i.p̄t negari de eodē ſed ꝓ alio tꝑe vl̄ ſubiectū de ipo p̄ter ſubiecti coꝛruptionē.i.abſqꝫ hoc ꝙ ſubiectū nō ſupponat vt albū reſpectu hōis qꝛ idem hō ſucceſſiue eſt albus et nō eſt albus.
Dr̄ vel ſubiectū de ipo ꝓpter illa accn̄tia calidū reſpectu ignis viuere reſpectu hōis ꝛc̄ijs accn̄tibus inſeꝑabilib⁹ q̄ nō p̄ñt negari de ſuis ſubiectis p̄ter ſubiecti coꝛruptionē ſufficit tn̄ ꝙ ſubiectū p̄t negari de eis vt calidū nō ē ignis ꝛc̄.
Scđa accñs eſt qđ eidem ineſſe et non ineſſe contingit.
Tertia accñs ē qđ neqꝫ ē gen⁹ neqꝫ ſpēs neqꝫ dr̄ña neqꝫ ꝓpꝛiū ſemꝑ autēꝫ in ſubiecto ſubſiſtēs Et dꝫ hec diō intelligi reſpectu cui⁹ dꝛ accñs vt albū reſpectu hōis ſolū ē accñs ſ reſpectu coloꝛati ē ſpēs Quare idē termin⁹ ſm̄ diuerſas ꝯſideratōēs p̄t hr̄e denōīatiōs plr̄iū vl̄im q̄re diſtictio vl̄im nō ē real̄ ſ rōis ꝛc̄.

Et eſt duplex ſcꝫ ſeꝑabile vt albū in homīe ꝛ inſeꝑabile vt albū in cigno et nigrum in coꝛuo.

Hic ponitur vna diuiſio accidentis.

Accñs

Seꝑabile ē qđ p̄t negari de ſuo ſubiecto ꝓpter mutatiōem naturalē poſſibilē circa tale ſubiectū vt albū reſpectu hōis calidū reſpectu aque.
Inſeꝑabile ē qđ nō p̄t negari de ſuo ſubiecto ꝓpt̄ mutatiōꝫ naturalē poſſibilē circa tale ſubiectū vt calidū reſpectu ignis qꝛ ignis naturalr̄ eē nō p̄t q̄n ſit ca

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0060-2

lidus Purphiri⁹ aūt exēplificat d albo reſpectu cigni ⁊ nigro reſpectu coruī q̄
nō ſūt va exēpla q2 p̄t cign⁹ natural'r eſſe nō alb⁹ vt pꝫ dū iuuenis ē Silr cor-
uus p̄t nō eſſe niger natural'r Poſuit tn̄ talia exēpla q2 ſūt difficul' ſeꝑabilia ⁊
ſic ſūt q̄ſi inſeꝑabilia Nec exēplaris poſitio requirit ſꝑ v̇itatē vt docet Ariſto.
q2 exempla ponim⁹ nō ꝙ ſemꝑ ita ſint ſed ꝙ addiſcentes addiſcant ꝛc.

Dr notāter ꝓpt mutatiōez naturalē q2 ſuꝑnatural'r nullū accn̄s dr inſeꝑabile q2 ſic om̄e accn̄s p̄t ſeꝑari a ſuo ſubiecto q2 ſubſtātia ⁊ accn̄s diſtinguūt realit' ſunt eīm primo diuerſa.vij.metha. Modo quecūqꝫ ſunt diſtincta poſſunt ſeperari et ſeꝑatim conſeruari Iuxta articulū pariſienſem qui intelligitur ſuꝑnaturaliter.

Itē accidentiū aliud cōe vt albū: aliud ꝓpriū vt hoc album.

Hic ponit vna alia diuiſio accidētis nō inquantū eſt quoddā vl'e ſed prout valet tantū ſicut terminus accidētalis non curando an ſit cōis vel indiuidualis.

Accn̄s
- Cōe eſt qd̄ p̄dicat' de pluribus vt albū nigrū ꝛc. et illud eſt vniuerſale.
- Propriū ē qd̄ p̄dicat' de vno ſolo vt hoc albū hoc nigrū circūſcripta cōplexiōe et illud dr indiuiduū accidētale qd̄ non habem⁹ in ſimplici impoſitum quare vtimur complexo loco incomplexi propter penuriā vocabulorū.

Ractat⁹ quit⁹ q̄ dr tractat⁹ p̄dicamētorū.

In quo agitur de predicamentis diuiditur in tres partes ſcilicꝫ in antepredicamēta vera p̄dicamenta et in poſtpredicamenta.

Antep̄dicamentū ſic deſcribit' Eſt aliquid cuius notitia vꝫ ad cognitiōez eſſentialē verorū p̄dicamentoꝝ vbi Notandū eſt vera p̄dicamenta cognoſci duobus modis.

Nam
- Uno mō eſſential'r ſcꝫ penes modū ẛcandi p̄dicādi ⁊ ordinādi terminoꝝ in p̄dicamētis ponibiliū q̄re illa tria ſcꝫ mod⁹ ẛcādi p̄dicādi ⁊ ordinādi dn̄r cognitio eſſentialis veroꝝ p̄dicamentoꝝ ⁊ illa tria vlterius cognoſcunt' ꝑ antepredicamenta q2 ꝑ diōem diuiſionē ⁊ regulā que vocant' antepredicamenta.
- Alio mō accn̄tal'r ſcꝫ penes ſuas ꝓprietates q̄ vlterius cognoſcunt' ꝑ poſtpredicamenta vt patebit infra.

Et ſūt
- Tria in genere ſcꝫ diō diuiſio et regula. Et vꝫ diō ad modū ẛcandi cognoſcendum Diuiſio v̇o ad modū p̄dicandi. ſed regula ad modū ordinandi.
- Septē in ſpē q2 diō diuidit' i tres diōes ſcꝫ in. primā ſcd̄az ⁊ tertiā ⁊ diuiſio diuidit' in primā ⁊ ſcd̄az ſil'r regl'a q̄re erūt tres diōes due diuiſiōes due regl'e q̄ ſunt ſeptem.

Equoca dn̄r q̄ꝝ nomē ē cōe ⁊ rō ſubſtātie ẛm illd̄ nomē ē diuerſa

Hec ē p̄ria diō q̄ dr diō equocoꝝ ꝓ q̄ intelligenda Notandū eſt equiuoca eſſe duplicia.

Equoca
- Equiuocātia ſūt termini equoci vt illi duo canis ⁊ leo Eſt aūt termin⁹ equoc⁹ q̄ ẛcat ſua ẛcata diuerſis cōceptib⁹ et eſt duplex ſcꝫ a caſu et a conſilio.
- Equocū
  - A caſu eſt qd̄ ẛcat plura diuerſis cōceptib⁹ eqꝫ p̄rio ⁊ principal'r vt canis ẛcat aīal latrabile ſidus celeſte ⁊ beluā marinā Quare ſcd̄m mentalem correſpōdentiā eſt multa ſigna ꝛc.
  - A cōſilio eſt qd̄ ẛcat plura diuerſis cōceptibus non eqꝫ primo ⁊ principalit' ſed vnū ꝑ prius et alteꝝ poſteri⁹ ꝓpter ſimilitudinē ad prius vt ille termin⁹ hō ẛcat hominē viuū per prius et principal'r et hōiez depictū ꝑ poſterius ꝓpter ſimilitudinē in lineali ꝓtractione et figurali diſpōe et illud dr alio nōie analogū qd̄ ſolitarie poſitū ſtat pro ſuo ẛcato famoſiori.i.principali.

Equiuocata ſunt res que ƀcant equiuoce.i.ꝑ vnū vocabulū ſub diuerſis cōceptibꝰ vt ille tres res ſcꝫ aīal latrabile ſidus celeſte belua marina ſunt equiuocata huiꝰ dcōis canis Et de illis dat dīo que dꝫ ſic exponi atqꝫ intelligi.

Equiuoca equiuocata dr̄ .i. ſunt entia quoꝝ nomē.i.vocabulū eſt cōe.i.indifferens et rō ſubſtātie ƀm illud nomē .i.ꝯceptꝰ ſub q̄ ƀt illd nomē ē diuerſa.i.eſt alius et alius.

Et valet illa dīo ad abiectionē termini equiuoci a repōe ꝑntali q2 q̄cquid ē in ꝑnto debꝫ habere modū ƀcandi vniꝰ ꝑnti.i.dꝫ eſſe vnū ſignū ƀm mentalē corrſidētiā ꝑ terminꝰ equiuocꝰ eſt multa ſigna et hꝫ multos modos ƀcādi q2 tot ſub quot cōceptibꝰ ƀt ſua ƀcata Quia idem eſt conceptus et modus ƀcandi in re ſed ſolū differunt ratione quia modus ſignificandi vltra cōceptū dt abſolutionē vel cōnotationē ꝛc.

Uniuoca dr̄ q̊ꝝ nomē ē cōe ꝛ rō ſubſtātie ƀm illd nomē ē eadē

Hec eſt ſcda dīo q̄ dr dīo vniuocoꝝ ꝓ q̄ intelligēda notādū ē vniuoca eſſe duplicia.

Uniuoca:
- Uniuocātia ſunt termī vniuoci vt illi duo termī hō ꝛ aſinꝰ Eſt autē terminus vniuocus q̄ ƀcat ſuū ƀcatū vl̕ ſua ƀcata vnico conceptu.
- Dicitur
  - Suū ƀcatū vbi tāgit terminꝰ vniuocꝰ ſingl̕aris vt ſortes .iſte hō
  - Uel ſua ƀcata vbi tāgit terminus vniuocus cōis vt homo animal equus ꝛcꝫs.
- Uniuocata ſunt res q̄ ƀcāt vniuoce.i.ꝑ vnū vocabulū ſub vno cōceptu vt petrꝰ ꝛ paulꝰ ꝛcꝫs.hōibꝰ ſtꝫ vniuocata illiꝰ termī hō Et d il̕ dat dīo q̄ ſic expōīt

Uniuoca vniuocata dr̄.i.ſunt entia quoꝝ nomē.i.vocabulū eſt cōe.i.indifferens et rō ſubſtātie ꝛc.i.conceptus ſub quo ƀcat illud nomē eſt eadē.i. vnus.

Et valet illa dīo ad hoc vt ſciat ſolū vniuocū eē ꝑntale q2 huic corrſidet ſolū vnꝰ modꝰ ƀcandi q2 vnus cōceptus et hoc inquantū tenet vniuoce q2 ꝓut tenet equiuoce non eſt mentaliter vnus terminus ſed multi.

Ubi notandū eſt oē̄ vniuocū eſſe equiuocū et econuerſo Quia ille terminus hō ē vniuocus ad hōies viuos et equiuocus ad hōies viuos et depictus ſimul. Item ille terminus canis eſt vniuocus ad vnū ſuoꝝ ƀcatoꝝ et equiuocus ad oīa ꝛc.

Denominatiua dr̄ quecūqꝫ ab aliquo ſolo caſu differētia ſūt et ſecundū illud nomen habēt appellationē vt a fortitudie fortis ab albedine albus.

Hec eſt tertia dīo q̄ dr denōiatiuoꝝ.i.ꝯcretoꝝ Pro q̄ intelligēda Notādū ē denōiatiua .i.ꝯcreta eē triplitia ſcꝫ ƀm vocē tm̄ ƀm ƀcatiōeꝫ tm̄ ƀm vocē et ƀcatiōem ſimul.

Denōiatiuum:
- Uocis tm̄ eſt qd format de ſe abſtractū ƀm grāmaticalē deriuationē nihil tn̄ ꝯnotās accn̄tal̕r vt hō reſpectu li hūanitas aīal aīalitas ꝛ illdē dentm̄ ƀm q̄d
- Significatiōis tm̄ eſt concretū hn̄s abſtractū nō ƀm grāmaticalē deriuatiōꝫ connotans illud accn̄tal̕r pro quo ſuū abſtractum ſupponit principaliter vt ſtudioſus reſpectu li virtus.
- Uocis et ƀcationis ſimul eſt concretū habens abſtractū ƀm grāmaticalē deriuationē cū quo ꝯuenit in principio.i.in pria lr̄a et differt ab eo in fine.i.in vltima lr̄a ꝯnotās tn̄ illud accn̄tal̕r ꝓ q̄ ſuppōīt ſuū abſtractū ꝑncipal̕r vt albꝰ reſpectu albedo niger reſpectu nigredo fortis reſpectu fortitudo ꝛc.

Debet ergo dīo ſic intelligi Denōiatiua vocis et ƀcatiōis ſil̕ dr̄.i. ſunt concreta q̄cūqꝫ ab aliquo.i.a ſuis abſtractis ſolo caſu drn̄a ſtꝫ.i.drn̄t in finali termiatione Et ƀm illud nomen habēt appellationē.i.ꝯnotant illud accn̄taliter pro quibus ſupponunt ſua abſtracta principaliter.

Quintus.

Differũt
Concretũ đr a concernẽdo qꝛ concernit duo ſcʒ ſubſtãtiã et accidẽs vel aliq̃d qđ hʒ ſe mõ accidẽtis vt hõ eſt albus ibi albꝰ ſupponit ꝓ homĩe et connotat albedinẽ et illud hʒ duplex ſ̄catũ ſcʒ materiale ꝓ q̃ ſupponit et formale quod cõnotat ⁊ ſ̄m qđ ponit̃ i p̄nto et ſic itelligit̃ dictũ phi albũ nõ ẽ i gñe ſ̄ albedo
Abſtractũ dicitur ab abſtrahendo quia abſtrahit ab altero ſ̄catorũ ſui concreti quia ſ̄cat ſolũ accidẽs vt albedo nigredo vel aliquid qđ habet ſe modo accidentis de quo videatur in alio opere.

Ualet ĝ illa diõ ad h̄ vt ſciat̃ cõcretũ et ſuũ abſtractũ eẽ in eodẽ p̄nto qꝛ terminꝰ accidẽtalis poſ̃ in p̄nto ſ̄m ſuã ſ̄catiõeʒ foꝛalẽ i q̃ ꝯcretũ coicidit cũ ſuo abſtracto ĝ ꝛc.

Eoꝛũ que dicunt̃ quedã dñr cũ cõplexione vt hõ currit Quedam vero ſine cõplexione vt homo equus aſinus.

Hec eſt pꝛima diuiſio que vult ſigna ſiue ſint mentalia vocalia ſiue ſcripta eſſe duplitia ſcʒ complexa et incomplexa.

Signũ
Cõplexũ ẽ oꝛõ vt albꝰ hõ equus regis hõ ẽ aĩal ⁊ ẽ duplex ſcʒ diſtãs ⁊ indiſtãs
Nam
Diſtãs eſt in q̃ ꝯiũgunt̃ plures dictões ꝑ aliquã copulã vt hõ ẽ aĩal
Indiſtans eſt in quo coniungunt̃ plures dictiones ſine copula vt albus homo filius hominis ꝛc.
Incõplexũ eſt ſimplex dictio ſine terminꝰ vt ille terminꝰ hõ aĩal equus ꝛc̃ijs. Unde hec vox chimera eſt complexũ ſcđm mentalem correſpondentiã quia ſic ſibi correſpondet ſua diffinitio.
Item hec vox canis ſ̄m mentalẽ correſpõdentiã nõ ẽ cõplexa qꝛ ei nõ corr̃ñdet oꝛõ ſ̄ tres cõceptꝰ in ꝯiunctim ſumpti q̃re virtualit̃ eſt tria ſigna incõplexa.

Et valet illa diuiſio ad abiectionẽ complexoꝛũ a repoſitione predicamentali quia vl'ia et predicamenta ſunt termini ſimplices et incomplexi.

Eoꝛũ que ſcđm nullã cõplexionẽ dicũt̃ Quedã de ſubiecto dicunt̃ in ſubiecto vero nõ ſunt vt vl'es ſubſtãtie vt hõ aĩal Quedã vero neq̧ de ſubiecto dicunt̃ neq̧ in ſubiecto ſunt vt indiuidua ſubſtãtie vt ſoꝛtes plato Quedã v̄o de ſubiecto dicũt̃ et in ſubiecto ſunt vt accidẽtia cõia ſicut ſ̄t albũ nigrũ Quedã autẽ de ſubiecto nõ dicũt̃ ſ̄ i ſubctõ ſ̄t vt idiuidua accñtiũ vt h̄ albũ

Hec eſt ſcđa diuiſio q̃ ſignũ incõplexũ et p̄dicamẽtale oſtẽdit̃ eẽ in q̃druplici drña Pro q̃ diuiſiõe intelligẽda notãda ẽ differentia inter dici de ſubiecto et eſſe in ſubiecto.

Differũt
Dici de ſubiecto eſt p̄dicari de eſſentialit̃ inferioꝛi et cõuenit oĩbus terminis cõibus quoꝛumcũq̧ predicamentoꝛum.
Eſſe in ſubiecto eſt predicari accidẽtalit̃ de pꝛima ſubſtãtia Et conuenit ſolis terminis accidẽtalibus inter que concreta p̄dicant̃ ſcđm ſe abſtracta v̄o ſcđm ſua concreta qꝛ iohannes eſt albus ſed nõ albedo.

Dʒ aũt hec diuiſio q̃drimẽbris ſic reduci ad bimẽbrẽ Ois terminꝰ icõplexus ⁊ p̄ntalis

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0063-9
DFG

Aut eſt
- Subſtā
  - Cōīs vt homo anīal equus. ubi tangitur primum membrū.
  - Singularis vt ſortes plato vbi tāgit̄ ſcd̄m membrum.
- Accñtale
  - Cōīs vt albū nigrū vbi tangitur tertium membrum.
  - Singularis et indiuidualis vt hoc album vbi tangitur quartum membrum.

Et vȝ illa diuiſio ad cognoſcendū oēm terīm p̄ntalē p̄dicari de p̄ma ſubſtātia aut eſſentialit̄ vt ſūt termi de p̄mis duob⁹ mēbr̄ aut accñtal̄r vt ſūt termi de vltis duob⁹ mēbris

Quādo alterū de altero p̄dicat̄ vt de ſubiecto Quecūq̄ȝ de eo qđ p̄dicatur dicunt̄ om̄ia de ſubiecto dicūt̄ vt ſortes eſt homo et hō eſt anīal igitur ſortes eſt animal.

Hec eſt prima regl'a p̄ quā traditur ordo terminorū vnius p̄dicamenti inter ſe ſcd̄m ſub et ſupra Et debet ſic intelligi.

Quādo
- Alterū .i. aliquod p̄dicatum p̄dicatur de altero .i. de ſubiecto vt de ſubiecto .i. tanquā de eſſentialiter inferiori
- Tunc q̄cūq̄ȝ vlterius p̄dicant̄ de p̄io p̄dicato tāq̄ȝ de eſſential'r inferiori
- Illa ēt p̄dicabunt̄ de primo ſubiecto tanq̄ȝ de eſſentialiter inferiori vt patet in exemplo textus.

Et rō re gl'e ē q̄r
- Quicquid eſt ſuperius ſup̄ioris etiam eſt ſuperius inferioris
- Quicquid eſt inferius inferioris etiam eſt inferius ſuperioris.

Et vȝ illa regl'a ad modū ordināđi terminoꝝ vnius p̄dicamenti inter ſe ſ̄m ſub et ſupra ne fiat cōfuſio terminoꝝ Et p̄ eam cōſtituit̄ coordinatio ſeu arbor cuiſlibet p̄dicamēti Nā indiuidua dn̄t poni in infimo loco tāq̄ȝ radices. gn̄aliſſimū vo pōit̄ in ſup̄mo loco Intermedia āt locāt̄ ſ̄m exceſſuȝ ſup̄ioritatȝ ⁊ infer̄ioritatȝ vt facile ē videre ī arbore purphiriana

Diuerſoꝝ generū et non ſubalternatim poſitorū diuerſe ſunt ſpeties et differentie vt animalis ſcientie.

Hec eſt ſecunda regula per quā docetur eundem terminū non habere ordinem et locum in diuerſis predicamentis Pro cuius intellectu notandū genera eſſe duplitia

Gn̄a
- Subalternatim poſita ſunt quoꝝ vnū ꝯtinet̄ eſſentialit̄ ſub alio vl' ambo ſub vno terīo Exm̄ primi vt anīal et corpus animatū Exm̄ ſcđi. vt anīal ⁊ planta q̄ ponūt̄ ſub corp̄e aīato Et ſic gn̄a vni⁹ p̄nti dn̄r ſubalternatim poni.
- Nō ſubalternatim poſita ſūt quoꝝ vnū nō cōtinet̄ eſſentialit̄ ſub alio nec ābo ſub vno termīo vt ſubſtātia et quātitas anīal et coloratū Et ſic gn̄a diuerſoꝝ p̄dicamētoꝝ dn̄r nō ſubalternatim poni Et talia hn̄t diuerſas ſpeties ⁊ dn̄as ſicut ſpēs anīalis eſt hō ſpeties vo colorati eſt albū ⁊cētera.

Et valet illa regula ad hoc vt ſciat̄ eundē terminū vniuoce ſumptū nō habere ordinē in diuerſis p̄dicamētis .i. nō poſſe poni in diuerſis p̄dicamētis Cuius rō eſt q̄r p̄dicamēta diſtinguūt̄ penes ſuos modos p̄cādi q̄ ſūt ita diuerſi q̄ plures nō p̄nt eidē termīo ꝯuenire Et h̄ vult themiſti⁹ qn̄ đt eēntie p̄ntoꝝ ſūt impmixte ideſt mōi p̄candi p̄dicamentoꝝ ⁊cētera. Dr̄ vniuoce q̄r equiuoce eadē vox bene ponit̄ in diuerſis p̄dicamētis vt ē li Corpus qđ put p̄cat abſolute rē cōpoſitā ex materia et forma ponit̄ in p̄dicamēto ſubſtantie Sed prout p̄cat rem ſub ea ratione qua habet trinam dimenſionem ſcȝ longitudinem latitudinē et profunditatem ponitur in p̄dicamento quantitatis.

Eorū q̄ ſ̄m cōplexionē dicūt̄ ſingulū eoꝝ aut p̄cat ſubſtātiā vt

bō aut q̄titatē vt bicubicū aut adaliq̄d vt paẗ. aut q̄litatē vt albū. aut actiōꝫ vt ſecare aut paſſionē vt ſecari aut qn̄ vt heri aut vbi vt eſſe in loco aut ſitū vt ſedere aut habitū vt armatū eſſe.

Hic agitur de veris p̄dicamētis et hoc in ḡnali quo ad coꝝ numerū qui denarius dicitˀ. Circa quē notandū hoc vocabulū p̄dicamentū capi tripliciter.

Predicamentum
- Prīo ẜcat coordinatiōeꝫ p̄dicamētalē. i. collectiōeꝫ oīm terīoꝝ q̄ eodē mō ẜcāt et ſic decē ſunt p̄dicamēta. i. coordinatiōes ſeu arbores p̄dicamētales.
- Scd̄o ſignificat genus ḡnaliſſimū alicuius coordinatiōis p̄dicamentalis et ſic decem ſunt p̄dicamenta. i. generaliſſima vt ſunt illi termi ſubſtantia quantitas ad aliquid qualitas ꝛc̄ījs.
- Tertio ẜcat terīm in aliq̄ coordinatiōe locabilē et ſic tot ſunt p̄dicamēta quot ſunt termi in decē coordinatiōibꝰ ponibiles de q̄bꝰ dꝛ in textu ꝙ q̄libet eorum aut ẜcet ſubſtātiā. i. ſit de ordine termioꝝ ſubſtātialiū aut quantitatē ꝛc̄.

Diſtinguūtˀ aūt iſta decē p̄dicamēta inter ſe nō penes ẜcata qꝛ eadē res p̄t ẜcari p̱ terīos diuerſoꝝ p̄dicamentoꝝ propter aliā et aliam rationē cōſiderandi vt patet de homīe qui ẜcatur illo termino homo. albus magnus pater ꝛc̄.

Itē oīs res mūdi eſt ſubſtātia vel q̄litas et tn̄ decē ſunt p̄dicamēta Et ideo diſtinguuntˀ

Penes
- Modos ẜcādi qꝛ q̄libet p̄dicamētū hꝫ ꝓpriū modū ẜcādi q̄ ꝯuenit terminis ſuis ⁊ nō termīs alioꝝ p̄dicamentoꝝ vt patebit p̱ ꝓceſſum textus.
- Modos p̄dicādi de prima ſubſtantia qꝛ quodlibet p̄dicamentū habet ꝓpriū modū p̄dicandi de prima ſubſtātia vt ſimiliter patebit circa ſequentia.

Subſtantia diuiditur per primam et ſecundam.

Hic agitur de primo predicamento q̄d dicitˀ p̄dicamentū ſubſtātie et p̄dicamentū abſolutum Quia in eo ſunt omēs termini abſoluti predicamentales.

Pro intelligēda diuiſionē ſubſtātie Notādū eſt hoc vocabulū ſubſtantia capitˀ duobus modis.

Nam
- Uno mō in prima impōe ꝓ ſubſtātia reali et ſic eſt genꝰ ḡnaliſſimū terminoꝝ abſolutoꝝ. et deſcribitˀ ſic Eſt res p̱ ſe ſubſiſtens naturalitˀ vel pars eſſentialis eius et ſunt tres ſcꝫ materia forma et totū cōpoſitū ſcd̄o de anīa.
- Alio mō in ſcd̄a impōe ꝓ ſubſtātia logicali et ſic ẜcat terīos ſubſtātiales cōes vel ſingulares Et hoc mō diuiditur in primā et ſcd̄am.

Prima ſubſtantia eſt terminus ſingularis ſubſtantialis vt ſortes. Secunda ſubſtantia eſt terminus cōmunis ſubſtantialis vt homo animal.

Modꝰ
- Significandi p̄dicamēti ſubſtātie eſt ẜcare ſubſtātiā abſolute. i. ſine q̄cūq̄ꝫ cōnotatiōe vt ſtꝫ nōia hoīm anīaliū herbaꝝ arboꝝ elemētoꝝ metalloꝝ ꝛc̄ījs.
- Predicādi p̄dicamēti ſubſtātie eſt p̄dicari de prima ſubſtātia inqueſitiuū huiꝰ p̄dicamēti q̄d eſt li quid vt querēdo quid eſt ſortes apte rn̄detˀ eſt homo anīal ſubſtātia Item quid eſt hoc Rn̄detur arbor herba piſcis ꝛc̄ījs. Ex quo patet qui termini ſint in predicamento ſubſtantie quia omnes quibus conuenit ille modus ſignificandi et predicandi.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0065-0

Cõmune eſt omni ſubſtantie in ſubiecto non eſſe.

Hic agiꝛ de pria ꝓprietate ꝑdicamẽti ſubſtãtie q̄ pt intelligi de ſubſtãtia reali ꝛ logicali

De ſubſtantia
- Reali ſic intelligiꝛ. Cõe ẽ omi ſubſtãtie reali eẽ et nulli ineſſe vt accñs qꝛ cõuenit materie forẽ ꝛ toti cõpoſito qꝛ nulla taliũ ſubſtãtiaꝝ alicui ineſt accñtalꝛ.
- Logicali ſic intelligiꝛ. Cõe eſt omi ſubſtãtie logicali ꝑdicari ṽe de aliquo ꝛ de nullo accidẽtaliꝛ quantũ eſt ex pte ſui qꝛ nullus terminus de ꝑdicamẽto ſubſtantie ꝑdicaꝛ accidẽtaliꝛ quantũ eſt ex pte ſui vt claret.

Itẽ omibus ſecũdis ſubſtãtijs cõuenit vniuoce predicari.

Hec eſt ſcda ꝓprietas ſubſtãtie que ſolum logice intelligitur quia res ſubſtantiales nec dicuntur ſcde ſubſtantie nec predicantur ꝛc.

Uniuoce predicari eſt predicari ſcdm nomen et rationem ſimul.

Predicari
- Scdm nomẽ eſt ꝑdicari ṽe de aliquo.i.ꝑdicatũ ꝓ codẽ ſupponere cũ ſubiecto et illud ꝯuenit oibus terminis ꝑdicamẽtalib⁹ vt hõ eſt aĩal hõ eſt albus ꝛc.
- Scdm rõem eſt ꝑdicari eſſencialiꝛ et directe de prima ſubſtãtia ꝛ illud ꝯuenit oib⁹ ſcdis ſubſtãtijs ſed nõ ſolis qꝛ etiã ꝯuenit differẽtijs eſſentialib⁹ q̄ tñ nõ ſunt in ꝑdicamẽto ſubſtãtie ẜm ariſto. ſed in ꝑnto q̄litatis ẜm marſilium.
- Dicitur
  - Eſſentialiꝛ vbi excludũꝛ oẽs termini accidẽtales quoꝝ null⁹ ꝑdicaꝛ eſſentialiꝛ de prima ſubſtãtia q̄ꝫuis bene inter ſe ꝑdicẽꝛ eſſentialiter.
  - Directe vbi excludiꝛ prima ſubſtãtia qꝛ ab illa nulla exit ꝑdicatio ꝛ hoc directa ſcdm ariſto. Ex quo ſequitur correlarie ꝑdicationem ſinonimi de ſinonimo non eſſe directam.

Item omnis prima ſubſtantia ſignificat hoc aliquid.

Hec eſt tertia ꝓprietas que etiã ſolũ logice intelligitur quia ſignificare et hoc ad placitum et ex impoſitione conuenit terminis et non rebus.

Significare hoc aliq̄d ẽ ẜcare rem ſingularẽ ſingulꝛr ſine cõnotatiõe vt ſortes plato.

Dicitur
- Singulariter propter excludere ſecundas ſubſtãtias que quidẽ ſignificãt rem ſingularẽ cũ nõ ſint alie res preter ſingulares ſed nõ ſingulariꝛ ideſt incõmunicabiliter quia cõiter et cõmunicabiliter.
- Sine cõnotatione ibi excludunꝛ termini accidentales cões ꝛ ſinglꝛares q̄re ł hoc albũ nõ eſt pria ſubſtãtia q̄ꝫuis ẜcet rẽ ſinglꝛarẽ ſinglꝛariꝛ qꝛ ꝯnotat ꝛc.

Item ſubſtantie nihil eſt contrarium.

Hec eſt quarta ꝓprietas que põt intelligi tam de ſubſtãtia reali q̄ꝫ logicali.

De ſubſtantia
- Reali ſic ſubſtãtie reali nihil cõtrariaꝛ ideſt materie forme ſubſtãtiali vel toti cõpoſito nulla alia res cõtrariatur. Cuius rõ eſt qꝛ contrarietas rerum eſt repugnãtia duaꝝ qualitatũ ꝛc. quare dicit Boetius. Cõtrarietas et hoc realis in vnoquoqꝫ ꝑdicamento inueſtigaꝛ ſed in ſola qualitate repitur.
- Logicali ſic ſubſtãtie logicali nihil cõtrariatur.i.termĩo ſubſtãtiali null⁹ ali⁹ termin⁹ cõtrariaꝛ. Qꝛ cõtrarietas terminoꝝ eſt repugnãtia terminoꝝ ẜcantiũ certas q̄litates cõtrarias ꝛc. vt albũ nigrũ. calefacere frigefacere ꝛc.

Item ſubſtantia non ſuſcipit magis neqꝫ minus.

Hec eſt quinta proprietas que etiã intelligi põt tam de ſubſtãtia reali q̄ꝫ logicali ſcdm q̄ ſuſcipere magis et minus exponiꝛ dupliciter.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0066-6

Suſcipe magis et minus: Realiter eſt intendi et remitti Sola autē q̄litas eſt intenſibilis et remiſſibilis quia illius eſſe conſiſtit in quadā latitudine intenſiua cum acquirat gradum poſt gradum ergo. Logicaliter eſt apte p̄dicari cū illis aduerbijs magis et minus Quod nulli termino ſubſtātiali conuenit quia vnus hō nō eſt magis hō q̄ͣ alius ꝓ hñ ē maior quod dicit augmētationē ſed vnū calidū hñ eſt magis calidū alio vt patet de igne et aqua ꝛc.

Itē maxie ꝓpriū eſt ſubſtātie ſcḋm ſui mutatiōez eē ſuſceptibile cōtrarioꝝ vt idē hō q̄n̄qȝ eſt albus quādoqȝ vero niger

Hec eſt ſexta et vltima ꝓprietas que etiam pōt exponi tam de ſubſtātia reali q̄ͣ logicali ſcḋm q̄ li maxime tenet aduerbialiter vel nominaliter.

Capiendo li maxie: Aduerbialiter tunc exponit realiter ſic maxie .i. valde ꝓpriū et notificatiuū eſt ſubſtātie reali poſſe ſucceſſiue ſcḋm mutationē ſui recipe in ſe q̄litates contrarias Quia nihil ita apte notificat nobis ſubſtantiā realem cū ſola talis ſit ſubiectū q̄litatū ↄtrariaꝝ ſed nō ois quia in deū q̄ ē ſubſtātia nullū cadit accñs ꝛc. Noialiter tūc exponit logice ſic ꝓpriū eſt maxie ſubſtātie .i. prime ſubſtantie poſſe eſſe ſubiectum prīo et principalit reſpectu p̄ntoꝝ ↄ̄rioꝝ ſcḋm mutatiōez .i. ꝑ variationē rei ꝑcate vt ſortes ſucceſſiue eſt albus niger calidus ꝛ frigidus ꝛc.

Dicitur: Prīo propter excludere ſcḋas ſubſtātias que q̄ͣuis poſſint eſſe ſubiecta p̄dicamentoꝝ cōtrarioꝝ ſucceſſiue hoc tñ nō ē primo ſed in ordine ad primā ſubſtantiā cū qua idē ꝑcant vt hō inquātū ſortes vel petrus ſucceſſiue ē calidus ꝛ frigidus Principalit ꝓpter excludere indiuidua accidētalia vt hoc coloratū quod quis licet ſucceſſiue pt eſſe ſubiectū p̄dicamētoꝝ contrarioꝝ vt albi et nigri hoc tamē non eſt principaliter .i. ratiōe ſue ꝑcatiōis principalis qua ꝑcat accidēs ſed ratione materialis ꝑcati qua ꝑcat ſubſtātiā in quo ꝑcato coincidit cū pria ſubſtantia.

Quantitatis aliud continuum aliud diſcretum.

Hic agitur de ſcḋo p̄dicamēto quod eſt primū inter nouē p̄dicamēta cōnotatiua ſiue accidentalia. et vocatur p̄dicamentū quātitatis in abſtracto. vel quanti in concreto capiendo quantū categorematice. Ubi notandum q̄

Quātū capitur dupliciter: Sincategorematice et ſic ē vnū queſitiuū quod querit magnitudinē rei vt quantus eſt ſortes et ſic non eſt genus gn̄aliſſimū terminoꝝ concretorū illius predicamenti vt claret. Categorēatice et ſic vz tm̄ ſicut ens hñs ptes vt ſortes ē q̄ntus vz tm̄ ſortes ē extēſus et hȝ ptes et ita eſt genus gn̄aliſſimū terminoꝝ cōcretoꝝ illius p̄dicamēti ꝛ ꝑcat ſinonime cū illo terio quātitas qui eſt genus gn̄aliſſimū terminoꝝ abſtractoꝝ illius p̄dicamēti. quia ſcḋm veram viam modernā quātitas non eſt vna ſpetialis entitas ſed ē ſubſtantia vel q̄litas quanta .i. prout habet ptes ꝛc.

Quantitas diſcreta eſt cuius ptes non copulant ad aliquem terminū cōmunem ſed vnaqueqȝ eſt diuiſa et ſeperata ab alia vt numerus et oratio.

Que diffinitio ſic intelligit. Quantitas diſcreta eſt cuius ptes ſunt realiter ſepate ab inuicem vt tres lapides quattuor homies ꝛc. Uel ſunt ſepate ab inuicem ſcḋm rationem

conſiderandi vt due medietates aſſeris tres tertie ꝛc̃. Exēplificat aũt textus vt nũerus ꝛ oratio. vbi nõ vult illos duos termĩos eſſe de p̄dicamẽto quãtitatis. ſed vult ſcata illorum eſſe quãtitates diſcretas. mõ ſcatũ nõ facit p̄ntũ ſed modus ſcandi.

Vñ ille termin⁹:
- Oratio ꝓut ſcat actiue eſt in p̄nto actiõis. ꝓut vero paſſiue eſt in p̄nto paſſionis. noĩa em̃ v̄balia in io ſcant actiue vel paſſiue.
- Numerus ſupponit ꝓ aliquo et ↄnotat diſcretionẽ anime inter ꝑtes eius q: ſola aĩa numerat. diſcretio aũt eſt actio vel paſſio.

Quãtitas vero cõtinua eſt cuius ꝑtes copulant̃ ad terminum cõmunẽ vt linea ſupꝰfities corpus locus et tempus.

Illa diõ ſic intelligit̃. Quãtitas cõtinua eſt cuius ꝑtes non ſunt ſeꝑate ab inuicem ſed vna eſt continuata alteri vt pluteus baculus ꝛc̃ijs.

Per terĩm cõem hic dꝫ intelligi ꝑs que eſt in medio totius exiſtens principiũ vni⁹ medietatis et finis alteri⁹ medietatis ſcd̃m mathematicã conſiderationem.

Termi⁹ cõis in:
- Linea eſt punctus qui eſt principiũ ſcd̃e medietatis et finis prime medietatis quia partes linee copulantur adinuicem in puncto ideſt medietates linee. vt ſic ——•——
- Superfitie eſt linea que tranſit per medium ſuperficiei vt ſic 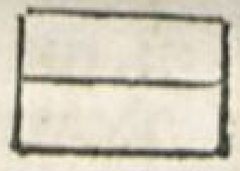
- Corpore eſt ſupꝰfities q̃ trãſit ꝑ mediũ corporis vt facile eſt videre in aſſere.

Exēplificat aũt textus de loco et tp̄e. vbi non vult illos duos terĩos eſſe in p̄nto quãtitatis. ſed vult ſcata illoꝝ eſſe quãtitates ↄtinuas q: loc⁹ ē ſupꝰfities. tp̄us v̄o linea ſiue longitudo q: tp̄s mẽſurat̃ lõgitudine. ſed ſcatũ non facit p̄dicamentum ꝛc̃.

Vñ ille termin⁹:
- Locus eſt in p̄dicamento relatiõis quia dicit reſpectũ ad locatum.
- Tempus eſt in p̄nto actiõis vel paſſionis. q: ſupponit ꝓ motu et cõnotat diſcretionẽ aĩe inter ꝑtes ſcd̃m prius et poſterius. vt patet circa quartũ phicoꝝ
- Sed alij tres termini ſcꝫ linea ſupꝰfities et corpus ſunt in p̄nto quãtitatis.

Ex q̃b⁹ elicit̃ mod⁹ ſcãdi illi⁹ p̄nti. atqꝫ mod⁹ p̄dicãdi ꝑ q̃s diſtinguit̃ ab alijs p̄ntis

Mod⁹:
- Significãdi ē ſcare ꝑ modũ quãtitatis. i. extenſiõis vel diuiſiõis.
- Predicãdi eſt p̄dicari de prima ſubſtãtia in queſitiuũ illius p̄nti. Sunt autẽ duo queſitiua ſpẽalia illius p̄dicamẽti ſcꝫ quãtũ qd̄ querit quãtitatẽ cõtinuaꝫ et qd̄ ꝙquerit quãtitatẽ diſcretã vtquerẽdo quãtus eſt ioãnes R̃ñdet bicubicus t ricubicus ꝛc̃. Item quot ſunt hij r̃ñdet decem octo ꝛc̃.

Speties aũt gñaliſſimi et termini hui⁹ p̄nti patẽt in arbore ꝛ coordiatõe q̃ ſic ponitur.

Quantitas
diuiditur in duas ſpeties

Magnitudo
Vlterius diuiditur in tres ſpeties que ſunt

Linea Dicit rẽ mẽſurabilẽ lõgitudiẽ tm̃ vt vlna via paſſ⁹ ãn⁹ dies.

Superfities Dicit rem menſurabilẽ longitudine et latitudine vt eſt ager et pratũ.

Corpus Dicit rem menſurabilẽ lõgitudiẽ latitudine et ꝓfunditate vt vrna vas cantarus.

Multitudo
Vlterius diuiditur in multas ſpeties / quia in tot quot ſunt nomina nũeralia cardinalia vt duo tria quattuor quinqꝫ centum mille. Dicitur cardinalia quia ordinalia ſunt in p̄dicamẽto relatiõis quia dicunt reſpectum. vt prim⁹ ſecundus tertius et ſic de alijs.

Quintus

Commune eſt quantitati non habere contrarium.

Hec eſt prima ꝓprietas quãtitatis que põt intelligi de rebus et terminis.

Rebus ſic intelligitur. Cõmune eſt quãtitati reali que eſt ſubſtantia non habere contrariũ. ſed aliqua quantitas que eſt qualitas bene habet cõtrariuꝫ vt albedo nigredo. caliditas frigiditas ꝛc. ijs.

De Terminis ſic intelligitur. Termini de p̄dicamento quãtitatis non habẽt contrarium vt bicubico nihil contrariatur. Item linee ſuꝑficiei ꝛc. ijs. quia non ſ͞cant certas q̄litates cõtrarias ſicut termini qualitatis actiõis et paſſiõis ſed bene incertas queadmodũ termini relationis.

Item quantitas non ſuſcipit magis neqꝫ minus.

Hec eſt proprietas ſecunda que etiam poteſt intelligi atqꝫ exponi de reb⁹ et terminis.

Rebus ſic. Aliqua quantitas realis que eſt ſubſtãtia non intenditur neqꝫ remittitur quia non eſt qualitas cui ſoli cõuenit intendi et remitti. Sed tamen aliqua quantitas que eſt qualitas bene poteſt intendi et remitti vt albedo caliditas et ſic de alijs.

De Terminis ſic. Nulli termini de p̄dicamento quantitatis apte predicantur cũ iſtis aduerbijs magis et minus. quia vnum bicubicũ non dicitur magis bicubicum alio ſed bene maius Et debet li minus hic dicere remiſſionem et nõ diminutionẽ quia ſic vnũ bicubicũ eſt minus alio.

Item proprium eſt quantitati ſecundum eam equale vel inequale dici.

Hec eſt tertia et vltima ꝓprietas que etiã põt exponi de rebus et terminis.

Rebus ſic intelligitur. ſcd̄m ſolas quãtitates et omnes tales res dicunt̄ equales vel inequales vt ſi iohannes eſt trepidalis longitudinis et petr⁹ eſt eiuſdem longitudinis tunc dicunt̄ equales. ſi vero petrus eſt bipedalis longitudinis dicuntur inequales et ſic ſubſtantia dicitur equalis vel inequalis alteri. non inquantũ ſubſtantia ſed inquantum quãtitas ꝛc.

De Terminis ſic intelligit̄. Termini de p̄nto quantitatis ſignificãt ꝑ modũ quantitatis ratione cuius vna res dicitur equalis vel inequalis alteri.

Ad aliquid talia dicuntur quecũqꝫ hoc ipſuꝫ qd̄ ſunt aliorum dicuntur vel quomõlibet aliter ad aliud.

Circa cuius initiũ Notãdum eſt ad aliquid eſſe vnum nomen indeclinabile in preſenti et valere tantum ſicut illi duo termini relatiuum et relatio ſecundum qꝫ capitur concretiue vel abſtractiue.

Relatiuum dicitur res relatiua. Eſt autem res relatiua res referibilis ad ſe vel ad aliam rem. Quare ille termin⁹ relatiuũ eſt tranſcendens qꝛ ſignificat omne ens mundi· cum quelibet talis ſit referibilis ad ſe relatione idemptitatis et ad aliam relationẽ diuerſitatis. quia quelibet res mũdi eſt eadem ſibi ipſi et diuerſa ab alia et ſic eſt genus gñaliſſimũ terminorũ

Unde concretoꝝ illius p̄dicamẽti vt ſunt pater filius ſimile equale ꝛc.

Relatio dicit quo aliquid refert ad ſe vel ad aliud vt eſt idēptitas ſimilitudo paternitas ꝛc̄ꝰs. et eſt genus generaliſſimū terminoꝝ abſtractorū illius p̄dicamenti. Quid autē ſit a parte rei talis relatio dicunt antiqui ꝙ ſit quidā reſpectus a ſubſtantia quātitate et qualitate realiter diſtinctus. Moderni vero dicunt ꝙ ſit aut ſubſtantia aut qualitas a qua diſtinguitur non re ſed ratione tm̄ vt habet alibi videri.

Debet ergo dio ſic exponi et intelligi de terminis relatiuis. Talia dicunt ad aliquid .i. illi termini ſunt relatiui. quecūq; hoc ip̄m qd ſunt alioꝝ dicuntur .i. referunt ad alios terminos in gtō vt pater filij dominꝰ ſerui. vel quomōlibet aliter ad aliud .i. in quocumq; alio caſu vt ſcibile ſcientia. intelligibile intellectu. Sed hec diffinitio vt cōiter logici dicunt non eſt ſuffitiens. ſed eſt quedam manuductio in cognitionē terminoꝝ relatiuorum peccat enim in duobus.

Nam
- Primo quia cōuenit relatiuis ſm dici que tamē nō ſunt in p̄dicamēto relatōis vt album albedine nigrū nigredine homo humanitate. Ad aliquid autē quia analogū eſt per ſe poſitū ſtat ſolū pro relatiuis ſcd̄m eſſe. quare diffinitio conuenit pluribus q̄ȝ diffinitum.
- Scd̄o q2 conuenit om̄ibus relatiuis ſm eſſe. quia ſolis relatiuis diſquipantie cōuenit. equipantie eīm nō cōuenit. quia talia non referūt ad alia ſed ad ſeipa vt idem equale ſimile. quare dio non cōuertit cum diffinito. qua ꝓpter datur alia diffinitio ad aliquid que talis eſt.

Item alia diffinitio relatiuorū talis eſt. Ad aliquid talia ſunt quorū eſſe eſt ad aliud quodāmodo ſe habere.

Illa eſt vera dio relatiuoꝝ et intelligitur ſic. Talia ſunt ad aliquid .i. illi termini ſunt in p̄dicamento relationis. quoꝝ eſſe .i. formalis ratio ſcandi. eſt ad aliquid ꝛc̄. incluſiua reſpectus alicus ad ſe vel ad aliud vt pater filius. dominus ſeruus.

Modꝰ
- Significandi p̄dicamēti relatiōis eſt ſignificare per modū referibilis vniꝰ ad ſe vel ad aliam rem.
- Predicandi eſt p̄dicari de prima ſubſtantia inqueſitiuū illius p̄dicamenti. Queſitiuū autē eſt hec oratio. qūo habet hoc reſpectū ad hoc vt querēdo qūo habet iohannes reſpectū ad petrū reſpondetur ſicut pater ad filium. ſicut dominus ad ſeruum ꝛc̄ꝰs. Sed pro cognitione vlteriori terminorū illius p̄dicamenti Notandum relatiuum duplex eſſe

Relatm̄
- Scd̄m dici .i. ſcd̄m vocem tm̄. Eſt quod refertur ad aliud in obliquo ſed importat formale alterius p̄dicamenti vt homo humanitate homo· albū albedine album. et illud non eſt in p̄dicamento relationis.
- Scd̄m eſſe .i. ſcd̄m ſcationem eſt qd refertur ad ſe vel ad aliud in obliquo nō ſupaddēdo formale alterius p̄nti Et illud eſt duplex ſcȝ
  - Equipantie eſt quod refertur ſub identitate vocis .i. ſub habitudīe ꝓprīj obliqui vt idem eiuſdem idem. ſimile ſimili ſimile equale equali equale.
  - Diſquipantie eſt qd refert ſub diuerſitate vocis .i. ſub hitudine alteriꝰ obliqui vt pater filij pater. Et illud eſt duplex ſcȝ ſuppoſitiōis cuiꝰ ſcatū magȝ dignū eſt vt pater dn̄s et ſuppōis cuiꝰ ſcatum minꝰ dignū eſt vt filius ſeruus.

Debet ergo arbor atq; coordinatio ſic poni ad formam.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0070-7

Quintus

Ad aliquid

Ualet tm̄ ſicut referibile
Et diuidit̃ in duas ſpēs
que non hn̄t noīa impo-
ſita pro quibus vtimur
illis litteris

A
Debet ſ̄care
referibile ad ſe
ipſum vt idē

B
Dꝫ ſignificare referibile
ad aliꝰd vt pr̃ filiꝰ dn̄s
ſeruꝰ duplū dimidiū

Cōmune eſt relationi habere contrarium.

Hec eſt prima proprietas que intelligi poteſt de rebus et terminis.

De Rebus ſic. Cōmune eſt relationi .i. rei relatiue habere cōtrariū Et ſic conuenit ſoli ſed nō om̄i. qꝛ cōuenit ſoli enti que eſt qualitas. ſed nō om̄i enti. qꝛ ſubſtā-tie nō ꝯuenit. mō res relatiua eſt terminus tranſcendens.

De Terminis ſic. Cōmune eſt quibuſdā relatiuis ſcd̄m dici habere contrariū vt ſunt calidū frigidū. albū nigrū ꝛc. Sed nulli relatiuo ſcd̄m eſſe ꝯuenit. qꝛ ter-mini relatiui ſcd̄m eſſe nō opponūt̃ cōtrarie ſed bene relatiue vt ptꝫ circa poſt-predicamenta quia non ſignificant certas qualitates contrarias ſed indiffe-renter quaſcūꝗ ꝛc. vt ſimile diſſimile.

Item relatiua ſuſcipiunt magis et minus.

Hec eſt ſecunda proprietas que etiam dupliciter intelligitur.

De Rebus ſic. Alique res relatiue intēdunt̃ et remittūt̃ ſcꝫ q̄ ſꝫ q̄litates intenſibi-les ꝛ remiſſibiles vt albedo caliditas. Alique vo nō vt q̄ ſunt ſubſtātie.

De Terminis ſic Aliqua relatiua ſcd̄m dici apte p̄dicant̃ cum illis aduerbijs ma-gis et minus vt albū nigrū. ſed nulla ſcd̄m eſſe preter illa quattuor ſimile diſſi-mile equale inequale. q̄ dicūt reſpectū fundatū in latitudīe intēſiua vl̃ extēſiua

Item omnia relatiua dicuntur ad conuertentiam

Hec eſt tertia ꝓprietas q̄ intelligit̃ et exponit̃ ſolū de terminis qꝛ illis ꝯuenit dici ad con-uertentiā. Dici ad ꝯuertentiā eſt poſſe eſſe ꝑtem bone ꝯn̄e in cuius an̄te p̄dicat̃ aliqͣ ter-minus de ſeip̄o mediante aliquo obliquo et in cōſequēte talis obliquus p̄dicat̃ de ſeip̄o in recto mediante obliquo prioris recti.

Ut
Pater eſt filij pater igitur filius eſt patris filius
Dominꝰ eſt ſerui dn̄s igit̃ ſeruus eſt domini ſeruus.

Sed non cōuenit ſolis relatiuis ſcd̄m eſſe ꝟm etiam cōuenit alijs terminis ſicut relatis ſcd̄m dici. vt albū eſt albedine albū igit̃ albedo eſt albi albedo ꝛcͣ.

Itē relatīa ſunt ſil̃ natura qꝛ poſita ſe ponūt ꝛ ꝑēpta ſe ꝑimūt.

Illa eſt quarta ꝓprietas que pōt intelligi de rebus et de terminis.

De Rebus ſic. Res relatiue ſunt ſimul natura .i. naturali intelligentia. ſic qꝫ nulla res intelligitur relatiue niſi in reſpectu ad ſe vel ad aliā. qꝛ nihil dicit̃ pater niſi in ordine ad filium ꝛc.

De Terminis ſic. Relatīa ſcd̄m eſſe inferūt ſe mutuo in bona ꝯſequētia ſubſiſtēdi vt pater eſt igit̃ filius eſt. dominꝰ eſt igitur ſeruus eſt et econuerſo ſimiliter pa-ter non eſt ergo filius non eſt et econuerſo. et hoc eſt relatiua poſita ſe ponere et ꝑempta ſe ꝑimere .i. ſe mutuo inferre affirmatiue et negatiue.

Sed non conuenit ſolis relatiuis ſcd̄m eſſe verum etiam conuenit ſubiecto et ꝓpꝛie paſſioni vt homo eſt igitur riſibile eſt. et econuerſo. riſibile eſt igitur hō eſt et ſic de alijs Et in relatiuis ampliatiuis dꝫ exprimi ampliatio vt ſcibile ē igit̃ eius ſciā ē vl̃ p̄t eſſe ꝛc.

Cõſeq̃ntia
- Mutua eſt in qua añs infert ↄſequens et pōt ecõuerſo inferri a cõſequente ↄ
- Subſiſtendi eſt cuius antecedens et conſequens ſunt ꝓpoſitiones de eſt ſecundo adiacente.

Jtem ꝓpriũ eſt relatiuorũ ſi quis diffinite nouerit vnum relatiuorum diffinite noſciturus eſt et reliquum. oportet enim vtriſqꝫ in vtrorumqꝫ rationibus vti.

Hec eſt quinta et vltima ꝓprietas q̃ ſolũ intelligit̃ de termĩs et ſequit̃ corrolarie ex q̃rta Et exponit̃ ſic. Si q̃s ſcit diffinire vnũ relatiuoꝝ ille etiã ſcit diffinire alterũ .i. ſuũ correlatiuũ. Cuiꝰ rõ ponit̃ in textu. q2 oportet vnũ ingredi diffinitionẽ alterius.

Ut
- Pater eſt ens habens filiũ. Filius eſt ens habens patrem.
- Dñs eſt ens habẽs ſeruũ Seruus eſt ens habens dominũ.

Et ratio eſt quia vnum relatiuorũ non habet cognoſci ſine altero. ergo etiam nõ habet diffiniri ſine altero ꝛc.

Qualitas eſt ꝑm quã q̃les eſſe dicimur vt ſcd̃m albedinẽ albi.

Jſtud eſt quartũ ꝑdicamentũ qd̃ denõiat̃ ꝑntũ q̃litatis in abſtracto et ꝑdicamẽtũ q̃lis in cõcreto capiendo li qualis categorematice vbi notandum ꝙ

Quale capitur
- Uno mõ ſincategorematice et ſic eſt queſitiuũ ꝑdicamenti qualitatis vt querendo qualis eſt ſortes.
- Alioꝰ categorematice et ſic vꝫ tm̃ ſicut ens hñs in ſe q̃litatẽ vt albũ nigrũ ꝛc. et ſic eſt genꝰ gñaliſſimũ terminoꝝ cõcretoꝝ illius ꝑdicamẽti. Qualitas vero eius abſtractũ ſ̃cat formã accñtalẽ inherentẽ alicui ſubiecto qd̃ denõiat̃ q̃le vt albedo nigredo .et eſt genꝰ gñaliſſimũ terminoꝝ abſtractorũ ꝛc.

Modꝰ
- Significandi illius ꝑdicamẽti eſt ſ̃care ꝑ modũ forme denoiantꝫ aliq̃d quale.
- Predicandi eſt ꝑdicari de prima ſubſtãtia in queſitiuũ illius ꝑdicamẽti. qd̃ eſt li quale ſincategorematice captũ vt querendo qualis eſt ioãnes bene rñdetur eſt albus niger doctus ignarus pulcer formoſus ꝛcijs.

Cuius quattuor ſunt ſpeties.

Hic diuiditur qualitas et hoc accñtalis in quattuor ſpeties. ex qua diuiſione colligitur coordinatio et arbor ꝑdicamenti qualitatis. tenendo differentias eſſentiales ec̃ in predicamento qualitatis vt Marſilius tenuit.

Qualitas
- Eſſentialis vt rationale ſenſitiuũ corpeũ aiatũ
- Accidentalis
  - Jnſenſibilis vt eſt habitus vel diſpoſitio naẗalis poñã vel ĩpotẽtia
  - Senſibilis vt ẽ paſſio vl̃ paſſibil̃ q̃litas ſoꝛa vel figura.

Prima eſt habitus vl̃ diſpoſitio. Jn qua ſunt omnes termini ſignificantes qualitates acquiſitas quibus ſubiectum habet

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0072-9

Quintus

ſe prompte vel difficulter ad ſuas operationes.

Hec eſt prima ſpeties qualitatis accidentalis Circa quā notandū eſt habitum et diſpo ſitionem ſic differre.

Unde
- Habit⁹ eſt q̄litas firmiter radicata in ſubiecto difficulter remobilis ab eodē.
- Diſpoſitio eſt qualitas debiliter radicata in ſubiecto facile remobilis ab eo dem.

Diffinit aūt habitus ſic. Eſt qualitas in aīa exiſtens ab ea ex actibus cauſata difficulṫ mobilis eam abilitans ad opandū conſimiles operatiōes ex qualibus eſt ꝓducta. Et eſt duplex ſcꝫ moralis et intellectualis.

Ditus
- Moralis ē qui inclinat et promptificat ad opatiōes moraliṫ bonas vl̓ malas .i. vitioſas. vt ſꝫ liberalitas iuſtitia tpātia ⁊cͤ. itē ꝓdigalitas illiberalitas ⁊c̄
- Intellectualis eſt q̄ inclinat et ꝓmtificat ad intelligendū vt ſunt ſapiētia in tellectus ſcientia prudentia et ars. cū ſuis ſpetiebus vt ſꝫ grāmatica logica muſica geometria ⁊cͤ. Itē ſartoria ſutoria carpentaria ⁊cͤ.

Ex quo colligitur duplices eſſe terminos in hac ſpetie.

Nam
- Primo nomia virtutū et vitiorū cum ſuis concretis vt ſunt iuſtitia iuſtus. li beralitas liberalis. iniuſtitia ſuperbia auaritia ⁊c̄.
- Scdo noīa notitiarū tā liberaliū q̄ꝫ mechanicaꝝ cū ſuis cōcretis vt grāmati ca grāmatic⁹. metaphica metaphic⁹. ſartoria ſartor. carpētaria carpētari⁹ ⁊c̄

Sunt tales qualitates ſub habitu ꝓut firmiter ſunt radicate. ſed inquantū debiliter ra dicate ſunt potentionaliter ſub diſpoſitione.

Secūda ſpēs eſt naturalis potētia vel impotētia In qua ſunt oēs termi̅ ſ̄cantes q̄litates innatas q̄bus ſubiectū reddiṫ potēs vel ipotēs ad ſuas opatiōes naturales vt durum molle.

Nataṫ
- Potentia eſt qualitas innata vel ex principiis naturalib⁹ orta p̱ quā ſubiectū redditur potens ad ſuas opatiōes et ad reſiſtendū ſuis nociuis vt naturalis ſanitas. durities in lapide.
- Impotētia ē q̄litas innata ⁊c̄. p̱ quā ſubctm̄ reddiṫ ipotēs ad ſuas opatiōes ⁊ ad reſiſtēdū ſuis nociuis vt naturaľ egritudo. mollities in lapidē ⁊c̄.

Sunt autem in hac ſpetie quadruplices termini.

Nam
- Primo noīa ſexuū vt vir et mulier. vir em̄ dt naturalē potentiā. q2 dr a vireo. mulier vo dt naturalē impotentiā q2 dicit quaſi mollis aer.
- Scdo Noīa cōplexionū vt ſanguineus colericus q̄ dicunt naturalē potentiā flegmaticus et melancolicus que dicūt naturalē impotentiam.
- Tertio Noīa ſ̄cantia q̄litates prout tales cōſequunṫ cōplexiones vt ira man ſuetudo pigritia audatia ſomnolentia.
- Quarto ꝓprie paſſiones terminoꝝ ſubſtātialiū vt riſibile flebile et ſic de aliis quia tales termini dicunt aptitudinē que habet ſe modo potētie et qualitatis Nec requiritur ad terminos p̄dicamenti qualitatis ſ̄care veram qualitatem. ſed ſufficit q̄ ſ̄cant aliquid modo qualitatis.

Tertia ſpeties eſt paſſio vel paſſibilis qualitas. In qua ſunt termi̅ ſ̄cātes q̄litates inferētes paſſionē ſenſib⁹ vt albū dulce. Illa eſt tertia ſpeties.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0073-4

Paſſio eſt q̄litas pceptibilis ſenſu vel a tali cauſata facile tranſiens vt rube-
do in fatie ex verecūdia cauſata Itē gaudiū ex apphenſiōe conuenientis pꝰ
ſtatim labitur.
Dicit Paſſibilis qualitas eſt qualitas pceptibilis ſenſu vel a tali cauſata difficulter
tranſiens vt rubedo naturalis in fatie. triſtitia ex apprehenſione diſconuenien-
tis prout diu durat.

Ex quo patet paſſionem et paſſibilē qualitatem differre ſicut diſpoſitionem et habitum
Et ſunt in hac ſpetie duplices termini.

Primo nomia ſignificātia qualitates ſenſibiles cum ſuis concretis vt albedo
ſonus ſapor odor caliditas lux lumen.
Nam Scdo termini ſcantes q̄litates generatas in appetitu ex apprehenſiōe cōue-
nientis vel diſcōuenientis vt ira gaudiū timor et ſic de aliis.

Quarta ſpēs eſt forā vel figura vt pulcritudo triangularitas.

Hec eſt quarta ſpeties circa quā notāda eſt expoſitio terminorum.

Forma eſt diſpoſitio rei cōſtans ex vna qualitate vel pluribus adinuicem cō-
mixtis vt formoſitas pulcritudo deformitas.
Di Figura eſt ſuperfities vno termino vel pluribus clauſa. et terminata vt circu-
lus clauditur vno termino quia vna linea. triangulus clauditur tribus lineis
et ſic de aliis vt ſic

Sunt autem in hac ſpetie triplices termini.

Primo Noīa diſpoſitionū vt decorus venuſtus pulcer formoſus et deformis
et ſic de aliis.
Nam Scdo oēs ſpēs figurarū vt ſꝫ circulꝰ triāgulꝰ q̄drāgulꝰ pētagonꝰ ꝛ ſic de aliis
Tertio noīa inſtrumentorū et rerum arte mechanica factarū vt cultellus ſerra
ſecuris cocliar mēſa ꝛc̄is. q2 artifex nullā nouā formā ſubſtātialē cauſat. ſed
materiā circa quā opat̄ alit et aliter figurat apponēdo vl' deponēdo vt claret

Ineſt autem contrarietas qualitati vt album nigrum.

Hec eſt prima proprietas que poteſt exponi de rebus et de terminis.

Rebus ſic. Alique q̄litates reales contrariant̄ inter ſe. i. non pn̄t ſimul eidem
ineſſe ſed bene ſucceſſiue vt albedo et nigredo caliditas et frigiditas Et ſic ſoli
q̄litati cōuenit hr̄e cōtrariū. ſed nō omi. q2 ſciētie et lumine nihil cōtrariat̄ cum
De ignorantia et tenebra nihil ſint quia priuationes.
Termis ſic. Aliqui termini de p̄dicamēto q̄litatis cōtrariāt̄ inter ſe. i. cōnotāt
certas forās ꝯtrarias ꝛc̄. vt albū ꝛ nigrū calidū ꝛ frigidū Nō tn̄ ꝯuenit oībꝰ q2
termini de prima ſpetie nō habēt cōtrariū Nec cōuenit ſolis. quia etiā conue-
nit terminis de p̄dicamento actiōis ꝛ paſſiōis vt patebit infra.

Item qualitas ſuſcipit magis et minus.

Hec eſt ſecunda proprietas que dupliciter intelligitur.

Rebus ſic. ſole qualitates intendunt̄ et remittunt̄ q2 illorū eſſe eſt graduale et
latitudinale quia conſtituitur ex multis gradibus vt patet de albedine et ca-
liditate ꝛc̄is.
De Terminis ſic. Aliqui termini de p̄nto qualitatis apte predicant̄ cum his ad-
uerbiis magis et minus vt album nigrum calidum frigidū Sed nō oēs nec
ſoli. q2 vnū triangulare non eſt magis triāgulare q̄ꝫ aliud q̄ꝫuis bene ſit ma-
ius. Etiā conuenit terminis actiōis et paſſionis vt patebit.

Quintus.

Item ꝓpriū eſt qualitati ſcḋm eam ſimile vel diſſimile dici.
Hec eſt tertia et vltima ꝓprietas q̄ pōt intelligi de rebus et de terminis.

De
- Rebus ſic. ſcḋm ſolas q̄litates et oēs tales res dicūt ſil'es vł diſſil'es. vt ſi ioannes eſt alb⁹ ꝛ petr⁹ eſt alb⁹ dicūt ſil'es ſi ꝟo petr⁹ ē niger dr̄r diſſil'es. ſicut em̄ eq̄litas eſt pluriū vna q̄ntitas ſcḋm ſpetiem. ſic etiā ſimilitudo eſt pluriū einſdem qualitas ſcḋm ſpetiem.
- Terminis ſic. ſoli termi de p̄nto q̄litatis et om̄es tales ſ̄cant p modū q̄litatis rōe cui⁹ res dicūt ſil'es vel diſſil'es Dr̄ p modū q̄litatis qꝛ termi actiōis ꝛ paſſiōis etiā q̄litatē ſ̄cāt vt pꝫ de illis calefactio albefactio. ſed p modū accti̇ōis.

Actio eſt ſcḋm quam in id quod ſubijcitur agere dicimur.
Hic agit de quīto p̄dicamēto qḋ vocat̄ p̄ntū actiōis in abſtracto ꝛ agētis ſiue actiui in cōcreto Et dꝫ diō ſic intelligi. Actio ē q̄dā for̄a ſm quā denōiamur agere in id qḋ ſubijcit̄. i. in paſſiuꝫ Ideſt ē q̄dā for̄a q̄ ꝓducit̄ ab agēte in aliquo paſſo.

Ut
- Generatio eſt forma q̄ ꝓducit̄ in materia ab agentibus naturalibus.
- Calefactio eſt caliditas que ꝓducit̄ ab igni in aqua vel in alio ſubiecto.

Mod⁹
- Significandi eſt ſignificare per modū forme denominātis aliquid agere ſeu per modum agentis.
- Predicandi eſt p̄dicari de prima ſubſtantia inqueſitiuū huius p̄dicamenti qḋ eſt li q̄d agit. vt querēdo q̄d agit ioānes. r̄ndet̄ legit ſcribit docet ꝛc̄ij̄s.

Debet autē coordinatio et arbor preſentis predicamenti ſic poni.

Actio.

A	B
Debet ſignificare actionem ſubſtantialē vt generatio	Debet ſ̄care actionem accidentalem vt eſt alteratio.

Paſſio eſt effectus illatioq̄ꝫ actionis.
Hic agit de ſexto p̄dicamēto qḋ dr̄ paſſiōis in abſtracto ſ̄ paciēt̄ vł paſſiui in cōcreto. Et debet diō ſic intelligi. Paſſio eſt effectus qui infert̄. i. ꝓducitur ab actiōe. i. ab agēte Ideſt eſt quedā forma que ꝓducit̄ ab aliquo agente et recipit̄ in aliquod paſſum Et in re eſt eadem entitas cum actione quia eadem res vocatur actio et paſſio. ſed diuerſis rationibus conſiderandi vt calefactio.

Que
- Dicitur actio inquantū ab agente ꝓcedit qḋ denominat agere.
- Dicitur paſſio inquantū in paſſum recipit̄ quod denominatur ab ea pati.

Mod⁹
- Significādi ē ſ̄care p modū for̄e denominātis aliq̄d pati ſeu p modū paciētis
- Predicandi eſt p̄dicari de prima ſubſtātia inqueſitiuū illius p̄dicamēti quod eſt li quid patitur. vt quid patit̄ ſortes reſpondet̄ percutitur amatur videtur calefit frigifit et ſic de alijs.

Et debet coordinatio et arbor illius predicamenti ſic poni.

Paſſio.

A	B
Debet ſignificare paſſionem ſubſtantialem vt generatio	Debet ſignificare paſſionem accidentalem vt alteratio.

Sunt enim nomia verbalia in io in p̄dicamento actionis prout actiue ſignificāt. Sed ſunt in p̄dicamento paſſionis prout ſignificant paſſiue.

D

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0075-6

Tractatus

Agere et pati ſuſcipiunt contrarietatem.

Hic ponitur prima ꝓprietas illoꝝ p̄dicamentorũ coniunctim que poteſt intelligi tam de rebus q̄ȝ de terminis.

De
- Rebus ſic. Alique actiones reales ſimiliter paſſiões que ſunt qualitates hn̄t cõtrariũ vt calefactio et frigefactio q̄ ſunt caliditas frigiditas.
- Terminis ſic. Aliqui termini de actiõe et paſſiõe habent cõtrariũ q̄ ſcȝ cõnotant certas formas contrarias vt calefacere frigefacere. calefieri et frigefieri. Non tamē om̄es nec ſoli ut patet ex dictis.

Item agere et pati ſuſcipiunt magis et minus.

Hec eſt ſcd̄a ꝓprietas que etiã pōt intelligi atq; exponi de rebus et de terminis.

De
- Rebus ſic. Alique actiones et paſſiones reales intendunt et remittunt ſcȝ que ſunt q̄litates intenſibiles et remiſſibiles. vt calefactio albefactio et ſic de alijs Sed non omnes ⁊c.
- Terminis ſic. Aliqui termini de predicamento actionis et paſſionis apte p̄dicantur cum illis aduerbijs magis et minus vt calefacere frigifacere. calefieri et frigefieri. Sed non omnes nec ſoli.

Item ꝓprium eſt actiõis ex ſe inferre paſſionem Et paſſionis inferri ex actione.

Hec eſt tertia et vltima ꝓprietas que vult ad actionē ſequi paſſionem q2 ſi aliquid agit aliquid patitur a tali agente vt ſi quis ſecat aliquid ſecatur ⁊c.
Ex p̄nti ꝓprietate infert vna regl'a ꝯ̄ſalis q̄ talis ē ab actiuo ad paſſiuũ ē bona ꝯ̄ña.
Ut Ego video iohannem igitur iohannes videatur a me
Petrus percutit paulũ igitur paulus percutitur a petro.

Quãdo eſt qđ ex adiacētia tp̄is in re tp̄ali derelinquitur.

Hic agitur de ſeptimo p̄dicamēto qđ vocat̄ p̄ntũ q̄ñ Circa qđ notandum eſt.

Q̄ñ capit̄ dupl'r
- Uno mõ ſincategorematice et queſitiue et ſic eſt q̄ſitiuũ p̄ntis p̄dicamenti.
- Alioꝰ categorēa tice ⁊ ſic capit̄ adhuc dupl'r ſcȝ
  - Concretiue ⁊ ſic ſ̄cat ens in tp̄e ꝑ modũ diſtãtie vel indiſtãtie a p̄nti tp̄e vt ens in die ens in hora. añ annũ poſt mēſeȝ ⁊ ſic ponit̄ genꝰ generaliſſimũ terioꝝ ꝯcretoꝝ p̄ntis p̄dicamenti ſi q̄ eſſent impoſiti
  - Abſtractiue et ſic ſ̄cat tp̄s ꝓut coexiſtit rei tp̄ali diſtanter vel indiſtanter a preſenti tēpore vt in hora in die ante annum et ſic eſt genꝰ generaliſſimum terminorum abſtractorum illius predicamenti et deſcribit̄ ſic eſt quod ex adiacentia temporis ⁊c. i. eſt tempus prout coexiſtit rei temporali.

Modꝰ
- Significãdi illiꝰ p̄dicamēti ē ſ̄care tp̄s ꝑ modũ coexiſtētie rei tp̄ali. i. ꝓut coexiſtit rei tp̄ali Quare illi termiī annus dies ⁊c. non ſunt in hoc p̄dicamēto q̄ȝuis ſ̄cent tp̄us ſed ſunt in predicamento quantitatis ⁊c.
- Predicandi eſt p̄dicari de p̄ria ſubſtãtia inqueſitiuũ huius p̄dicamēti qđ ē l̄i q̄ñ ſincategorematice captũ vt querēdo q̄ñ venit iohãnes R̄ñdet̄ hodie heri. añ annũ. poſt horã ⁊cijs. Et debēt hic capi aduerbia nomīaliter et complexa loco incomplexorum propter penuriam vocabulorum.

Debet autem coordinatio ac arbor p̄ntis predicamenti ſic poni ad formam.

Quando.

A

Debet ſcare tēpus ꝑ modū indiſtantie a preſenti tempore vt in die in hora iam nunc hodie ꝛc.

B

Debet ſcare tempꝰ ꝑ modū diſtātie a preſenti tempore vt ante annum poſt menſem heri cras ꝛc.

Ubi eſt circūſcriptio corꝑis ex loci circūſcriptiōe ꝓcedens.

Hic agitur de octauo ꝑdicamēto qđ vocat̃ ꝑdicamentū vbi Circa qđ notandum eſt.

Ubi capitur — Uno mō ſincategorematice et queſitiue et ſic eſt vnum de quattuor queſitiuis preſentis predicamenti.

Alioꝰ categorematice ⁊ ſic capit̃ dupliciter —
Cōcretiue ⁊ ſic ſcat ens in loco ꝑ modū diſtātie vł indiſtātie a pñti loco vt ens in domo ens extra ciuitatē ens ꝓpe domū ꝛc. et ſic eſt genꝰ gñaliſſimū terminorū cōcretoꝝ illius ꝑdicamenti ſi qui eſſent impoſiti.
Abſtractiue et ſic ſcat locū prout coexiſtit locato ꝑ modū diſtātie vł indiſtātie a pñti loco vt in domo extra ciuitatē ꝛc. et ſic eſt genus generaliſſimum terminorū abſtractorū illius ꝑdicamenti et deſcribitur ſic eſt circūſcriptio corporis ꝛc. i. eſt locus prout coexiſtit locato.

Modꝰ —
Significandi eſt ſcare locū ꝑ modū coexiſtentis alicui locato. Quare ille terminꝰ locus non eſt in vbi ſed in relatione.
Predicandi eſt ꝑdicari de prima ſubſtātia in queſitiuū huiꝰ pñti q̄ ſꝫ q̄ttuor ꝰ. Per q̄ q̄ vł vbi fit q̄ſtio ſiue ꝑ vñ Quoꝝ ſoffitia tangunt̃ illo v̄ſiculo Quo petit ad qua per in vbi vnde petit de vt querendo quo vadit iohannes Rñdet̃ huc illuc ad domum ad ciuitatem ꝛc̄ꝭs.

Debet autem coordinatio et arbor preſentis ꝑdicamenti ſic poni ad formam.

Ubi.

A

Debet ſignificare locū per modū indiſtantie vt in domo in ciuitate hic illic intus.

B

Debet ſignificari locum ꝑ modum diſtantie vt ꝓpe domū extra ciuitatē foris alibi ꝛc

Et dñt hec ꝯplexa capi loco incōplexoꝝ ꝯcipimꝰ enim circūſtātias locoꝝ incōplexe ſ habemus paucas voces q̄bꝰ illas incōplexe exprimamꝰ quia ſolū aduerbia vel caſus abſolute poſitus ꝛc.

Et ſcđm buridanū illa aduerbia pure aduerbialiter tenta non ſunt ꝑdicamentalia ſed prout ponūtur loco noīm indeclinabiliū ſic enim habēt modū ꝑdicandi de prima ſubſtantia in concreto vt iohānes eſt hic. i. iohānes eſt ens in hoc loco ꝛc.

Situs eſt ordinatio partium in toto et in loco.

Hic agit̃ de nono pñto qđ vocat̃ pñtū ſitus in abſtracto ſed ſituatū in cōcreto.
Et dꝫ dio ſic intelligi Situs eſt ordinatio partis in toto et in loco. i. ꝑs vel ꝑtes prout habent vel ꝑtium ordinem in toto et loco vero vel imaginario.

Exēplū —
Primi vt trabs barba manꝰ caput ꝛc. qꝛ aliqđ lignum ideo dꝛ trabs qꝛ iacet trāſuerſaliter in domo qm̄ ſi erectum eſſet diceretur columna.
Itē crines in mento creſcētes dicūt̃ barba et nō qui creſcūt in capite ꝛc.
Scđi vt ſedens ſtans iacens erffurdia. maguntia colonia ꝛc̄ꝭs. dꝛ enim aliq̄s ſedere ex ordinatiōe partium in toto et loco ꝛc.

Modꝰ —
Significādi ē ſcare ꝑ modū ordinatiōis ꝑtis vł ꝑtiū in toto et in loco.
Predicādi ē ꝑdicari de prīa ſubſtātia in queſitiuū huiꝰ ꝑdicamēti Qđ ē. Quō eſt hoc ſituatū et rñdet̃ ſicut trabs ſedens ſtans paries manus ꝛc̄ꝭs.

Et debet coordinatio et arbor preſentis predicamenti ſic poni ad formam.

Tractatus.

Situs

A
Debet ſignificare rem partialem ꝛc. vt barba trabs paries manus pes

B
Debet ſignificare rem totalem vt ſedēs ſtans iacens erffurdia ꝛc.

Habitus eſt corpis et eoꝝ que circa corpus ſunt adiacentia.
Hic agitur de decimo et vltimo p̄dicamento quod vocatur predicamētū habit⁹ in abſtracto ſed habituatum in concreto.
Et dꝫ dio ſic intelligi Habit⁹ eſt corpis. i. eſt indumentū imediate adiacēs corpi ꝛ eoꝝ que circa ꝛc. indumentū qđ mediate adiacet corpori.

Exm̄
- Primi vt annulus camiſia calceus birretū cyrotheca bracha ꝛc.
- Secundi vt cingulus tunica pallium toga diplois Subucula maſtruca ꝛcīȷs.

Mod⁹
- Significādi eſt ſ̄care p̱ modū indumēti adiacēt corpi actu vel aptitudine.
- Predicandi eſt predicari de prima ſubſtātia inqueſitiuū huius predicamenti Qđ eſt qūo eſt hoc habituatū et reſpondet eſt tunicatum togatum palliatum brachatū ꝛc. Et abſtracta reſpondet ſcđm ſua concreta.

Et debet coordinatio et arbor illius predicamenti ſic poni ad formam.

Habitus

A
Debet ſignificare indumenta immediate corpori adiacentia vt camiſia

B
Debet ſ̄care indumenta mediate corpi adiacētia vt palliū tūica ꝛc.

Poſtp̄dicamenta ſunt quinq̧. verſus Op. pri. mo. ſimul ha. tot ſunt poſtpredicamenta.
Hic agit de poſtp̄dicamētis vbi notādū poſtp̄ntū ſic deſcribit Eſt aliq̄d cui⁹ notitia vꝫ ad cognitionē accidentalē verorum predicamentoꝝ. Cognoſcuntur autem vera p̄dicamenta accidentaliter per ſuas ꝓprietates vt patuit.
Et ſunt quinq̧ cōiter vſitata ſcꝫ oppoſitio prioritas motus ſimultas et habere.

Primum eſt oppoſitio Opponunt aūt alia cōtrarie vt album nigrum Alia relatiue vt pater filius Alia priuatiue vt vidēs cecus Alia contradictorie vt albū non album.
Circa illud poſtp̄dicamentū Notandū eſt oppōem duplicē eſſe ſcꝫ rerū et ſignorum.

Oppō
- Rerū eſt repugnantia duarū qualitatū nō potentiū ſimul eidem in eſſe ſed bñ ſucceſſiue vt albedo nigredo caliditas et frigiditas et illa vocatur cōtrarietas quia res non aliter q̄ꝫ contrarie opponuntur.
- Sigꝫoꝝ ē duplex ſ.
  - Propōm eſt repugnantia propōm et illa diuidit in contrariā ſubcōtrariā cōtradictoriā ꝛ ſubalternā vt patuit circa primū tractatum.
  - Terminoꝝ eſt repugnātia termioꝝ nō potētiū ſit de eodē verificari ſed ſucceſſiue et illa vlteri⁹ q̄druplex ē ſicut dꝫ hic i textu ſcꝫ ꝯria relatiua priuatiua et ꝯdictoria exempla patent in textu.

Sunt autē illi termini cōtrarie oppoſiti qui cōnotant certas formas cōtrarias vt albū nigrum. calidū frigidū calefacere frigefacere. calefieri et frigefieri ꝛcīȷs. Sed abſtracta

Morum concretorum ſunt termini diſperati.
Dicitur notanter certas formas propter illos termios ſimile diſſimile que etiã cõnotãt qualitates cõtrarias q: ſimilitudo ē qualitas ſcđm cõem viã modernã ſimiliter diſſimilitudo ſed nõ certas q̃litates quia indifferenter quaſcũq3 ꝛc.
Sed termini relatiue oppoſiti ſunt relatiua diſquiparantie que hñt ſe ſic ꝙ vnũ refert ad aliud vt pater filius dñs ſeruus illa eñ hñt ſe adinuicem correlatiue.
Termini autem priuatiue oppoſiti ſunt quorum alter includit negationem priuatẽtem vt cecus et videns.iuſtus iniuſtus.
Sed termini ꝯtradictorie oppoſiti ſunt quoꝝ alter ſumit cũ negatiõe negãte vel infinitante vt hõ nõ hõ albũ nõ albũ ꝛc.Et oẽs termĩ oppoſiti pñt ſucceſſiue de eodẽ v̾ificari ꝓter cõtradictorios abſolutos qñ negatio tenet infinitanter ſed tenendo neganter nulli de eodẽ verificari pñt q: ſic alterũ cõtradictoriorũ dr̄ non ens quare.
Quidã volũt tales non eſſe oppoſitos ſed diſpatos qui ponũt hanc dr̄ñam Quia
Termĩ
- Diſpati ſunt q̃ nec ſit nec ſucceſſiue v̾ificari pñt de eodẽ vt hõ et aſinus.
- Oppoſiti ſunt qui non ſimul ſed ſucceſſiue poſſunt verificari de eodẽ vt albu3 nigrum.

Et v3 hoc poſtp̃ntũ ad illã ꝓprietatẽ de ꝯrietate ſiue exponit realit ſiue logicalit vt claret

Scđm eſt prioritas dr̄ aũt pri⁹ quinq3 mõis v̾⁹. Tꝑe natura ſit ordine dic ꝛ honore. Cauſam cauſato dicimus eſſe prius.

Pri⁹ dr̄
- Prio ſm tꝑs ſic vetuſtiora dñr priora vt ſenex ē prior puero troia ē prior roma
- Secundo ſcđm cognitionem et ſic genera ſunt priora ſpetiebus quia cognitio generalis eſt prior ſpetiali.
- Tertio ſm ordinẽ vt lr̄e ſt3 priores dcõe premiſſe ſunt priores concluſione.
- Quarto ſm honorẽ vt nobilis dr̄ prior ruſtico. Magiſtrat⁹ eſt prior plebe.
- Quito ſm cauſalitatẽ vt cauſa ē prior ſuo effectu pater eſt prior filio ꝛc.

Per hoc poſtp̃ntũ habet q̃ mõ prioritatis gñа ſt3 priora ſpetieb⁹ q: ſcđo modo.

Tertiũ eſt mot⁹ cuius ſex ſunt ſpeties v̾ſus Corrũpit generat augmẽtat diminuitq3 Alterat ꝛ mutat ſt3 hec ſpẽs motionis.

Unde
- Corruptio eſt ꝓceſſus forme ſubſtantialis ab eſſe ad non eſſe
- Gñatio eſt ꝓceſſus forme ſubſtãtialis de nõ eſſe ad eſſe — in ſubiecto
- Augmentatio eſt p̃exiſtentis quantitatis maioratio
- Diminutio eſt preexiſtentis quantitatis minoratio
- Alteratio ē p̃exiſtẽtis q̃litat3 variatio ſeu ē acq̃ſitio vl' deꝑditio q̃litatis:
- Loci mutatio ē mutatio rei d̾ loco in locũ vt h3 videri ĩ philoſophia naturali.

Pro hoc poſtpredicamentũ habetur qua ſpetie mutationis ſubſtantia ſcđm ſui mutationẽ eſt ſuſceptibilis contrariorum quia ſcđm alterationem.

Quartũ eſt ſimultas dicuntur autem aliqua ſimul tripliciter verſus. Tempore dico ſimul quarũ generatio nunc eſt. Que conuertuntur dicimus eſſe ſimul Suntq3 ſimul ſpeties genus vnum condiuidentes.

Primo ſcḋm tp̄us vt duo gemelli dr̄r naſci ſimul.i.in eodem tēpore.
Scḋo ſcḋm conuerſiuā ꝯn̄am et ſic relatiua ſunt ſimul natura ideſt inferunt ſe mutuo in bona ꝯn̄a ꝛc.
Sil' dr̄r Tertio ſm diuiſiōez vt dr̄e vl' ſpēs vni⁹ gn̄is vt aialiū aliḋ rōale aliḋ irrōale.
Illis mōis addit q̄rtus et ē eoꝝ q̄ ſe tāgūt vl' ſtꝫ in eodē loco vt cutis et camiſia dr̄r eē ſil' Itē qui habitāt eandē domū ſimul habitare dicuntur ꝛc.

Per hoc poſtpredicamentū habetur quomō relatiua ſunt ſimul natura ꝛc.

Quintū ē habere qḋ dr̄ ſeptē modis v⁹. Qualia vl' quāta corpis adiacētia mēbꝛū Uinū vel agros vxorē fertur habere.

Dr̄e dr̄ aliquid
Primo Qualitatem vt albedinem nigredinem ſcientiam ꝛc.
Scḋo Quantitatem vt magnitudinē multitudinem.
Tertio Indumentū vt tunicā togam calceum ꝛc.
Quarto Membꝛū vt digitum manum pedem ꝛc.
Quinto Contentum vt vas habet.i.continet vinum.
Sexto Poſſeſſionem vt agros vineas domum ꝛc.
Septio Uxorē ꝛ iſte mod⁹ ē alieniſſim⁹ qꝛ q̄ hꝫ vxorē ſil' habet ab eadem ꝛ.

Per hoc poſtp̄ntū ſcit' q̄ mō aliq̄d hꝫ ꝯriū qꝛ p̄io mō ꝛc. Et tm̄ de veteri logica. Sequitur nunc conſequēter noua logica.

Tractatus ſextus qui dicitur tractatus argumentationis et conſequentiarꝝ. In quo agitur de tota argumentatione in generali atqꝫ illatiua ſic incipit.

Argumētatio ē orō hn̄s an̄s ꝛ ꝯn̄s cū nota ꝯn̄tie Cui⁹ q̄ttuor ſunt ſpēs ſcꝫ ſillogiſmus inductio exemplū et enthimema.

Circa principiū illius tractat⁹ notādū eſt illos duos termios argumētatio ꝛ ꝯn̄a eē ſinonimos et habere eandē diōem Que dꝫ intelligi expreſſe vel implicite.

Exm̄ vbi
Expreſſe vt hō currit igit' hō mouet' hō eſt aial igit' riſibile eſt anial.
Implicite vt magiſtro legente pueri ꝓficiunt Sole oriente dies fit qui q̄uo habeant reſolui patuit circa primū tractatum.

Ex q̄ pꝫ argumētatiōez ſiue ꝯn̄am ꝯſtitui ex trib⁹ ptib⁹ ſcꝫ ex an̄te ꝯn̄te ꝛ nota ꝯn̄e.

Unde
An̄s eſt ex quo infertur aliquid et dicitur ab antecedendo
Cōſequens eſt qḋ infertur ex alio et dicit' a conſequendo
Nota ꝯn̄e ē ſignū q̄ mediāte ꝯn̄s infert' ex an̄te vt ſunt ergo iḋo igit' ſi qꝛ ꝛc̄.

Eſt auttem argumentatio ſimiliter ꝯn̄a duplex ſcꝫ mala et bona.

Conſequentia
Mala ē i q̄ poſſibile ē an̄s eē veꝝ ſine ꝯn̄te vt ſi ſortes currit bacul⁹ ſtat i āngulo
Bona eſt i q̄ impoſſibile eſt an̄s eē veꝝ ſine ꝯn̄e et illa eſt duplex
Materialis eſt cōtra quā in ſimili forma retenta dabilis eſt inſtātia Dare aūt inſtantiā eſt dare ꝯſil'e argumētū i quo an̄s eſt verū ꝛ ꝯn̄s fl̄m ꝛ ſic argumentū ab inferiori ad ſuperius ē materiale vt illud vel ꝯſil'e hō currit igit' animal currit qꝛ ſic patitur inſtantiā hō currit igit' lapis currit.
Formalis eſt cōtra quā in ſil'i forā retēta non eſt dabilis inſtantia Requirūt' aūt ad ſimilē formā quinqꝫ ſcꝫ eadem

q̄litas eadē quātitas Idē numerus ſitus et ordo terioꝝ ꝛ ſic argumentū ſillogiſticū ſilr cōuerſiuū eſt formale ꝛc.

Argumentatio bona adhuc duplex eſt.

Scilicꝫ

Illatiua eſt cuius antecedēs bene infert cōſequēs noncurādo an probet ipm necne Et illa vlterius diuiditur in quattuor ſpeties que ſunt ſillogiſm⁹ induſctio exm̄ et enthimema et de illa determinatꝛ in p̄ſenti tractatu in quo docemur facere in generali argumentatiōes.

Probatiua eſt cuius antecedēs non ſolū bene infert ꝯn̄s ſed etiam ꝓbat ipm exiſtenter vel apparenter Exiſtenter ſicut argumentatio demonſtratiua ꝛ dialectica Sed apparenter vt ſophiſtica et de illa agitur in ſequēti tractatu. Et talis diuiditur etiā in ſillogiſmū inductionē exemplum et enthimema Ex quo patet argumentationē illatiuā eſſe ſuperiorē ad ꝓbatiuā.

Sillogiſmus ē oratio in qua quibuſdā poſitis neceſſe eſt aliud euenire per ea que poſita ſunt.

Pro intellectu illius diffinitionis Notandū eſt duplicem eſſe ſillogiſmum:

Sillogiſmus

Hipotheticus eſt cui⁹ altera p̄miſſaꝝ ē hipotheca et ille eſt triplex ſcꝫ

Argumētum

A tota conditionali cū poſitiōe an̄tis ad poſitionē cōſequentis vt ſi ſortes currit ſortes mouetur ſed ſortes currit igiꝫ ſortes mouetur.

A tota conditionali cū deſtructiōe conſequentis ad deſtructionem antecedētis vt ſi ſortes currit ſortes mouetur ſed ſortes non mouetꝫ igitur ſortes non currit.

A tota diſiunctiua cū oppoſito cōtradictorio vnius partis ad alteram ꝑtem indeſtructam vt hō eſt anial vel lapis eſt lignum ſed nullus lapis eſt lignum igitur hō eſt anial.

Categoricus eſt cuius ambe premiſſe ſunt categorice cum concluſione Et hic ſillogiſmus diffiniꝫ in p̄ſenti quia ille eſt verus ſillogiſmus cum in eo conſequens et conclō diſtinguitur ab ambab⁹ p̄miſſis et a qualibet earum quod non eſt in ſillogiſmo hipothetico.

Et debet diō ſic intelligi Sillogiſmus categoricus eſt oratio conſequētialis cuius an̄s eſt due p̄miſſe ex quibus infertur in bona ꝯn̄a aliud .i. cōclō que eſt alia a qualibet p̄miſſarū ſcd̄m rem vel rationem conſiderandi.

Exēplū

Primi om̄is hō eſt rōnalis et om̄e riſibile eſt hō igiꝫ om̄e riſibile eſt rōnale.

Secundi Omnis homo eſt homo et omnis homo ē homo igitur oīs homo eſt homo vbi conclō diſtinguitur ſcd̄m rationē tantū ꝛc. quia ille terminus homo inquantū medium non ingreditur concluſionē ſed inquantū maior extremitas et minor extremitas.

Et eſt duplex ſcꝫ de medio cōi et de medio ſingulari.

Hic diuiditur ſillogiſmus in duas ſpeties ſcilicꝫ in ſillogiſmum de medio communi et ſingulari.

Sillogiſmus de medio

Cōmuni eſt cuius medium eſt terminus cōmunis diſtributus vt om̄e ratiōale eſt riſibile et oīs hō eſt rōnalis igiꝫ oīs hō eſt riſibilis.

Singulari eſt cuius medium eſt terminus ſingularis vt ſortes currit et ſortes eſt homo igitur homo currit et ille vocatur alio nomine ſillogiſmus expoſitorius.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0081-9

Regulaꝛ aūt omnis ſillogiſmus de medio cōmuni per dici de omni aut per dici de nullo.

Nunc cōſequēter agiꝛ de principijs ſillogiſmoꝝ de medio cōi que ſunt triplitia ſcȝ regulatiua cōſtitutiua et reductiua Et primo de principijs regulatiuis

Pricipiū regulatiuū ſic deſcribiꝛ Eſt qdā regula ſm cui⁹ exigētiā ſillogiſm⁹ in eē ꝯſtituiꝛ

Et tales regle ſtȝ due q̄ ſcaꝛ ꝑ illa duo cōplexa ſcȝ dici de omi et dici de nullo.

Dici
- De omi eſt mediū in altera p̄miſſaꝝ diſtribui affirmatiue per qd̄ principiū regulanꝛ omes ſillogiſmi affirmatiui de medio cōi Eſt aūt ſillogiſmus affirmatiuus cuius ambe p̄miſſe cū concl'oe ſunt affirmatiue.
- De nullo eſt mediū in altera p̄miſſarū diſtribui negatiue ꝑ qd̄ principiū regulanꝛ oēs ſillogiſmi negati de medio cōi p̄terq̄ȝ ſillogiſm⁹ in bocardo Eſt aūt ſillogiſm⁹ negatiuus cuius altera p̄miſſaꝝ eſt negatia cū ꝯclōe Nō pn̄t autē ambe p̄miſſe eſſe negatiue q: ex ambab⁹ negatiuis nihil ſequitur.

Et vtrumq̄ȝ regulari duplex eſt ſcȝ manifeſte et occulte.

Regl'ari
- Manifeſte eſt qn̄ ſub ſubiecto diſtributo maioꝛis ſubſumiꝛ ſubiectū mioꝛis de q̄ p̄dicaꝛ p̄tū maioꝛ in ꝯclōe hoc mō regulāꝛ ſolū ſillogiſmi in q̄ttuoꝛ modis p̄ie figure directe ꝯcludentib⁹ ſcȝ in barbara celarent darij et ferio
  Et ad illud regulari requirūꝛ tres conditiōes vt pȝ in diffinitiōe eius.
  - Conditio
    - Prima eſt ꝙ ſub ſubiecto diſtributo maioꝛis debet fieri ſubſumptio vbi excludūꝛ mōi ſcđe figure q: in illis ſub p̄dicato maioꝛis ſubſumitur Cuius ratio eſt quia ſub medio ſemper fit ſubſumptio ⁊ minoꝛ extremitas ſubſumitur.
    - Scđa eſt ꝙ ſubiectū minoꝛis dȝ ſubſumi vbi excludunꝛ mōi tertie figure q: in illis ſubſumiꝛ p̄dicatū mioꝛis qd̄ eſt mioꝛ extremitas
    - Tertia eſt ꝙ p̄dicatū maioꝛis debet p̄dicari de ſubiecto minoꝛis in ꝯclōe vbi excludūꝛ mōi prime figure indirecte ꝯcludentes q: in illis ſubiectū minoꝛis p̄dicaꝛ de p̄dicato maioꝛis in conclōe.
- Occulte eſt qn̄ vna illaꝝ triū ꝯditionū deeſt hoc mō regulāꝛ omes ſillogiſmi imꝑfecti ſcȝ in ſcđa figura et in tertia et in prima indirecte cōcludētes Quare tales reducunꝛ ad quattuoꝛ ꝑfectos vt patebit inferius.

Dici de omni eſt qn̄ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo non dicatur p̄dicatum Sed dici de nullo eſt qn̄ nihil eſt ſumere ſub ſubiecto de quo non remoueaꝛ predicatum.

Hic diffinitur
- Dici de omi manifeſte qd̄ cōuenit illis modis barbara et darij.
- Dici de nullo manifeſte qd̄ ꝯuenit illis mōis celarent et ferio.

Omis ſillogiſmus cōſtat ex tribus terminis et duab⁹ ꝓpōnibus Quaꝝ p̄ia vocaꝛ maioꝛ: ſcđa vō mioꝛ Termioꝝ alius vocaꝛ mediū et eſt qui bis ſumiꝛ ante conclōeȝ Alius maioꝛ extremitas q̄ eſt termin⁹ ſumptus in maioꝛi ꝓpoſitōe cū medio

Sextus.

Alius mior extremitas ⁊ ē q̄ ponit̄ in miori ꝓpōe cū medio.

Hic agitur de principꝭs conſtitutiuis Unde principiū conſtitutiuū ſillogiſmi eſt quod materialr̄ vel formalit̄ cōcurrit ad conſtitutionē ſillogiſmi ſicut ſunt termini ꝓpoſitiōs modus et figura. et eſt duplex ſcꝫ materiale et formale.

Principia conſtitutiua materialia ſunt ex quibus tanq̄ꝫ ex materia .i. ex ꝑtibus conſtat ſillogiſmus vt ſunt termini et ꝓpoſitiones.

Et ſunt duplitia
- Propinq̄ ſtꝫ ex q̄b⁹ imediate fit ſillogiſm⁹ vt ſtꝫ due p̄miſſe q̄ꝝ pria vocat̄ maior. ſcd̄a vero vocat̄ minor ex illis em̄ immediate infert̄ conclō.
- Remota ſunt ex q̄b⁹ mediate fit ſillogiſm⁹ vt ſtꝫ tres termī ſillogiſtici ſcꝫ mediū maior extremitas ⁊ mior extremitas q̄ ſufficient̄ deſcribuntur in littera.

Ad ſillogiſmū etiā exigit̄ mod⁹ et figura Mod⁹ eſt ordinatio duaꝝ ꝓpōm in debita q̄litate et quātitate Sꝫ figura ē ordinatio triū termīoꝝ ſcd̄m debitā ſubiectionē ⁊ predicationem.

Hic agitur de principꝭs conſtitutiuis formalibus.

Principia conſtitutiua formalia ſunt a quibus ſillogiſmus ſuam recipit denōiationem et ſunt duo ſcꝫ modus et figura.

Debita
- Qualitas eſt ꝙ ad minus vna p̄miſſaꝝ ſit affirmatiua quia ex ambabus negatiuis nihil ſequitur.
- Quātitas eſt ꝙ ad minus vna premiſſaꝝ ſit vl̄is quia ex ambabus particularibus nihil ſequitur.
- Ex q̄ pꝫ modū nihil aliō eē q̄ꝫ duas p̄miſſas debite q̄litatis et quātitatis.

Hec aūt ordiatio ē q̄druplex et ſcd̄m hoc q̄ttuor erūt figure.

Quia figura nihil aliud eſt q̄ꝫ ordinatio debita mediꝭ cū extremitatib⁹ in p̄miſſis Ideo tot erunt figure quot modis habet mediū ordinari in premiſſis.

Sed quia medium quattuor modis variatur ꝗ quattuor ſunt figure.

Or vel
- Subicitur in maiori et p̄dicatur in minori ſic eſt prima figura 1
- Predicatur invtraqꝫ ſic eſt ſecunda figura 3 2
- Subicitur in vtraqꝫ ſic eſt tertia figura
- Predicatur in maiori et ſubꝭcitur in minori ſic eſt quarta figura 4

De quib⁹ tales dant̄ regl̄e v⁹. Ex puris ꝑtis nil ſequit̄ atqꝫ negatis Si q̄ preit ꝑtis ſequit̄ ꝯclō ꝑtis Si qua negata p̄it ſequit̄ ꝯclu ꝙ negata Lex gn̄alis erit mediū concludere neſcit.

Hic ponuntur quinqꝫ regule generales omnē figurarū reſpicientes que comprehendūt quattuor verſiculis memoralibus.

Regula
- Prima ex puris ꝑticularibus nō fit ſillogiſmus .i. quando ambe p̄miſſe ſunt pure ꝑticulares tunc ex eis nō ſequit̄ conclō ſillogiſtice Cuius ratio eſt quia ſic mediū nullibi diſtribueret̄ quare nō non regularet̄ ꝛc.
- Scd̄a ex puris negatis nihil ſequit̄ Cuius rō eſt q̄r nō oportet ꝙ ſi duo termī negantur de terio ꝙ illi de ſe inuicem negent̄ quia non ſequit̄ nullus homo eſt aſinus et nullū riſibile eſt aſinus igitur nullū riſibile eſt homo.

Tertia Si vna p̄miſſarū fuerit p̄ticularis erit et conclō p̄ticularis Cuiꝰ rō ē q2 alr̄s argueret̄ a nō diſtributo ad diſtributū vt oīs hō eſt rōnalis et riſibile eſt homo igitur oē riſibile eſt rationale.
Quarta Si vna p̄miſſaꝝ fuerit negatiua debet conclō eſſe negatiua Cuius ratio eſt quia alr̄s ſtaret aīs eſſe verū ſine ꝯn̄te vt nullum irrōnale eſt riſibile et oīs hō eſt riſibilis igitur oīs hō eſt irrōnalis.
Quita Mediū nō dʒ ingredi ꝯclōem Cuiꝰ rō eſt q2 ꝯclō dʒ eſſe alia a p̄miſſis ſm rem vel rōem ꝯſiderādi ꝗ ſi mediū intraret conclōem fieret ꝯclō altera premiſſaꝝ vt oīs hō eſt aīal et rōale ē hō igit̄ rōale ē hō Sʒ in illo argumēto oīs hō eſt hō et oīs hō ē hō igit̄ oīs hō ē hō ibi mediū ſm rōeʒ q̄ vocat̄ mediū non ingredit̄ ꝯclōeʒ ꝗ ꝓut ē maior extremitas et mior extremitas ſic ingreditur.

Prima figura eſt in qua mediū ſubicit̄ in maiori ꝛ p̄t̄ i miori.

Hic diffinitur prima figura de qua ſic exemplificat̄ oīs homo eſt riſibilis et oē rōale eſt homo igit̄ omne rōnale eſt riſibile.

Cuiꝰ due ſt̄ regl̄e ſpēales Pria miori exn̄te negatiā nihil ſeq̄t̄ directe ꝯcludendo Scd̄a maiori exn̄te p̄ticulari nihil ſequitur directe concludendo.

Prime regl̄e eſt illa q2 alr̄s argueret̄ a nō diſtributo ad diſtributū qd̄ ſic declarat̄ q2 ſi mior eſſet negatiā oporteret maiorē eē affirmatiuā in qua maior extremitas nō diſtribueret̄ q̄ tn̄ diſtribueret̄ in ꝯclōe vt oīs hō eſt riſibilis et nullus aſinus eſt hō igit̄ nullus aſinus eſt riſibilis.

Ratio

Secunde regl̄e eſt illa q2 alr̄s mediū nullibi diſtribueret̄ q2 nec in ſubiecto maioris nec in p̄dicato minoris q̄ꝫ oportet eſſe affirmatiuā vt homo eſt riſibilis ꝛ oē rōnale eſt homo igit̄ rōnale eſt riſibile.

Et habet q̄ttuor modos directe concludētes ſcʒ barbara celarent darij et ferio Eſt autem directe concludere maiorē extremitatem p̄dicari de minori in concluſione.

Ex regul̄ colligit̄ nūerꝰ moꝝ p̄me figure directe ꝯcludētiū Cuiꝰ nūeri rō ē illa q2 int̄ ſedeci ꝯbinatiōes q̄ttuor vocaliū ſolū q̄ttuor ſt̄ vtiles i pria figura ad ꝯcludēdū directe. Q2 ſeptē ſt̄ inutiles in oī figura q̄ abijciūt̄ ꝑ duas regl̄as ḡn̄ales ſcʒ ex puris p̄t̄ nihil ſequit̄ atq̄ꝫ negatis Quinq̄ꝫ vero vlterius inutiles ſunt in prima figura directe ꝯcludēdo q̄ abijciūt̄ ꝑ duas regulas ſpetiales prime figure vt patet in exemplo.

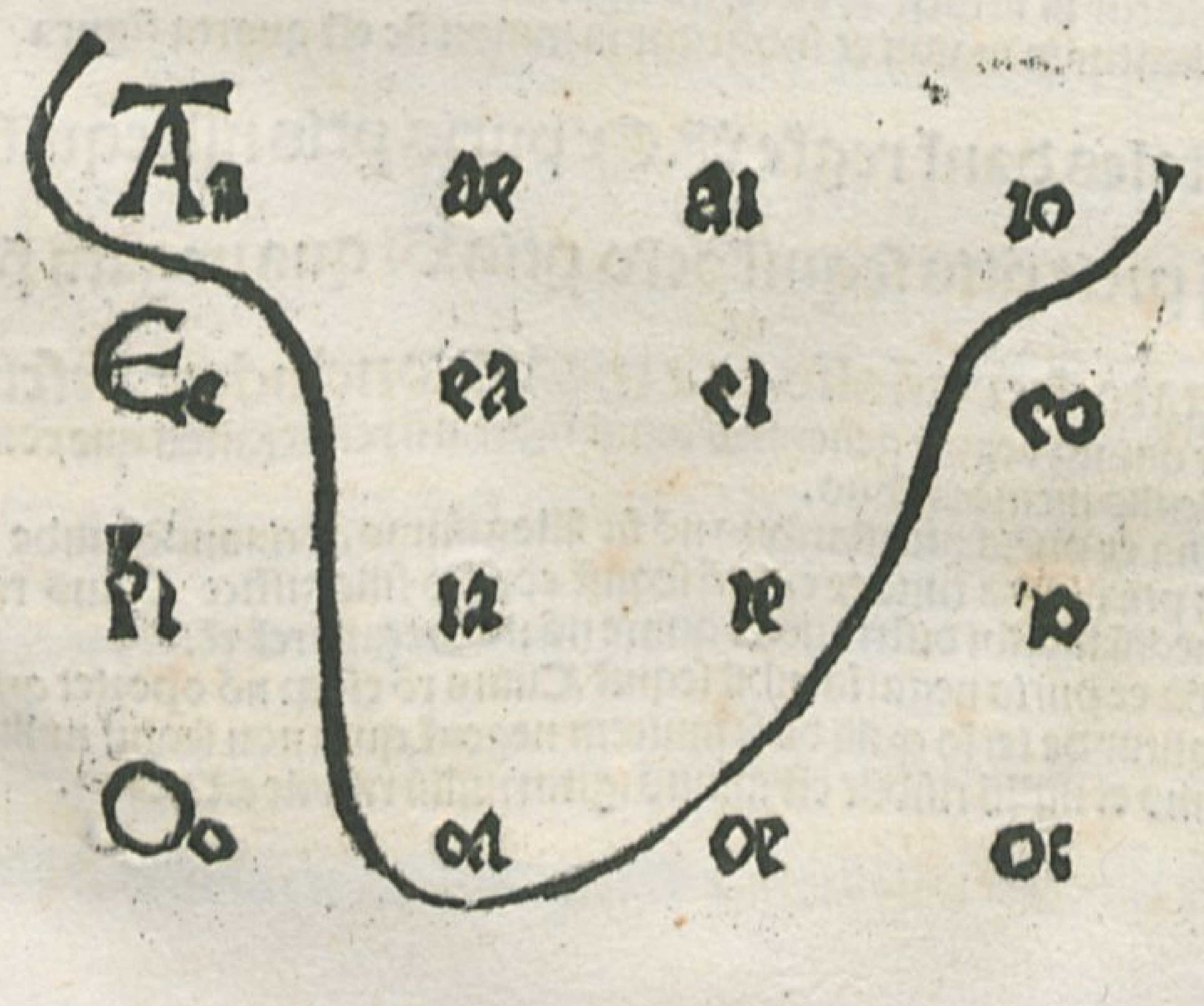

Et quinq̧ indirecte concludētes ſcʒ baralipton celantes dabi tis fapeſmo friſeſmoꝝ Eſt autē indirecte cōcludere minorem extremitatē p̄dicari de maiori in cōcluſiōe Pro quorū modo/ ruʒ intellectu nota hos verſus Aſſerit a negat e ſunt vľr ambe Aſſerit i negat o ſunt ꝑticulariter ambe.

Pro intellectu modoꝝ notādē ſtꝫ ille q̄ttuor vocales a e i ꝛ o q̄ ꝟcāt q̄litatē ꝛ q̄ntitatem ꝓpōm in mōis ꝯtibiliū Juxta v̄ſiculos Aſſerit a negat e ꝛc̄. Sicut pꝫ ponēdo exēpla ꝑ oēs modos p̄ie figure q̄ exemplificatio eſt facilis factu attētis his que dicta ſunt.

Secunda figura eſt in qua medium p̄dicatur in vtraq̧.

Hic diffinitur ſcd̄a figura de qua ſic exemplificatur nullus homo eſt aſinus et om̄e rudi bile eſt aſinus igitur nullū rudibile eſt homo.

Cuius due ſunt regule Prima maiori ꝑticulari nihil ſequitur Secunda ex ambabus affirmatiuis nihil ſequitur.

Ratio
- Prime regule eſt illa quia alˀs argueret a non diſtributo ad diſtributū ratiōe maioris extremitatis q̄ in maiori nō diſtribueret et tamē in ꝯclōe diſtribueret quia ſcd̄a figura concludit negatiue directe.
- Scd̄e reglˀe ē illa q2 alˀs mediū nullibi diſtribueret q2 p̄dicat in vtraq̧ vt oīs hō ē aīal et om̄e riſibile eſt anīal igit om̄e riſibile eſt homo

Et hʒ q̄ttuor modos ſcʒ Ceſare Cameſtres feſtio baroco.

Cuiꝰ rō ē q2 inter ſedecim ꝯbinatōes q̄ttuor vocaliū ſolū q̄ttuor ſtꝫ vtiles in ſcd̄a figura vt pꝫ ꝑ duas reglˀas gn̄ales et duas ſpetiales ſcd̄m practicā ſupra habitam.

Tertia figura eſt in qua mediū ſubijcitur in vtraq̧.

Hic diffinitur tertia figura de qua ſic exemplificat omnis hō eſt ratiōalis ꝛ om̄is homo eſt riſibilis igitur riſibile eſt rationale.

Cuius due ſunt regule Prima minori negatiua nihil ſequitur Scd̄a tertia figura ſolum cōcludit particulariter.

Rō
- P̄ie reglˀe q2 alˀs argueret a nō diſtributo ad diſtributū rōe maioris extremitatꝭ q̄ i maiori nō diſtribueret ꝛ tn̄ in ꝯclˀoe diſtribueret. q2 ad minorē eſſe negatiuam ſequitur maiorē eſſe affirmatiuā et conclōem eſſe negatiuam.
- Scd̄e reglˀe q2 alˀs iterū argueret a nō diſtributo ad diſtributū qđ ſic declarat quia ſi concluſio eſſet.
  - Negatia tūc ābe extremitates in ea diſtribuerēt ꝛ tn̄ altera eaꝝ ad minꝰ i p̄miſſis nō eēt diſtributa q2 oportet vnā p̄miſſaꝝ eſſe affirmatiuā ꝛc̄.
  - vľis Affirmatia tūc oporteret ambas p̄miſſas eſſe affirmatiuas et ꝑ ꝯn̄s neutra extremitatū in p̄miſſis diſtribueret. et tn̄ vna eaꝝ diſtribueret in ꝯclōe vt facile eſſet videre in exm̄o.

Et habet ſex modos ſcilicet darapti felapton diſamis datiſi bocardo feriſon.

Cuius rõ eſt qꝛ inter ſedecim cõbinatiões q̃ttuoꝛ vocaliũ ſolũ ſex ſũt vtiles in tertia figura vt pꝫ ꝑ reglãs gñales ⁊ ſpetiales ſcðm ꝙ patuit circa alias figuras.

Quarta figura ẽ in q̃ mediũ p̃dicaꝛ i maioꝛi et ſubiciꝛ i mioꝛi.

Hic diffinitur quarta figura de qua ſic exemplificaꝛ. omnis homo eſt riſibilis et om̄e riſibile eſt rationale igitur om̄is homo eſt rationalis.

Et habet nouẽ modos. quattuoꝛ indirecte ↄcludẽtes ſcꝫ bambara camerent dimari fimero. Et quinqꝫ directe ↄcludẽtes ſcꝫ bamalipton camentes dimatis fenpaſmo frẽſiſmoꝛum.

Ex quo pꝫ modus quarte figure oppoſito mõ concludere cũ modis pꝛime figure. et in quolibet mõ quarte figure ponitur illa lr̃a m per quã deſignaꝛ ꝙ modi quarte figure reducuntur ad modos pꝛime figure ꝑ ſolam tranſpoſitionẽ p̄miſſarum.

Reduciꝛ aũt oĩs ſillogiſm⁹ impꝑfect⁹ ad ꝑfectũ oſtẽſiue vꝉ ꝑ impoſſibile de q̊ nota hos v̊ſus S vult ſimplr̃ verti P vo ꝑ acci. M vult tranſponi C per impoſſibile duci.

Hic agitur de pꝛincipijs reductiuis. Ubi notandũ ꝙ pꝛincipium reductiuũ ſic deſcribiꝛ Eſt per quod ſillogiſmus imperfectus reducitur ad perfectum Eſt autem

Sillogiſmus
- Perfect⁹ q̃ manifeſte regulaꝛ ꝑ dici de om̄i vel nullo vt ſũt ſillogiſmi in q̃ttuoꝛ modis pꝛime figure directe concludentibus et illi nõ reducunꝛ ad alios.
- Impꝑfectus eſt qui occulte regulatur per dici de om̄i vel nullo. vt ſunt omnes ſillogiſmi in ſcða figura et tertia. et in pꝛima qui concludunt indirecte. et illi reducuntur ad perfectos.

Et ſunt tria ſcꝫ cõuerſio. tranſpoſitio p̄miſſa℞. et ſilogiſatio ꝑ impoſſibile. Ex quo pꝫ ꝙ reducere nihil aliud eſt q̃ꝫ bonitatẽ vni⁹ min⁹ notã ꝑ bonitatẽ alteri⁹ magis notã oſtendere. Sũt em̄ oẽs ſillogiſmi eque boni. ſed tñ bonitas vni⁹ ẽ euidẽtioꝛ et notioꝛ q̃ꝫ bonitas alterius. Et reducere duplex eſt ſcꝫ oſtenſiue et per impoſſibile.

Reducere
- Oſtenſiue fit virtute cõuerſiõis et tranſpoſitiõis p̄miſſa℞ Et tradiꝛ ſufficienter ꝑ illos verſiculos. S vult ſimpliciꝛ verti p vo ꝑ acci. M vult trãſponi Et hoc mõ reducunꝛ om̄es mõi impꝑfecti p̄ter baroco et bocardo ad ꝑfectũ q̃ incipit a ſua littera Incipit aũt oĩs modus ab aliq̃ iſta℞ q̃ttuoꝛ lr̃a℞. b. c. d. f. Et ſic ceſare reduciꝛ ad celarẽt ꝑ cõuerſionẽ ſimplicẽ. baralipton ad barbara ꝑ conuerſionẽ ꝑ accñs vt facile claret in exemplis. Et conuerſio per accñs hic diciꝛ mutatio quãtitatis et ſic cõuerſio in baralip. bñ ↄuertiꝛ ꝑ accñs in vlem
- Per impoſſibile fit virtute ſilogiſatiõis ꝑ impoſſibile et eſt qñ ex oppoſito contradictoꝛio conclõis cũ altera p̄miſſa℞ inferꝛ oppoſitũ ↄdictoꝛiũ alterius p̄miſſe et hoc modo reducuntur baroco et bocardo ad barbara Baroco quidẽ reducitur iuxta doctrinã huius verſiculi memoꝛialis.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0086-7

Sextus.

Seruat maiorem variatq; ſecunda minorem.
Qui vult q maior debet manere in ꝓpria forma et loco. Zdictoriū aūt ꝯcl'onis dz fieri minor. et cōtradictoriū minoris dz fieri conclo. vt in exemplo.

Ba	omnis hō eſt rōnalis et		Bar	Oīs hō eſt rōnalis ꝛ
ro	qdam aſin⁹ nō ē rōalis ergo	ſic reducitur ad	ba	oīs aſinus eſt hō igitur
co	quidam aſinus nō eſt homo		ra	oīs aſinus eſt rōalis.

Sed bocardo reducit iuxta doctrinam illius verſiculi memorialis.

Tercia maiorem variat ſeruatq; minorem:
Qui vult q minor dz manere in ꝓpria forma et loco. Zdictoriū aūt ꝯclōis dz fieri maior et cōtradictoriū maioris debet fieri ꝯcl'o vt in exemplo.

Bo	quidam homo non currit et		Bar	Oīe ratiōale currit et
car	omnis homo eſt rōalis igitur	ſic reducitur ad	ba	oīs hō eſt rōalis igitur
do	quoddam rōale non currit		ra	omnis homo currit.

Poſſent et alij modi imꝑfecti reduci ꝑ impoſſibile. ſed non indigent tali reductiōe quia habēt meliorem et euidentiorem ſcz oſtenſiuam.

Sequitur de ſillogiſmo expoſitorio.

Sillogiſmus expoſitorius dicit ſillogiſmus de medio ſingulari vt patuit ſupra. Et tal' habet etiā tria principia ſcz regulatiua ꝯſtitutiua et reductiua Principia regulatiua ſunt duo vnū ꝓ affirmatiuis alterū vero ꝓ negatiuis.

Principiū regulatiuū:
- Primū eſt illud. Quecūq; vni et eidem ſunt eadē inter ſe ſunt eadem. i. quicūq; duo termini affirmant de tertio termio ſingulari. illi etiā affirmabunt de ſe inuicem. vt in exēplo. hoc currit et hoc eſt hō igit' hō currit.
- Scōm eſt illud Quorūcūq; duoꝝ alterū alicui eſt idē cui reliquū eſt diuerſuz illa inter ſe ſunt diuerſa. i. quicūq; duo termi ſic ſe hūt q vnus eoꝝ affirmatur de aliquo tertio terio ſingulari de quo alter vere negat. illi de ſe inuicē negāt. vt ſortes eſt hō et ſortes nō eſt aſinus igit' hō nō eſt aſin⁹. Et illa principia cōueniūt ſillogiſmis expoſitorijs in tertia figura manifeſte et immediate. quare illi vocant ꝑfecti. et ad eos fit reductio aliarū figurarum.

Principia vero ꝯſtitutiua ſunt duplicia ſcz materialia et formalia. Materialia ſunt tres termini et due ꝓpoſitiōes. Formalia vero ſunt quattuor figure. quoniā ſillogiſmi expoſitorij non ſunt in aliquo modo.

Principiū aūt reductiuū vnū eſt ſcz cōuerſio ꝑ quā ſufficienter reducuntur.

Ubi in:
- Prima figura fit reductio per ꝯuerſionē minoris
- Secunda figura fit reductio per conuerſionē ambarum premiſſarum.
- Quarta figura fit reductio ꝑ ꝯuerſiōez maioris

vt patet facile in exemplis

Scđa ſpēs argumētatiōis eſt inducctio et eſt ꝓgreſſio a ſingularibus ſufficienter enumeratis ad earū vl'em vt ille hō currit et ille hō currit ꝛ ceteris ergo omnis hō currit.

Hic diffinit ſcđa ſpēs argumētatiōis q̄ dr inductio. Ubi notandū q inducere eſt inferre vnā vl'em ex oībus ſuis ſingl'arib⁹ Et ꝓpōs ſingl'ares dicūt inducētes. i. inferētes. Sz ꝓpō vl'is dr inducta. q̄ infertur Et quādo ſingularia ipſius.

Vlis
[Sunt ſufficienter enumerata dz addi illa pticula et non ſunt plures tales. vt iſte ſol lucet et non ſunt plures tales igitur omnis ſol lucet.
Non ſunt ſufficiēter enūerata dz addi illa pticula zcījs. vt ille hō eſt riſibilis z ille hō eſt riſibilis zcījs igit oīs hō eſt riſibilis. Itē ſortes eſt rōnalis et petrus eſt rōnalis zcījs. igitur omnis hō eſt rōnalis.

Et inductio per ſingularia ex actuali reſtrictiōe eſt formalis ꝯña. ſed per ſingularia determinata et ex impoē eſt materialis quia in ſimili forma patitur inſtantiā vt brunellus currit et fauellus currit zcījs. igit omnis hō currit.

Tertia ſpēs eſt exemplū Et eſt qn̄ vnū pticulare pbat p aliud propter ſilitudinē repertā in vtriſqz vt E pugnare ꝯtra B malū eſt. ergo E pugnare cōtra L malū eſt. qz vtrobiqz ſunt confines. et cōfines inferre bellū confinibus malū eſt.

Per pticulare hic non debet intelligi pciſe ꝓpoſitio pticularis quātitatis. ſed quelibet ꝓpoſitio in qua ꝓprietas ſpetialis attribuitur ſubiecto vel remouet ab eodē nō curando cuiuſcūqz quantitatis fuerit.

Ut
[Franckfordienſes ſunt diuites quia hn̄t bonas nundinas igit liptzenſes ſunt diuites qz habent bonas nundinas.
Erffurdienſes ſunt diuites qz hn̄t bonas vineas igit renenſes ſunt diuites. qz habent bonas vineas.
Joānes eſt riſibilis igit petrus eſt riſibilis qz vterqz eſt rōnalis.

Et ꝯña exemplaris nō eſt formalis nec neceſſaria. quia tenet gratia ſimilitudinis q̄ ſepe claudicat. qz ſtaret aliquā ciuitatē habere bonas nundinas et tn̄ nō eſſe diuitē ſed aliunde depauperatā p bella vl incendia et ſic de alijs incōmodis quare potius eſt rhetorica et ꝑſuaſiua quia tenet vt in pluribus. Si autē quādoqz tenet neceſſario hoc eſt materialiter et non formaliter.

Quarta ſpeties argumentationis eſt enthimema et eſt qn̄ arguitur ab vno ſimplici aāte ad vnū ſimplex conſequens vt hō currit igitur homo mouetur.

Hic diffinitur vltima ſpēs argumētatiōis que dicit enthimema. Ubi notandū qz enthimema capitur dupliciter.

Entimema capit
[Uno° gn̄aliter et largo vocabulo p q̄libet ꝯña in qua ex vna ꝓpoſitiōe vl pluribus nō tn̄ ſillogiſtice nec inductiue nec exemplariter cōbinatis infert ꝯñs. et ſic oīs ꝯña aut eſt ſilogiſtica aut inductiua aut exēplaris aut enthimematica et ita cōiter nō diffinit hic. hoc mō argumentū ab exponētibus ad expoſitam ab inferiori ad ſupius a cōuerſa ad cōuertentē et ſic de alijs dr enthimematicū.
Alio° ꝓprie et ſpetialiter p ꝯña in qua ex ſimplici ꝓpōe categorica tanqz antecedēte infert ſimplex ꝯñs cui aāti ſi adderet alia ꝓpō fieret vere ſillogiſmus Et illa acceptio eſt ex interꝑtatiōe vocabuli. Dicitur em̄ ab en quod eſt in et thimos mens et monos. i. vnicū quaſi vnicū in mente qz in tali ꝯña vnum ex vno infertur et vnū obticetur qd in mente reſeruat. quare phūs vocat enthimema ſillogiſmū truncatū qz deficit in vna ꝑmiſſa p cui° expreſſionē fit vere ſillogiſmus vt katherina hz lac igit katherina peperit. ſic fit ſillogiſmus ois mulier hn̄s lac pepit katherina hz lac igit katherina pepit. z ita diffinit hic.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0088-8

Sextus

Circa qđ nota aliquas regulas cõſequẽtiales. Prima eſt illa ·

In omni cõſequẽtia bona ex oppoſito cõtradictorio ꝯñtis ſe-quit̃ oppoſitũ cõtradictoriũ añtis vt hõ currit igit̃ hõ mouet̃ ſed nullus hõ mouet̃ igitur nullus hõ currit.

Hic circa enthimema ponunt̃ alique regule ꝯñales. quarũ prima eſt ꝓbatiua omnium cõſequentiaꝝ an ſint bone vel male. qꝛ quicũqꝫ ꝯñe pñs regula conuenit illa eſt bona. cui vero non conuenit eſt mala.

Ut
Homo currit igit̃ hõ mouet̃ eſt bona. qꝛ ex oppoſito ꝯdictorio ꝯñtis ſequitur oppoſitũ ꝯdictoriũ añtis vt null⁹ hõ mouet̃ igit̃ nullus hõ currit.
Hõ currit igit̃ aſinus currit eſt mala. qꝛ ex oppoſito ꝯdictorio ꝯñtis nõ ſequit̃ oppoſitũ ꝯdictoriũ añtis vt nullus aſinus currit igit̃ nullus hõ currit.

Scđa regula. In omni cõſequẽtia bona oppoſitũ cõtradicto-riũ cõſequẽtis debet repugnare añti vt hõ currit igit̃ aĩal currit. vbi cõtradictoriũ ꝯñtis eſt nullum aĩal currit qđ repugnat huic. homo currit.

Hec regula etiã eſt ꝓbatiua ꝯñaꝝ an ſint bone vel male ꝛc. Circa quã notandũ eſt ꝙ ille ꝓpões hic dñr repugnare que nõ pñt ſtare ſimul in veritate.

Quare
Falſuꝫ repugnat vero
Fl̃m repugnat falſo
verum conſonat vero

Et ergo ex
falſo ſequit̃ fl̃m
falſo ſequit̃ verũ
vero nil ſeq̃t̃ niſi v̄m
ſcđo prioꝝ

Ex quo ſequũt̃ due regule. Prima ad impoſſibile ſequit̃ qđlibet. Scđa neceſſariũ ſeq̃t̃ ad qđlibet cuius ratio eſt qꝛ ſic oppoſitũ cõtradictoriũ ꝯñtis repugnat añti.

Hec con ſequẽtia
Homo currit igit̃ hõ mouet̃ eſt bona. qꝛ contradictoriũ ꝯñtis ſcꝫ null⁹ homo mouetur. repugnat antecedenti.
Hõ currit igitur aſinus currit eſt mala quia cõtradictorium ꝯñtis ſcꝫ nullus aſinus currit. non repugnat añti.

Tercia regula. Quicq̃d ſequit̃ ad cõſequẽs alicuius ꝯñe bone illud etiã ſequit̃ ad añs eiuſdem conſequentie

Ratio pñtis regule eſt illa qꝛ q̃cq̃d eſt poſterius poſteriori etiã eſt poſterius priori vt hõ currit igit̃ aĩal currit. aĩal currit igit̃ ſubſtãtia currit. Quare bene ſequitur hõ currit igitur ſubſtantia currit.

Cui correſpõdet hec regula. quicq̃d antecedit añs alicui⁹ ꝯñe etiam antecedit cõſequẽs eiuſdem cõſequentie.

Et ratio illius regule eſt. quia quicquid eſt prius priori etiam eſt prius poſteriori. vt in exemplo. homo currit igitur aĩal currit. ſortes currit igitur hõ currit. Quare bene ſe-quitur ſortes currit igitur aĩal currit.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0089-7

Et ſuper hanc regulã fundat argumentũ de primo ad vltimũ vt ſi hõ eſt anial eſt. et ſi anial eſt corpus animatũ eſt ergo de primo ad vltimũ ſi hõ eſt corpus animatũ eſt.

Hic per modũ cuiuſdã regule denoiant ↄſequentie tertie regule. quia vocant argumẽta de prima ad vltimũ. Et ad hoc ꝙ tale argumentũ de primo ad vltimum ſit bonũ requiritur ↄſequẽtias intermedias eſſe bonas.

Quarta regula Arguendo ab inferiori ad ſupius affirmatiue ſine diſtributiõe ſupioris bene valet ↄña vt ſortes currit igitur hõ currit Sed negatiue cũ cõſtãtia inferioris ſine diſtributiõe ſupioris vt ſortes nõ currit ⁊ ſortes ẽ ergo hõ nõ currit.

Circa illã regulã notãda eſt drña inter illos terios ſupius et inferius ne ex ignotis fiat proceſſus.

Dr
- Inferius eſt termin⁹ ſpetialior alio in pdicato vel in mõ pdicandi. i. qui min⁹ pdicat alio vel ſpetialiori mõ. Exm̃ primi vt ille termin⁹ hõ eſt inferior ad illuz terim anial. Exm̃ ſcdi ille termin⁹ iſte ſol eſt inferior ad illũ terminum ſol. Item hic deus ad li deus. Item multitudo ad li quantitas ⁊c.
- Superius eſt termin⁹ gñalior alio in pdicato vel in mõ pdicandi. i. qui plus pdicat alio vel generaliori modo exempla patuerunt.

Arguit aũt ab inferiori ad ſupius dupl'r ſcz affirmatiue et negatiue vt dicit regula.

Arguẽdo
- Affirmatiue duo ſũt attẽdẽda ſcz
  - Primo ꝙ non eſt opus ponere conſtantiã inferioris, vt homo currit igitur homo mouetur.
  - Scdo ꝙ debet argui ſine diſtributiõe ſupioris expreſſe vel implicite q2 al's ſtaret añs eſſe verũ ſine ↄñte vt ſortes currit igit oīs hõ currit ego ſuz hic ğ ſuz vbiqꝫ. video ſine illo oculo ğ video ſine oc'o.
- Negatiue ſil'r duo ſũt attendẽda ſcz
  - Primo ꝙ dz poni cõſtantia inferioris q̄ in ꝓpoſito eſt vnica ſimplex ꝓpõ ponẽs exiſtentiã rei pdicate p inferius vt ſortes nõ currit ⁊ ſortes eſt igit homo non currit Et ratio eſt q2 al's ſtaret añs eſſe verũ ſine conſequẽte vt adam non eſt anial ergo homo non eſt anial. ponendo ꝙ adam non ſit.
  - Scdo ꝙ dz argui ſine diſtributiõe ſupioris q2 al's ſtaret añs eẽ vm ſine ↄñte vt hõ nõ eſt aſinus igit hõ nõ eſt anial ⁊c.

Ex quo patet hic nõ argui pm regulã. hõ eſt gñis cõis igit anial eſt gñis cõis. q2 in ſuppõe materiali ceſſat ſupioritas et inferioritas. Itẽ non ſequit Katerina currit igit aliqs hõ currit. q2 ibi reſtrictio tollit ſuperioritatẽ. Item nõ ſequit homo pictus eſt in eccl'ia. igit hõ eſt in eccl'a q2 alienatio tollit inferioritatẽ. Item nõ ſequit iohãnes eſt albus monachus igit ioãnes eſt albus. q2 appellatio forme variata tollit ſupioritatẽ ⁊c. Itẽ non ſequit ſortes incipit eſſe albus igit ſortes incipit eſſe coloratus. quia cũ incipit et deſinit nõ valet pſens argumentũ Item nõ ſequit oīa vl'ia ſunt quinqꝫ igit om̃ia entia ſũt quinqꝫ Item tantũ duo ſunt hec pdicamenta igitur tm̃ duo ſunt pdicamenta. quia in ſuppõe collectiua non valet pñs argumentum ⁊c.

Quinta regula. Arguēdo a ſuperiori ad inferius affirmatiue cum conſtātia inferioris. ſuperiori diſtributo bene valet conſequentia vt om̄is homo currit et ſortes eſt igitur ſortes currit Sed negatiue cū diſtributōe ſupioris et ſine conſtātia inferioris vt nullus hō currit igitur ſortes non currit.

A ſuperiori ad inferius etiā arguit̄ dupliciter ſcʒ affirmatiue et negatiue vt dicit regula.

Arguēdo
- Affirmatie dn̄t duo notari ſcʒ
  - Primo ꝙ dʒ poni cōſtantia inferioris. alias ſtaret añs eſſe verum ſine ꝯñte. quare non ſequitur omnis homo eſt anīal igit̄ adam eſt animal.
  - Scd̄o ꝙ dʒ argui cū diſtributiōe ſupioris al's ſtaret añs eē verū ſine ꝯñte vt nō ſeq̄t hō currit ⁊ ſortes ē igit̄ ſortes currit.
- Negatiue nō ponit̄ cōſtantia ſed tm̄ arguit̄ cū diſtributiōe ſupioris q̄re nō ſequit̄ hō nō currit igit̄ ſortes nō currit aīal nō ē riſibile igit̄ hō nō ē riſibilis ꝛc.

Eſt tamē hic ſpetialiter notandū ꝙ hoc argumentū non tenet cum illis dictionibus deſinit incipit preter aliud inquantum.

Quare nō ſeq̄t
- Sortes non deſinit eſſe coloratus igitur non deſinit eſſe albus.
- Sortes non incipit eſſe coloratus igit̄ nō incipit eſſe albus
- Om̄e aīal p̄ter hōem ē irrōnale igit̄ oē aīal p̄ter ſortē eſt irrōnale.
- Om̄e aīal aliud ab hoīe ē irrōale igit̄ om̄e aīal aliō ab illo hoīe ē irrōnale.
- Oīs hō inquātū rōalis eſt riſibilis igit̄ oīs hō inquātū hoc rōale ē riſibilis.

Sexta regula. Arguendo ab eſt tertio adiacēte ad eſt ſcd̄m adiacens affirmatiue p̄dicato nō ampliatiuo nec diſtributo bn̄ valet cōſequētia vt homo eſt anīal igit̄ homo eſt.

Dicitur
- Affirmatiue quia negatiue nō ſequit̄ hō nō eſt aſinus igit̄ hō non eſt.
- Predicato nō ampliatiuo quare nō ſequit̄ ſortes eſt mortuus igitur ſortes eſt antichriſtus eſt riſibilis igitur antichriſtus eſt.
- Nec diſtributo. quare non ſequit̄ tm̄ anīal eſt hō igitur tm̄ anīal eſt.

Etiā nō dʒ variari ꝑcatio termi q̄re nō ſequit̄ chimera eſt generis feminini g̊ chimera eſt

Septima regl'a. Arguēdo a cōuertibili ad ſuū cōuertibile cum partibꝰ reſiduis eſt bona ꝯñā vt hō currit igit̄ riſibile currit.

Hec regula intelligit̄ de termis cōuertibilibus q̄ꝝ dio patuit circa primū tractatum.

Dicitur
- Ad ſuū cōuertibile. quare nō ſequit̄ hō eſt in p̄dicamēto ſubſtātie igit̄ riſibile ē in p̄dicamento ſubſtātie. Item hō eſt gn̄is cōis igit̄ riſibile eſt gn̄is cōis. quia in ſuppōe materiale ceſſat cōuertibilitas ꝛc.
- Item non ſequitur ſortes cognoſcit hominē igitur ſortes cognoſcit riſibile. quia in appellatiōe rationis etiam ceſſat cōuertibilitas ꝛc.
- Cum ꝑtibus reſiduis que ſunt reliqui termini aliȳ a terminis conuertibilibus Et pōt hic cōprehendi argumētū a ſinonimo ad ſinonimum. a diffinitione ad diffinitū ꝛc. ab equiualēti ad equiualēs in terminis.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0091-8

Octaua regl'a Arguēdo a ꝑticulari ad ſuā indiffinitā affirmatiue et negatiẽ bene valet ꝯſequētia vt q̄dā lapis eſt durus igiꝉ lapis ē dur⁹ Quidā lapis nō ē durus igiꝉ lapis nō eſt durus.

Hec regula intelligiꝉ de ꝓpōnibus ꝯuertibilib⁹ ſicut iſꝫ ꝑticularis et ſua indiffinita que cōuertūꝉ in cōſequēdo. q2 vna infert aliā in bona ꝯña tā affirmatiē q̄ȝ negatiē ⁊ ecōuerſo Dr notāter ad ſuā indiffinitā. Uñ particularis et ſua indiffinita ſunt que cōſtituunꝉ ex eiſdem termis eodē mō ſumptis ſicut etiā patuit circa primū tractatū de oppoſitione.

Quare nō ſeqꝫ: Quidā hō nō eſt mulier igiꝉ hō nō eſt mulier. ponendo ꝙ ſolū mulieres ſint in mūdo et nulli viri. Sed dȝ ſic argui igiꝉ hō maſcul⁹ nō ē mulier ꝓpꝉ reſtrictiōȝ Argumētatio ē ſubiectū in logica igiꝉ q̄dā argumētatio ē ſubiectū i logica q2 ſubiectū añtis ſupponit materiaľr ꝯñtis ꝟo ꝑſonaliter. aľs eēt orō incōgrua vt claret. Idē iuditiū eſt de illo hō eſt ſpēs igiꝉ aliquis hō eſt ſpēs ⁊c.

Nona regula Arguendo a diuiſis ad cōiuncta eſt bona ꝯña vt iohānes eſt albus et iohannes eſt hō ergo iohānes ē alb⁹ hō.

Circa illā regulā notādū eſt cōiūcta eē duplitia ſcȝ ꝑ cōiunctionē et ꝑ determinationem

Cōiūcta:
Per cōiunctionē ſunt termini qui cōiungunꝉ adinuicē ꝑ cōiunctionē mediantē vt ſortes et plato ſunt aīal et in illis vȝ ꝯña a diuiſis ad cōiuncta capiēdo coniunctionē copulatiuā nō copulatim tm̄ ſed copulatim copulatiue. i. put equiualet ꝓpō vni hipotetice copulatiue. qm̄ ſic copulatū facit terminū ſequenteȝ ſtare cōfuſe tm̄ vt hodie audiui miſſaȝ et heri audiui miſſam igiꝉ hodie et heri audiui miſſaȝ ſortes eſt anīal et plato eſt aīal igiꝉ ſortes et plato ſunt aīal. pariſius vendiꝉ panis et rome vendiꝉ panis igitur pariſi⁹ et rome vendiꝉ panis ⁊cꝭ. Sȝ capiēdo copulatim tm̄. nō valet ꝯña. q2 ſic termin⁹ imediate ſequēs ſtat determiate ⁊c. Capiꝉ aūt copulatim tm̄ de rigore quādo cōiungit terminos. ſed ex beneplacito bene poteſt capi aliter.
Per determinationē ſunt termini quoꝝ vnus determinat aliū vt iohannes eſt albus homo. Et in illis valet ꝯña a diuiſis ad coniūcta quādo in añte ambo predicata nō ſunt accidentalia vt patet in exemplo textus.

Dicitur notanter quādo in antecedēte ambo p̄dicata non ſunt accidentalia; quia ſi ſic non oportet valere conſequentiam.

Ut:
Sortes eſt bonus et ſortes eſt citaredus igitur ſortes eſt bonus citaredus.
Iohānes eſt alb⁹ ⁊ ioānes ē monachus igitur iohannes eſt albus monachus
Iſte canis eſt tuus et iſte canis eſt pater igitur iſte canis eſt pater tuus.

Et ibi variatur appellatio.

Ualet tamē quādoqȝ qm̄ illa p̄dicata accidentalia habent ſe ſicut ſuperius et inferius vt bene ſequitur iohannes eſt coloratus et iohannes eſt albus igitur iohannes eſt coloratum album ⁊c.

Decima regula Arguendo a cōiunctis ad diuiſa eſt bona ꝯña vt iohannes eſt albus hō igiꝉ iohānes ē hō ⁊ iohānes ē albus

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0092-4

Ad veritatem huius regule duo requirũtur. Primo ꝙ conſũcta non debent eſſe ambo accidẽtalia. quare non ſequit̃ ſortes eſt bonus faber igitur ſortes eſt bonus et ſortes eſt faber. quia li bonus ſolitarie poſitum dicit bonitatem moris. ſed cum addito artificis dicit bonitatẽ. i. perfectionẽ artis ꝛc. Scḋo ꝙ debet argui affirmatiue quare non ſequitur aſinus non eſt animal rationale igitur aſinus non eſt animal et aſinus eſt rõalis ꝛc. Et illa ſunt requiſita magis vſitata.

Undecima regula Arguendo ab affirmatiua de p̄dicato finito ad negatiuã de p̄dicato infinito bene valet ↄſequẽtia vt homo eſt iuſtus igitur hõ non eſt non iuſtus.

Et illa regula poteſt cõuerti poſita cõſtantia vt arguendo a negatiua de p̄dicato infinito cum cõſtantia ſubiecti ad affirmatiuã de predicato finito bene valet ↄñа vt ſortes non eſt nõ iuſtus et ſortes eſt igitur ſortes eſt iuſtus.

Duodecima regula Arguendo ab affirmatiua de p̄dicato infinito ad negatiuã de p̄dicato finito bene valet ↄñа vt hõ eſt nõ iuſtus igitur hõ non eſt iuſtus.

Et illa regula etiam cõuerti poteſt poſita cõſtantia vt arguẽdo a negatiua de p̄dicato finito cum conſtãtia ſubiecti ad affirmatiuã de predicato infinito bene valet cõſequẽtia vt ſortes non eſt iuſtus et ſortes eſt igitur ſortes eſt non iuſtus.

Requiruntur aũt ad veritatẽ illarũ duaꝝ regulaꝝ due conditiones.

Cõditio

Prima quicquid tenet ſe ad predicatũ preter negationẽ infinitantem hoc totum debet infinitari. quare non ſequit̃ ego diligo non hominem igitur ego non diligo hominẽ. tu vides non aſinũ. igitur tu non vides aſinum Sed debet ſic argui. ego ſum non diligens hominẽ ergo ego non diligo hominem.

Secunda ꝙ non debet argui a non diſtributo ad diſtributum reſpectu tp̄is incluſi in copula quare non ſequit̃ ſortes fuit nõ albus igitur ſortes non fuit albus. ſed debet ſic argui ſortes fuit aliquo tp̄e non albus. igit̃ ſortes in eodem tp̄e non fuit albus. Prima autẽ ↄñа valet tm̃ ſortes fuit aliquo tp̄e non albus ergo ſortes nullo tp̄e fuit albus. vbi ſtaret antecedens eſſe verum ſine conſequente vt patet.

He ſunt regule ↄſequentiales magis vſitate atq̧ frequentes apud logicos de quib⁹ ſit dictum huc uſq̧:

Tractatus ſeptimus qui dicitur

tractatus argumentationis probatiue. In quo agitur de argumentatiõe in ſpetiali et probatiua ſic incipit.

Argumentatio probatiua eſt ratio rei dubie faciẽs fidem.
Pro declaratione dionis notãde atq̧ exponende ſunt ꝑticule in ea poſite.

Ratio .i. proceſſus rationatiuus et arguitiuus qꝛ hic ratio valet tm̄ ſicut racio natio .i. argumētatio. Vn̄ ratio hꝫ quattuoꝛ ſ̄cata que tangunt hoc verſic̄lo.
Eſt virtus ratio concep. diffi. quoqꝫ proceſ.
Primo vꝫ tm̄ ſicut v̄tus rōnatiua vt rō ſꝑ depꝯcatur ad optima.
Scd̄o vꝫ tm̄ ſicut ꝯcept⁹ vt dicit equiuocoꝝ et vniuocoꝝ
Dicitur Ratio Tertio vꝫ tm̄ ſic̄ diō vt i rōe ſubſtātie dꝫ poni gen⁹ ꝛ diffa vij. meta.
Quarto valet tm̄ ſicut proceſſus rationatiuus ideſt arguitiuus et ita capitur in preſenti.
Rei dubie .i. ꝯn̄tis dubitati. qꝛ ꝯn̄s ꝓbatur ꝑ an̄s in argumentatiōe ꝓbatiua faciens fidē .i. credulitatē ſeu ꝓbās ꝯn̄s exiſtenter vel apparenter.

Et eſt triplex ſcꝫ demōſtratiua dialectica et ſophiſtica.

Hic diuidit argumentatio ꝓbatiua in tres ſpēs quaꝝ talis eſt diffa generalis . quia
Demonſtratiua et dialectica antecedens probat conſequens vere et exiſtenter
In dmō. Sophiſtica antecedens probat conſequēs non vere et exiſtenter. ſed ſolu⁹ apparenter.

Ubi notandū ꝙ ad verā et exiſtentē ꝓbationē due conditiōes requiruntur.
Prima eſt ꝙ antecedens ſit verū. qꝛ falſuꝫ nihil ꝓbat exiſtenter .
Condi tio Scd̄a eſt ꝙ antecedēs etiā ſit notius ꝯn̄te. quia min⁹ notū vel eque ignotum nihil ꝓbat exiſtenter Cuius ratio eſt quia ꝯſequēti credit propter antecedēs ergo an̄ti magis primo poſterioꝝ. cū an̄s ſit q̄ſi teſtis v̄itatis ꝯ̄ſequētis .

Demonſtratiua eſt que facit ſcire. Et diuiditur in ſilogiſticaꝫ et enthimematicam.

Hic diffinit prima ſpēs argumētatiōis ꝓbatiue ꝑ ſcire tanqꝫ ꝑ finē ſuū qꝛ finis demonſtratiōis ē ſcire p̄io poſterioꝝ. Eſt aūt ſcire duplex ſcꝫ propter quid et quia eſt.
Propter q̄d eſt. Eſt ſcire effectū ꝑ mediū cauſale. Quare demōſtratio ꝓpt q̄d eſt in q̄ ſcit effectus ꝑ ſuā cauſaꝫ vl' ſuas cauſas. Et illd̄ phūs p̄io poſterioꝝ ſic diffinit Scire eſt rem ꝑ cauſam cognoſcere ꝛc. vt om̄e rōnale eſt riſibile et
Scire omnis hō eſt rōnalis igitur om̄is hō eſt riſibilis.
Quia eſt. Eſt ſcire aliquid ſine medio cauſali. ſicut cauſaꝫ per ſuū effectū vt oē riſibile ē rōale et oīs hō ē riſibilis igit oīs hō ē rōalis. qꝛ rōale dicit cauſaꝫ riſibilis. Quare demōſtratio qꝛ eſt in qua ſcitur cauſa ꝑ effectum .

Conſequēter argumētacio demōſtratiua diuidit in duas ſpēs cuius diuiſionis ratio eſt illa. qꝛ argumētatio inductiua nō eſt demonſtratiua. quia ꝓcedit ex ſingularibus. Similiter exemplaris nō eſt demōſtratiua. quia et talis ꝓcedit ex ꝑticularibus nō neceſſarijs. Demōſtratio aūt ꝓcedit ex v̄libus et neceſſarijs. quia in demōſtratiōe oportꝫ an̄s eſſe neceſſariū cū ꝯſequente. qꝛ generat ſcientiā. ſcia autē eſt neceſſarioꝝ et impoſſibilit aliter ſe habentiū primo poſteriorum.
Silogiſtica eſt ſillogiſm⁹ faciēs ſcire ꝓpt q̄d vl' qꝛ eſt. cui⁹ exm̄ patuit ſupra.
Enthimematica eſt enthimema faciēs ſcire. et hoc ꝓpter q̄d vl' qꝛ eſt. exemplū
Demon ſtratio primi vt prim⁹ motoꝛ eſt igit prim⁹ mot⁹ eſt. pater eſt igit filius eſt. Exēplū ſcd̄i vt prim⁹ motus eſt igit prim⁹ motoꝛ eſt. Itē tranſmutatio naturalis eſt igit materia p̄ia eſt. Eſt eīm effectus notioꝛ quo ad nos. Cauſa v̄o notioꝛ eſt ſimpliciter .i. quo ad naturam cognitionis.

Dialectica eſt que facit opinari. Et diuiditur in ſillogiſticam

ſinductiuam exemplarem et enthimematicam.

Hic diffinit ſcḋa ſpẽs argumẽtatiõis ꝓbatiue ꝑ opinari tanꝙ per ſuũ finẽ qꝛ finis dia-
lectice ꝓbationis eſt facere opinari .i. aſſentire alicui nõ firmiṫ ſed cũ formidine de oppo
ſito. qꝛ ꝑ hoc diſtinguiṫ opĩo a ſciã Et diuidiṫ in q̃ttuoꝛ ſpẽs Cuius diuiſiõis ratio ẽ illa
qꝛ ꝑ oẽs ſpẽs argumẽtatiõis poſſum⁹ ꝓbabiliṫ arguere qḋ eſt dialectice arguere Et dꝛ
hic ꝓbabile ꝓprie et ſpẽaliṫ capi Ubi notãdũ ꝙ ꝓbabile duṗliciter capiṫ duob⁹ modis.

Nã
- Uno mõ cõiter pro illo cui aſſentim⁹ firmiter vel cum formidine et ſic demõſtra-
bile etiam dꝛ ꝓbabile et ita nõ capiṫ circa argumentationem dialecticam.
- Alio⁹ ꝓprie ꝛ ſpẽaliṫ ꝓ illo cui aſſentim⁹ cũ formidĩe .i. nõ tãꝙ neceſſario ſꝫ tãꝙ
cuidã opĩabili ꝙ apparet vl' oĩb⁹ vel plurib⁹ vl' ſapiẽtib⁹. et ita capitur hic.

Et illud probabile triplex eſt ſcḋm phm̃ primo topicorum.

Uñ
- Primũ eſt qḋ apparet oĩbus vt oĩs magiſter diligit qꝛ vulgo et ſapientibus.
- Scḋm ẽ qḋ apparet multꝫ ſꝫ nõ oĩb⁹ vt diuturna ſṫꝫ meliora min⁹ diuturnis.
- Tertiũ ẽ qḋ ſolũ apparet ſapientib⁹ .i. doctis vt celũ moueṫ ab intelligentia ꝛc.

Sillogiſmus dialecticus eſt qui ex ꝓbabilibus eſt ſilogiſatus. Ita diffinit phus ꝑmo
topicoꝝ ſillogiſmũ dialecticũ et dꝫ hic capi ꝓbabile ſpetialiter.

Ut
- Oĩa diuturniora ſṫꝫ meliora. ꝛ regnũ ẽ diuturni⁹ ꝯſolatu igiṫ regnũ ẽ meli⁹ con-
ſolatu.
- Quicũꝙ ẽ inuidus affligitur bonis alienis. et ſapiens non affligiṫ ꝛc. igitur ſa-
piens non eſt inuidus.

Inductio dialectica eſt ꝓgreſſio ab aliq̃bus ſingl'arib⁹ ad vl'em. vt iſte ignis eſt calid⁹
et iſte ignis ẽ calidus igiṫ oĩs ignis ẽ calidus. Iſtud reubarbarũ eſt ſanatiuũ colere et
iſtud reubarbarũ eſt ſanatiuũ colere et iſtud reubarbarũ ẽ ſanatiuũ colere igiṫ oĩe reu-
barbarũ ẽ ſanatiuũ colere. Dṙ notãter ab aliq̃b⁹ ꝛc. qꝛ nõ oĩa ſingl'aria dñt enumerari.
et ergo nõ addiṫ illa ꝑticula ꝛcũs. al's nõ eſſet ꝓbatio. intellectus em̃ ibi infert vl'e ex q̃-
buſdã ſingl'arib⁹ ꝑ ſenſuꝫ cognitis q̃ñ nõ inuenerit oppoſitũ. et talis etiã ſupplet vicem
bone ꝯñe illatiue. Exm̃ dialecticũ ẽ qḋ ꝑticulare ꝓpoſitũ ꝑ ꝑticulare quoddã oſtẽdere
contẽdit. Et dꝫ ſubintelligi propter ſimilitudinẽ repertam in vtriſꝙ.

Ut
- Erffurdẽſes ſṫꝫ diuites qꝛ hñt bonas vineas igiṫ renẽſes ſunt diuites qꝛ hñt bonas vineas.
- Liptzenſes ſṫꝫ diuites qꝛ hñt bonas nũdinas igiṫ franck-fordienſes ſunt diuites qꝛ hñt bonas nundinas.

Et ibi ſupponiṫ bonitas ꝯñe .i. ne ſtet añs eſſe v̈m ſine ꝯñte

Enthimema dialecticũ ẽ in q̃ ſimplex añs ꝓbat dialectice ſimplex ꝯñs vt plato fuit ama-
tor ſapiẽtie igiṫ plato fuit phus Riſibile ẽ aĩal rõnale igiṫ riſibile eſt homo.

Dṙ
- Simplex añs. propter excludere exemplũ in quo antecedens non eſt ſimplex. qꝛ
ei cõnumeratur ſimilitudo.
- Dialectice ꝓpter excludere enthimema demõſtratiuũ de quo patuit ſupra.

Et dꝫ hic capi enthimema proprie et nõ cõiter q̃ acceptiões patẽt in tractatu ſexto ꝛc.

Tenet aũt oĩe argumentũ dialecticũ ꝑ aliquẽ locũ q̃ dꝛ ſedes argumẽti Et ẽ triplex ſcꝫ intrinſecus extrinſecus et medius.

Hic agiṫ de locis topicis q̃b⁹ cõfirmãṫ ꝛ roborãṫ argumẽta dialectica Qui dicũṫ ſedes
ſilitudinarie. qꝛ ſicut feſſus q̃eſcit in ſede ſic dubitãs de ꝓbatiõe q̃eſcere hꝫ in loco ꝓba-
tiuo ꝛc. Et diuidiṫ in tres ſpẽs vt patet in textu. de quib⁹ patebit ꝑ ordinem.

Locus intrĩſec⁹ ẽ q̃ñ argumẽtũ ſumiṫ ab his q̃ ſṫꝫ de ſubſtãtia rei q̃ſite Et ẽ duplex ſcꝫ a ſubſtãtia et a ꝯcomitãtib⁹ ſubſtantiã

Debet aūt diffinitio ſic intelligi. Locus intrinſecus eſt q̄n argumentū ſumit a terminis quoꝝ inferens cū illato ſignificant idem conuertibiliter. vel quoꝝ vnus ſignificat rem inexiſtentē alteri aliquo mō eſſendi in. Exempla patebunt infra.

Locus intrinſecus a ſubſtātia eſt q̄n terminꝰ inferens et illatꝰ ſignificant idē cōuertibiliter. Et diuiditur in tres ſcʒ in locum a diffinitiōe. deſcriptione. et a noīs interpretatione.

A diōe ē. De q̄cūqꝫ p̄dicatur diō eēntialis de eodē p̄dicat et ſuū diffinitū. vt riſibile eſt aīal rōnale igit riſibile eſt hō. Idem iuditiū eſt de ſubiectione.
A deſcriptiōe ē. de q̄cūqꝫ p̄dicat deſcriptio. i. diō accītalis de eodē p̄dicat ꝛ ſuū
Locus deſcriptū vt rōale eſt aīal riſibile igit rōale ē hō. Idē iuditiū ē de ſubiectione.
A noīs interp̄tatōe ē. de quocūqꝫ p̄dicat interp̄tatio de eodē p̄dicat ꝛ interp̄tatū vt ſtudioſus ē amator ſapiētie igit ſtudioſus ē phs Etiā tenēt illi loci negatiue ꝛc̄.

Locus intrinſecus a cōcomitātibus ſubſtantiā ē q̄n terminꝰ inferēs et illatus ſignificāt res q̄rū vna eſt in alia aliq̄ mō eſſendi in Et diuidit in octo ſpēs que ſunt locꝰ a toto. pte. cauſa. effectu. gñatiōe. corruptiōe vſibus et a cōiter accidentibus.

Mōi eſſendi in cōiter vſitati ſunt octo ſm p̄hm quarto phicoꝝ vſus. In ſunt pars totū genꝰ ſpecies calor igni. Rex in regno res in fine locoqꝫ locatum.
Circa primū locū Notandū eſt totū eſſe multiplex ſcʒ totū vle. integrale. in quātitate in mō. in loco et in tpe. Et quot mōis dr totū tot mōis etiā dr ſua pars.

A toto vl'i. i. a terio eēntialiter ſupiori eſt. A quocūqꝫ remouet totū vle ab eodē remouet et ps ſubiectiua eiuſdē vt lapis non eſt aīal igit lapis nō eſt homo.
Locꝰ A pte ſubiectiua ē. Quicq̄d p̄dicat de pte ſubiectiua etiā p̄dicat de toto eiuſdē. vt hō currit igit aīal currit, Hō nō currit igitur aīal nō currit.
A toto itegrali ē. Poſito toto itegrali pōit q̄lib; ptiū eiꝰ vt domꝰ ē igit paries ē.
A pte integrali eſt deſtructa pte integrali a qua totū principl'r denoiat deſtruit et ſuū totū vt paries non eſt ergo domus non eſt.
A toto in q̄ntitate ē q̄cq̄d p̄t de toto in q̄ntitate p̄t etiā de q̄lib; eiꝰ pte vt oīs hō currit igit ſortes currit, ſuppoſita cōſtātia ꝛc̄. Itē nꝰ hō currit ḡ ſortes nō currit
A pte in q̄ntitate eſt q̄cq̄d verificat de ptibꝰ in q̄ntitate ſimul ſumptꝫ v̄ificat ꝛ de toto. vt ſortes currit et plato currit ꝛ ſic de ſingulis igitur oīs homo currit.
A toto in mō ē a quo remouet totū in mō ab eodē remouet ꝛ ſua ps. Sil'r de q̄ affirmat totū de eodē affirmat et ps eius. Exm̄ p̄mi vt nullꝰ hō currit ḡ nullꝰ hō
Locꝰ albꝰ currit. Exm̄ ſcdi oīs hō currit ḡ hō albꝰ currit ſuppoſita cōſtātia inferioꝝ.
A pte in mō ē, quicq̄d p̄dicat de pte in mō etiā p̄dicat de ſuo toto nō diſtributo vt albꝰ hō currit igit hō currit Itē albꝰ hō nō currit igit hō nō currit.
A toto in loco eſt. cuicūqꝫ cōuenit totū in loco eidē cōuenit q̄libet eius ptium vt deus eſt vbiqꝫ ḡ deus eſt hic. ioānes nuſq̄ eſt ḡ ioānes nō eſt hic.
A pte in loco ē. a quocūqꝫ remouet pars in loco ab eodē remouet et ſuū totū vt iohānes nō eſt hic igit ioānes nō eſt vbiqꝫ ꝛ ſic de ſimilibus.

A toto in tpe eſt de q̄cūq; ꝑdicat̃ totū in tpe de eodē p̄t̃ ꝛ ps eius vt deꝰ ē ſꝑ igit̃ deus eſt iam. Joānes nūq; ſcribit igit̃ ioānes nō ſcribit nunc vel modo ꝛc.
A pte in tpe eſt. a quocūq; remouet̃ ps in tpe ab eodē etiā remouet̃ ſuū totū vt ioannes nō currit iam ergo ioannes nō currit ſemper ꝛc̄ijs.

Circa tertiū locū notādū eſt q̄ttuoꝛ eſſe cauſas ſcȝ efficientē materialē foꝛalē ꝛ finalem.

A cauſa efficiente eſt cuius cauſa effitiēs bona eſt ipm quoq; bonū ē vt domifi cator ē bonꝰ igit̃ domꝰ ab eo facta eſt bona. Jdem iuditiū eſt de malitia.
Ab effectu cauſe efficientis eſt cōuerſiuus ꝑdicti vt domꝰ eſt bona igit̃ domifi cator eſt vel fuit bonꝰ. Et dȝ hic intelligi ꝙ artifex agat ſm ſuū optimū poſſe eo ꝙ deturpatio nō ſupuenerit ꝑ accidēs vt ꝑ diuturnitatē tpis vel aliunde.
Locꝰ A cauſa materiali eſt poſita cauſa materiali poſſibile eſt effectū eiꝰ eſſe vt ferrū eſt igitur arma ferrea ſunt vel poſſunt eſſe Etiam tenet negatiue.
Ab effectu cauſe materialis eſt poſito effectu cauſe materialis ponit̃ eiꝰ cā eſſe vel fuiſſe vt arma ferrea ſūt igit̃ ferrū eſt. Panis ē igit̃ farina fuit. ꝟ nō tȝ negatie.
A cauſa formali eſt. poſita cā foꝛali ponit̃ ꝛ effectꝰ eius naturalr̃ vt albedo eſt igit̃ albū ē Jtē aīa ē igit̃ hō ē, ꝓut anima dr̃ ab animādo Etiā tenet negatiue.
Ab effectu cauſe foꝛalis eſt poſito effectu ꝛc. ponit̃ et cauſa eius vt albū eſt igit̃ albedo ē. Etiā tȝ negatie vt albū nō eſt igit̃ albedo nō ē. naturaliter loquendo.
A cā finali ē cuiꝰ finis bonꝰ ē ipm q̄q; bonū ē vt beatitudo ē bona igit̃ v̇tus eſt bona Tenet etiā negatie vt pena nō eſt bona igitur peccatū nō eſt bonum ꝛc.
Ab effectu cauſe finalis ē cōuerſiuus ꝑdicti ꝛ exēpla facile fiunt ꝛc

Locꝰ A gnātione eſt cuius gnātio bona eſt ipm q̄ȝ bonū eſt vt edificatio domus bona eſt igit̃ domꝰ eſt bona Jdem iuditium eſt de malitia.
A gnāto eſt cōuerſiuus ꝑdicti vt domꝰ eſt bona igit̃ edificatio eius eſt vl̃ fuit bona domus eſt mala ḡ edificatio eius eſt vel fuit mala.

Locꝰ A coꝛruptione eſt cuiꝰ coꝛruptio eſt bona illud eſt malū vt occiſio latronis eſt bona igit̃ latro eſt malus. Et ecōuerſo cuius coꝛruptio ē mala illud eſt bonum vt deſtructio domus eſt mala igitur domus eſt bona ꝛc.
A coꝛrupto eſt cōuerſiuus ꝑdicti vt domꝰ coꝛrupta fuit bona igit̃ coꝛruptio eiꝰ ē vl̃ fuit mala. Jtē latro occiſus fuit malꝰ ergo occiſio eius fuit bona.

Locꝰ ab vſibꝰ ē cuius vſus bonꝰ eſt ipm q̄ȝ bonū eſt vt cātare ē bonū igit̃ equꝰ ē bonꝰ. Jdē iuditiū ē de malitia vt occidere malū ē igit̃ gladiꝰ occiſoꝛius malꝰ eſt. i. noxius.

Locꝰ a cōiter accñtibꝰ ē. ſi cōiter accñtiū poſteriꝰ ineſt ꝛ pmū inerat vt iſte penitet igit̃ iſte delīqt vl̃ peccauit Etiā tȝ negatie vt iſte nō delīqt igit̃ nō penitet ideſt nō dolet ꝛc.

Locus extriſicꝰ eſt qñ argumētū ſumit̃ ab his q̄ ſūt oīno diuerſa a ſubſtātia rei q̄ſite Et diuidit̃ i ſeptē ſpēs ſcȝ i locū ab oppoſitīs. a maioꝛi a mīoꝛi. a ſilī a ꝓpoꝛtōe a trāſpoſitōe ꝛ ab auctate

Debȝ dīo ſic intelligi. Locus extrinſecꝰ eſt qñ terminꝰ inferēs ē extra ſubſtātiā termini illati. i. nō ꝟcat idē cū eo nec ē in eo ſm aliquē modū eſſendi in vt aīal ē ſanū igit̃ aīal non ē egrū.

Circa pmū locū Notādū eſt terios oppoſitos eſſe q̄druplices vt patet circa poſtp̄nta Et illis addunt̃ termini diſpati qui etiā in ꝑſenti dicūt̃ termini oppoſiti.

A relatiue oppoſitis eſt poſito vno relatiue oppoſitoꝝ in aliq̄ ſubiecto remouet̃ alterū de eodē reſpectu eiuſdē vt ſoꝛtes ē pater platōis igit̃ nō ē filius eiuſdem.
Locꝰ A cōtrarijs eſt. ad poſitionē vniꝰ cōtrarioꝛū in ſubiecto remouet̃ reliquū et ecōuerſo vt hoc aīal eſt ſanū ḡ nō eſt egrū. hoc eſt albū igit̃ nō eſt nigrū. Sed econ

uerſo arguendo dꝫ argui in cõtrarijs imediatis qꝛ nõ ſequit̃ Crinis nõ ē albus igitur eſt niger quia põt eſſe flauus ꝛc̃.
A priuatiue oppoſitis eſt dũ ponit̃ vnũ priuatiue oppoſitoꝝ circa aliqđ ſubectũ remouet̃ ab eodẽ reliquũ vt iſte eſt videns igit̃ nõ eſt cecus.
A ꝯdictorie oppoſitis tenet in terminis et ꝓpoĩbus. In termĩs eſt poſito vno ꝯdictoriorũ in aliq̃ ſubiecto reõuet̃ reliquũ ab eodẽ vt ſortes ē hõ igit̃ ſortes nõ eſt nõ hõ. In ꝓpõnibꝰ eſt ſi vnũ ꝯdictoriorũ eſt verũ reliquũ eſt falſum vt ſortē ſedere eſt verũ igitur ſortem non ſedere eſt falſum.
A diſpatis ē. de q̃cũq; dr̃ vnũ diſpatorũ de illo remouet̃ reliquũ vt ſortes eſt hõ igit̃ ſortes nõ ē aſinꝰ. Sed negatiue nõ ſeq̃t̃ vacca nõ ē hõ g̊ vacca eſt aſinus.
A maiori eſt ſi id nõ ineſt qđ magis ineſſe videt̃ nec inerit qđ minꝰ vt rex nõ põt expugnare caſtrũ g̊ nec miles nec comes.
Locꝰ A minori eſt ſi id ineſt qđ minus ineſſe videt̃ etiã inerit qđ magꝫ vt miles põt expugnare caſtrũ g̊ ꝛ rex. Itẽ miles domat ꝓuītiã igit̃ ꝛ rex domare p̃t ciuitatẽ ꝛc̃
A ſil'i eſt. de ſil'ibus idẽ ē iuditiũ vt ſicut riſibile ineſt hõi ita hinnibile ineſt equo ſed riſibile ineſt hõi vt ꝓpriũ g̊ hinnibile ineſt equo vt ꝓprium.
Locꝰ A ꝓportiõe eſt. de ꝓportiõalibus idẽ eſt iuditiũ vt ſicut ſe hñt q̃ttuor ad duo ita ſe hñt ſex ad tria. ſed q̃ttuor ſunt dupla duoꝝ igit̃ ſex ſunt dupla trium.
Locꝰ a tranſſupmtiõe eſt. quicq̃d ꝯuenit alicui ſub nõie magis noto etiã cõuenit ei ſub nomĩe minus noto vt ſapiens non inuidet ergo phũs non inuidet.
Locus ab auctoritate ē. vnicuiq; expto in ſua ſcia credẽdũ ē vt aſtronomꝰ dr̃ ſolẽ eẽ maiorẽ tota terra igit̃ ſol eſt maior tota terra. Et tꝫ ſolũ affirmatiue ꝛ nõ negatiue ꝛc̃.

Locus medius ē qñ ſumit̃ argumẽtũ ab his que ꝑtim conueniũt et ꝑtim differũt a ſubſtãtia rei queſite. Et diuidit̃ in tres ſpẽs ſcꝫ in locũ a cõiugatis. a caſibus et a diuiſione.
Et dꝫ diõ ſic intelligi. Locus medius eſt qñ terminꝰ inferens et illatus ꝯueniũt et dr̃ñt ſicut eſt concretũ et abſtractũ. Item nomen et ſuũ aduerbium.
A cõiugatis eſt. Quicq̃d cõuenit vni cõiugatorũ illud etiã cõuenit reliq̃ vt iuſtũ eſt bonũ igit̃ iuſtitia eſt bona et ecõuerſo. Tenet etiã negatiue vt iniuſtitia non ē virtus igit̃ iniuſtus non eſt virtuoſus Itẽ albũ nõ eſt nigrũ igit̃ albedo non eſt nigredo. Raro tñ tenet in p̃dicatiõe accñtali qꝛ nõ ſequit̃ albũ eſt dulce igit̃ albedo eſt dulcedo. Itẽ albedo nõ eſt dulcedo igit̃ albũ nõ eſt dulce. Itẽ ſapiens
Locꝰ eſt albꝰ igit̃ ſapiẽtia eſt albedo ꝛc̃. Cõiugata aũt dicũt̃ cõcretũ et abſtractũ.
A caſibus eſt. Quod vni caſuũ cõuenit illud etiã cõuenit reliquo vt iuſtũ ē bonũ ergo qđ fit iuſte fit bene. Item iuſtus eſt virtuoſus igit̃ qđ fit iuſte fit virtuoſe. Etiã tenet negatiue ꝛc̃.
Caſus aũt in p̃ñti dicunt̃ concretũ et ſuũ aduerbiũ que habent vnũ abſtractum a quo cadunt, i. a quo ſumunt ſuam ꝑcationem.
Locus a diuiſiõe ē poſito vno mẽbrorũ diuidẽtiũ in aliquo ſubiecto remouet̃ reliquũ ab eodẽ vt ſi ſortes eſt aĩal eſt rõnalis vel irrõnalis ſed nõ eſt irrõnalis igit̃ eſt rõnalis.
Iſti ſꝫ loci topici magis vſitati ꝑ quos cõfirmãt̃ et tenent argumẽta dialectica ꝛc̃.

Sophiſtica ē q̃ fac̃ errare Et diuidit̃ i ſilogiſticã ꝛ entimẽaticã
Hic diffinit̃ vltia ſpẽs argumẽtatiõis ꝓbatiue ꝑ ſuũ finẽ qui eſt errare. qꝛ finis argumẽtatiõis ſophiſtice ē facere errare reſpõdentẽ qđ fit qñ ducit ad aliquã metam.

Arguͣtatio ſophiſtica — Sillogiſtica eſt ſillogiſmus fallatioſus in materia peccans vel in forma faciens errare.
— Enthimematica eſt enthimema fallatioſuꝫ. Exempla patebunt infra ꝛc.

Meta ſic deſcribit. Eſt inconueniens ad qđ opponens ducit rn̄dentē. Et ſunt quinqꝫ ſcꝫ redargutiōis. falſi. inopinabilis ſoloeciſmi. et nugationis.

Meta —
Redargutiōis eſt p̄negati conceſſio vel p̄conceſſi negatio vi argumētationis.
Falſi eſt manifeſte falſi conceſſio vi argumentationis.
Inopinabilis eſt cōceſſio alicuius inopinabilis in ſua ſecta.
Soloeciſmi eſt admiſſio orōis incōgrue vt papa eſt gn̄is feminini.
Nugatiōis eſt cōceſſio orōis in qua eadē dictio inutiliter repetitur.

Ducit aūt reſpōdentē ſophiſta ad metā virtute argumentationis fallatioſe. quā ꝓpter conſequenter videndum eſt de fallacijs.

Fallatia ē argumētatio reſpōdētis deceptoria in materia peccans vł in forma Et eſt duplex ſcꝫ in dictiōe ꝛ extra dictionem

Hic diffinit fallatia q̄ eſt eadē cū argumētatōe ſophiſtica et vult dīo tm̄ Fallatia ē argumētū qđ apparet inferre vel ꝓbare aliq̄d qđ tn̄ nec infert vł nō ꝓbat ꝓpt defectū annexū

Peccare —
In forma eſt pectare in illatione. quia bona illatio eſt de forā bone arguͣtatiōis.
In materia eſt peccare in ꝓbatiōe. qꝛ ꝓbatio eſt de materia bone argumentatiōis vt in fallatia petitiōis p̄ricipij que ē bonū argumētū illatiuū ꝫ nō ꝓbatiuū.

Fallatia in dictione eſt qn̄ eiſdē vocibꝰ nō idē ſed diuerſa vł diuerſimōe ſignificamꝰ Et diuidit in ſex ſpēs ſcꝫ fallatiā equocatiōis. āphibologie. ꝯpoſitōis diuiſiōis accētꝰ ꝛ figure dictiōis

Ex dioe patet omnē fallatiā in dictiōe peccare penes aliquod multiplex q̄ ꝓpt notandū eſt hic triplex eſſe multiplex ſcꝫ actuale potētionale et fantaſticū.

Multiplex —
Actuale eſt dictio vel oratio eadem in materia et forma ſed in ſignificatione diuerſa ideſt terminus equiuocus vel oratio equiuoca.
Per — Materiam hic intelligit lr̄a vel ſillaba in dictione et dictio in oratione.
Formam hic intelligitur modus ꝓferendi ſcribendi et ordinādi cōſtructibilia in oratione.
Et hmōi multiplex dictiōis cāt fallatiā equocatiōis ſed orōis amphibologie.
Potenticiale eſt dictio vł orō eadē in materia ſed ꝓpt diuerſitatē in forā diuerſa ſ̄cans vt pendere media correpta et ꝓducta ꝟſus. Pendere vult iuſtus ſed vult pendere malignꝰ. Itē populꝰ p̄ma lōga et breuis ꝟſꝰ. Populꝰ ē arbor populꝰ collectio gētis. Itē q̄cq̄d vixit ſemꝑ fuit. vbi ſꝑ p̄t determiāre verbū p̄cedēs vel ſequēs Et illđ cāt tres fallatias ſcꝫ accētꝰ q̄ ad dictōꝫ ꝯpōis ꝛ diuiſiōis q̄ad orōꝫ
Fantaſticū ē dictio vł orō de ſe vnū hn̄s modū ſ̄candi cui ex mala cōſideratione attribuit alius ꝓpt quādā ſīl'itudinē cū alia dictiōe vel orōe vt papa de ſe ē gn̄is maſculini. ꝫ dū ꝯſiderat eſſe femini gn̄is qꝛ termiat in a ſicut muſa fit multiplex fantaſticū ideſt apparēs et illud facit fallatiam figure dictionis.

Fallatia equiuocatiōis eſt que peccat penes dictionem equiuocam a caſu vel a conſilio.

In hac deſcriptione tanguntur duo modi fallatie equiuocationis.
Primus eſt qñ argumentū peccat penes equiuocū a caſu vt om̄is canis eſt la-
M°ꝝ trabilis ſidus celeſte eſt canis igitur ſidus celeſte eſt latrabile.
Scd̄s eſt qñ argumentū peccat penes equiuocū a conſilio vt nullū pictū ē rōale
Om̄is hō eſt pictus igitur nullus hō eſt rōnalis.

Fallatia amphibologie eſt que peccat penes oratiōem equi-uocam a caſu vel a conſilio.

In hac deſcriptione tanguntur duo modi fallatie amphibologie.
Prim⁹ eſt qñ argumentū peccat penes eq̄uocū a caſu vt q̄ſcūq3 vellē me capere
vellē ꝙ caperēt me. Inimicos vellē me capere ergo vellē ꝙ inimici caperent me.
M°ꝝ Scd̄s ē qñ argumētū peccat penes eq̄uocū a cōſilio vt quicūq3 vēdit oleū ē mer-
cator. adulator vēdit oleū igit̄ adulator ē mercator. Itē q̄cūq3 haurit aq̄s cribro
ē circa aquas qui ſtudet ſine libris haurit aquas cribro ergo talis ē circa aquas ꝛc.

Fallatia cōpoſitionis eſt quando arguitur a ſenſu diuiſo vero ad ſenſum compoſitum falſum.

Hec fallatia denominatur ab illato et habet tres modos.
Primus eſt qñ arguit̄ a modali diuiſa vera ad modalē cōpoſitā falſa3 vt ſedentē
poſſibile eſt eſſe currentē ergo poſſibile eſt ſedentē eſſe currentem.
Scd̄s ē qñ arguit̄ ab hipothetica vera ad categoricā falſa3 vt duo ſ13 pauciora
M°ꝝ q̄3 ſex et q̄ttuor ſunt pautiora q̄3 ſex igit̄ duo ⁊ q̄ttuor ſunt pauciora q̄3 ſex. Item
duo nō ſunt quinq3 ⁊ tria nō ſ13 quinq3 igit̄ duo ⁊ tria nō ſunt quinq3 ꝛc.
Tertius ē qñ arguit̄ a determiatiōe incōueniēter determināte ad eandē cōueniēt̄
deẗmiantē vt q̄cūq3 ſcit lr̄as nūc didicit illas igit̄ q̄cūq3 ſcit lr̄as nūc didicit illas
Sunt autē hic notande due regule de cōuenienti determinatiōe et inconuenienti.
Prima qñ determiatio ponit̄ inter duo determiabilia equaliter diſtās ab vtroq3
cōueniēter determinat p̄cedens vt quicquid vixit ſemper fuit.
Regl̄a Scd̄a qñ determiatio ponit̄ inter duo determiabilia ineq̄liter diſtās ab vtroq3
cōuenienter determiat ꝓpinquius vt quicūq3 ſcit lr̄as. nūc didicit illas.

Fallatia diuiſiōis ē qñ arguit̄ a ſenſu cōpoſito v̄o ad ſenſu3 diuiſum falſum.

Hec fallatia ſicut p̄cedens denomiat̄ ab illato et habet tres modos.
Primus eſt qñ arguit̄ a modali cōpoſita vera ad modalē diuiſa3 falſam vt ne-
ceſſe eſt hominē eſſe anial igit̄ hoiem neceſſe ē eſſe animal.
Scd̄s ē qñ arguit̄ a categorica v̄a ad hipotheticā fl̄ām vt duo et tria ſunt quinq3
M°ꝝ igit̄ duo ſunt quinq3 ⁊ tria ſunt quinq3. Item om̄is ꝓpoſitio eſt vera vel falſa ergo
omnis ꝓpoſitio eſt vera vel om̄is ꝓpoſitio eſt falſa.
Tertius ē qñ arguit̄ a determinatiōe cōueniēter determināte ad eādē incōueniēt̄
determinātē vt q̄cq̄d vixit ſemꝑ. fuit. igitur q̄cquid vixit. ſemꝑ fuit.

Fallatia accentus eſt quando mutatur quantitas ſillabe vel aſpiratio vel vna dictio diuiditur in duas.

Hec fallatia habet tres modos vt patet in deſcriptione.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0100-4

Septimus

Primꝰ ē qñ mutatᷣ quātitas ſillabe vt oīs populꝰ ē arbor et gens ē populꝰ igitᷣ gens ē arbor. Itē oīs malꝰ ē pomꝰ diabolꝰ ē malꝰ igitᷣ diabolꝰ ē pomus. vnde malus ſubſtātiue hȝ p̄mā longā ſed adiectiue corripit eandem.
Qºꝝ Scd̄us ē qñ mutatᷣ aſpiratio vt q̄cq̄d hamatᷣ hamo capitᷣ mulier amatur igitur mulier hamo capitur.
Tertius ē qñ vna dictio diuiditᷣ in duas vt quicūq̧ hȝ dilectiōȝ ſupnā hȝ dilectionē dei. vſurarius hȝ dilectionē ſup nā igitᷣ vſurariꝰ hȝ dilectionē dei. Itē q̄cquid deꝰ fecit inuite fecit inuolūtarie ⁊ vinū deꝰ fecit ī vite igitᷣ vinū fecit deꝰ īuolūtarie

Fallatia figure dictionis eſt quādo propter ſimilitudinē vocū creditur eſſe ſimilitudinē accidentaliū denominationū.
Per figuram hic intelligitur ſimilitudo vocalis per dictionē autē intelligitur vox complexa vel incomplexa. Habet autem tres modos.
Primus ē qñ ꝓpter ſimilitudīē terminatiōis creditᷣ dictiōibꝰ ſimplicibꝰ ꝯuenire eaſdem accñā vt muſa eſt gñis feminini q2 termiatᷣ in a. igitᷣ papa ē gñis feminini. Item oīs aqua eſt humida gera ē aqua igitᷣ gera ē humida.
Scd̄s ē qñ creditᷣ ꝓpōes categoricas in voce ſilᷣes eq̄liter eē veras vlᷣ falſas. vt ſp̄ hō fuit igitᷣ hō fuit ſp̄. Itē ſortes ab hōie differt igitᷣ ſortes differt ab homine.
Qºꝝ Tertius eſt qñ creditᷣ ꝯſequētias in voce ſilᷣes eſſe eq̄liter bonas vt ſi q̄s crederet illā ꝯñam eſſe bonā. Oīs hō ē aīal igitᷣ oīe aīal eſt hō q2 illa eſt bona. oīs hō eſt riſibilis igitᷣ oīe riſibile eſt hō Itē ſi quis crederet illā eſſe bonā. Quicq̄d fuiſti adhuc es. beanus fuiſti igitᷣ beanꝰ adhuc es ꝓpter ſimilitudinē cū illa. Quicquid fuiſti adhuc es. homo fuiſti igitur homo adhuc es ⁊c̄.

Fallatia extradictionē ē qñ omittitᷣ aliq̄d req̄ſitū ad bonā illationē vlᷣ ꝓbationē q̄d nō tenet ſe ex ꝑte ſ̄catiōis ipius vocis Et diuiditᷣ in ſeptē ſpēs que ſtȝ. fallatia accñtis. a ſcd̄m q̄d ad ſimpliciter. ignorātie elenci. petitiōis principij. ꝯñtis. ſcd̄m non cauſam vt cauſaȝ. et ſcd̄m plures interrogationes vt vnam.
Hic deſcribitᷣ atq̧ diuiditᷣ fallatia extradictionē q̄ nō vocatᷣ ideo extradictiōȝ ꝙ fiat ſine dictiōibꝰ ⁊ orōibꝰ. Sȝ q2 nō fit rōe diuerſitatis ſ̄catiōis. verū rōne alicuiꝰ alterius ⁊c̄.

Fallatia accidētis ē que peccat penes malā vnionē vlᷣ ſeꝑationē ob defectū alicuius requiſiti ad bonā illationem.
Illa fallatia habet tres modos.
Primꝰ ē qñ ꝓpt vnionē extrēitatū cū medio ī p̄miſſis creditᷣ extrēitates intᷣ ſe vniri ī ꝯclōe q̄d tñ nō fit q2 ex cōbinatōe inutili ꝓceditᷣ vt hō ē aīal ⁊ equꝰ ē aīal igitᷣ hō ē equꝰ Hō ē aīal ⁊ aīal ē aſinꝰ igitᷣ hō ē aſinꝰ q2 ex puris ꝑticularibꝰ nihil ſeq̄tur.
Qºꝝ Scd̄s eſt qñ ꝓpter ſeꝑationē. i. negationē extremitatū de medio in premiſſis ille negantᷣ de ſe inuicē in ꝯclōe vt arguendo ex puris negatiuis. nullū rōnale ē lapis et nullus hō eſt lapis igitur nullus hō eſt rōnalis.

Terti⁹ ē qn̄ male arguit̄ a diuiſis ad cōiūcta vl' ecōuerſo vt ioānes ē alb⁹ ⁊ iohes ē mōach⁹ g̃ iohs ē alb⁹ mōac⁹ Itē iſte cāis ē tu⁹ ⁊ iſte cāis ē pr̄ g̃ iſte cāis ē pr̄ tu⁹
Et dr̄ accn̄tis qꝛ accidit tales vniones vel ſepatiōes qn̄qꝫ valere. nō tn̄ valent vl'iter.

Fallatia a ſcd̄m quid ad ſimpl'r eſt qn̄ arguit̄ a dictione cum additione diſtrahente ad eandē ſine tali additiōe vel ecōuerſo

Illa fallatia habet duos modos.

Primus eſt qn̄ arguit̄ a dicto ƀm q̄d ad dictū ſimpl'r vt ſtatua ē hō pict⁹ igitur ſtatua eſt hō. Ethiops eſt albus ƀm dentes igit̄ ethiops eſt albus.

Mo⁹ꝝ Scd̄us eſt qn̄ arguit̄ a dicto ſimpl'r ad dictū ƀm q̄d vt ſtatua nō eſt hō igit̄ ſtatua nō eſt hō pict⁹ Ethiops nō eſt albus igit̄ ethiops nō eſt alb⁹ ſcd̄m dentes.

Fallatia ignorantie elenci eſt quando omittitur aliqua conditio ad contradictionem requiſita.

Pro illa fallatia Notādū eſt ƀm phm̄ p̄mo elencoꝝ ad cōtradictiōꝫ requiri q̄ttuoꝛ cōditiōes ſcꝫ ꝙ dꝫ fieri ad idē. ƀm idē. ſil'r idē. ⁊ in eodē tpe. Quare hꝫ q̄ttuoꝛ modos.

Prim⁹ ē qn̄ nō arguit̄ ad idē vt iſte hō currit et iſte hō nō currit igit̄ iſte hō currit et nō currit demōſtrādo diuerſos hōies in antecedente.

Scd̄us eſt qn̄ nō arguit̄ ƀm idē vt illud eſt duplū ad hoc ƀm lōgitudinē et non eſt duplū ad ip̄m ƀm latitudinē igit̄ illud eſt duplū et non duplum.

Mo⁹ꝝ Tertius eſt quādo nō arguit̄ ſil'r idem vt celū mouet̄ circulariter et non mouet̄ recte igitur mouet̄ et non mouetur.

Quartus eſt qn̄ nō arguit̄ ad idē tpus vt plato legebat hoꝛa p̄ma et nō legebat hoꝛa ſcd̄a igit̄ legebat et non legebat ⁊c̄.

Fallatia petitionis pꝛincipij eſt qn̄ an̄s nō eſt notius ꝯn̄te.

Illa fallatia habet tres modos.

Prim⁹ eſt qn̄ maioꝛ nō eſt notioꝛ ꝯclōe et minoꝛ eſt ꝑ ſe nota. vt om̄e materiale ē coꝛruptibile aſinus eſt materialis g̃ aſinus eſt coꝛruptibilis. Nam multi opinant̄ celum habere materiā et tamē eſt incoꝛruptibile ⁊c̄.

Scd̄us eſt qn̄ mioꝛ nō eſt notioꝛ ꝯclōe et maioꝛ ē ꝑ ſe nota vt oē multiplicatiuū de ſe ſpetieꝝ ad oculū eſt viſibile. coloꝛ multiplicat de ſe ſpēs ad oculū igit̄ coloꝛ

Mo⁹ꝝ eſt viſibilis ibi em̄ ꝯclō ē nota ad ſenſuꝫ. minoꝛ ꝟo ſolū q̄ ad intellectū ⁊c̄.

Tertius ē qn̄ vtraqꝫ p̄miſſaꝝ nō ē notioꝛ ꝯc'oe vt oē aīal hn̄s nobiliſſimā figurā ē ꝑfectiſſimū aīaliū ⁊ hō ē aīal hn̄s nobiliſſimā figurā igit̄ hō ē ꝑfectiſſimū aīaliū

Fallatia cōſequētis eſt qn̄ cōſequētia bona male cōuertitur.

Illa fallatia habet tres modos.

Primus eſt qn̄ antecedēs bene infert ꝯn̄s et ecōuerſo cōſequens male infert an̄s vt ſi hō eſt aīal eſt. ergo ſi aīal eſt homo eſt.

Scd̄us eſt qn̄ ex oppoſito ꝯdictoꝛio an̄tis infert̄ oppoſitū cōtradictoꝛiū ꝯn̄tis vt

Mo⁹ꝝ hō currit g̃ aīal currit. nullus hō currit g̃ nullū aīal currit.

Tertius eſt quādo ex oppoſito cōtrario vel ſubcōtrario ꝯn̄tis infert̄ oppoſitum contrarium vel ſubcontrariū an̄tis vt bene ſequitur nullū aīal currit igit̄ null⁹ hō currit. ſed nō ſequit̄ om̄is hō currit g̃ om̄e aīal currit.

Septimus

Fallatia ſcd̄m non cauſam vt cauſam eſt quando cõcluſio cre-ditur eſſe falſa propter ſuperfluam premiſſam que tamen non eſt cauſa falſitatis eiuſdem.

Hec fallatia fit in ſillogiſmo ſupfluo cuius ꝯcl'o eſt falſa et hꝫ tres modos:

Mo͂rū
- Primus eſt qn̄ ꝓmiſſa ſupflua cõuenit cū ꝯclõe in ſubiecto tm̄ vt oīe contrariū corruptiõi eſt gn̄atio et vita eſt cõtraria corruptiõi et vita cū aīa ſunt idez ergo vita eſt gn̄atio. Significat autē hic gn̄atio qualificatiuā diſpõem qua acquirit forma in materia ꝛc. Et corruptio ſcat indiſpoſitionē ꝛc. et ſic mior ē falſa ꝓpter quā ſequit ꝯclõ falſa et nõ ꝓpter ꝓmiſſam ſupfluam.
- Scd̄s eſt qn̄ ꝓmiſſa ſupflua ꝑticipat cū ꝯclõe in ꝓdicato tm̄ vt oē rõnale ē hõ et quoddā aīal brutū ē rõale ꝛ quoddā aīal ē hõ igit quoddā aīal brutū ē homo.
- Tertius ē qn̄ ꝓmiſſa ſupflua ꝑticipat cū ꝯclõe in vtroqꝫ extremo vt nullū inſenſitiuū eſt aīal et aliquis hõ eſt inſenſitiuus et aliquod aīal eſt homo igitur aliquis homo non eſt animal.

Et dr̄ ſm̄ nõ cauſaz vt cauſam qꝛ illud qd̄ putat eſſe cauſa falſitatis ꝯclõis nõ eſt cauſa ſcꝫ ꝓmiſſa ſupflua quia tali depoſita adhuc ſequitur ꝯcl'o falſa.

Fallatia ſcd̄m plures interrogationes vt vnam eſt quādo ad interrogationem plures datur reſponſio ſimplex vel quando male diffinitur vel arguitur in plurali.

Hec fallatia eſt vltima et habet tres modos vt patet ex deſcriptione eius:

Mo͂rū
- Prim⁹ eſt qn̄ ad interrogationē plures dat reſpõſio ſimplex vt querēdo de duobus quoꝝ vnus eſt cecus et alter videns. Sunt ne illi ceci vel videntes. ꝛ rn̄det alteꝝ illorum neutrū eīn eorum bene rn̄detur quia nec ſunt ceci nec videntes ſed ſunt duo quorū vnus eſt cecus et alter videns.
- Scd̄s eſt qn̄ fit mala dio in plurali vt ceca ſunt aīalia nõ videntia apta videre vbi dio nõ ꝯuertitur cum diffinito. quia duo quorū vnus eſt cecus et alter vidēs ſunt aīalia nõ videntia ꝛc. et tamē non ſunt ceca.
- Tertius eſt qn̄ credit ꝯn̄am in pl'i valere ſicut in ſingulari valet vt bene ſequitur iſte non videt et aptus eſt videre igitur eſt cecus. ſed non ſequit iſti nõ vident et apti ſunt videre igitur ſunt ceci ꝛc.

Interrogatio hic valet tm̄ ſicut queſtio Et eſt duplex ſcꝫ vna et plures.

Interrogatio
- Una eſt que ſufficienter terminatur vna reſponſione vt eſt ne ſortes albus. bene reſpondetur ita vel non.
- Plures eſt que non ſufficienter terminatur vnica reſponſione vt ſunt ne iſti videntes vel ceci. demõſtrādo duos quorū vn⁹ eſt cecus et alter videns. vbi male reſpondet ſunt videntes. ſimiliter male reſpõdetur ſunt ceci. ſed ſunt duo quoꝝ vnus eſt cecus et alter videns. Uocat autē hec queſtio captioſa qꝛ facile decipit reſpondentē. reſpondendo affirmatiue vel negatiue vt ceſſaſti ne furari vel non.

Impreſſum Erphordie per me baccalariū wolfgangum Schencken Anno domini . 1 . 5 . 0 . 7 .

Chariſſime lector ecce correctoriū: Nec huiuſcemodi maculas impreſſoris incurſa eueniſſe credas ſed feſtinatione quadam.

A

2. Semipagine.2.verſu.34.lege notus ꝓ notos ibidem verſu.46.eſt argumētatio pro et argumentatio.

4. Semipa:1.ver:8:vlterius pro vlterias.

5. Semipa:1.verſu.27.ſe ſolo nō p̄dicatū lege ſe ſolo nō eſt predicatum.

Semipa.2:verſu:29.ſincategreumati pro ſincategreumatice.

6. Semipa.1:verſu:21:vel ſortes eſt homo lege vt ſortes eſt homo.

B

1. Semipa:1:verſu:10:quaſi incerta et differens lege indifferens

3. Semipa:1:verſu:3:que attenditur ſolū penes quemcūq; ꝛc. dele ſolum: ibidem verſu:24:particularum pro particularum.

4: Semipa.1:verſu.27:animal eſt rōnale:dele eſt ibidē verſu:41:eodem modo ſimpliciter lege ſed ſinonimi.

C

6: Semipa:2:verſu:2: de accītibus ꝓpōibus lege ꝓpoſitionum

D

Semi.1:v̄ſu:42:actu ſignato ideſt ꝓut facit ſubiectū:lege ꝓ ſ̄cat facit ſubiectū

2: Semi.1:verſu:34:igit̄ oīs hō eſt hoc aīal et hoc aīal:lege vel hoc animal.

3. Semipa:2:verſu:26:nullus hō nō eſt om̄e animal:dele non

4: Semi:1.verſu:28:deſcendendo et impoſitione:lege in poſitione: mox ibidē verſu 37:homo differt anīa rōnale:lege rōnali.

E

2: Semi:1:verſu:7:forme et rationalis:lege rationis

Semi:2:36:ꝓpoſitio habetur lege habet

3: Semi:1:verſu penultimo ſpecies ſic ꝓbat:lege ſic probatur.

6. Semi:1:verſu:16:illud cū ſit generis neutri:aliud lege.

F

2: Semipa:1:verſu:10:prima diffinitio ſpetie lege ſpetiei.

Ibidem verſu:16:differentibus ideſt ꝗ.lege quoꝝ

Ibidem verſu:37:ſortes ſedens differunt a ſe:lege differt

Semipagina:2:verſu:13:a ſe ſingulꝭ ideſt quia differunt illa:lege qua

Ibidem verſu:21:differentiaꝝ quedā eſt diuiſa generis quedā cōſtitutiua ſpetiei: lege differentiaꝝ quedā eſt diuiſiua generis quedā cōſtitutiua ſpetiei.

3: Semi:2:verſu:28:pro vno tp̄ale:lege pro vno tp̄e.

G

1: Semipa:1:verſu:31:hec eſt ſcḋa diuiſio q̄ ſignum:lege q̄ ſignum

Semi:2:verſu:21.arbor cuiſlibet p̄dicamenti:lege cuiuſlibet

Mox ibidem verſu:25:vt anīalis ſcientie:lege vt anīalis et ſcientie

2: Semi:1:verſu Quia in eo ſunt omnes termini:dele om̄es

3: Semi:2:verſu:31:et qḋ ꝙ querit debet ita ſtare et quot qḋ querit

4: Semipa:1:verſu:24:ioannes eſt trepedalis lege tripedalis

Ibidem verſu:38:aliam relationē diuerſitatis:lege relatione

Semi:2:verſu:17:ſcḋo quia conuenit:lege quia non cōuenit

Ibidem verſu:25:reſpectus alicus lege alicuius

Ibidem verſu:43:ſcʒ ſuppoſitionis lege ſuprapoſitionis

6: Semipa:2:in ſecunda figura pro capite dicit̄ pone vnde

H

1: Semipa:1:verſu:6:eiuſdem q̄litas:lege eadem q̄litas

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0104-7

Paracletus venit a παρακαλέω quod est consolor

2. Semipa. 2. verſu. 14. rndentur pro reſpondet

3

1. Semi. 1. verſu penulti. lege de tertio pro de termino

4. Semi. verſu. 6. cuicūq3 pro quicūq3

Semipa. 2. verſu. 5. de primo ad vltimū pro de prima

6. Semipa. 1. verſu. 5. igitur aſinus non eſt anial et aſinus eſt rōnalis debet legi igitur aſinus non eſt anial et aſinus non eſt rōnalis.

Semipa. 2. verſu. 31. debet ſtare eſt eſt in qua ſcitur.

Finis

Paracletus dicendum est cum e longa in penultima sillaba non paracletus in penultima brevi. ut [illegible] Et sicut paracletus hortator vel vel consolator [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] paracletum [illegible] hoc est adv[illegible] [illegible] [illegible] hoc est advocatum ut vulgo [illegible] [illegible] etiam consolatorem [illegible] affirmat hieronimus in prologo commentariorum in iohannem. paraclitus id est consolatio paraclitus vero sicut [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] dicitur [illegible] para: in hac compositione [illegible] diminutionem facit [illegible] [illegible] [illegible] cletus deducitur a verbo paracaleo quod est rogo sicut [illegible] apud [illegible] apud iuniores vero grecos [illegible] [illegible] hoc [illegible] paraclito est etiam [illegible] et paracleto deducitur a paracleo [illegible] [illegible] at [illegible] a nostris deprecatores vocantur [illegible] apud grecos nominantur paraclitores. Paracletus [illegible] [illegible] teste [illegible] li: [illegible] epistola [illegible] [illegible] [illegible]

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0107-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0108-9

Verba mea auribus percipe domine intellige clamorem

Sanctus Sanctus deus

Sanctus

[illegible] misereatur

Arguitur In genere omnis oratio est perfecta quod

quia hoc est perfectum in genere quod includit omnia

illa que spectant ad illud genus: sed quelibet

oratio est huiusmodi igitur Maior quod dixi est perfec

tio in genere nam quedam essentialis sunt perfectio

na [illegible] tali perfectior omnis oratio est perfecta

aliorum est perfectio accidentali et sic non omnis oratio

est perfecta quia finis orationis est facere con[illegible]

in perfecte

Quod in genere omnis oratio est perfecta

Quod subiectum non debet excedere scienciam Quia de entis racionis
consideratur in grammatica. Consequencia patet quia proposiciones sunt entia
racionis ergo ens racionis non est subiectum Dicendum quod
argumentum

~~Arguitur subiectum non debet excedere scienciam.~~
Arguitur quod logica est habitus conclusionum per demonstraciones acqui
situs. Hoc est sciencia. Tenet quia per logicam a diffinicione ad
diffinitum. Item omnis scola dicit eam esse scienciam. Arguitur dicere
de sciencia. Singularitas enim in omni re est odiosa
Dicendum breviter quod non negatur logicam esse scienciam sufficienter
capiendo eam sic. et sic omnes auctores loquuntur qui dicunt eam
esse scienciam. Ita capit omnis schola loquitur
Arguitur quod logica non est. Probatur Omne quod est
aut est per se. aut in alio. aut a natura. aut ab intellectu.
aut est per se. aut in alio. aut a natura. aut ab intellectu.
Quia nullum accidens potest. primum quod non per se. quia non sunt substancia.
Quia quod non est in alio sit ostenditur. Omne quod non est per se
Quia quod non est in alio. Sed logica non est per se. ut patet. ergo non
est in alio. Sed quod non sit a natura notum est. Cum non insit nobis
habitus sed per studium acquiritur. Sed quod non ab intellectu sic probatur:
Omne quod est fabricatum ab intellectu. aut est ens racionis
quod non est extra animam. aut est ens artificiale. Sed logica non
racionis. quia dicimus eam esse in predicamento qualitatis. ergo etc.
Dicendum ad hanc racionem et primo ad probacionem primam quod non
sit per se existens sed tamen aliquid in alio. Non enim requiritur quod omne
quod sit per se sit sed sufficit quod aliquid sit in alio tamquam
per se existens sequeretur.

Arguitur verbum non separatur a nomine quia audientes quiescunt probatur quia dicitur primo periermenias ipsa quidem verba secundum se dicta nomina sunt. praeter ea verba quae habent rationem subiecti. ut quod non dicitur ambulare est nomen.

Dicendum ad primum quod verba sunt nomina ut nomen capitur generaliter prout dicitur quasi notamen ad secundum vero dicitur quod verba infinitivi modi in subiecto posita habent rationem nominis et non verbi quia non significant actionem sub ratione actionis sive fluxus sed sub ratione rei

Arguitur nullum complexum est definibile sed oratio est complexum ergo non est definibile antecedens probatur quia vox est complexa secundum aristotelem ergo non potest definiri Dicendum quamvis oratio sit complexum intelligitur tamen in complexe et ideo per unum nomen significatur et definitur etc.

Arguitur nulla bona definitio debet poni copula: antecedens probatur: quia ea quae ponuntur in definitione debent significare quid copula non ponitur hic in definitione propositionis

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0111-5
DFG

De compositione cathegoriarum

Arguitur: habitudo est forma. antecedens probatur quia est quedam relacio: sed omnis relacio est forma. Ad hoc dicendum quod habitudo comparata ad subiectum et predicatum est forma. sed comparata ad actualem unionem predicati cum subiecto. tunc hic racionem materie. Et nota quod subiectum et predicatum sunt materia ex qua propositiones. et sic non accipitur hic materia. sed sumitur hic pro condicione materie ex qua etc.

Arguitur: universalis affirmativa non potest converti in particularem affirmativam antecedens probatur quia predicatum universalis affirmative supponit simpliciter et subiectum vero particularis supponit determinate: et sic mutatur suppositio simplex in personalem quod non debet fieri dicendum quod suppositio simplex non debet transmutari in suppositionem personalem: sed non suppositio simpliciter simplex quia sit ratione predicati ... sed tamen antecedens

corrumpet ... non potest et hoc mero non facie
Johannes faber
Cum fueris quidquid ludendo lucrari
Perpit ... non aliena petas
Quantum ... heyt
Diffinitare ...

De subiecto

Arguitur argumentacio ad hanc non est subiectum in tota logica
antecedens probatur quia sicut unius potencie tantum unum est
obiectum sic unius sciencie tantum erit unum subiectum Sed logica
tria habet subiecta Ergo maior dictum est quod sola argumentacio est
subiectum maior est beati thome xiii summa questionum prima
articulo sexto. Minor clara quia habet triplicem argumen-
tacionem et silogismum Dicendum quod in logica sunt tria subiecta
et hoc racione et sibi sub alternatim subposita et sic concedo:
vel realiter significacionem et sic negando.

Celum hic inferiora auxilii instrumento [illegible] motum scilicet lune et influentia quam habet [illegible] debeat sphera quam septem erratica [illegible] orbibus at [illegible] hic [illegible] supra firmamenti [illegible] rotunde [illegible] de [illegible] orbium [illegible] motus [illegible] fluunt que eas subiacent

Sed medici quattuor ponebant [illegible] digestiones prima fit in stomacho ubi decoquitur alimentum [illegible] ad inferiora separatur emittit autem [illegible] secunda [illegible] ad epar ubi fit 2a digestio et per decoctionem [illegible] ad inferiora [illegible] digestio et per decoctionem [illegible] fit forma [illegible] ad loca [illegible] et [illegible] fit [illegible] mittit ad membra corporis [illegible] genitalia [illegible] in quibus fit quarta et ultima digestio et [illegible] per decoctionem [illegible] ad inferiora separatur [illegible] per pellem per sudores qui si non habent liberum exitum [illegible] scabie [illegible] in glossariis et [illegible] ex [illegible]

Saturnus tres habuit filios Iovem Neptunum et Plutonem qui regnorum ita diviserunt ut [illegible] haberet loca superiora Pluto inferiora Neptunus mare et insulas [illegible] fabule ut Iovi [illegible] celi Neptuno mari Plutoni inferiorum [illegible] et [illegible] loca [illegible] a loco [illegible] malo genio [illegible] inferiorum umbre

Similiter quattuor discordias [illegible] discordia facta fuit [illegible] 2o [illegible] 3o [illegible] matrimonio non copulabantur [illegible]

q plebei ad ministratio[illegible] [illegible] assumebat illi [illegible]

V[illegible] inter [illegible] discordia tartarea vincta
Inferunt et nimium [illegible]
[illegible] cathenarum [illegible] fera [illegible]
Hoc quod vult [illegible] de [illegible]
Nec [illegible] vincta [illegible]
Dicunt non visa [illegible] fabulosa [illegible]
Non mora [illegible] te [illegible]
Improba redit [illegible]
O reges tartarei cum cedunt [illegible] tenebre
Cum lacrime parent que [illegible]
Mortales [illegible] nos [illegible] parte [illegible]
Esse quod hoc debet [illegible] quies [illegible]
Nescis quod [illegible]
Horrida [illegible] bella [illegible]
[illegible] romana ardens ad fata [illegible]
contra conjuratos [illegible]
Nobilis ille [illegible] fugit pompeius ad urbe
In numero cesar milite [illegible]
[illegible] horrendos [illegible] marte [illegible]
Et late emathius sanguine flumen [illegible]
Astringentes [illegible] cathenas
Ad [illegible] mundo [illegible]
oppida que gaudent [illegible]
Tuta [illegible] flumina
[illegible] discordia [illegible]
[illegible] furor [illegible]
[illegible] discordia corpora [illegible]
[illegible] horrendum [illegible]
[illegible] fronte [illegible]

[illegible] ex quibus [illegible]
collig[illegible] [illegible]
[illegible] arti [illegible] [illegible] falern[illegible] de
[illegible]

Eiusdem (?) versus contra [illegible] et Wandalos (?)

Impulerat in nostro fecunda vitta (?) [illegible]

Confinibusque latens medium [illegible] [illegible]

Verbera [illegible] quidem cogitat [illegible]

Et vera germanus [illegible] in [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] tenebra [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] importat amaras

Non [illegible] [illegible] [illegible] spargit aquas

[illegible] et [illegible] [illegible] de corde querelas

Et mala [illegible] [illegible] [illegible] sono

[illegible] manet miser [illegible] [illegible] sanguis

Et passim [illegible] corpora [illegible]

Forte tasse hac transit [illegible] inferna [illegible]

Et videt hic [illegible] [illegible] [illegible] patris

[illegible]. et hec [illegible] [illegible] [illegible] tollerari

Gottingense fuit [illegible] clade [illegible]

Urbes teutonice [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Esse hic [illegible] [illegible] debeat [illegible] malis

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ab aere [illegible]

Et inde hic haud [illegible] [illegible] videre [illegible]

[illegible] qui longo tranquillus [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] corde [illegible] dec

[illegible] [illegible] plebem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patrum

[illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] magna

Olim [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] fit sedes quam [illegible] [illegible] admirat [illegible]

[illegible] [illegible] de flegetonta aqua

[illegible] [illegible] [illegible] fit clade [illegible] [illegible]

Qui male [illegible] videat [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible]

Vadit ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Eius (?) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] in bello troiano [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] homerus

furia illa infernalis
Nostra et ad nunc discordia fera ruina
Unde [illegible] alis labitur alta fuit
Est zarabe tibi tecum constructa sub annis
Urbibus aereis que [illegible] dispersit
Et piramides docta [illegible]
[illegible] olim [illegible]
Hec sedet magnaque ferox dissoluta [illegible]
Quod fuit [illegible] pariciosa dolo
[illegible] et [illegible] ex [illegible] ad esse
Atque [illegible] cognita [illegible] fuit
O astrea [illegible] certa [illegible]
[illegible] nulla [illegible]
Unde magna [illegible] pax [illegible] floruere debet
[illegible] ferox [illegible] sanguine [illegible]
Erat ex germanis barbara [illegible]
[illegible] volo
[illegible] obsequitur [illegible] et [illegible] alta
Celo et [illegible] memoria [illegible]
[illegible] omnes [illegible] et [illegible]
[illegible] facies [illegible] forma
Gaudia [illegible] vos et [illegible]
Ex [illegible] pectoribus
Celestes [illegible] penates
[illegible] pax [illegible] gratia
Dulce [illegible] voce dent organa [illegible]
Et ad mundos barbaros [illegible] modos
[illegible]
[illegible] mella [illegible]
[illegible] frange
Ad nos [illegible] tartara [illegible]
Virgilius [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Virgilius

Crassarij princi- dunt [illegible] [illegible] mas obsidentes

Multa ferunt Ez deus[a] tota vite
Iussit urbe plebes atque senatus amet
Ut letum veniat et vobis [illegible] avellere
Et ne maculetur lita parva seges
Crassatur[2] nimium ad pestifer undique mortis
atque haec vermes deformatis [illegible] scelere
o vos … natus
Este per terra ad [illegible] magnus [illegible]
Absit ne quisquam [illegible] lucis mors

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0119-4

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0120-5

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0121-1

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0122-6

Dicitur ante [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible]
nulla [illegible] in [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible]

[illegible] obliquus [illegible] reddit substantivo et [illegible] sub[illegible]
[illegible] obliqui sunt [illegible] [illegible] [illegible] antecedens
[illegible] vel magis [illegible] casus magis [illegible] casu
[illegible] et [illegible] [illegible] verbo et sunt [illegible]
[illegible] obliqui sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] magis [illegible] casu et [illegible] casu
[illegible] [illegible] suppositione [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] vel [illegible] [illegible] ad [illegible]
adeo [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] laborat
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] potentia [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut in [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei [illegible] [illegible] vero
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a deo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] longa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bene
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] rei in alia
verwandlung
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Ventosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] haben [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] valet barba latine

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ink A 70

Ink

Ink A 70

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0126-9

diuu totius lo

ſſimis figuru"

ola Erphordiana ꝑ Bar-
gen liberaliũ ſtudiorũ in-
ũ. Nouellis ſcolaſticis pro
ctice captando editũ. atꝗ
hicis ſtudioſe effigiatum
et emendatum.

Erford 1507

ctorem.

nologices documenta libello
uiſquis aues edidiciſſe breui.
mira breuitatis laude refulgens
xiguum plurima vincit opus.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-494432-p0127-5